

PRAWO NAUCZYCIELA POLSKIEGO

ZBIÓR PRZEPISÓW NORMUJĄCYCH STOSUNKI SŁUŻBOWE
NAUCZYCIELI SZKÓŁ PAŃSTWOWYCH I PUBLICZNYCH ZE
SZCZEGÓLNEM UWZGLĘDNIENIEM POSTANOWIEŃ USTAWY
O STOSUNKACH SŁUŻBOWYCH NAUCZYCIELI

ZESTAWILI,
KOMENTARZEM I SKOROWIDZEM ZAOPATRZYLI .

JÓZEF STYPIŃSKI
WIZYTATOR MINISTERJALNY

STANISŁAW MARSZAŁEK
RADCA MINISTERJALNY
MINISTERSTWA W. R. I O P.

WARSZAWA 1929
NAKŁADEM ZWIĄZKU POLSKIEGO NAUCZYCIELSTWA
SZKÓŁ POWSZECHNYCH

PRAWO NAUCZYCIELA POLSKIEGO

ZBIÓR PRZEPISÓW NORMUJĄCYCH STOSUNKI SŁUŻBOWE
NAUCZYCIELI SZKÓŁ PAŃSTWOWYCH I PUBLICZNYCH ZE
SZCZEGÓLNEM UWZGLĘDNIENIEM POSTANOWIEŃ USTAWY
O STOSUNKACH SŁUŻBOWYCH NAUCZYCIELI

ZESTAWILI,
KOMENTARZEM I SKOROWIDZEM ZAOPATRZYLI .

JÓZEF STYPIŃSKI
WIZYTATOR MINISTERJALNY

STANISŁAW MARSZAŁEK
RADCA MINISTERJALNY
MINISTERSTWA W. R. I O. P.

WARSZAWA 1929
NAKŁADEM ZWIĄZKU POLSKIEGO NAUCZYCIELSTWA
SZKÓŁ POWSZECHNYCH

Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna
we Wrocławiu

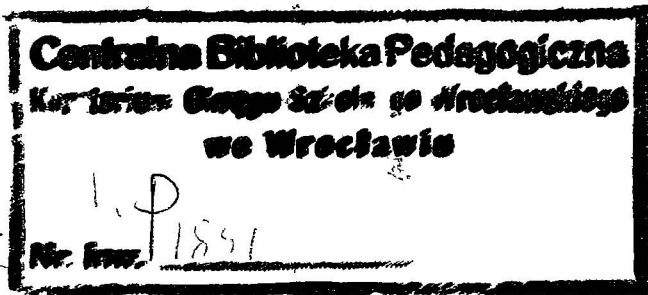
WRC0039408

371.1 082/.057

P 1881

DRUKARNIA
L. BOGUSŁAWSKIEGO
WARSZAWA, ŚWIĘTOKRZYSKA 11

PRZEDMOWA.

W każdym z trzech byłych zaborów w dziedzinie stosunków służbowych nauczycieli obowiązywało odmienne ustawodawstwo, przystosowane do struktury państwowej państw zaborczych oraz do odmiennego w każdym z nich ustawodawstwa w zakresie organizacji i administracji szkolnictwa. Po ponownem złączeniu b. zaborów w jeden organizm państwowy stało się koniecznością zunifikowanie ustawodawstwa w różnych działach życia publicznego oraz dostosowanie go do nowych form bytu państwowego. Konieczność ta szczególnie silnie odczuwać się dała w dziedzinie stosunków służbowych nauczycieli między innymi i dlatego, iż potrzeby życia odrazu po złączeniu spowodowały olbrzymi ruch nauczycieli między b. zaborami.

Akcja w kierunku scalania ustawodawstwa w zakresie stosunków służbowych nauczycieli zaczęła się wkrótce po odzyskaniu niepodległości Państwa Polskiego, postępowała jednak zwolna, rozszerzając się stopniowo na coraz więcej zagadnień z tego zakresu oraz obejmując coraz większe terytorjum. Pierwszą ustawą, mającą ten charakter scalający, był dekret z dnia 7 lutego 1919 r. o odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli publicznych szkół powszechnych, obowiązujący na obszarze b. Królestwa Kongresowego i b. zaboru austriackiego; za nim poszła ustawa z dnia 27 maja 1919 r. o ustalaniu i wynagradzaniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych, rozciągająca się — z wyłączeniem pewnych jej postanowień — na ten sam obszar. Postanowienia ustaw uposażeniowych z dnia 13 lipca 1920 r. oraz ustawy emerytalnej z dnia 28 lipca 1921 r. rozciągają się już na poprzednio wymienione dzielnice oraz na b. zabór pruski (bez Śląska). Przepisy wymienione wyżej oraz postanowienia obowiązujące tylko na obszarze b. Królestwa Kongresowego dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. o kształceniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych zostają w r.

1922 rozciągnięte na ziemię, przyłączone do Rzeczypospolitej na podstawie preliminaryjnego pokoju w Rydze, oraz na Ziemię Wileńską. Ustawa z dn. 26 września 1922 r. o kwalifikacjach zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich oraz nowe ustawy: uposażeniowa z dnia 9 października 1923 r. i emerytalna z dnia 11 grudnia 1923 r. otrzymują już moc obowiązującą na całym obszarze Rzeczypospolitej. Na cały również obszar Rzeczypospolitej rozciągają się przepisy ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli oraz mających moc ustawy rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej: z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych, z dnia 7 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych do nauczania w szkołach zawodowych i z dnia 24 lutego 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli państwowych Konserwatorów Muzycznych.

W chwili obecnej z wyjątkiem Województwa śląskiego, w którym istnieją pewne odrębne, wprowadzone dodatkowymi uchwałami Sejmu śląskiego, odchylenia od ogólnie obowiązujących już przepisów, na cały pozostały obszar Rzeczypospolitej rozciągają się jednolite przepisy, dotyczące stosunków służbowych nauczycieli. Zebranie tych przepisów w jedną całość, zwiążanie ich ze sobą szeregiem komentarzy, ułatwiających zorientowanie się w ogromnym materiale, wreszcie interpretacja więcej skomplikowanych a posiadających znaczniejszą i bardziej powszechną wagę postanowień wydawały się nam pracą, mogącą przynieść niewątpliwy pożytek zarówno czynnikom, powołanym do wykonywania tych przepisów, jak i szerokiemu ogółowi nauczycieli przepisom tym podległym. Aby uniknąć zbyteńnego przeładowania książki materiałem, nie zamieściliśmy w niej przepisów, dotyczących uposażenia i zaopatrzenia emerytalnego, wychodząc z tego założenia, że od kilku już lat w zakresie spraw uposażeniowych i emerytalnych istnieją wydawnictwa, spełniające w odniesieniu do tych spraw taką rolę, jaką my chcielibyśmy dać niniejszej książce w zakresie wszystkich pozostałych przepisów, normujących stosunki służbowe nauczycieli. W pewnej mierze do pominięcia w wydawnictwie niniejszem zagadnień uposażeniowych i emerytalnych przyczyniły się też i wiadomości, iż postanowienia ustaw uposażeniowej i emerytalnej mają ulec zasadniczym zmianom.

Natomiast uważaliśmy za wskazane podać w komentarzu te przepisy z postępowania karnego, które mogą mieć zastosowanie w postępowaniu dyscyplinarnem. Znajomość tych przepisów jest niezbędną zarówno dla obwinionego,

jak i dla nauczyciela powołanego na obrońcę przed komisją dyscyplinarną. Obecnie w myśl art. 160 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli obowiązują w toku postępowania dyscyplinarnego przepisy dzielnicowych ustaw postępowania karnego. Przepisy te przestaną jednak mieć zastosowanie z dniem 30 czerwca 1929, gdyż z dniem 1 lipca 1929 wchodzi w życie na całym obszarze Rzeczypospolitej polski Kodeks Postępowania Karnego, wprowadzony rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 marca 1928 (Dz. U. R. P. Nr. 33 poz. 313). Ze względu na bardzo bliski termin wejścia w życie tego Kodeksu uważaliśmy za celowe pominąć w komentarzu przepisy dzielnicowych ustaw postępowania karnego, a podaliśmy jedynie przepisy polskiego Kodeksu Postępowania Karnego.

CZĘŚĆ I.
USTAWA O STOSUNKACH SŁUŻBOWYCH
NAUCZYCIELI

U S T A W A

z dnia 1 lipca 1926 r.

o stosunkach służbowych nauczycieli

(Dz. Ust. Rz. P. Nr. 92, poz. 530)

w brzmieniu, ustalonym

rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej

z dnia 15 lipca 1927 r. (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 67, poz. 592) *)

ROZDZIAŁ I.

Postanowienia wstępne.

*Art. 1. Przepisy ustawy niniejszej stosują się do mianowanych przez właściwe władze państwowe:

a) nauczycieli szkół państwowych i publicznych, podległych Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, — z wyjątkiem nauczycieli szkół akademickich i szkół, uznanych za równorzędne ze szkołami akademickimi, oraz

b) nauczycieli publicznych ludowych szkół rolniczych, podległych Ministrowi Rolnictwa.

Postanowieniom ustawy niniejszej nie podlegają natomiast osoby, pełniące służbę nauczycielską na pod-

*) Na obszar Województwa Śląskiego ustawa ta została wprowadzona ustawą Sejmu Śląskiego z dnia 19 października 1927 r., ogłoszoną w Dzienniku Ustaw Śląskich Nr. 22, poz. 40 i weszła w życie na tym obszarze z dniem 1 grudnia 1927 r.

Jednolity tekst ustawy tej został ogłoszony rozporządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Ministra Rolnictwa z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. Rz. P. 47, poz. 462).

Artykuły zmienione rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. zostały oznaczone gwiazdka.

stawie umowy (nauczyciele kontraktowi). Zasady umów dla nauczycieli tej kategorii określi rozporządzenie Ministra.

Przepisom ustawy niniejszej, mówiącym o nauczycielach, podlegają również wychowawczynie ochronek, asystenci i instruktorzy szkolni oraz dyrektorzy i kierownicy szkół, jeżeli ustawa niniejsza inaczej nie stanowi.

Przez nauczycieli rozumieć należy także nauczycielki, asystentki i instruktorki, przez dyrektorów i kierowników — także przełożone i kierowniczk.

Treść dwóch pierwszych ustępów tego artykułu wskazuje, iż ustawa różniczy dwie kategorie osób, pełniących państwową służbę nauczycielską: 1) osoby mianowane i 2) pełniące służbę na podstawie umowy (nauczyciele kontraktowi). Przepisy ustawy stosują się jedynie do osób kategorii pierwszej; unormowanie stosunków służbowych nauczycieli kontraktowych ustawa pozostawia rozporządzeniom właściwych Ministrów (t. j. Ministrowi W. R. i O. P., względnie Ministrowi Rolnictwa).

Użyty w tym artykule termin „szkoły publiczne“ ma w ustawodawstwie polskim szczególne znaczenie. Obejmuje on pewne kategorie szkół, zakładanych i utrzymywanych według przepisów odpowiednich ustaw przy określonym ustawowo współdziałaniu Skarbu Państwa w kosztach ich utrzymania. Takimi szkołami są podległe Ministrowi W. R. i O. P. publiczne szkoły powszechne, oparte na przepisach ustaw z dn. 17 lutego 1922 r. „o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych“ (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 143) i „o budowie publicznych szkół powszechnych“ (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 144), oraz podległe Ministrowi Rolnictwa publiczne ludowe szkoły rolnicze, zakładane na podstawie ustawy z dnia 9 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 62, poz. 398).

Zgodnie z punktem a ustępu pierwszego art. 1 przepisy ustawy niniejszej stosowały się między innymi do nauczycieli rolniczych szkół średnich, podległych Ministrowi W. R. i O. P. Ponieważ jednak rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 31 poz. 298) ta kategoria szkół została wyłączona z kompetencji Ministra W. R. i O. P. i przekazana Ministrowi Rolnictwa a według brzmienia punktu b ustępu pierwszego art. 1, przepisom ustawy niniejszej z pośród nauczycieli szkół, podległych Ministrowi Rolnictwa, podlegają tylko nauczyciele publicznych ludowych szkół rolniczych, przeto od dnia wejścia w życie powołanego wyżej rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej nauczyciele średnich szkół rolniczych, podległych Ministrowi Rolnictwa, wyłączeni zostali z pod przepisów ustawy niniejszej. Niewątpliwie stało się to tylko przez przeoczenie i powinno być wyrównane drogą nowelizacji punktu b ustępu pierwszego art. 1.

Art. 2. Stosunek służbowy nauczycieli, podlegających ustawie niniejszej, ma charakter publiczno-prawny, może być zmieniony, zawieszony lub rozwią-

zany wyłącznie przy zastosowaniu przepisów prawa publicznego, a w szczególności postanowień niniejszej ustawy.

Artykuł ten stwierdza, iż osoby powołane drogą mianowania do służby nauczycielskiej w szkołach w art. 1 wymienionych pozostają w stosunku publiczno-prawnym do Państwa t. j., że zakres ich praw i obowiązków jest normowany wyłącznie przepisami prawa publicznego. Z takiego ujęcia stosunku tych osób do Państwa wynika, iż wprowadzenie jakichkolwiek zmian w tym stosunku, niezgodnych z postanowieniami obowiązującego prawa publicznego — nawet gdyby zostały one dokonane przy zobopólnej zgodzie nauczyciela i Państwa — jest niedopuszczalne pod rygorem nieważności tych zmian. Jeżeli Państwo naruszy jakiegokolwiek przewidziane w przepisach prawa publicznego prawo nauczyciela, podległego ustawie o stosunkach służbowych nauczycieli, pokrzywdzony nauczyciel nie może go dochodzić w sądach ogólnych, przysługuje mu natomiast droga skargi do sądu prawa publicznego, jakim jest u nas Najwyższy Trybunał Administracyjny. Zaznaczyć przytem należy, iż przed wniesieniem skargi do Najwyższego Trybunału Administracyjnego, interesowany nauczyciel powinien wyczerpać tok instancyj administracyjnych, to znaczy, że jeżeli np. naruszenie prawa nauczyciela zostało dokonane przez Inspektora Szkolnego, nauczyciel może wnieść stosowną skargę do Kuratora Okręgu Szkolnego i dopiero w razie nieuzyskania zadośćuczynienia od Kuratora skierować skargę do Najwyższego Trybunału Administracyjnego. Tok postępowania jest przewidziany w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnem. (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341).

ROZDZIAŁ II.

Zawiązanie stosunku służbowego. Ustalenie.

Art. 3. Stosunek służbowy nauczyciela zawiązuje się przez mianowanie z chwilą doręczenia pisma nominacyjnego. W piśmie nominacyjnem wymienia się stanowisko, szkołę, miejscowość, tytuł urzędowy, normy uposażenia służbowego oraz władzę, u której mianowany ma się zgłosić celem objęcia obowiązków służbowych.

Wzór pisma nominacyjnego (str. 171), podany w załączniku Nr. 1 do Instrukcji Ministra W. R. i O. P. Nr. I — 4614/28 z dnia 24 marca 1928 r. (Dz. Urz. M-stwa WR i OP. Nr. 5 z dn. 19 maja 1928 r.), nakazuje wymienić dzień, z którym następuje mianowanie, oraz odnotować datę objęcia służby i datę złożenia przyrzeczenia służbowego. Wskutek powyższego w związku z nominacją występują cztery następujące daty: 1) dzień doręczenia pisma nominacyjnego, jako data zawiązania stosunku służbowego, 2) wymieniony w piśmie nominacyjnem dzień, z którym nastąpiło mianowanie, 3) dzień objęcia obowiązków służbowych i 4) dzień złożenia przyrze-

czenia służbowego. Przy normalnym, trybie postępowania daty powyższe powinny być w tej kolejności, w jakiej zostały wyżej wymienione, względnie zbiegać się w jedną datę; w żadnym razie jednak kolejność ich nie powinna być zmieniana, gdyż mogłoby to spowodować komplikacje prawno-administracyjne. Tak np. gdyby nauczyciel objął obowiązki służbowe przed doręczeniem pisma nominacyjnego, a więc przed datą zawiązania stosunku służbowego, i w międzyczasie popełnił wykroczenie, podlegające karze porządkowej lub dyscyplinarnej, nie mógłby być do takiej odpowiedzialności pociągnięty na podstawie przepisów ustawy o stosunkach śl. naucz., gdyż datą, od której podlega tej ustawie jest data zawiązania stosunku służbowego.

Powołana wyżej instrukcja Nr. I—4614/28 w punktach 1, 2, 3 (str. 149, 150) wymienia władze uprawnione do dokonywania mianowań nauczycieli różnych kategorii szkół, podległych Ministrowi W. R. i O. P., podaje sposób dokonywania mianowania oraz wskazuje, u kogo mianowany nauczyciel winien zgłosić się dla objęcia służby.

Art. 4. Nauczycielem może być mianowany obywatel polski o nieskazitelnej przeszłości, posiadający zdolność do działań prawnych, który wykaże się dowodami, stwierdzającymi wymagane dla danej kategorii szkół kwalifikacje zawodowe, posiada odpowiednie do zawodu warunki fizyczne, oraz włada poprawnie językiem polskim w słowie i piśmie.

Nauczyciele religii poza warunkami, wskazanymi wyżej w ustępie poprzednim, posiadać powinni zezwolenie swej władzy duchownej, o ile wymagają tego właściwe przepisy kościelne lub wyznaniowe.

Nie mogą być mianowane osoby, karane sądownie za działalność na szkodę Państwa, za przestępstwa, popełnione z chęci zysku lub przeciw obyczajności publicznej.

Artykuł ten — w ustępach pierwszym i drugim pozytywnie, w ustępie zaś trzecim negatywnie — wymienia warunki, jakim winien odpowiadać kandydat na nauczyciela. O ile po zamianowaniu nauczyciela okaże się, iż którykolwiek z podanych w tym artykule warunków nie został dotrzymany, to bez względu na to, z czyjej to nastąpiło winy, na podstawie art. 73 mianowanie powinno być unieważnione.

Chociaż artykuł ten w przeciwieństwie do obejmującego tę samą materję art. 6 ustawy z dn. 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164) nie nakazuje wyraźnie przy przyjmowaniu do służby państwowej osób nieletnich i kobiet zameżnych przestrzegać zasad obowiązujących ustaw cywilnych, niemniej przeto przepisy tych ustaw, ograniczające zdolność wskazanych osób do działań prawnych, winny być respektowane i w odniesieniu do kandydatów na nauczycieli, podległych ustawie o stosunkach służbowych nauczycieli.

Posiadanie wszystkich warunków, w artykule 4 wymienionych, nie stwarza dla kandydata podstawy prawnej do domagania się mianowania, gdyż według brzmienia ustępu pierwszego „nauczycielem może (a nie „musi“) być mianowany“ i t. d., to znaczy, że mianowanie kandydatów, posiadających warunki ustawowe, zależy od swobodnego uznania powołanej do mianowania władzy.

Sposoby stwierdzenia, czy kandydat na nauczyciela posiada warunki, wymagane przez art. 4 ustawy, podaje załączona przy niniejszym instrukcja Nr I—4614/28 w punktach 4, 5, 6, 7 i 8 (str. 150—152). Punkt 6 instrukcji zawiera pewną sprzeczność, gdyż w ustępie pierwszym nakazuje do podania o stanowisko nauczycielskie dołączać świadectwo lekarza urzędowego o przydatności fizycznej, z ustępów zaś dalszych wynika, iż w każdym wypadku świadectwo o przydatności fizycznej powinno być przez lekarza urzędowego, bądź przez dyrekcję zakładu kształcenia nauczycieli, przesłane bezpośrednio tej władzy, do której kandydat wniósł podanie o stanowisko nauczycielskie. Wobec tego pierwszy ustęp punktu 6 należy rozumieć w ten sposób, iż kandydat w podaniu o stanowisko nauczycielskie powinien zaznaczyć, który lekarz urzędowy, względnie który zakład kształcenia nauczycieli, prześle świadectwo o jego przydatności fizycznej do zawodu nauczycielskiego.

Art. 5. Osoba, przeciw której toczy się postępowanie karno-sądowe, postępowanie upadłościowe lub o ubezwłasnowolnienie, nie może być mianowana nauczycielem, dopóki trwa to postępowanie.

Przez czas trwania postępowania karno-sądowego albo postępowania upadłościowego lub o ubezwłasnowolnienie aż do zapadnięcia prawomocnego wyroku sądowego pozostaje niewyjaśnioną sprawa nieskazitelnej przeszłości, względnie zdolności do działań prawnych kandydata i dlatego artykuł ten zakazuje mianowania tego kandydata nauczycielem, dopóki trwa to postępowanie.

Art. 6. Kwalifikacje zawodowe oraz warunki fizyczne, jakim odpowiadać powinni kandydaci na stanowiska nauczycielskie, określają osobne przepisy.

Osobne przepisy określają również, w jakich przypadkach osoby, nie posiadające kwalifikacji zawodowych, przepisanych dla danej kategorii szkół, będą mogły uzyskać nominację na nauczyciela.

Kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych szkołach powszechnych określają art. 1, 2, 3, 4, 5 i 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 253), (patrz str. 227). Art. 14 tegoż rozporządzenia upoważnia Ministra W. R. i O. P. do określenia kwalifikacji zawodowych nauczycieli powszechnych szkół specjalnych; z upoważnienia tego Minister W. R. i O. P. dotychczas nie skorzystał w formie wydania opartego na powołanym przepisie rozporządzenia, normującego kwalifikacje zawodowe do nauczania w powszechnych szkołach specjalnych, i dlatego formalnie nie zachodzą żadne przeszkody do miano-

wania nauczycielami tej kategorii szkół osób, nie mogących się wykazać żadnymi kwalifikacjami zawodowymi.

Kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich określa ustawa z dn. 26 września 1922 r. o kwalifikacjach zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych w brzmieniu rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dn. 15-go września 1924 (Dz. U. Rz. P. Nr. 92, poz. 864) (patrz str. 254).

Kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach zawodowych określa rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 271) (patrz str. 268).

Kwalifikacje zawodowe do nauczania w Konserwatorjach Muzycznych określa rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 lutego 1928 (Dz. U. Rz. P. Nr. 21, poz. 182) (str. 277).

Kwalifikacje zawodowe do nauczania w ludowych szkołach rolniczych określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa z dnia 14 września 1927 r. wydane w porozumieniu z Ministrem W. R. i O. P. (Dz. U. Rz. P. Nr. 90, poz. 809) (patrz str. 278).

Warunki fizyczne, jakim powinni odpowiadać kandydaci na stanowiska nauczycielskie w szkołach, podległych Ministrowi W. R. i O. P., są w sposób negatywny określone w wzorze „Świadectwa lekarskiego o przydatności fizycznej do zawodu nauczycielskiego“ podanym w punkcie 6 instrukcji Nr. I 4614/28 z dnia 24 marca 1928 (patrz str. 151).

Art. 7. Do przyjęcia do służby nauczycielskiej potrzeba zezwolenia Ministra, jeżeli kandydat:

a) ukończył lat 40 życia i bezpośrednio przedtem nie pracował w szkolnictwie, lub nie pozostawał w służbie państwowej;

b) był karany sądownie lub wydalony ze służby państwowej (rządowej lub samorządowej).

Artykuł ten ustanawia tylko górną granicę wieku kandydata na nauczyciela, po przejściu której o ile kandydat bezpośrednio przed zamianowaniem nie pozostawał w służbie państwowej, ani też „niepracował w szkolnictwie“ niezbędne jest zezwolenie Ministra na zamianowanie go nauczycielem. Wyłączenie z obowiązku uzyskiwania zezwolenia Ministra na mianowanie mającego 40 i więcej lat życia kandydata, który bezpośrednio przedtem pracował w szkolnictwie, daje możliwość władzom, uprawnionym do mianowania, obchodzenia tego przepisu przez uprzednie powołanie kandydata do pełnienia obowiązków w charakterze nauczyciela kontraktowego, a następnie mianowanie go nauczycielem, jako tego, który „bezpośrednio przedtem pracował w szkolnictwie“. Celem uniemożliwienia takiego gwałcenia intencji ustawodawcy Minister W. R. i O. P. wydał okólnik (patrz str. 216) Nr. I 21668/27 z dnia 9 stycznia 1928 r. (Dz. Urz. Mstwa W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 21), którym zabrania powoływania bez jego zgody do pełnienia obowiązków nauczycielskich w charakterze pracowników kontraktowych w podległych mu szkołach państwowych i publicznych — z wyjątkiem szkół akademickich i szkół uznanych za równorzędne ze szkołami akademickimi — osób, które ukończyły 40 lat życia.

Nieoznaczenie dolnej granicy wieku teoretycznie pozwala władzom, podległym Ministrowi a uprawnionym do mianowania, mianować bez żadnych ograniczeń osoby niepełnoletnie; faktycznie jednak możność ta jest prawie całkowicie ograniczona przez przepis art. 4, w myśl którego kandydat musi posiadać kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach, a zdobycie tych kwalifikacji przed ukończeniem 18 lat życia jest możliwe tylko dla kandydatek na wychowawczynię ochronek.

*Art. 8. Nauczyciel może być stały lub tymczasowy.

Nauczyciel zostaje stałym z chwilą, gdy odpowiada trzem następującym warunkom:

1) ma trzy lata nieprzerwanej pracy nauczycielskiej (art. 9);

2) posiada przepisane dla ustalenia kwalifikacje zawodowe dla danej kategorii szkół;

3) w czasie służby wykazał się zadowolającą pracą nauczycielską (art. 23—26).

Przez pracę nauczycielską, wymaganą do ustalenia, należy rozumieć pracę w szkołach państwowych i publicznych oraz prywatnych, mających pełne lub niepełne prawa szkół państwowych lub publicznych.

Z pracy w szkołach państwowych lub publicznych w charakterze nauczyciela kontraktowego uwzględnia się tylko te okresy czasu, w ciągu których nauczyciel uczył conajmniej po 14 godzin tygodniowo.

Z pracy w szkołach prywatnych, mających wyżej wymienione prawa, uwzględnia się do ustalenia tylko dwa lata, o ile nauczyciel uczył w nich przynajmniej po 14 godzin tygodniowo. W wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, Minister może wliczyć i trzeci rok pracy w tych szkołach.

Z pracy w szkołach prywatnych bez praw Minister może w przypadkach wyjątkowych zaliczyć lata pracy pod tym samym warunkiem.

Nauczyciel stały otrzymuje dekret ustalenia w ciągu trzech miesięcy od chwili ustalenia.

Nauczyciel stały, posiadający studja wyższe, zakończone przepisaniem egzaminami, otrzymuje po trzech latach stałej służby tytuł „profesora“.

Ustęp pierwszy art. 8 dzieli nauczycieli na stałych i tymczasowych. Obie te kategorie nauczycieli pod względem obowiązków są równe, różnice między nimi występują dopiero

przy przysługujących im uprawnieniach, a mianowicie: prawie stałości stosunku służbowego (patrz art. 60, 66, ustęp pierwszy art. 69 i art. 70), częściowym prawie nieprzenaszalności (patrz art. 58), zabezpieczeniu emerytalnym (patrz art. 1 ust. z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych Dz. U. R. P. z r. 1924 Nr. 6, poz. 46, oraz ustęp drugi art. 69 i art. 152 ustawy o stosunkach służb. nauczycieli, odpowiedzialności dyscyplinarnej (patrz art. 75 i ustęp pierwszy art. 83), prawie do urlopu dla dalszego kształcenia się zawodowego (patrz art. 54).

Z brzmienia ustępu drugiego wynika, iż nauczyciel mianowany po raz pierwszy jest nauczycielem tymczasowym i, jako taki, uzyskuje prawa nauczyciela stałego dopiero wtedy, gdy odpowiada jednocześnie trzem wymienionym w ustępie tym warunkom. Przez zwrot „Nauczyciel zostaje stałym” ustawodawca miał intencję przyznać nauczycielom prawo automatycznego ustalania się w służbie (porównaj z art. 5 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej Dz. U. R. P. Nr. 21 poz. 164, na podstawie którego urzędnik może się stać stałym tylko przez mianowanie), jednakże wobec postanowienia ustępu pierwszego art. 69, uprawniającego władzę do rozwiązania stosunku służbowego z nauczycielem tymczasowym „każdej chwili”, zasada automatycznego ustalania się nauczycieli została zachwiana, gdyż od decyzji władzy zależy, by nauczyciel tymczasowy mógł spełnić warunek pierwszy — posiadania trzech lat nieprzerwanej pracy nauczycielskiej. W pewnym stopniu od uznania władzy zależy również i spełnienie warunku trzeciego t. j. posiadanie przez nauczyciela zadowolającej oceny pracy, ale tylko w pewnym stopniu, gdyż decyzja władzy powołanej do wydawania tych ocen jest zaskarżalna (patrz art. 23—26).

Obliczenie lat pracy nauczycielskiej, jako jednego z warunków ustalania się nauczyciela, jest potraktowane w tym artykule bardzo liberalnie, wskutek czego pozostaje nawet w pewnej sprzeczności z intencją ustawodawcy, wyrażającą się w postanowieniach art. 9. Art. 9 bowiem ma na celu stworzyć takie warunki, aby nauczyciel tymczasowy przed ustaleniem się miał możliwość drogą praktyki faktycznej nabyć niezbędne w zawodzie nauczycielskim doświadczenie oraz aby władza, powołana do opieki i kontroli nad tym nauczycielem, miała faktyczną możliwość sprawdzenia, czy nadaje się on do pełnienia obowiązków nauczycielskich na stałe. Pociąga to za sobą konieczność prowadzenia przez władzę bardzo ścisłej kontroli pracy nauczyciela oraz przerw w faktycznym pełnieniu przez niego obowiązków. Dokładne wykonanie tego w szkołach państwowych i publicznych, a zwłaszcza w ogromnej masie publicznych szkół powszechnych, nastrecza już duże trudności, coż więc mówić o kontroli nauczycieli tymczasowych, odbywających praktykę w szkołach prywatnych. Wynik praktyczny liberalnych postanowień ustępów: trzeciego, czwartego i piątego art. 8 będzie taki, iż poczuwająca się do odpowiedzialności za dopuszczenie do ustalania się nieodpowiedniego nauczyciela władza będzie unikała powoływania do służby państwowej osób, pełniących obowiązki nauczycielskie w szkołach prywatnych.

Kwalifikacje zawodowe przepisane dla ustalenia nauczycieli publicznych szkół powszechnych są określone w artykułach: 7, 8, 9, 10, 11, 12 i 13 — mającego moc ustawy, rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 roku (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 258), (patrz str. 229).

Brzmienie art. 8 tego rozporządzenia pozostaje w sprzecz-

ności z ustępem trzecim i piątym art. 8 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli, gdyż do praktycznego egzaminu, będącego dla nauczycieli szkół powszechnych warunkiem niezbędnym do ustalenia, dopuszcza z reguły tylko tych nauczycieli, którzy mają co najmniej dwuletnią nieprzerwaną pracę nauczycielską w publicznej szkole powszechnej; dopuszczenie do tego egzaminu osób, mających praktykę w innych (a więc między innymi w prywatnych) szkołach, zależy od uznania Ministra W. R. i O. P., względnie oznaczonej przez niego władzy. W ten sposób postanowienia ustępów: trzeciego i piątego art. 8 ustawy, uznające pracę nauczycielską w wymiarze 14 godzin tygodniowo w szkołach prywatnych, mających prawa szkół publicznych, za równoważnościową — gdy chodzi o prawo do ustalenia — z pracą w szkołach publicznych, — straciły swą moc w odniesieniu do nauczycieli szkół powszechnych z chwilą wejścia w życie powołanego rozporządzenia Prezydenta.

Wobec tego, że kwalifikacje zawodowe do ustalenia nauczycieli szkół specjalnych podobnie jak ich kwalifikacje do nauczania (patrz objaśnienia do art. 6) nie są dotychczas ustalone, możliwość uzyskania charakteru stałych na podstawie art. 8 przez nauczycieli tej kategorii szkół jest co najmniej wątpliwa. Pogląd ten wydaje się sprzecznym z tem, co powiedziano wyżej w objaśnieniach do art. 6, gdy chodziło o kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach specjalnych. Tak jednak nie jest, jeżeli się zważy, że stanowisko nauczycielskie uzyskuje się drogą mianowania przez władzę, ustalenie zaś odbywa się automatycznie przy zaistnieniu wymienionych w art. 8 trzech warunków, wśród których jednym jest właśnie posiadanie przepisanych dla ustalenia kwalifikacji zawodowych dla danej kategorii szkół.

Według zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 27 października 1928 r. Nr. II. 15641/28 (str. 223), dla nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich istnieje tylko jeden typ kwalifikacyj zawodowych bez rozróżnienia czy chodzi o nauczanie, czy o ustalenie. Wobec tego za kwalifikacje wymagane art. 8 do ustalenia od nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich należy uważać kwalifikacje określone w ustawie o kwalifikacjach zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich z dnia 26 września 1922 (Dz. U. Rz. P. Nr. 90, poz. 828), zmienionej ustawą z dnia 16 lipca 1924 r. (Dz. U. Rz. P. Nr. 75, poz. 740) (str. 254).

Kwalifikacje zawodowe do ustalenia w szkołach zawodowych po myśli art. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych do nauczania w szkołach zawodowych (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 271 (patrz str. 268) są identyczne z określonymi w tem rozporządzeniu kwalifikacjami do nauczania w tej kategorii szkół.

Kwalifikacje zawodowe do ustalenia w Konserwatorjach Muzycznych określa rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 22 grudnia 1927 r. (Dz. U. Rz. P. Nr. 9, poz. 67) (str. 276).

Kwalifikacje zawodowe do ustalenia w publicznych szkołach ludowych rolniczych nie zostały określone.

Dekrety ustalenia nauczycieli szkół, podległych Ministrowi W. R. i O. P. wydają władze, wskazane w punkcie 9 instrukcji z dnia 24 marca 1928 r. (patrz str. 153) według wzoru podanego w załączniku Nr. 2 do tej instrukcji (patrz str. 172). Dekret ustalenia jest jedynie dokumentem, stwier-

działającym fakt stania się przez nauczyciela stałym w rozumieniu art. 8; nauczyciel, mający wszystkie przepisane artykułem 8 warunki ustalenia, korzysta z wszelkich praw, przysługujących nauczycielom stałym, choćby nie posiadał formalnie wystawionego dekretu ustalenia.

Art. 8 wśród warunków niezbędnych do ustalenia nie zawiera warunku posiadania odpowiednich kwalifikacyj zdrowotnych, jak to np. miało miejsce w ustawie z dnia 27 maja 1919 r. o ustalaniu i wynagradzaniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 44, poz. 311). Niemniej przeto władze szkolne, mające w swym rozporządzeniu postanowienie art. 69 ustawy, mogą przed ukończeniem trzyletniego okresu nieprzerwanej pracy nauczyciela rozwiązać z nim stosunek służbowy, o ile uznają, iż ze względu na stan zdrowia nauczyciela ustalenie się jego w służbie byłoby niepożądane.

Pisma, przyznające nauczycielom stałym tytuł „profesora”, wystawiają nauczycielom szkół, podległych Ministrowi W. R. i O. P., władze, wymienione w punkcie 10 instrukcji z dnia 24 marca, 1928 r. (patrz str. 153) według wzoru, podanego w załączniku Nr 3 do tej instrukcji (str. 173).

Zgodnie z wyjaśnieniem, w tymże punkcie powołanej instrukcji zamieszczonem, do trzech lat służby stałej, będących jednym z warunków otrzymania tytułu „profesora”, wlicza się czas służby bezpośrednio poprzedzający czas wejścia w życie ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli (d. 1 stycznia 1927 r.), o ile służba ta w rozumieniu wówczas obowiązujących przepisów miała charakter służby stałej. Tak więc np. nauczyciel publicznej szkoły powszechnej, posiadający studja wyższe, zakończone przepisaniem egzaminami, który na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 maja 1919 r. o ustalaniu i wynagradzaniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych (Dz. P. P. P. Nr. 44, poz. 311) z dniem 1 lipca 1925 r. uzyskał charakter stałego, — z dniem 1 lipca 1928 r. posiadał warunki niezbędne do otrzymania tytułu „profesora”. Jednakże tytułu tego używać nie może, ani też nie ma prawa domagać się, by w stosunkach służbowych określano go tym tytułem (patrz art. 40), dopóki nie otrzyma wspomnianego wyżej pisma, przyznającego mu ten tytuł. Wynika to z brzmienia ustępu ostatniego art. 8, według którego nauczyciel „otrzymuje” ten tytuł — naturalnie od władzy szkolnej — a więc, jak długo władza szkolna tego tytułu mu nie udzieliła, nie może go prawnie używać. Oczywiście przy istnieniu warunków ustępu ostatnim art. 8 określonych władza szkolna nie może odmówić nauczycielowi przyznania tytułu „profesora”.

Punkt 11 instrukcji z dnia 24 marca 1928 r. (str. 153) określa, co należy uważać za zakończone przepisaniem egzaminami studja wyższe, które dla nauczycieli szkół, podległych Ministrowi W. R. i O. P., należy uważać za jeden z warunków otrzymania tytułu profesora.

Sprawę opłat emerytalnych nauczycieli wyjaśniają okólniki Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 26 września 1927 r. Nr. I 14904/27 (str. 209) i 22 kwietnia 1928 r. Nr. I 4433/28 (str. 218).

*Art. 9. Przez nieprzerwany trzyletni okres pracy nauczycielskiej (art. 8) rozumie się czas faktycznego pełnienia obowiązków służbowych w szkole. Za przerwę w faktycznym pełnieniu tych obowiązków nie

uważa się przerw z powodu choroby lub urlopu, jeżeli ich suma nie wynosi więcej, niż dwa miesiące. W razie, gdyby nauczyciel miał przerwy, trwające w sumie więcej niż dwa miesiące, to okres trzyletni przedłuża się o czas przerwy, przewyższającej dwa miesiące.

Z brzmienia tego artykułu wynika, iż praca nauczycielska przerywana może być policzalna do ustalenia tylko wtedy, gdy przyczyną przerw jest choroba lub urlop nauczyciela (patrz objaśnienia do art. 15). Jeżeli nauczyciel w ciągu trzyletniego okresu pracy nauczycielskiej albo nie miał przerw wcale, albo też suma tych przerw wynosiła nie więcej, niż dwa miesiące, to ten okres pracy uważać należy za czas faktycznego pełnienia obowiązków służbowych w szkole i w takim razie nauczyciel uzyskał warunek niezbędny do ustalenia, wymieniony w punkcie 1 ustępu drugiego art. 8. Jeżeli jednak spowodowane chorobą lub urlopami przerwy w ciągu trzyletniego okresu pracy nauczyciela wynoszą więcej, niż dwa miesiące, wówczas dla zdobycia wspomnianego wyżej warunku do ustalenia nauczyciel musi pracować nadal w charakterze tymczasowego tak długo, by suma okresów czasu faktycznego pełnienia obowiązków służbowych w szkole wynosiła 2 lata i 10 miesięcy.

*Art. 10. Prawa, nabyte w służbie państwowej na podstawie art. 8, nie przysługują zasadniczo nauczycielowi stałemu, który ustąpił ze służby państwowej i ponownie do niej wraca. Jednakże Minister może mu je przywrócić, zależnie od przyczyn, dla których nauczyciel wystąpił ze służby, i od sposobu, w jaki to uczynił.

Nauczyciel stały, który z jakiegokolwiek powodu ustąpił ze służby państwowej, w myśl postanowienia tego artykułu wraz z powrotem do służby zasadniczo rozpoczyna ponownie pracę w charakterze nauczyciela tymczasowego i w drodze normalnie dla nauczycieli tymczasowych przepisanej musi zdobywać prawa naucz. stałego. Minister może przywrócić mu prawa nauczyciela stałego nabyte w poprzedniej służbie, jednakże drugim zdaniem tego artykułu do pewnego stopnia jest skrepowany w zupełnie dowolnym korzystaniu z tego prawa. Patrz objaśnienia do art. 72.

*Art. 11. Mianowanie na stałe posady nauczycieli, oraz na stanowiska dyrektorów i kierowników szkół odbywa się na podstawie konkursu.

Na każdą nowoutworzoną lub opróżnioną stałą posadę nauczyciela, czy stanowisko dyrektora i kierownika szkoły, o ile nie zostanie zajęte w drodze służbowej lub dyscyplinarnej, ogłasza się konkurs:

a) na dyrektorów i kierowników szkół do dni 30;

b) na nauczycieli — najpóźniej w przeciągu trzech miesięcy.

Terminy liczy się od dnia utworzenia lub opróżnienia stanowiska.

Mianowanymi na stałe posady w drodze konkursu mogą być tylko nauczyciele stali (art. 8).

Posad i stanowisk, na które rozpisano konkurs, nie należy przed jego rozstrzygnięciem nadawać na stałe osobom, przeniesionym w drodze służbowej lub na własną prośbę.

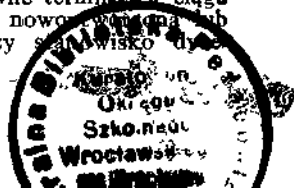
Przy podwyższeniu stopnia organizacyjnego szkoły powszechnej z dwuklasowej na trzy i czteroklasową, albo też z pięcioklasowej na sześć i siedmioklasową nie należy rozpisywać konkursu na stanowisko kierownika tej szkoły, lecz uważać je za zajęte nadal przez dotychczasowego kierownika, o ile tenże posiada wymagane kwalifikacje.

Przy złączeniu kilku szkół w jedną szkołę wyższego stopnia organizacyjnego należy rozpiścić konkurs na jej kierownika.

Postanowienia artykułu niniejszego nie mają zastosowania do duchownych nauczycieli religii katolickiej.

Z artykułu niniejszego, a jeszcze wyraźniej z art. 149 wynika, iż pewne posady nauczycielskie mają być uznane za stałe; ustawa jednak nie daje żadnych wskazówek, jakim warunkom ma odpowiadać posada nauczycielska, by mogła być uznana za stałą i dlatego władza szkolna, do której z natury rzeczy należy określanie, które posady są uznane za stałe, nie jest pod tym względem wcale krepowana.

Stalą posadą nauczyciela oraz stanowisko dyrektora lub kierownika szkoły (z wyjątkiem wypadków, przewidzianych w art. 12) może uzyskać tylko nauczyciel stały. Przez uzyskanie stałej posady albo stanowiska dyrektora lub kierownika na podstawie art. 11 nauczyciel stały uzyskuje tylko jeden nowy przywilej, wynikający z przepisu punktu b ustępu trzeciego art. 58, a polegający na tem, że przeniesienie jego wywołane zmianą organizacji szkoły nie może być dokonane przez żadną inną władzę szkolną, jak tylko przez Ministra. Przywilej ten przysługuje tylko nauczycielom, którzy uzyskali daną stałą posadę względnie stanowisko dyrektora lub kierownika szkoły na podstawie art. 11 t. j. drogą konkursu, ogłoszonego na podstawie tego artykułu, oraz nauczycielom, którzy przed uzyskaniem tej posady, względnie stanowiska dyrektora lub kierownika szkoły, na poprzedniej posadzie, względnie stanowisku, już ten przywilej posiadali. Artykuł ten ustanawia w ustępie drugim pewne terminy w ciągu których musi być ogłoszony konkurs na nowo utworzoną lub opróżnioną stałą posadę nauczyciela, czy stanowisko dyrektora lub kierownika szkoły.

która i kierownika szkoły, natomiast nie nakłada na władzę, która jest powołana do mianowania, obowiązku dokonania tego mianowania w oznaczonym terminie. Cel więc tego przepisu, jakim niewątpliwie było niedopuszczenie, by stałe posady nauczycieli lub stanowiska dyrektorów i kierowników nie były obsadzane przez nauczycieli stałych w drodze stosowania przepisu ustępu pierwszego art. 11, lecz powierzane na czas dłuższy osobom dowolnie przez władzę wybranym, nie został osiągnięty.

Punkty 14, 15, 16 i 17 instrukcji z dnia 24 marca 1928 r. (str. 155) uzupełniają oraz wyjaśniają postanowienia tego artykułu. Zwraca uwagę postanowienie ustępu drugiego punktu 15, w myśl którego negatywny wynik konkursu upoważnia właściwą władzę do obsadzenia stałej posady nauczyciela, czy stanowiska dyrektora lub kierownika szkoły według własnego uznania.

Sprawę uzyskania praw nauczycieli, mających stałe posady, przez osoby będące na służbie nauczycielskiej w dniu wejścia w życie ustawy z dn. 1 lipca 1926 r. normuje postanowienie art. 149, sprawę zaś uznania czynnych w dniu wejścia w życie tej ustawy dyrektorów i kierowników szkół za mianowanych w rozumieniu art. 11 ustawy — art. 147.

*Art. 12. Kierownikiem szkoły powszechnej dwuklasowej lub szkoły powszechnej wyższego stopnia organizacyjnego może zostać nauczyciel nie wcześniej, niż po dwóch latach pracy w charakterze nauczyciela stałego.

Dyrektorem szkoły średniej może zostać nauczyciel stały nie wcześniej, niż po 8 latach pracy nauczycielskiej.

Dyrektorem szkoły zawodowej Minister może zamianować wybitnego fachowca, nie mającego za sobą pracy nauczycielskiej, jeśli wzamian tego kandydat ma co najmniej pięcioletnią praktykę zawodową.

Dyrektorem państwowej szkoły średniej ogólnokształcącej Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może zamianować wybitnego kierownika szkoły prywatnej, chociażby ten nie miał za sobą pracy w szkole państwowej, jeżeli odpowiada warunkom art. 8 i ma za sobą 8 lat pracy nauczycielskiej.

Dyrektor szkoły, który otrzymał stanowisko w sposób, wskazany w ustępach 3 i 4 artykułu niniejszego, uzyskuje ustalenie po trzech latach pracy w charakterze dyrektora przy jednoczesnym spełnieniu pozostałych warunków, określonych w art. 8.

Artykuł ten stawia warunki, jakim powinni odpowiadać kandydaci na stanowiska dyrektorów i kierowników szkół. Uderza w nim pewna nierównomierność w traktowaniu kandyda-

tów na te stanowiska w różnych kategoriach szkół. Kierownikiem szkoły powszechnej może zostać tylko nauczyciel stały, dyrektorem szkoły średniej oraz — jak wynika z punktu 18 instrukcji z dnia 24 marca 1928 r. (str. 156) — zakładu kształcenia nauczycieli zasadniczo może zostać również nauczyciel stały, jednakże Ministrowi przysługuje prawo zamianowania na to stanowisko wybitnego kierownika szkoły prywatnej, chociażby ten nie miał za sobą pracy w szkole państwowej; wreszcie dla kandydatów na kierowników i dyrektorów szkół zawodowych nawet w zasadzie nie stawia się warunku stałości, a nawet, co zresztą rzeczowo jest zupełnie uzasadnione, upoważnia się Ministra do mianowania dyrektorem szkoły zawodowej wybitnego fachowca, nie mającego za sobą pracy nauczycielskiej, jeśli wzamian tego kandydat ma co najmniej pięcioletnią praktykę zawodową. Poza tem kandydat na kierownika szkoły powszechnej powinien mieć co najmniej 5 lat pracy nauczycielskiej, od kandydata na dyrektora szkoły średniej wymaga się 8 lat pracy, natomiast, gdy chodzi o kandydata na kierownika, względnie dyrektora szkoły zawodowej, nie wymaga się od niego określonej ilości lat pracy nauczycielskiej. Ponieważ celem postanowień tego artykułu jest stworzenie takich warunków, by stanowiska kierownicze obejmowały osoby, posiadające pewien stwierdzony zasób doświadczenia pedagogicznego, taka nierównomierność w potraktowaniu wymagań od kandydatów wydaje się nieuzasadnioną. Wobec tego jednak, że obejmowanie stanowisk kierowniczych odbywa się drogą mianowania przez władze szkolne, nie stoi na przeszkodzie, aby właściwi Ministrowie wydali uprawnionym do mianowania władzom podległym instrukcje, któreby tę nierównomierność wyrównały.

Postanowienie ustępu ostatniego tego artykułu, dające dyrektorowi szkoły średniej, mianowanemu na podstawie ustępu czwartego, prawo do ustalenia dopiero po trzech latach pracy w charakterze dyrektora, stawia tego dyrektora pod względem ustalenia w warunkach gorszych od tych, w jakich się znajduje nauczyciel szkoły prywatnej, przechodzący do służby państwowej na stanowisko nauczyciela tymczasowego (patrz ustęp piąty art. 8). Da się to wytłumaczyć tą okolicznością, iż dyrektor taki z chwilą ustalenia uzyskuje nie tylko prawa nauczyciela stałego, ale również i przywilej, wynikający z postanowienia punktu b ustępu trzeciego art. 58 (patrz objaśnienia do art. 11).

Od zasady zawartej w postanowieniu ustępu pierwszego tego artykułu może władza odstąpić w wypadku, przewidzianym w ustępie trzecim art. 147.

Do art. 12 odnoszą się punkty 18 i 19 instrukcji z dnia 24 marca 1928 r. (str. 156).

*Art. 13. Objęcie służby w razie mianowania na podstawie art. 3 albo ustępów: trzeciego lub czwartego art. 12 ma nastąpić w dniu, wyznaczonym przez władzę, a jeśli go nie wyznaczyła, w ciągu dni piętnastu po doreczeniu pisma nominacyjnego.

Dla objęcia służby nauczyciel ma zgłosić się do bezpośredniego przełożonego, który stwierdzi datę objęcia służby na piśmie nominacyjnem.

W razie niezgłoszenia się w określonym terminie, nominacja (ustęp 1) traci ważność, jeżeli mianowany w ciągu dalszych dni piętnastu nie usprawiedliwił zwłoki na piśmie.

Zgodnie z postanowieniem art. 3 z chwilą doręczenia pisma nominacyjnego zawiązuje się stosunek służbowy nauczyciela, a więc od tej chwili mianowany podlega odpowiedzialności tak porządkowej, jak dyscyplinarnej. Niezgłoszenie się do służby w terminie w ustępie pierwszym artykułu niniejszego przewidzianym nie uprawnia jednak do pociągnięcia mianowanego do odpowiedzialności, lecz tylko — po myśli ustępu trzeciego — powoduje utratę ważności nominacji.

W myśl punktu 20 instrukcji z dnia 24 marca 1928 r. (str. 156) uznanie zwłoki w objęciu obowiązków służbowych przez nauczyciela szkoły, podległej Ministrowi W. R. i O. P., za usprawiedliwioną należy do władzy mianującej.

W myśl art. 11 lit. a ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. Rz. P. Nr. 116, poz. 924) prawo do uposażenia rozpoczyna się z pierwszym dniem miesiąca, jeżeli objęcie służby nastąpiło najpóźniej 15 dnia miesiąca kalendarzowego, jeżeli zaś nastąpiło po 15 dniu miesiąca kalendarzowego z dniem 16 tego miesiąca.

Art. 14. Nauczyciel tymczasowy przy objęciu służby składa przyrzeczenie służbowe, nauczyciel stały przy ustaleniu — przysięgę służbową.

Tekst przyrzeczenia, względnie przysięgi, ustali drogą rozporządzenia Minister.

Datę złożenia przyrzeczenia, względnie przysięgi, zaznacza władza na piśmie nominacyjnym i na dekreście ustalenia.

Tekst przyrzeczenia, względnie przysięgi służbowej ustalają: 1) dla szkół podległych Ministrowi W. R. i O. P. — rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 22 grudnia 1926 roku (patrz str. 123), 2) dla nauczycieli publicznych ludowych szkół rolniczych, podległych Ministrowi Rolnictwa, — rozporządzenie Ministra Rolnictwa z dn. 6 sierpnia 1927 r. (patrz str. 143). Do artykułu tego w stosunku do nauczycieli szkół, podległych Ministrowi W. R. i O. P., odnoszą się punkty 21 i 22 instrukcji z dnia 24 marca 1928 r. (str. 156), ustalające władze, powołane do odbierania przysięgi, oraz ceremonjal odbierania przysięgi.

*Art. 15. Terminem, od którego liczy się służba nauczycielska, o ile nie była przerywana, jest termin oznaczony w pierwszym bez względu na kategorię szkoły piśmie nominacyjnym, lub — w braku takiego oznaczenia — dzień rzeczywistego objęcia służby.

W razie bezpośredniego przejścia do służby nauczycielskiej z państwowej służby cywilnej, na którą ni-

niejsza ustawa nie rozciąga się, lub ze służby wojskowej — czas służby nauczycielskiej liczy się — o ile ustawa niniejsza inaczej nie stanowi, — od dnia zwolnienia od poprzednich obowiązków służbowych.

Jeżeli służba nauczycielska była przerywana, to terminem, od którego liczyć się będzie, jest termin oznaczony w pierwszym po ostatniej przerwie piśmie nominacyjnym lub — w braku takiego oznaczenia — dzień rzeczywistego objęcia służby w ostatnim jej okresie.

Czas spędzony w służbie nauczycielskiej przed przerwą Minister może zaliczyć w całości lub w części do służby nauczycielskiej.

Czas pracy kontraktowej, podczas pełnienia której nauczyciel otrzymał nominację, zalicza się w całości do służby nauczycielskiej wraz z przerwami wakacyjnymi, łączącymi się bezpośrednio z okresem pracy, jeżeli nauczyciel kontraktowy uczył przynajmniej 14 godzin tygodniowo.

Okres pracy, podczas którego nauczyciel kontraktowy uczył mniej, aniżeli 14 godzin tygodniowo, oraz czas pracy kontraktowej przerywanej Minister może zaliczyć do służby nauczycielskiej w całości lub w części.

Postanowienia ustępów: czwartego, piątego i szóstego artykułu niniejszego nie mają zastosowania przy obliczaniu czasu służby nauczycielskiej, policzalnego do wysługi emerytalnej.

Nauczycielom przedmiotów zawodowych w szkołach zawodowych właściwy Minister za zgodą Ministra Skarbu może w całości lub w części zaliczyć do służby nauczycielskiej czas poprzedzającej służbę nauczycielską pracy zawodowej nie w zawodzie nauczycielskim lub służby państwowej nienauczycielskiej, o ile ta praca zawodowa lub służba państwowa nienauczycielska przysposobiła ich do wykonywania czynności w szkole zawodowej.

Terminem, od którego liczy się stała w rozumieniu ustawy niniejszej służba nauczycielska, jest termin oznaczony w dekrete ustalenia.

Postanowienia pierwszych siedmiu ustępów tego artykułu zawierają sposób zaliczenia czasu państwowej polskiej służby nauczycielskiej oraz czasu pracy kontraktowej w szkołach państwowych lub publicznych w Państwie Polskiem, co w odniesieniu do nauczycieli szkół, podległych Ministrowi W. R. i O. P. zostało wyjaśnione w punkcie 23 instrukcji z dnia 24 marca 1928 r. (str. 157), gdzie jednocześnie wyszczególniono przepisy, dotyczące zaliczania czasu służby w b. państwach zaborczych oraz czasu pracy zawodowej.

Artykuł ten, ustanawiający sposób obliczania czasu służby nauczycielskiej, ma szczególnie wielkie znaczenie z uwagi na to, iż wysokość zasadniczego uposażenia nauczycielskiego zależy jedynie od ilości lat służby nauczycielskiej (patrz art. 41 ustawy niniejszej oraz rozdz. 2, 3, 4, 5 i 6 ustawy uposaż. z dn. 9/X 1923 r. Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924). Pierwsze trzy ustępy tego artykułu określają dla różnych wypadków terminy początkowe, od których liczy się służba nauczycielska. Terminy te służą za punkt wyjścia dla obliczania czasu służby do określenia wysokości uposażenia oraz czasu wysługi emerytalnej, jako też do obliczenia czasu pracy nauczycielskiej, wymaganego do ustalenia (patrz. art. art. 8 i 9 i objaśnienie do nich).

Ustępy czwarty, piąty, szósty i siódmy mają znaczenie tylko dla czasu służby, policzalnego przy określaniu wysokości uposażenia, wobec brzmienia art. 43 i zastrzeżenia zawartego w ustępie siódmym art. 15 pozostającego w związku z postanowieniem art. 10 ustawy emerytalnej (Dz. U. R. P. 1924 Nr. 6, poz. 46). Istotnie do wysługi emerytalnej Minister nie może zaliczyć czasu służby przed przerwą, nie może również tego czasu zaliczyć do czasu pracy nauczycielskiej wymaganej dla ustalenia wobec brzmienia art. 9 ustawy niniejszej, którego znaczenie zostało wyjaśnione wyżej na str. 19.

Podobnie zastrzeżenie zawarte w ustępie siódmym wyklucza możliwość zaliczania do wysługi emerytalnej czasu pracy kontraktowej według zasad artykułu 15, pozostawiając nadal w mocy odnośnie postanowienie ustępu piątego art. 37 ustawy emerytalnej, sprawa zaś sposobu zaliczania czasu pracy kontraktowej, jako pracy nauczycielskiej wymaganej do ustalenia, jest potraktowana odrębnie w ustępie trzecim art. 8 ustawy niniejszej. Czas pracy nauczycielskiej zaliczany nauczycielom przedmiotów zawodowych w szkołach zawodowych na podstawie ustępu ósmego, nie zalicza się do wysługi emerytalnej wobec wyraźnego brzmienia art. 43, postanawiającego, że nauczycielowi służy prawo do zaopatrzenia emerytalnego „zgodnie z ustawą emerytalną”; art. 37 zaś tej ustawy, ustanawiający czas służby policzalnej do wysługi emerytalnej, postanowienia o wliczeniu do wysługi emerytalnej czasu pracy nauczycielskiej, obliczonego na podstawie ustępu ósmego art. 15, nie zawiera. Czas służby nauczycielskiej, zaliczony na podstawie ustępu ósmego art. 15, nie może być uznany za czas pracy nauczycielskiej, wymaganej do ustalenia, gdyż zgodnie z postanowieniem ustępu trzeciego art. 8—przez pracę nauczycielską, wymaganą do ustalenia, należy rozumieć „pracę w szkołach” a praca zaliczona na podstawie ustępu ósmego art. 15 nie jest pracą w szkołach, lecz bądź pracą zawodową nie w zawodzie nauczycielskim, bądź służbą państwową nienauczycielską.

Ustęp piąty artykułu niniejszego zapewnia nauczycielom kontraktowym, uczącym przynajmniej 14 godzin tygodniowo, za liczenie lat pracy kontraktowej nieprzerwanej do służby nau-

czyielskiej pod warunkiem bezpośredniego przejścia od pracy kontraktowej do służby nauczycielskiej.

Na podstawie tego przepisu zaliczenie pracy kontraktowej następuje z mocy samego przepisu ustawy, a nie na podstawie decyzji władzy. Władza ma jedynie obowiązek fakt ten tylko stwierdzić. W następstwie datą, od której po myśli art. 41 ustęp 2-gi przysługuje wyższe uposażenie, nie jest data zarządzenia władzy lecz liczba trzechleci.

Na podstawie ustępu 5-go zalicza się cały okres pracy kontraktowej nieprzerwanej wraz z przerwą wakacyjną tym nauczycielom, którzy zostali zamianowani nauczycielami od 1 września a przed nominacją pracowali w charakterze nauczycieli kontraktowych przynajmniej w 14 godzinach tygodniowo do 30 czerwca i do tego dnia otrzymali pobory na podstawie zawartej umowy. Postanowienia art. 11 lit. c ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 r. nie mają w tym wypadku zastosowania.

Ustęp szósty zaś uzależnia od swobodnego uznania Ministra zaliczenie do służby nauczycielskiej czasu pracy kontraktowej zarówno w wypadkach, gdy nauczyciel kontraktowy u-
czył mniej, niż po 14 godzin tygodniowo, jak i w wypadkach, gdy praca kontraktowa była przerywana, przyczem nie stanowi różnicy, czy przerwa miała miejsce między okresami pracy kontraktowej, czy też między okresem pracy kontraktowej, z jednej strony a stosunkiem publicznym z drugiej. Naruszenie przez władzę przysługującego nauczycielowi z mocy postanowienia ustępu piątego prawa może być dochodzone przed Najw. Trybunałem Administracyjnym, natomiast odmowa zaliczenia czasu pracy kontraktowej na podstawie postanowień ustępu szóstego zaskarżeniu nie podlega.

Zaliczenie pracy w charakterze nieetatowych nauczycieli religii wyjaśnia okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 22 września 1928 Nr. I 13440/28 (str. 221).

Art. 16. W razie powrotu do służby nauczycielskiej ze służby w organach administracji szkolnej czas służby w administracji szkolnej wlicza się do czasu służby nauczycielskiej.

Postanowienie tego artykułu znajduje uzasadnienie w potrzebie zatrudniania na stanowiskach w państwowej administracji szkolnej ludzi, mających teoretyczne i praktyczne przygotowanie pedagogiczne. Zaliczenie czasu służby na podstawie tego artykułu nie zależy od swobodnego uznania władzy i odmowa zaliczenia podlega zaskarżeniu do Najw. Trybunału Adm.

ROZDZIAŁ III.

Wykaz stanu służby.

*Art. 17. Władze szkolne prowadzą wykaz stanu służby dla każdego nauczyciela.

Do wykazu należy wpisywać wszystkie istotne dane, dotyczące stosunków służbowych nauczyciela, oraz przebiegu jego służby, w szczególności zaś okoliczności, mające wpływ na przyznanie uposażenia służbo-

wego, wymiar uposażenia emerytalnego, pensji wdowie lub sierocej.

Nauczyciel przy pierwszym objęciu obowiązków służbowych składa władzy służbowej dokumenty osobiste, stwierdzające dane, wymienione w ustępie 2 niniejszego artykułu, w dalszym ciągu zaś służby obowiązany jest składać dokumenty, świadczące o wszelkich zmianach, zachodzących w tych stosunkach, o ile zmiany te nie wynikają z zarządzeń władz przełożonych.

Władza zatrzymuje w aktach urzędowych odpisy złożonych dokumentów, same zaś dokumenty zwraca właścicielowi.

Nauczyciel ma prawo przeglądać swój wykaz stanu służby, czynić z niego odpisy i wnosić reklamacje.

Wzór wykazu stanu służby, jako też sposób jego wypełnienia i prowadzenia, oraz władzę, która go prowadzi — ustali Minister.

Wzór wykazu stanu służby został ustanowiony postanowieniem § 2 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 22 grudnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 131, poz. 787) jako załącznik do niego Nr. 1 (str. 132) i rozciągnięty na nauczycieli publicznych ludowych szkół rolniczych postanowieniem § 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa z dnia 6-go sierpnia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 76, poz. 669) (str. 144).

Powołane wyżej rozporządzenia postanawiają również, jaka władza prowadzi wykaz stanu służby nauczycieli różnych kategorii szkół.

Wciągnięte do wykazu stanu służby dane służą za podstawę, na której opiera się szereg uprawnień nauczyciela i dlatego w interesie nauczyciela leży dopilnowanie, by wpisy do wykazu stanu służby były prowadzone systematycznie i zgodne z faktycznym stanem rzeczy. Tak np. według postanowienia ustępu trzeciego art. 36 ustawy emerytalnej (Dz. U. R. P. z r. 1924 Nr. 6, poz. 46) jeżeli pewien okres czasu służby, zasadniczo policzalny do wysługi emerytalnej, nie został objęty obliczeniem z powodu wadliwego lub nieprawdziwego wpisu do wykazu stanu służby z winy nauczyciela, — nauczyciel nie ma prawa do wynikłej z tego powodu różnicy uposażenia emerytalnego. Wyższe uposażenie emerytalne otrzymuje taki nauczyciel dopiero od dnia pierwszego następującego miesiąca po zgłoszeniu i wykazaniu prawa do takiego uposażenia.

ROZDZIAŁ IV.

Ocena pracy nauczyciela.

*Art. 18. Oznaczona przez Ministra władza szkolna prowadzi dla każdego nauczyciela wykaz kwalifikacyjny.

Do wykazu kwalifikacyjnego należy wpisywać zasadnicze spostrzeżenia o pracy nauczyciela, oparte bezpośrednio na faktach, zbadanych podczas wizytacji.

Wpisywać spostrzeżenia do wykazu kwalifikacyjnego mają prawo:

w ochronkach i szkołach powszechnych — inspektor szkolny oraz wizytator;

w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich — dyrektor oraz wizytator;

w szkołach innych — oznaczone przez Ministra osoby.

Minister W. R. i O. P. w §§ 3 i 4 rozporządzenia z dnia 22 grudnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 131, poz. 787) (str. 124) a Minister Rolnictwa w § 3 rozporządzenia z dnia 6 sierpnia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 76, poz. 669) (str. 144) oznaczył władzę szkolną, która prowadzi dla każdego nauczyciela wykaz kwalifikacyjny oraz osoby, które poza osobami, wskazanymi w tym artykule, mają prawo wpisywać do wykazu kwalifikacyjnego swoje spostrzeżenia wizytacyjne.

Na uwagę zasługuje tu fakt, iż kierownicy szkół, podległych inspektorowi szkolnemu, nie prowadzą wykazów kwalifikacyjnych nauczycieli swych szkół i nie mają prawa wpisywać do nich spostrzeżeń wizytacyjnych, a więc są pozbawieni tych uprawnień, (a może obowiązków), z których korzyść stają dyrektorowie i kierownicy innych szkół.

Do wykazu kwalifikacyjnego, opartego na postanowieniach tego artykułu, winny być wpisywane spostrzeżenia o pracy nauczyciela od dnia wejścia w życie ustawy t. j. od dnia 1 stycznia 1927 r. Wpisywanie spostrzeżeń o pracy wyjaśniają punkty 24 i 25 instrukcji z dnia 24 marca 1928 (str. 157 i 158).

*Art. 19. Nauczyciel ma prawo przeglądać swój wykaz kwalifikacyjny i czynić z niego odpisy. Datę przejżenia zaznacza się w wykazie. Przeciwno treści spostrzeżeń nauczyciel ma prawo wnosić zażalenia do władzy bezpośrednio przełożonej tej osoby, która spostrzeżenia wpisała.

Artykuł ten wprowadza jawność kwalifikacyj nauczycielskich i przyznaje nauczycielowi prawo wnoszenia zażeń przeciwko wpisanym do wykazu kwalifikacyjnego a w jego pojęciu krzywdzącym go spostrzeżeniom kwalifikacyjnym.

Punkty 26, 28 i 29 instrukcji z dnia 24 marca 1928 (str. 158) wyjaśniają w odniesieniu do nauczycieli szkół, podległych Ministrowi W. R. i O. P., gdzie i kiedy mogą być przez nauczycieli przeglądane wykazy kwalifikacyjne, w jakim terminie i do kogo należy wnosić zażenia przeciwko wpisanym do wykazu spostrzeżeniom oraz kto i w jakiej formie wpisuje do wykazu i podaje skarżącemu nauczycielowi do wiadomości treść rozstrzygnięcia władzy, do której było skierowane zażalenie. Według punktu 27 tejże instrukcji wykazy kwalifikacyjne, prowadzone przed dniem wejścia w życie u-

stawy niniejszej, mogą być ujawniane wobec nauczycieli tylko o tyle, o ile według obowiązujących przed tym dniem przepisów nauczyciel miał prawo przeglądania ich.

Art. 20. Każdy nauczyciel stały otrzymuje ocenę raz na trzy lata.

Na żądanie władz szkolnych lub na wniosek zainteresowanego nauczyciela w poszczególnych przypadkach ocena może być wydana i w innym terminie.

Ocena winna dotyczyć ogólnej wartości pracy nauczyciela według skali następującej:

a) bardzo dobra, b) zadowalająca, c) niezadowalająca.

Ocenę wpisują do wykazu kwalifikacyjnego na podstawie spostrzeżeń, w nim zapisanych:

wychowawczyńiom ochronek i nauczycielom szkół powszechnych — inspektor szkolny;

nauczycielom szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich — dyrektor;

nauczycielom szkół innych — osoby, wyznaczone przez Ministra.

Dyrektorom szkół, podległych kuratorowi, ocenę pracy wpisuje do wykazu kurator, a dyrektorom szkół, podległych bezpośrednio Ministrowi — osoby, wyznaczone przez Ministra.

Według postanowienia tego artykułu praca nauczyciela stałego podlega ocenie, która jest wpisywana do arkusza kwalifikacyjnego. Ocena jest bądź okresowa — co trzy lata — i tej podlega każdy nauczyciel stały, bądź sporadyczna, wydawana w poszczególnych przypadkach albo na żądanie władz szkolnych, albo na wniosek zainteresowanego nauczyciela.

Punkt 30 instrukcji z dnia 24 marca 1928 r. (str. 158) ustanawia terminy, w jakich będą wydawane oceny okresowe nauczycielom szkół, podległych Ministrowi W. R. i O. P.

Otrzymanie przez nauczyciela stałego oceny niezadowalającej zgodnie z brzmieniem ustępu trzeciego art. 74 powoduje pociągnięcie go do odpowiedzialności porządkowej lub dyscyplinarnej.

Jest to jedyny ustawowo przewidziany bezpośredni skutek otrzymanej przez nauczyciela stałego oceny, niemniej jednak mogą być i skutki inne, a mianowicie: we wszystkich tych wypadkach, gdy zadośćuczynienie prośbie nauczyciela jest zależne tylko od swobodnego uznania władzy, władza obok innych momentów może brać pod uwagę i stopień oceny, posiadanej przez nauczyciela. Tem się też daje wytłomaczyć trzystopniowość oceny, przewidziana w artykule niniejszym.

Opierając się na upoważnieniu, zawartem w ustępach: czwartym i piątym art. 20, Minister W. R. i O. P. w § 5 roz-

porządzenia z dnia 22 grudnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 131, poz. 787) wyznaczył osoby, powołane do wpisywania ocen do wykazu kwalifikacyjnego nauczycieli szkół bezpośrednio sobie podległych, oraz podległych pośrednio a niewymienionych w art. 20 (str. 124). Podobnie na podstawie upoważnienia ustępu ostatniego art. 20 Minister Rolnictwa w § 4 rozporządzenia z dnia 6 sierpnia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 76, poz. 669) powierzył wizytatorom ludowych szkół rolniczych wpisywanie ocen do wykazów kwalifikacyjnych nauczycieli tych szkół. (str. 144).

Kierownicy szkół, podległych inspektorowi szkolnemu, nie korzystają z przysługującego dyrektorom i kierownikom innych szkół, prawa wpisywania do wykazu kwalifikacyjnego ocen nauczycieli będących pod ich kierownictwem szkół. (porównaj z objaśnieniem do art. 18).

*Art. 21. Jeżeli ocena jest niezadowolająca, władza winna przesłać nauczycielowi orzeczenie pisemne drogą służbową. W takim razie może nauczyciel w przeciągu dni 14 od dnia, następującego po doręczeniu mu orzeczenia, wnieść odwołanie przeciw ocenie pracy do komisji kwalifikacyjnej, dyrektor zaś lub kierownik — z wyjątkiem kierowników szkół, podległych inspektorowi szkolnemu — do Ministra.

W myśl postanowienia tego artykułu nauczycielowi stalemu przysługuje prawo odwołania przeciwko otrzymanej ocenie ale tylko w tym wypadku, gdy ocena jest niezadowolająca.

Instancją odwoławczą dla nauczycieli w ścisłym tego słowa znaczeniu oraz dla kierowników szkół, podległych inspektorowi szkolnemu, jest komisja kwalifikacyjna (patrz art. 22 i objaśnienia), natomiast instancją odwoławczą dla dyrektorów i kierowników szkół, niepodległych inspektorowi szkolnemu, jest Minister.

Niepoddanie dyrektorów i kierowników szkół, niepodległych inspektorowi szkolnemu, kompetencji komisji kwalifikacyjnych tłumaczy się tem, że w komisjach kwalifikacyjnych zasiadają nauczyciele, którym wymienieni wyżej dyrektorowie i kierownicy wpisują do wykazu kwalifikacyjnego sprostowania i oceny (patrz art. 18 i 20).

Do artykułu tego odnoszą się postanowienia §-6 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 22 grudnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 131, poz. 787) (str. 125) i § 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa z dn. 6 sierpnia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 76, poz. 669) (str. 144) oraz punkt 31 instrukcji z dnia 24 marca 1928 r. (str. 159).

*Art. 22. Zakres i sposób działania komisji kwalifikacyjnych, oraz sposób prowadzenia wykazu kwalifikacyjnego określi Minister w ramach następujących zasad:

1) Komisje kwalifikacyjne będą utworzone przy władzach drugiej i trzeciej instancji.

Powołaje je dla wychowawczyń ochronek i dla nauczycieli szkół powszechnych kurator, dla nauczycieli szkół innych — Minister.

2) W skład komisji dla nauczycieli szkół powszechnych wejdą:

a) stały nauczyciel szkół powszechnych, powołany z pośród delegatów z wyboru do rad szkolnych powiatowych, względnie miejskich, lub, gdy ocena dotyczy wychowawczyni ochronki, jedna ze stałych wychowawczyń ochronek, powołana przez kuratora;

b) inspektor szkolny;

c) wizytator szkół.

3) W skład komisji kwalifikacyjnej dla nauczycieli innych szkół wejdą:

a) stały nauczyciel tej kategorii szkoły, w której interesowany pracuje, powołany z pośród kandydatów, wybranych po jednym od każdej rady pedagogicznej;

b) dyrektor, względnie kierownik takiejże szkoły;

c) wizytator szkół.

Członkiem komisji kwalifikacyjnej nie może być ten, kto odwołującemu się wydawał ocenę.

4) Orzeczenie komisji kwalifikacyjnej będzie ostateczne i zostanie wpisane do wykazu kwalifikacyjnego bądź na podstawie dotychczasowych spostrzeżeń, tam wpisanych, bądź też po zarządzanej przez komisję wizytacji, która odbyć się winna nie później niż w ciągu 3 miesięcy (z odliczeniem feryj wakacyjnych) od daty otrzymania pisma odwołującego.

Artykuł ten upoważnia Ministra do wydania w ramach wyszczególnionych w nim zasad zarządzenia, określającego zakres i sposób działania komisji kwalifikacyjnych oraz sposób prowadzenia wykazu kwalifikacyjnego.

-Na mocy powyższego upoważnienia Minister W. R. i O. P. w §§ 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 i 15 rozporządzenia z dnia 22 grudnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 131, poz. 787) (str. 125) wydał szereg mających moc ustawy postanowień, ustanawiających skład komisji kwalifikacyjnych dla każdej kategorii szkół, jemu podległych, sposób powoływania członków komisji, skład kompletów orzekających, sposób urzędowania komisji kwalifikacyjnych, wzór orzeczenia komisji kwalifikacyjnej oraz w załączniku Nr. 2 do § 15 tego rozporządzenia wzór wykazu kwalifikacyjnego. W myśl tych postanowień wizytator szkół wchodzi z urzędu do komisji kwalifikacyjnej, jako jej przewodniczący, inspektor szkolny, względnie dyrektor lub kierownik szkoły, są powoływani do komisji przez

władzę według jej swobodnego uznania, nauczycieli zaś, jako członków komisji, powołuje władza z pośród kandydatów, wybranych przez gremja nauczycielskie w sposób rozporządzeniem określony. Szczególnie ważne znaczenie ma przepis § 14 rozporządzenia, w myśl którego członków komisji kwalifikacyjnych obowiązują przepisy o tajemnicy urzędowej, których przekroczenie może powodować pociągnięcie winnego do odpowiedzialności porządkowej lub dyscyplinarnej.

Analogiczne przepisy na podstawie upoważnienia art. 22 wydał w §§ 6, 7 i 8 rozporządzenia z dnia 6 sierpnia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 76, poz. 669, str. 145) Minister Rolnictwa.

Wyjaśnienia w sprawie komisji kwalifikacyjnych podaje nadto okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 2 stycznia 1928 Nr. I 21118/27, str. 215.

Art. 23. Nauczyciela tymczasowego należy wizytować corocznie, w szczególności zaś w trzecim roku służby praca jego winna być zbadana tak, by na podstawie spostrzeżeń wizytacyjnych właściwa władza mogła ją ocenić ogólnie jako: zadowolającą lub niezadowolającą.

Ogólna ocena pracy nauczyciela tymczasowego opierać się winna na wszechstronnem zbadaniu i skrupulatnej ocenie:

- 1) pilności i sumiennosci,
- 2) uzdolnienia,
- 3) wykształcenia zawodowego i pracy nad własnym wykształceniem,
- 4) metody i wyników pracy wychowawczej i nauczycielskiej,
- 5) stosunku do dzieci szkolnych i ich rodziców.

Stosownie do okoliczności mogą być wzięte pod uwagę także i inne momenty, uwydatniające szczególne zdolności, wady, zasługi, przyczyniające się do charakterystyki nauczyciela pod względem służbowym.

Artykuł ten nakłada na władzę bezwzględny obowiązek wizytowania corocznie nauczyciela tymczasowego, kładąc równocześnie szczególny nacisk na zbadanie jego pracy w trzecim roku służby.

Z uwagi na wyjątkowe znaczenie wystawionej nauczycielowi tymczasowemu oceny (patrz art. 70) artykuł ten wylicza momenty, które powinny być poddane zbadaniu i ocenie.

*Art. 24. Oznaczona przez Ministra władza przed wpływem nieprzerwanego trzyletniego okresu czasu pełnienia obowiązków nauczycielskich (art. 8 i 9) wy-

daje o nauczycielu tymczasowym, mającym pełne, przepisane do ustalenia kwalifikacje zawodowe, orzeczenie w formie:

- a) ogólna ocena pracy zadowolająca, lub
- b) ogólna ocena pracy niezadowolająca.

Orzeczenie to należy wpisać do wykazu kwalifikacyjnego, w razie zaś, gdy ocena jest niezadowolająca, przesłać pisemnie interesowanemu nauczycielowi w drodze służbowej.

Artykuł ten ustanawia w odniesieniu do nauczyciela tymczasowego ocenę dwustopniową; otrzymanie zadowolającej ogólnej oceny pracy stanowi spełnienie niezbędnego do ustalenia warunku trzeciego ustępu drugiego art. 8, natomiast otrzymanie oceny niezadowolającej, o ile ta decyzja władzy nie zostanie zmieniona lub odroczone na podstawie ustępu trzeciego art. 26, powoduje zwolnienie nauczyciela ze służby na podstawie art. 70.

Orzeczenie, zawierające ogólną ocenę pracy nauczyciela tymczasowego, wydaje władza tylko w stosunku do tych nauczycieli, którzy już posiadają przepisane dla ustalenia kwalifikacje zawodowe (patrz art. 25).

Orzeczenie, zawierające ocenę niezadowolającą po myśli ustępu drugiego powinna władza przesłać pisemnie interesowanemu nauczycielowi, aby na podstawie art. 26 mógł skorzystać z przysługującego mu prawa odwołania.

Do artykułu tego odnoszą się postanowienia § 16 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 22 grudnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 131, poz. 787) (str. 128) oraz § 9 rozporządzenia Ministra Rolnictwa z dnia 6 sierpnia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 76, poz. 669) (str. 146), określające władze, powołane do wydawania orzeczeń, zawierających ogólne oceny pracy nauczycieli tymczasowych.

Stosownie do zarządzenia w punkcie 32 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 r. (str. 159) władze temu Ministrowi podległe powinny wydawać ogólną ocenę pracy przed upływem 3 miesięcy od dnia objęcia służby na podstawie nominacji tym nauczycielom tymczasowym, którzy w chwili otrzymania nominacji mają 3 lata policzalnej w myśl postanowień art. 8 pracy w charakterze nauczycieli kontraktowych.

*Art. 25. Jeżeli nauczyciel tymczasowy w końcu nieprzerwanego trzyletniego okresu czasu pełnienia obowiązków nauczycielskich (art. 8 i 9) nie posiada pełnych, przepisanych do ustalenia kwalifikacji zawodowych, władza wstrzyma wydanie orzeczenia (art. 24) aż do uzyskania przez niego tych kwalifikacji.

Orzeczenie to ma być wydane nie później niż w trzy miesiące po uzyskaniu przez nauczyciela przepisanych do ustalenia kwalifikacji zawodowych.

Przepis ustępu pierwszego tego artykułu ma na celu nie dopuszczenie do tego, by automatycznie ustalił się nauczyciel, co do którego niema autorytatywnego stwierdzenia, iż w chwili ustalenia zasługuje na ocenę zadowalającą. Istotnie, gdyby nie było tego przepisu i orzeczenie z ogólną oceną pracy zadowalającą było wydane w końcu trzyletniego okresu nieprzerwanej pracy nauczycielskiej nauczycielowi, nie posiadającemu jeszcze kwalifikacyj zawodowych przepisanych dla ustalenia, władza nie miałaby formalnego przymusu do wszechstronnego i skrupulatnego badania pracy nauczyciela w okresie od otrzymania przez niego oceny do uzyskania kwalifikacyj zawodowych do ustalenia, co mogłoby doprowadzać do ustalenia się nauczycieli nieodpowiednich.

Ustęp drugi zapewnia nauczycielowi, iż najdalej w ciągu trzech miesięcy od chwili uzyskania kwalifikacyj zawodowych, przepisanych dla ustalenia, stanie się stałym. Gdyby więc władza z tych, czy innych powodów wydała orzeczenie z ogólną oceną pracy nauczyciela dopiero po upływie trzech miesięcy, nauczyciel ma prawo domagać się, by w dekrete ustalenia, jako dzień ustalenia był podany termin, oznaczony w ustępie drugim art. 25.

*Art. 26. Nauczycielowi tymczasowemu, który otrzymał ocenę pracy niezadowalającą, przysługuje prawo odwołania w terminie 14 dni od dnia, następującego po doręczeniu orzeczenia.

Odwołanie wnosi nauczyciel w drodze służbowej do władzy bezpośrednio przełożonej tej osoby, która wydała orzeczenie.

Władza, będąca instancją odwoławczą, może po zasięgnięciu opinii komisji kwalifikacyjnej (art. 22) zatwierdzić lub zmienić orzeczenie, jako też odroczyć wydanie ostatecznego orzeczenia najwyżej na jeden rok.

Jeżeli orzeczenie wydała władza trzeciej instancji, przysługuje nauczycielowi prawo wniesienia do tej władzy w ciągu dni 14 od dnia doręczenia orzeczenia umotywowanej prośby o ponowne rozważenie sprawy.

Z zestawienia postanowień ustępów: pierwszego, drugiego i czwartego wynika, iż nauczycielowi tymczasowemu przysługuje prawo odwołania tylko przeciwko niezadowalającej ocenie, i to wydanej przez władzę pierwszej lub drugiej instancji. W wypadku otrzymania oceny niezadowalającej w orzeczeniu, wydanym przez władzę trzeciej instancji, nauczyciel może jedynie prosić tę władzę o ponowne rozważenie sprawy.

Instancją odwoławczą dla nauczycieli tymczasowych jest nie komisja kwalifikacyjna, jak to ma miejsce w odniesieniu do nauczycieli stałych (patrz art. 21), lecz władza. Po myśli ustępu trzeciego władza, będąca instancją odwoławczą, przed powzięciem decyzji w sprawie wniesionego przeciwko ocenie niezadowalającej odwołania, powinna zasięgnąć opinii komisji kwalifikacyjnej; opinia ta jednak nie jest dla tej

władzy wiążąca. Odnoszące się do nauczycieli szkół, podległych Ministrowi W. R. i O. P., postanowienie tego ustępu, iż instancja odwoławcza „może odroczyć wydanie ostatecznego orzeczenia najwyżej na jeden rok” jest niejasne, z brzmienia bowiem jego nie da się wywnioskować, czy w oznaczonym przez instancję terminie ma być ponownie wydane orzeczenie przez władzę, powołaną normalnie do tej czynności a oznaczoną w § 16 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 22 grudnia 1926 r. (patrz objaśnienia do art. 24) i dopiero ewentualnie w razie odwołania — przez instancję odwoławczą, czy też to „ostateczne orzeczenie” ma być wydane przez daną instancję odwoławczą bez uprzedniego orzeczenia powołanej do wydawania oceny władzy. Celem uniknięcia różnej interpretacji tego postanowienia przez organy podległe Minister W. R. i O. P. winien wydać w tej materji stosowne wyjaśnienie.

Po myśli postanowienia art. 87 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnem (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341) wniesienie przez nauczyciela tymczasowego odwołania przeciwko ogólnej ocenie niezadowolającej wstrzymuje zastosowanie do niego, postanowienia art. 70 do czasu wydania ostatecznego orzeczenia o ocenie pracy nauczyciela.

ROZDZIAŁ V.

Obowiązki.

Art. 27. Nauczyciel obowiązany jest wiernie służyć Rzeczypospolitej i w tym duchu wychowywać młodzież, przestrzegać ściśle ustaw i rozporządzeń, pełnić obowiązki swego zawodu gorliwie, sumiennie i bezstronnie oraz dbać według najlepszej woli i wiedzy o dobro sprawy publicznej, szczególnie w zakresie wychowania i nauczania powierzonej sobie młodzieży, i spełniać, co temu dobru służy, a unikać wszystkiego, coby mu mogło szkodzić.

W artykule tym są sformułowane w sposób ogólny obowiązki nauczyciela, rozwinięte bardziej szczegółowo w następnych artykułach rozdziału V.

Artykuł ten wprowadza pojęcie dobra sprawy publicznej, polecając nauczycielowi spełniać, co temu dobru służy, a unikać wszystkiego, coby mu mogło szkodzić. Ani w tym, ani w dalszych artykułach ustawy pojęcie to nie jest bliżej określone i skutkiem tego nauczyciel w wielu okolicznościach nie znajduje odpowiedzi w obowiązujących przepisach i musi według własnego rozumienia rozstrzygać, na czym w danym razie polega dobro sprawy publicznej. Jeżeli władza uzna, iż to rozstrzygnięcie nauczyciela przyniosło szkodę sprawie publicznej a było oparte na złej woli nauczyciela, powinna go pociągnąć do odpowiedzialności dyscyplinarnej, przekazując sprawę komisji dyscyplinarnej do ostatecznego rozstrzygnięcia.

Art. 28. W wykonaniu praw obywatelskich nauczyciel winien kierować się zawsze względami na szczególne obowiązki, jakie nakłada nań piastowanie publicznego urzędu, a przedewszystkiem stanowisko wychowawcy.

W szczególności winien nauczyciel dążyć do utrzymywania stałej łączności i zgodnego stosunku z rodzicami uczniów swej szkoły bez względu na ich wyznanie, narodowość, społeczne stanowisko i partyjno-polityczną przynależność.

Przy wykonywaniu przysługującego mu prawa publicznego omawiania spraw szkolnictwa, rozporządzeń i zarządzeń władz szkolnych nauczyciel obowiązany jest przestrzegać, by omawianie było ściśle rzeczowe, a forma jego nie uwłaczała powadze władz szkolnych.

Ustęp pierwszy tego artykułu, nie odmawiając nauczycielowi prawa do korzystania z pełni praw obywatelskich, ma na celu zwrócenie uwagi nauczyciela na szczególny charakter jego stanowiska, wymagający poważania i zaufania młodzieży i jej rodziców, które łatwo mogłyby być poderwane, gdyby nauczyciel w wykonaniu swych praw obywatelskich ujawnił brak taktu i opanowania.

Ustęp drugi wychodzi z założenia, że w wychowaniu młodzieży jest niezbędne spółdziałanie domu i szkoły, i dlatego wymaga od nauczyciela bliskiego i obiektywnego stosunku do rodziców uczniów.

Ustęp trzeci w sposób pośredni przyznaje nauczycielowi prawo publicznego omawiania spraw szkolnictwa, rozporządzeń i zarządzeń władz szkolnych, stawia jednak wymaganie, by omawianie było ściśle rzeczowe a forma jego nie uwłaczała powadze władz szkolnych. Postanowienie to wychodzi ze słusznego założenia, iż sprawy nauczania i wychowania powinny być jaknajszerszej dyskutowane publicznie i że rzeczą niemożliwą i ze względu na dobro sprawy niepożądaną byłoby, gdyby od tej dyskusji byli usunięci ci, którzy ze sprawami temi z racji swego przygotowania i doświadczenia powinni być najlepiej obeznani; z drugiej strony jednak, względy karności służbowej wymagają, by z dyskusji były usunięte momenty osobiste oraz, by powaga władz nie została naruszona.

*Art. 29. Nauczyciel obowiązany jest wypełniać zlecenia służbowe swoich przełożonych, o ile one wyraźnie nie sprzeciwiają się obowiązującym przepisom.

Jeżeli zlecenie służbowe jest w przekonaniu nauczyciela przeciwne dobru służby, albo dobru publicznemu w ogólności, albo też zawiera znamiona pomyłki co do faktu lub co do prawa, nauczyciel powinien wyjawić swoje spostrzeżenie władzy, która wydała zle-

cenie, a gdyby mimo to otrzymał ponownie to samo zlecenie, wykonać je. Jeżeli zlecenie było ustne, może zażądać, aby mu zostało powtórzone na piśmie. W przypadkach, kiedy znoszenie się z władzą pociągnęłoby za sobą niewykonalność lub bezprzedmiotowość zlecenia, nauczyciel obowiązany jest wykonać je, o ile nie grozi stąd niepowetowana szkoda. Po wykonaniu takiego zarządzenia nauczyciel ma jednakże prawo zawiadomić o wykonaniu szkodliwego jego zdaniem zarządzenia władzę bezpośrednio przełożoną nad tą, która wydała zlecenie.

Zadaniem tego artykułu jest utrzymanie karności nauczycieli wobec przełożonych.

W myśl zawartych w nim postanowień nauczyciel może kategorycznie odmówić wykonania polecenia służbowego tylko w tym wypadku, gdy polecenie to sprzeciwia się wyraźnie obowiązującym przepisom.

W innych wypadkach, jeżeli w przekonaniu nauczyciela zlecenie oparte jest na pomyłce co do faktu lub co do prawa lub też jest przeciwne dobru służby, nauczyciel nie może odmówić jego wykonania, przysługuje mu natomiast prawo wyjaśnić swój pogląd na sprawę władzy, która zlecenie wydała; w razie powtórzenia pomimo to zlecenia obowiązany jest je wykonać, lecz, nie chcąc brać na siebie odpowiedzialności za wykonanie szkodliwego zarządzenia, może (co nie przysługuje urzędnikowi — patrz art. 22 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej) zawiadomić o tem władzę bezpośrednio przełożoną nad tą, która wydała zlecenie. Ważne jest nadane tym artykułem nauczycielowi prawo żądania powtórzenia na piśmie wydanego ustnie zlecenia, gdyż chroni nauczyciela od możliwego nadużycia władzy przez przełożonych.

*Art. 30. Pisma w sprawach służbowych lub osobistych, tyjących się stosunku służbowego, nauczyciel powinien składać za pośrednictwem swego bezpośredniego przełożonego.

Przepis tego artykułu dąży do uniknięcia zbędnej korespondencji między władzami oraz do powstrzymania nauczycieli od zbyt pochopnego wnoszenia skarg i zażaleń do władz wyższych.

Punkt 33 instrukcji z dnia 24 marca 1928 r. (str. 159) poleca władzom, podległym Ministrowi W. R. i O. P., pozostać bez odpowiedzi pisma, wnoszone z pominięciem postanowień tego artykułu, a autorów ich pociągać do odpowiedzialności służbowej.

Art. 31. Nauczyciel jest obowiązany zachować w tajemnicy wszystkie sprawy, o których powziął wiadomość, dzięki swemu stanowisku służbowemu, o ile

sprawy te wyraźnie uznano za poufne, lub gdy utrzymania ich w tajemnicy wymaga dobro publiczne, inne względy służbowe, albo interes uczniów lub ich rodziców. W szczególności zaś nauczyciel winien zachować w tajemnicy przebieg obrad rad pedagogicznych (pełnych lub klasowych).

Nauczyciel powinien zachować tajemnicę wobec każdego, komu nie jest obowiązany donosić o tych sprawach służbowo, o ile właściwa władza w poszczególnym wypadku nie uwolni go od tego obowiązku.

Obowiązek zachowania tajemnicy trwa zarówno w czasie czynnej służby, jak też po przejściu w stan nieczynny, pozasłużbowy i na emeryturę oraz po rozwiązaniu stosunku służbowego z jakiegokolwiek powodu.

Niezachowywane przez pracowników państwowych t. zw. „tajemnicy urzędowej” może w poszczególnych wypadkach narażać Państwo na nieobliczalne szkody i dlatego we wszelkich przepisach, normujących stosunki służbowe, kładzie się szczególny nacisk na postanowienia, dotyczące tego obowiązku pracownika państwowego. Odnosi się to oczywiście i do nauczycieli szkół państwowych (wzgl. publicznych), czego wyrazem są postanowienia art. 31 oraz umieszczenie w rocie przysięgi (wzgl. przyrzeczenia) ustanowionej przez Ministra W. R. i O. P. w § 1 rozporządzenia z dnia 22 grudnia 1926 r. (str. 123) zdania: „tajemnicy urzędowej dochowam”, a w rocie ustanowionej przez Ministra Rolnictwa w § 1 rozporządzenia z dnia 6 sierpnia 1927 r. (str. 143) zdania: „(przysięgam, wzgl. przyrzekam) dochować tajemnicy urzędowej”. Z takiego ustosunkowania się Ministrów, powołanych do wykonywania ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli, do tego zagadnienia należy wnioskować, iż przekroczenie przepisów art. 31 będzie przez władze traktowane, jako występki służbowy (patrz art. 80) i jako taki będzie ścigane w drodze dyscyplinarnej.

Przepis ustępu ostatniego art. 31, postanawiający, iż obowiązek zachowania tajemnicy trwa nie tylko w wypadku przejścia w stan nieczynny, pozasłużbowy lub na emeryturę ale nawet „po rozwiązaniu stosunku służbowego z jakiegokolwiek powodu” jest raczej platoniczny, gdyż w razie przekroczenia tego przepisu przez osobę, niepozostającą już w żadnym stosunku służbowym do Państwa, władza nie posiada w stosunku do niej egzekutywy.

*Art. 32. Nauczyciel obowiązany jest zarówno w wykonywaniu obowiązków zawodowych, jak i poza służbą nauczycielską strzec powagi stanu nauczycielskiego, zachowywać się zawsze zgodnie z wymaganiami karnośći służbowej i unikać wszystkiego, co mogłoby obniżyć godność i zaufanie, którego stanowisko nauczycielskie wymaga.

W szczególności:

1) Nie wolno nauczycielowi żądać, ani przyjmować darów, ani innych korzyści, ofiarowanych mu bezpośrednio lub pośrednio z powodu czynności służbowych, związanych z jego stanowiskiem.

2) Nie wolno nauczycielowi oddawać się takiemu zajęciu ubocznemu, które mogłoby przeszkadzać w spełnianiu powinności nauczycielskich, nie odpowiada powadze stanu nauczycielskiego, albo też mogłoby wywołać uzasadnione przypuszczenia stronniczości lub interesowności.

O każdym ubocznym zajęciu, przynoszącym mu korzyści materialne, z wyjątkiem prac kulturalno-społecznych, naukowych, literackich i artystycznych, nauczyciel winien donieść władzy za pośrednictwem bezpośredniego przełożonego i zaniechać zajęć, które ta władza uzna za niedopuszczalne.

Od orzeczenia w tym względzie przysługuje nauczycielowi prawo odwołania się do władzy wyższej. Wniesienie takiego odwołania wstrzymuje zarządzenie władzy aż do czasu załatwienia odwołania.

3) Nie wolno nauczycielowi wchodzić w związki lub zmowy, mogące zakłócić należyty bieg zarządu państwowego, lub normalne spełnianie obowiązków nauczycielskich.

4) Bez zezwolenia władzy nie wolno nauczycielowi należeć do żadnych związków zagranicznych.

Również po przeniesieniu w stan nieczynny lub pozasłużbowy winien nauczyciel zachowywać się w sposób, któryby powadze jego stanowiska nie ubliżał.

Ustęp pierwszy tego artykułu zawiera przepisy, dotyczące zachowania się nauczyciela w służbie i poza służbą; przepisy te są sformułowane w sposób ogólny i dlatego pozostawiają duże pole do interpretacji przez władze, powołane do ich wykonywania. Jednakże nauczyciele stali się chronieni przed możliwością — wobec swobody interpretacji — nadużyciami organów władz szkolnych przez postanowienie ustępu pierwszego art. 83, mocą którego kary dyscyplinarne na nauczycieli stałych może nakładać jedynie komisja dyscyplinarna w drodze orzeczenia, wydanego na podstawie wyniku postępowania dyscyplinarnego.

Punkty 1, 2, 3 i 4 ustępu drugiego natomiast wyszczególniają wyraźnie to, czego nauczycielowi czynić nie wolno. Dalszym rozwinięciem postanowień punktu 1 jest okólnik Ministra W. R. i O. P. Nr. II — 14051/27 z dnia 24 października 1927 r. (str. 211), zakazujący dyrektorom i nauczycielom państwowych

szkół średnich ogólnokształcących, szkół zawodowych i seminariów nauczycielskich utrzymywania t. zw. „stancij uczniowskich”. Pominięcie w tym okólniku dyrektorów, względnie kierowników, oraz nauczycieli szkół innych kategorii nie oznacza bynajmniej, że utrzymywanie przez nich „stancij” dla uczniów własnego zakładu będzie uważane za dopuszczalne, wymieniono zaś w okólniku tylko te zakłady, w których do tychczas tego rodzaju fakty miały najczęściej miejsce.

Okólnik Ministra W. R. i O. P. z dn. 20 listopada 1927 r. Nr. II—15754/27 (Dz. Urz. M-stwa W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 17) (str. 212) uzupełniony okólnikiem z dnia 31 maja 1928 r. Nr. 0 Prez. 3594/28, (str. 219) zawiera wskazówki, na jakie z ubocznych zajęć nauczycieli, o których mówi punkt 2-gi tego ustępu, władze, podległe Ministrowi W. R. i O. P., nie mogą udzielać zezwoleń. Treść tego okólnika w niektórych jego punktach może nasuwać pewne wątpliwości co do zgodności jej z intencją ustawodawcy, wyrażoną w ustępie pierwszym punktu 2 art. 32. Z brzmienia bowiem tego ustępu wynika a contrario, iż nauczycielowi wolno oddawać się takim zajęciom ubocznym, które nie przeszkadzają mu w spełnianiu powinności nauczycielskich, nie naruszają powagi stanu nauczycielskiego oraz nie mogą wywoływać uzasadnionych przypuszczeń stronniczości lub interesowności.

Czy zatem można zgóry powiedzieć, jak to zrobiono w ustępie trzecim wymienionego okólnika, że wszystkie zajęcia uboczne, nie stanowiące składowej części naukowej lub naukowo-pedagogicznej pracy nauczyciela, nie odpowiadają tym trzem, wyliczonym wyżej warunkom? Czy np. praca biurowa w wymiarze poniżej 10 godzin tygodniowo (uznanym w okólniku za dozwolony), w jakiejś solidnej instytucji prywatnej, której właściciel, względnie kierownik (cy) nie pozostaje w żadnym stosunku do szkoły, w której pełni służbę nauczyciel, nie byłaby zajęciem ubocznym nienaruszającym żadnego z wymienionych wyżej warunków i, co za tem idzie, zajęciem ubocznym, którego podjęcie nie może być przez władze zakazane?

W wypadkach takich, jaki został podany w powyższym przykładzie, nauczyciel, skarżący odnośne zarządzenie władzy do Najwyższego Trybunału Administracyjnego, ma, jeżeli nie pewność, to w każdym razie wielkie szanse skasowania przez N. Trybunał Adm. tego zarządzenia.

*Art. 33. Nauczyciel obowiązany jest wybrać stałe miejsce zamieszkania tak, by mógł podobać punktualnie wszystkim obowiązkom służbowym.

Powinien podać do wiadomości bezpośredniego przełożonego adres swego zamieszkania i zgłosić każdą jego zmianę. To samo obowiązuje co do miejsca pobytu poza miejscem stałego zamieszkania, jeżeli nauczyciel przebywa w niem dłużej niż dwa tygodnie. Nauczyciel w stanie nieczynnym lub pozasłużbowym powinien podać adres swego zamieszkania do wiadomości władzy, której ostatnio podlegał.

Z przepisu ustępu pierwszego tego artykułu wynika, iż w razie gdyby nauczyciel, nie wypełniający punktualnie wszystkich

swoich obowiązków, tłumaczył to zaniedbanie zbyt wielką odległością miejsca zamieszkania od miejsca służby, władza nie może uwzględniać takiego tłumaczenia a nawet ma prawo wymagać, by nauczyciel zmienił miejsce swego zamieszkania tak, żeby nie stanowiło ono przeszkody w punktualnem wykonywaniu obowiązków służbowych. Ponieważ jednak rygorystyczne przestrzeganie postanowień tego ustępu nie jest możliwe dotąd, dopóki ogólne warunki mieszkaniowe nie zmieniają się tak, iż znikną dotychczasowe trudności zmiany miejsca zamieszkania, przeto art. 153 zawiera postanowienie przejściowe, polecające władzy stosowanie postanowień ustępu pierwszego art. 33 przy uwzględnianiu miejscowych warunków mieszkaniowych i osobistych nauczyciela.

*Art. 34. Nauczyciel jest obowiązany najpóźniej do dni 14 po zawarciu małżeństwa donieść o tem władzy.

Artykuł ten zmienia obowiązujący dotychczas w niektórych dzielnicach przepis, na mocy którego nauczyciel winien uzyskać zezwolenie władzy na zawarcie małżeństwa pod groźbą zwolnienia ze służby.

W sprawie zamążpójścia nauczycielek na terenie Województwa Śląskiego obowiązują ustawy śląskie z dnia 29 marca 1926 r. i z dnia 1 października 1926 r. (Dz. U. śl. Nr. 8, poz. 12 i Nr. 23, poz. 39) str. 118.

*Art. 35. Nauczyciel obowiązany jest donieść możliwie rychło swemu bezpośredniemu przełożonemu o każdej przeszkodzie w wykonywaniu obowiązków służbowych z podaniem przypuszczalnego czasu trwania tej przeszkody.

Władza może zażądać odpowiednich dowodów, stwierdzających istnienie przeszkody, a jeżeli jest nią choroba, — przyjąć do wiadomości świadectwo o chorobie, wystawione przez lekarza ordynującego, lub zarządzić urzędowe badanie bądź przez lekarza urzędowego, bądź przez komisję lekarską.

Na czas połogu należy się nauczycielce z reguły sześciotygodniowy urlop. Urlop dłuższy winien być udzielony na podstawie urzędowego świadectwa lekarskiego.

Urzędowe świadectwo lekarskie o chorobie nauczyciela winno być decydujące dla postanowienia władzy.

Nieobecność w służbie nauczycielki, spowodowana okresem połogu, nie pociąga żadnej zmiany w jej uprawnieniach służbowych.

Nauczyciel, którego nieobecność na służbie z powodu choroby trwa dłużej niż rok, może być zarządzeniem władzy zwolniony ze stanowiska przy ewentualnym zastosowaniu postanowień ustawy emerytalnej.

O ile stan zdrowia nauczyciela, wymagający poratowania, nie wyklucza możliwości pełnienia obowiązków służbowych, nauczyciel może wstrzymać się od pełnienia służby nie inaczej, jak po otrzymaniu urlopu. Prośba o taki urlop ma być do dni 30 rozpatrzona i rozstrzygnięta.

Za czas samowolnej, nieusprawiedliwionej nieobecności w służbie nauczyciel traci uposażenie. Wypłacone uposażenie winno być potrącone przy najbliższej wypłacie uposażenia. Oprócz tego władza może wytoczyć nauczycielowi dochodzenie dyscyplinarne.

W wypadku, gdy nauczyciel zostanie przez komisję dyscyplinarną uwolniony od zarzutu samowolnej, nieusprawiedliwionej nieobecności, potrąconą część uposażenia należy mu zwrócić.

Artykuł ten zawiera szereg postanowień, dotyczących nieobecności nauczyciela na służbie. Postanowienia tego artykułu należy rozpatrywać łącznie z postanowieniami art. 55 oraz ustępu ostatniego art. 68.

Nieusprawiedliwiona nieobecność nauczyciela w służbie pociąga za sobą utratę uposażenia za czas nieobecności oraz ewentualne wytoczenie mu dochodzenia dyscyplinarnego, jeżeli nieobecność na służbie trwała krócej niż 4 tygodnie, a w wypadku, gdy nieobecność ta trwa co najmniej 4 tygodnie, powoduje uznanie jej za dobrowolne wystąpienie ze służby ze skutkami, wynikającymi z postanowień art. 72.

O tem, czy nieobecność jest nieusprawiedliwiona orzeka władza (patrz ustęp czwarty art. 68). Jeżeli nieobecność nauczyciela została przez władzę uznana za nieusprawiedliwioną a władza nie wytoczyła mu dochodzenia dyscyplinarnego na mocy ustępu ósmego art. 35, nauczyciel na podstawie ustępu pierwszego art. 102 ma prawo żądać, by wytoczono mu to dochodzenie. Orzeczeniem komisji dyscyplinarnej (ustęp ostatni art. 35) nauczyciel może być uwolniony od zarzutu samowolnej, nieusprawiedliwionej nieobecności w służbie i wówczas oczywiście odpadają wszelkie skutki, jakie ona za sobą pociąga. Przy orzekaniu, czy nieobecność była nieusprawiedliwioną w wypadku, gdy przeszkodą miałyby być choroba, władza jest skrepowana postanowieniem ustępu czwartego art. 35, po myśli którego urzędowe świadectwo lekarskie o chorobie nauczyciela winno być decydujące dla postanowienia władzy; we wszystkich innych wypadkach władza orzeka według swego swobodnego uznania, przyczem, jak to wyżej zaznaczono, korektywę jej nieprzychylnego dla nauczyciela rozstrzygnięcia może wprowadzić orzeczenie komisji dyscyplinarnej.

Z brzmienia ustępu siódmego art. 35 należy wnioskować, iż w wypadku, gdy stan zdrowia nauczyciela, wymagający poratowania, nie wyklucza możliwości pełnienia obowiązków służbowych, wstrzymanie się nauczyciela od służby powinno być traktowane, jako nieobecność nieusprawiedliwiona. I w tym wypadku miarodajnym dla orzeczenia władzy powinno być urzędowe świadectwo lekarskie, co potwierdził Minister W. R. i O. P. w punkcie 34 instrukcji z dnia 24 marca 1928 r. (str. 159).

W związku z rozpatrzonemi wyżej postanowieniami w sprawie nieobecności w służbie, spowodowanej chorobą, należy podkreślić wytworzony przez nie fakt ciekawy z prawnego punktu widzenia. Jeżeli władza wbrew treści urzędowego świadectwa lekarskiego uznałaby spowodowaną chorobą nieobecność nauczyciela w służbie za nieusprawiedliwioną, nauczyciel miałby do wyboru dwie drogi: zażądać wszczęcia dochodzenia dyscyplinarnego celem uzyskania orzeczenia komisji dyscyplinarnej lub po wyczerpaniu toku instancji zaskarżyć decyzję władzy do Najwyższego Trybunału Administracyjnego, jako sprzeczną z postanowieniem ustępu czwartego art. 35. W praktyce bardziej celowe jest wybranie przez nauczyciela pierwszej drogi w tym wypadku, gdy treść urzędowego świadectwa lekarskiego może nastęrczać pewne wątpliwości interesacyjne; jeżeli jednak zawiera ono zupełnie wyraźne stwierdzenie, iż stan zdrowia nauczyciela stanowi przeszkodę w pełnieniu służby, bardziej celowe będzie zaskarżenie decyzji władzy do Najw. Tryb. Adm.

Połów według postanowień tego artykułu (ust. trzeci i piąty) nie jest traktowany ani jako choroba, która uprawnia do nieobecności w służbie bez konieczności uzyskiwania urlopu, ani też jako stan zdrowia, wymagający poratowania lecz nie wykluczający możliwości pełnienia obowiązków służbowych, który nie daje bezwzględnie prawa do otrzymania urlopu. Aby uzyskać prawo do nieobecności w służbie na czas połogu, nauczycielka powinna prosić o urlop, którego jej władza nie może odmówić; z reguły należy jej się urlop sześciotygodniowy. Postanowienie drugiego zdania ustępu trzeciego logiczne, o ile chodzi o wypadek, wymieniony w ustępie siódmym, — przez ogólne sformułowanie tworzy pewien wyłom w postanowieniu, iż choroba jest przeszkodą usprawiedliwiająca nieobecność w służbie i że przeto w wypadku choroby nauczyciel nie potrzebuje starać się o urlop.

Jest rzeczą ważną, by przy prowadzeniu kontroli nieobecności nauczyciela w służbie ściśle rozróżniano nieobecność z powodu choroby od nieobecności, spowodowanej urlopem, otrzymanym dla poratowania zdrowia, gdyż skutki tych dwóch rodzajów nieobecności, jak widać z postanowień ustępu siódmego art. 35 i ustępu pierwszego art. 53 są różne. Gdy trwająca dłużej niż rok nieobecność w służbie z powodu choroby może (ale nie musi) spowodować jedynie przeniesienie nauczyciela w stan spoczynku, — trwająca nieprzerwanie dłużej niż rok nieobecność nauczyciela w służbie na skutek urlopu (wzgl. urlopów), otrzymanego dla poratowania zdrowia, nie dając podstawy do przeniesienia go w stan spoczynku, pociąga za sobą wstrzymanie mu uposażenia za dalszy czas urlopu.

W związku z postanowieniami art. 35 pozostają przepisy punktów: 35, 36, 37 i 38 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 r. (str. 159) oraz rozporządzenia tegoż Ministra z dnia 26 września 1927 r. (Dz. Urz. M. stwa W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 196), w brzmieniu rozporządzenia z dn. 25 sierpnia 1928 r. (str. 207).

Art. 36. Wymiar godzin nauczania, oraz innych zajęć obowiązkowych w szkole, normują osobne przepisy.

W niedziele i święta nauczyciel jest zasadniczo wolny od zajęć służbowych. Minister wyda rozporządzenie, określające, w jakich wypadkach i którzy nauczyciele będą obowiązani do uczęszczania na nabożeństwa szkolne, oraz do urządzania konferencji z rodzicami, jeżeli nie będzie można ich urządzić w dni powszednie.

Wymiar godzin nauczania oraz innych zajęć obowiązkowych w szkole, o których mowa w ustępie pierwszym tego artykułu, normuje ustawa z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) w zależności od rodzaju szkoły, kategorii przedmiotów nauczania oraz stanowiska nauczyciela.

Z upoważnienia, zawartego w ustępie drugim, dotychczas skorzystał tylko Minister W. R. i O. P., dając w §§ 17 i 18 rozporządzenia z dnia 22 grudnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 131, poz. 787 (str. 129)) mające moc ustawy przepisy, określające obowiązek nauczycieli uczęszczania na nabożeństwa szkolne w niedziele i święta oraz urządzania w niedziele konferencji z rodzicami.

*Art. 37. Ze względu na cel, lata służby, lub poszczególne warunki nauczania lub warunki osobiste oznaczona przez Ministra władza może bądź z urzędu, bądź na prośbę obniżyć nauczycielowi wymiar godzin nauczania oraz innych zajęć obowiązkowych w szkole (art. 36).

W tym przypadku nauczyciel nie może doznać uszczerbku ani w uposażeniu, ani w innych prawach służbowych.

Do artykułu tego odnoszą się postanowienia § 19 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 22 grudnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 131, poz. 787) w brzmieniu § 1 rozporządzenia z dnia 25 sierpnia 1928 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 10/203, poz. 168 (str. 129)), oznaczające władze, uprawnione do udzielania zniżek wymiaru godzin nauczania.

*Art. 38. W razie potrzeby nauczycielowi, pozostającemu na etacie jednej szkoły, władza może polecić równocześnie spełnianie obowiązków w innej szkole, a to łącznie w obu szkołach w liczbie godzin, nie przekraczającej odpowiedniej normy, o której mowa w ustępie pierwszym art. 36, jeżeli obie szkoły są tej

samej kategorii i znajdują się w tej samej miejscowości.

Jeżeli szkoły są różnych kategorii i do szkoły, na której etacie znajduje się nauczyciel, jest przywiązany niższy wymiar godzin, wymiar ten stosuje się i do obowiązków nauczyciela w drugiej szkole, jeżeli zaś do szkoły, na której etacie znajduje się nauczyciel, jest przywiązany wyższy wymiar godzin, wówczas do obowiązków nauczyciela w drugiej szkole stosuje się niższy wymiar, przywiązany do tej szkoły.

Artykuł ten postanawia, iż nauczyciela można zobowiązać do spełniania obowiązków nauczycielskich w kilku szkołach, z tym jednak warunkiem, że szkoły te znajdują się w tej samej miejscowości. Równocześnie artykuł ten normuje obowiązujący wówczas nauczyciela wymiar godzin nauczania w zależności od tego, czy szkoły są tej samej, czy też różnych kategorii.

Art. 39. Stosunki służbowe nauczycieli podczas pełnienia służby wojskowej normuje osobna ustawa.

Ustawą normującą stosunki służbowe nauczycieli podczas pełnienia służby wojskowej jest ustawa z dnia 11 lipca 1919 r. (Dz. Pr. P. P. Nr. 59, poz. 357) (str. 289).

Celem wykonania tej ustawy Rada Ministrów wydała rozporządzenie z dnia 20 października 1919 r. (Dz. U. R. P. Nr. 87, poz. 474), do którego następnie wprowadziło pewne zmiany rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 6 września 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 93, poz. 736) (str. 291 i 298).

ROZDZIAŁ VI.

Prawa.

*Art. 40. Nauczyciel jest uprawniony do używania należnego mu stosownie do pisma nominacyjnego tytułu urzędowego i ma prawo, by zarówno w stosunkach służbowych, jak i w ogłoszeniach urzędowych określano go tym tytułem. Tytuły są następujące: dyrektor (przełożona), kierownik (czka), profesor (ka), nauczyciel (ka), nauczyciel (ka) religji, asystent (ka), instruktor (ka), wychowawczyni ochronki.

*Art. 41. Uposażenie nauczyciela oraz normy wynagrodzenia za dodatkowe czynności ponad wymiar godzin obowiązkowych określa inna ustawa.

Przy określaniu wysokości uposażenia uwzględnia się czas służby nauczycielskiej, obliczony na podstawie art. 15 ustawy niniejszej.

Uposażenie nauczyciela oraz normy wynagrodzenia za dodatkowe czynności, o czym mowa w ustępie pierwszym tego artykułu, określają postanowienia ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) po uwzględnieniu w nich zmian, wprowadzonych ustawą z dnia 22 grudnia 1925 o środkach zapewnienia równowagi budżetowej (Dz. U. R. P. Nr. 129, poz. 918), zmienioną ustawą z dnia 1 marca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 207).

W czasie przejściowym do wymiaru uposażenia liczy się prócz służby obliczonej na podstawie art. 15 także służba zaobcowa względnie praca zawodowa, zaliczona bądź przez Komisję weryfikacyjną na podstawie jednej z ustaw z dnia 13 lipca 1920 (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 433—435), bądź przez władze na podstawie art. 107, 108 i 109 ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924).

Art. 42. Nauczycielowi i jego najbliższej rodzinie Skarb Państwa zapewnia należyłą opiekę lekarską i środki lecznicze w zakresie, przewidzianym w osobnej ustawie.

Przepisy osobnej ustawy regulują również sprawę udzielania zaliczek z funduszków państwowych, sprawę diet, normalnych kosztów podróży służbowej, kosztów przeniesienia, wreszcie kosztów kształcenia dzieci.

Dotychczas nie zostały wydane ustawy w sprawie opieki lekarskiej i środków leczniczych dla nauczycieli i ich najbliższej rodziny, w sprawie udzielania zaliczek z funduszków państwowych, w sprawie diet, normalnych kosztów podróży służbowych oraz kosztów przesiedlenia. Natomiast sprawy te są normowane rozporządzeniami Rady Ministrów, mającymi prawne oparcie w artykułach 10 i 15 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), a mianowicie:

- a) z dnia 4 sierpnia 1926 (Dz. U. R. P. Nr. 95, poz. 555)
- b) z dnia 17 września 1927 (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 826)
- c) o należnościach za podróże służbowe i przeniesienia.
- d) z dnia 11 maja 1928 r. Nr. 8492 o zaliczkach na uposażenie.

Jedynie sprawa kosztów kształcenia dzieci jest częściowo uregulowana postanowieniem ustępu trzeciego art. 10 powyższej ustawy uposażeniowej.

Art. 43. Nauczycielowi służy prawo do zaopatrzenia emerytalnego, a wdowie i sierotom po nim do zaopatrzenia wdowiego i sierociego, zgodnie z ustawą emerytalną.

Prawo nauczyciela do zaopatrzenia emerytalnego oraz wdowy i sierot po nim do zaopatrzenia wdowiego, względnie sierocego, normują zasadniczo postanowienia ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z r. 1924 Nr. 6, poz. 46), zmienionej ustawą z dnia 13 lutego 1924 (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 178).

Pozatem w zakresie zaopatrzenia emerytalnego oraz wdowiego i sierocego w odniesieniu do nauczycieli tymczasowych oraz wdów i sierot po nich mają zastosowanie postanowienia przejściowe art. 150 i 152 ustawy niniejszej.

Art. 44. Jeżeli w razie wypadku choroby zakaźnej nauczyciel na życzenie władzy zgodzi się odosobnić od chorych swej rodziny, to należy mu się zwrot powstałych stąd wydatków koniecznych.

Artykuł ten nie wyjaśnia, co należy rozumieć przez „wydatki konieczne“ i dlatego dla uniknięcia możliwych nieporozumień byłoby wskazane, by władza określiła, co należy w tym wypadku uważać za wydatki konieczne i według jakich norm powinna być obliczana ich wysokość.

Art. 45. Prawo do uposażenia i wynagrodzenia nie może być pod rygorem nieważności przeniesione na inne osoby.

Artykuł ten oraz następne artykuły: 46, 47 i 48 dążą do zabezpieczenia nauczyciela od tak wielkiego obciążenia za długi prywatne, któreby uniemożliwiałoby mu egzystencję a tem samem byłoby ze szkodą dla dobra służby.

Art. 46. Uposażenie i dodatkowe wynagrodzenie nauczyciela ulega zajęciu administracyjnemu tudzież zapowiedzeniu i zajęciu sądowemu nie więcej niż do wysokości jednej piątej części sumy uposażenia i wynagrodzenia, przypadającego do wypłaty.

Art. 47. Tytułem wyjątku od powyższej zasady ogólnej (art. 46) uposażenie i wynagrodzenie dodatkowe nauczycieli ulega zapowiedzeniu i zajęciu sądowemu za alimenty do wysokości dwóch piątych sumy uposażenia i wynagrodzenia, przyczem pozostałe trzy piąte są wolne od wszelkich zapowiedzeń i zajęć.

Przy zbiegu zapowiedzeń za alimenty i za inne należności lub długi, jedna piąta część sumy uposażenia i dodatkowego wynagrodzenia staje się przedmiotem stosunkowego podziału zarówno na alimenty, jak i inne należności lub długi, drugą zaś piątą część prze-

kazuje się wyłącznie na zaspokojenie samych tylko alimentów, o ile by pierwsza jedna piąta część na nie przy zbiegu innych wierzycieli nie wystarczała.

Art. 48. Wyłącza się zupełnie z pod zapowiedzeń i zajęć, określonych w artykułach 46 i 47:

a) diety i koszty podróży w sprawach służbowych oraz koszty przeniesienia;

b) wszelkie wsparcia i zapomogi, przyznane nauczycielowi poza jego uposażeniem służbowym, jako to: na leczenie jego lub jego rodziny, na pogrzeb jego rodziców, żony lub dzieci, z powodu klęski elementarnej lub innego nieszczęśliwego wypadku, albo też w innych szczególnych, zasługujących na uwzględnienie wypadkach.

*Art. 49. Nauczyciele, z wyjątkiem dyrektorów i kierowników, mają prawo podczas feryj szkolnych oddalić się z miejsca zamieszkania, o ile nie przeszkadzają temu szczególne obowiązki, jako to: zastępstwo dyrektora lub kierownika, odbywanie egzaminów i t. p., przyczem winni podać bezpośrednio przełożonemu adres i jego zmianę zgodnie z postanowieniem art. 33.

Dyrektorowie i kierownicy po należytem załatwieniu pilnych czynności urzędowych, jeżeli szczególne względy służbowe nie wymagają ich obecności w miejscu służby, mają prawo do urlopu w czasie feryj szkolnych, z tem ograniczeniem, że urlop ich w czasie feryj głównych kończy się na 5 dni przed początkiem następnego roku szkolnego.

Rozporządzenie Ministra uregułuje sprawę zastępstwa dyrektorów i kierowników podczas feryj.

Ustęp pierwszy tego artykułu udziela generalnie urlopu na czas feryj letnich wszystkim nauczycielom w ścisłem tego słowa znaczeniu t. j. z wyłączeniem dyrektorów i kierowników szkół. Natomiast dyrektorowie i kierownicy szkół, jak to wynika z postanowień ustępu drugiego, nawet w czasie feryj szkolnych, mogą oddalić się z miejsca służby tylko po otrzymaniu urlopu.

Na podstawie upoważnienia zawartego w ustępie trzecim sprawa zastępstwa dyrektorów i kierowników szkół nieobecnych w czasie feryj szkolnych została uregulowana w §§ 20 i 21 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 22 grudnia

1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 131, poz. 787) (str. 130) oraz w § 10 rozporządzenia Ministra Rolnictwa z dnia 6 sierpnia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 76, poz. 669) (str. 146).

Punkt 39 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 r. (str. 160) wyjaśnia, co należy rozumieć przez ferie szkolne, o których mowa w art. 49.

*Art. 50. Władza może w każdej chwili wstrzymać rozpoczęcie albo zarządzić przerwanie urlopu lub wypoczynku ferjalnego na czas, w którym wymagają tego ważne i nie cierpiące zwłoki względy służbowe. Podróż, spowodowaną odwołaniem, należy traktować jako podróż służbową.

Postanowienie tego artykułu pozostaje w bezpośrednim związku z art. 49 i dlatego dotyczy wypadków urlopu, o których mowa w art. 49.

Art. 51. Jeżeli skutkiem zarządzenia, o którym mowa w artykule poprzednim, nauczyciel nie miałby w czasie ferij wypoczynku nawet w wymiarze urlopu wypoczynkowego, przepisanego dla urzędników państwowych (art. 36 ustawy o państwowej służbie cywilnej z dnia 17 lutego 1922 r. Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164), służy mu prawo do uzupełniającego urlopu wypoczynkowego w ciągu roku szkolnego.

W treści tego artykułu niedopowiedziano wyraźnie co należy rozumieć przez „urlop uzupełniający”. Z zestawienia jednak drugiego zdania z pierwszym wynika, iż intencją ustawodawcy było, by nauczyciel, który w czasie ferij nie miał wypoczynku w wymiarze urlopu wypoczynkowego, przepisanego dla urzędników państwowych, miał w ciągu roku szkolnego prawo do urlopu przez taki okres czasu, któryby dodany do czasu wypoczynku ferjalnego, z którego już skorzystał, dał w sumie okres równy temu, jaki art. 36 ustawy o państwowej służbie cywilnej przyznaje urzędnikowi t. j. 4 tygodnie, jeżeli nauczyciel ma mniej niż 10 lat służby, 5 tygodni, jeżeli ma więcej niż 10 a mniej, niż 20 lat służby, i wreszcie 6 tygodni po 20 latach służby.

Art. 52. Poza ferjami nauczyciel może otrzymać płatny lub bezpłatny urlop:

- a) dla poratowania zdrowia (ust. 7 art. 35);
- b) dla załatwienia ważnych spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych;
- c) dla dalszego kształcenia się zawodowego;
- d) dla celów naukowych lub oświatowych.

Artykuł ten wlicza te kategorie urlopów, do których prawo nauczyciela nie jest zawarowane kategorycznie, ale które może on uzyskać na mocy swobodnej decyzji władzy. Prze-

ciw odmowie udzielenia urlopu w wymienionych w tym artykule wypadkach nauczyciel może jedynie żalić się do władzy wyższej, nie przysługuje mu natomiast prawo zaskarżenia odmownej decyzji władzy przed Najw. Trybunałem Admin.

Rozporządzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 26 września 1927 r. (Dz. Urzęd. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 196) w brzmieniu § 3 rozporządzenia tegoż Ministra z dnia 25 sierpnia 1928 r. (Dz. Urzęd. Min. W. R. i O. P. Nr. 10, poz. 168) (str. 207) oznacza władze uprawnione do udzielania urlopów w każdym z wymienionych w tym artykule wypadków.

Postanowienia tego artykułu należy rozpatrywać łącznie z postanowieniami art. 53, ustanawiającego prekluzyjny czas urlopu płatnego, oraz sposób obliczenia czasu trwania urlopu.

W sprawie urlopu dla poratowania zdrowia patrz objaśnienia do art. 35.

Art. 53. Jeżeli urlop dla poratowania zdrowia trwa nieprzerwanie dłużej niż rok, a urlop dla załatwienia spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych nieprzerwanie dłużej niż dwa miesiące, to za dalszy czas urlopu wstrzymuje się uposażenie słuźbowe.

Czas trwania takiego urlopu bez uposażenia nie może przenosić lat dwóch; czasu tego nie wlicza się do czasu słuźby czynnej.

Minister może od przepisów, podanych wyżej w ustępie pierwszym, odstąpić z wyjątkowo ważnych powodów.

Przy obliczeniu rocznego, względnie dwumiesięcznego czasu trwania urlopu, liczy się jako przerwy w urlopie tylko te okresy odbywania czynnej słuźby, które wynoszą przynajmniej połowę czasu spędzonego bezpośrednio przedtem na urlopie. O ile słuźba czynna trwa krócej, nie stanowi ona przerwy w urlopie, a poszczególne okresy urlopu liczy się razem.

Jak widać z postanowień tego artykułu przewidziane w nim ograniczenia czasu trwania urlopu płatnego dotyczą tylko urlopów, udzielanych na podstawie punktów a i b art. 52. Stąd należy wnioskować, iż urlopów płatnych dla dalszego kształcenia się naukowego albo dla celów naukowych lub oświatowych może władza udzielać bez żadnego ograniczenia.

*Art. 54. Nauczyciel stały w ciągu pierwszych 20 lat swej słuźby czynnej ma prawo otrzymać pięciomiesięczny lub wyjątkowo dłuższy urlop płatny dla celów dalszego kształcenia się zawodowego.

Artykuł ten stwarza kategorięczne prawo nauczyciela — ale, tylko stałego — do pięciomiesięcznego urlopu płatnego dla celów dalszego kształcenia się zawodowego; o ile nauczyciel

stały w ciągu pierwszych 20 lat swej czynnej służby takiego urlopu zajądą, władza nie może mu go odmówić (porównaj z objaśnieniami do art. 52).

Prawo to jednak postanowieniem art. 154 zostało zawieszane „na czas przejściowy aż do odwołania przez Ministra“ z tem, iż będzie ono wykonywane w granicach faktycznej możliwości. (Patrz objaśnienia do art. 154).

*Art. 55. Przekroczenie urlopu bez należytego usprawiedliwienia uważa się za samowolne uchylenie się od służby, pociągające za sobą skutki, przewidziane w ustępie ósmym art. 35, względnie w ustępie czwartym art. 68.

Patrz objaśnienia do art. 35.

Art. 56. Nauczyciel z chwilą wyboru do ciała ustawodawczego otrzymuje na czas trwania mandatu urlop bezpłatny.

Czas sprawowania mandatu zalicza się do czasu służby i do wysługi emerytalnej.

Nauczyciela nie można pociągnąć do odpowiedzialności służbowej za jego działalność w charakterze członka ciała ustawodawczego. Po wygaśnięciu mandatu nauczyciel powraca na poprzednie stanowisko.

Postanowienie ustępu pierwszego tego artykułu inaczej ujmuje zagadnienie przejścia nauczyciela ze służby czynnej do ciała ustawodawczego, niż to ma miejsce u urzędnika według postanowienia ustępu pierwszego art. 57 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164). Podczas, gdy urzędnika, wybranego do ciała ustawodawczego, zwalnia się na czas trwania mandatu od sprawowania urzędu z równoczesnym wstrzymaniem mu na cały ten czas uposażenia służbowego, nauczyciel z chwilą wyboru do ciała ustawodawczego otrzymuje na czas trwania mandatu urlop bezpłatny. Stąd wynika, że urzędnik wybrany do ciała ustawodawczego tylko zawiadamia władze o swoim wyborze, nauczyciel zaś obowiązany jest prosić o udzielenie mu urlopu; urlopu tego władza w żadnym razie nie może mu odmówić.

Dla interpretacji drugiego zdania ustępu trzeciego tego artykułu ma szczególne znaczenie brzmienie drugiego zdania art. 3 oraz brzmienie ustępu pierwszego art. 60. Drugie zdanie art. 3 brzmi: „W piśmie nominacyjnym wymienia się stanowisko, szkołę, miejscowość... i t. d.“, w pierwszym zaś ustępie art. 60 znajdujemy zdanie: „...lub też, jeżeli zajdą okoliczności, nie pozwalające ze względu na dobro służby na dalsze zatrudnienie nauczyciela stałego na odpowiadającej jego stanowisku służbowemu posadzie... i t. d.“. Z przytoczonych wyżej zwrotów wynika, iż ustawodawca, używając określenia „stanowisko“ lub „stanowisko służbowe“ ma na myśli nie stanowisko w określonym miejscu służbowym, t. j. w określonej miejscowości i szkole, lecz stanowisko, w służbie nauczycielskiej wogóle, a więc np.: stanowisko wychowawczy

ochronki, stanowisko nauczyciela szkoły powszechnej, stanowisko dyrektora szkoły średniej ogólnokształcącej, stanowisko instruktora szkoły zawodowej i t. p. Z tego powodu wydaje się uzasadnioną taką interpretacją drugiego zdania ustępu trzeciego art. 56, iż po wygaśnięciu mandatu do ciała ustawodawczego nauczyciel ma prawo domagać się powrotu na poprzednie stanowisko w służbie nauczycielskiej, natomiast prawa jego nie będą naruszone, jeżeli po powrocie zostanie wyznaczony do pełnienia służby w innym niż przed wejściem do ciała ustawodawczego miejscu służbowym.

Na obszarze Województwa Śląskiego w myśl art. 6 ustawy śląskiej z dnia 19 października 1927 r. (Dz. U. Śląskich Nr. 22, poz. 40) (str. 117), nauczyciel z chwilą wyboru do ciała ustawodawczego otrzymuje na czas trwania mandatu urlop płatny.

Art. 57. Nauczycielom służy przy pełnieniu obowiązków służbowych prawo do ochrony; przyznanej ustawami karnymi urzędnikom państwowym.

W myśl postanowienia tego artykułu przysługujące nauczycielom przy pełnieniu służby prawo do ochrony obejmują przepisy, zawarte:

a) dla b. zaboru rosyjskiego w Kodeksie Karnym z r. 1903, w artykułach: 138—155 części szóstej oraz w art. 532, 536, 537, 540 części dwudziestej ósmej;

b) dla b. zaboru austriackiego w Kodeksie Karnym austriackim z r. 1852 w §§ 68, 81, 82, 311, 313, 314 i 495 (Dz. U. P. Nr. 117) oraz w art. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1862 r. (Dz. U. P. z r. 1863 Nr. 8).

c) dla b. zaboru pruskiego w Kodeksie Karnym Rzeszy Niemieckiej z dn. 15 maja 1871 r. w §§ 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119 i 196.

ROZDZIAŁ VII.

Zmiany w stosunku służbowym.

*Art. 58. Każdy nauczyciel na własną prośbę — a nauczyciel tymczasowy i z urzędu — może być każdej chwili przeniesiony przez właściwą władzę do innej szkoły.

Nauczyciel stały może być z urzędu przeniesiony na równorzędne stanowisko do innej szkoły w wypadku, gdy wymaga tego zmiana organizacji szkoły lub dobro szkoły.

Władzami właściwymi do uznania, iż jeden z wypadków, o których mowa w ustępie poprzednim, zachodzi, oraz do zarządzenia przeniesienia z urzędu nauczyciela stałego są:

a) oznaczona przez Ministra władza nie niższa niż drugiej instancji, gdy przeniesienie wywołane zmianą or-

ganizacji szkoły dotyczy nauczyciela stałego, nie mającego stałej posady,

b) Minister, gdy przeniesienie wywołane zmianą organizacji szkoły dotyczy nauczyciela stałego, mającego stałą posadę, albo dyrektora lub kierownika szkoły mianowanego na podstawie ustępu pierwszego art. 11,

c) Minister po wysłuchaniu opinii Rady Szkolnej Okręgowej, gdy przeniesienia wymaga dobro szkoły.

Przeniesienie duchownego nauczyciela religii katolickiej następuje w porozumieniu z biskupem djecezalnym lub — jeżeli odnośnie szkoły znajdują się w dwóch djecezjach, — z biskupami obu djecezyj.

Przy przeniesieniach z urzędu lub w drodze konkursu należą się nauczycielowi koszty przeniesienia. Przy przeniesieniach na własną prośbę Minister w drodze wyjątku może przyznać zwrot kosztów przeniesienia.

Nauczycielce zamężnej, która w wypadku przeniesienia z urzędu lub dyscyplinarnego musiałaby opuścić miejsce stałego zamieszkania swego męża, służy prawo przejścia na własną prośbę w stan pozasłużbowy (art. 61).

Minister może nauczyciela — za jego zgodą — przydzielić czasowo do służby w innej szkole.

Artykuł ten normuje sprawę przeniesień nauczycieli na inne miejsca służbowe.

W myśl postanowień tego artykułu rozróżnia się przeniesienia na własną prośbę nauczyciela, przeniesienia z urzędu, przeniesienia w drodze konkursu, wreszcie czasowe przydzielenia do innej szkoły. Każdy nauczyciel każdej chwili może być na własną prośbę przeniesiony do innej szkoły; uwzględnienie takiej prośby nauczyciela zależy od swobodnego uznania władzy i dlatego odmowne jej załatwienie nie daje nauczycielowi prawa skargi do Najw. Trybunału Admin.

Przy przeniesieniach z urzędu inaczej są w tym artykule potraktowani nauczyciele tymczasowi a inaczej stali. Nauczyciel tymczasowy może być przeniesiony z urzędu do innej szkoły każdej chwili, to znaczy, że i w tym wypadku przeniesienie nauczyciela tymczasowego zależy całkowicie od swobodnego uznania władzy; przenosząc z urzędu nauczyciela tymczasowego władza nie ma obowiązku podawania mu motywów zarządzonego przeniesienia.

Przeniesienie z urzędu nauczyciela stałego może być dokonane tylko w wypadkach w ustępie drugim tego artykułu określonych: gdy wymaga tego zmiana organizacji szkoły albo dobro szkoły i dlatego w zarządzeniu, przenoszącym nauczyciela stałego na podstawie art. 58, władza obowiązana jest wyrazić jako powód jeden z powyższych wypadków. Zarzą-

dzenie władzy, nie odpowiadające temu warunkowi może być przez nauczyciela zaskarżone do Najw. Trybunału Adm. Punkt 40 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 r. (str. 160) wyjaśnia władzom podległym, jak mają rozumieć zmianę organizacji szkoły, dającą powód do zarządzania przeniesienia nauczyciela stałego, dzięki czemu pojęcie zmiany organizacji szkoły w odniesieniu do szkół, podległych Ministerstwu W. R. i O. P. jest więcej sprecyzowane. Jeżeli w wypadku zarządzanego przez władzę przeniesienia z urzędu nauczyciela stałego z powołaniem się na zmianę organizacji szkoły niema obiektywnych warunków, któreby istnienie takiej zmiany stwierdzały, nauczyciel może skarżyć to zarządzenie przed Najw. Trybunałem Adm.

Inaczej rzecz się ma, gdy przeniesienie zostało dokonane dla dobra szkoły; ponieważ pojęcie dobra szkoły jest pojęciem subiektywnym a ustęp trzeci art. 58 rozstrzygnięcie, czy zachodzi wypadek naruszenia dobra szkoły, pozostawia do uznania wymienionych w nim władz, — zarządzenie Ministra, przenoszące nauczyciela stałego ze względu na dobro szkoły, nie jest zaskarżalne do Najw. Trybunału Adm., jeżeli tylko wydane zostało po uprzednim wysłuchaniu opinii rady szkolnej okręgowej. Zaznaczyć przytem należy, iż opinia tej rady nie jest dla Ministra wiążąca.

Ustęp trzeci tego artykułu między nauczycielem stałym z jednej a nauczycielem, mającym stałą posadę, względnie dyrektorem lub kierownikiem szkoły z drugiej strony, wprowadza pewną pod względem praw dystynkcję, o której była mowa wyżej w objaśnieniach do art. 11.

O przeniesieniu w drodze konkursu ustawa wspomina tylko raz jeden i to ubocznie w ustępie piątym art. 58, gdzie jest mowa o zwrocie nauczycielowi kosztów przeniesienia, niemniej przeto na podstawie brzmienia tego ustępu należy stwierdzić, iż tego rodzaju przeniesienia są przez ustawodawcę przewidziane. Gdy ten fakt zestawić z postanowieniami art. 11 oraz z omówionym w objaśnieniach do art. 11 a wynikającym z postanowień ustępu trzeciego art. 58 przywilejem nauczycieli, mianowanych na podstawie ustępu pierwszego art. 11, to można wyprowadzić następujący wniosek: jeżeli nauczyciel stały po raz pierwszy ma otrzymać drogą konkursu stałą posadę lub stanowisko dyrektora albo kierownika szkoły, to uzyskuje ją przez mianowanie; jeżeli zaś nauczyciel stały, mający stałą posadę, względnie dyrektor lub kierownik szkoły, mianowany na podstawie konkursu, stara się drogą konkursu o inną równorzędną posadę lub stanowisko w tej samej kategorii szkół, to otrzymuje ją przez przeniesienie, które wówczas jest właśnie przeniesieniem w drodze konkursu, o którym mówi ustęp piąty art. 58. Taką właśnie interpretację stosuje Minister W. R. i O. P., polecając w punkcie 45 instrukcji z dnia 24 marca 1928 r. (str. 161) wydawać dekret przeniesienia w tych wypadkach, gdy nauczyciel stały, mający stałą posadę, względnie stanowisko dyrektora lub kierownika szkoły, ma uzyskać równorzędną stanowisko w tej samej kategorii szkół drogą konkursu.

Zwrotu kosztów przeniesienia przy przeniesieniu z urzędu lub w drodze konkursu władza nauczycielowi odmówić nie może, gdyby zaś to uczyniła, nauczyciel może dochodzić przyszanego sobie w ustępie piątym art. 58 prawa drogi skargi do Najw. Trybunału Adm.

Prawo czasowego przydzielenia nauczycieli do służby w innej szkole (ustęp ostatni art. 58), ustawa rezerwuje dla Ministra. Z pojęciem czasowego przydzielenia wiąże się bez

względny powrót nauczyciela na swoje właściwe miejsce służbowe z chwilą, gdy termin czasowego przydziału upływa.

Do art. 58 odnoszą się przepisy § 22 rozporządzenia z dnia 22 grudnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 131, poz. 787) (str. 131) oraz punktów 40, 41, 42, 43, 44, 45 i 46 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 r. (str. 160) ze zmianami wprowadzonymi w punktach 2 g i 3 § 2 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 25 sierpnia 1928 r. (Dz. Urzęd. Min. W. R. i O. P. Nr. 10, poz. 168).

Objaśnienia do ustępu szóstego art. 58 są podane przy art. 61.

Na obszarze Województwa Śląskiego w myśl art. 5 ustawy śląskiej z dnia 19 października 1927 r. (Dz. U. Śląskich Nr. 22, poz. 40) (str. 117) postanowienia art. 58 ustęp przedostatni nie mają zastosowania do zameżnych nauczycielek tymczasowych.

Przeniesienie się na własną prośbę nauczyciela ukaranego dyscyplinarnie wyjaśnia okólnik Ministra W. R. i O. P. z dnia 3 lutego 1928 r. Nr. I 19391/27 (str. 216).

*Art. 59. Do przesiedlenia się należy wyznaczyć nauczycielowi odpowiedni czas i uwolnić go w odpowiednim terminie od pełnienia służby, uwzględniając w miarę możliwości jego warunki osobiste, rodzinne i komunikacyjne. Dla objęcia nowego stanowiska nauczyciel ma się zgłosić do bezpośredniego przełożonego, który stwierdzi datę objęcia służby na dekrete przeniesienia.

Szczegółowe przepisy, wyszczególniające osoby, uprawnione do uwalniania przeniesionego nauczyciela od pełnienia służby, oraz maksymalny okres czasu, na jaki to uwolnienie może nastąpić, podają punkty 47 i 48 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 r. (str. 161). W punkcie 48 tej instrukcji Minister W. R. i O. P. wyjaśnia władzom sobie podległym, że czas uwolnienia nauczyciela od pełnienia służby celem umożliwienia mu przesiedlenia się nie jest urlopem i nie stanowi przerwy w służbie. Wyjaśnienie to ma znaczenie przy obliczaniu czasu służby nieprzerwanej, jako jednego z warunków ustalenia (art. 8 i 9), oraz przy obliczaniu długości trwania urlopu (art. 35).

*Art. 60. Jeżeli wskutek zmiany organizacji szkoły niema możliwości zatrudnienia nadal nauczyciela stałego, lub też jeżeli zająd okoliczności, nie pozwalające ze względu na dobro służby na dalsze zatrudnienie nauczyciela stałego na odpowiadającej jego stanowisku służbowemu posadzie, Minister może go przenieść w stan nieczynny.

Przez cały czas pozostawania w stanie nieczynnym nauczyciel pobiera przysługujące mu pełne uposażenie służbowe.

Czas, spędzony w stanie nieczynnym, wlicza się tylko do wymiaru emerytury.

Nauczyciel w stanie nieczynnym może być każdego czasu powołany z powrotem do służby czynnej. O ile jednak powołanie to nie nastąpi w ciągu pół roku od chwili przejścia w stan nieczynny, należy nauczyciela zwolnić przy zastosowaniu odnośnych przepisów ustawy emerytalnej.

Artykuł ten zawiera postanowienia normujące tak zwany stan nieczynny t. j. taki stan stosunku służbowego, w ciągu trwania którego nauczyciel stały, niepełniąc służby, korzysta ze wszystkich praw, przysługujących mu w myśl postanowień ustawy niniejszej z tym jedynym ograniczeniem, iż czas spędzony w stanie nieczynnym nie wlicza mu się do czasu służby czynnej, a więc nie wlicza mu się do czasu policzalnego do wymiaru uposażenia ani do czasu służby, wymaganego w myśl postanowień ustępów: pierwszego i drugiego art. 12 dla posiadania warunku niezbędnego do uzyskania stanowiska dyrektora lub kierownika szkoły. W czasie przebywania w stanie nieczynnym nauczyciel podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej z powodów, wymienionych w ustępie pierwszym art. 143. Tryb dochodzenia i postępowania dyscyplinarnego, rodzaj kar dyscyplinarnych oraz właściwość Komisji dyscyplinarnej odnośnie do nauczycieli, pozostających w stanie nieczynnym, określają postanowienia art. 144.

Przeniesienie nauczyciela stałego w stan nieczynny może mieć miejsce tylko z dwóch, wymienionych w ustępie pierwszym tego artykułu powodów. Ażeby zaistniał powód pierwszy musi być przede wszystkim dokonana zmiana organizacji szkoły, w której pełni służbę nauczyciel, a w następstwie tej zmiany musi powstać niemożność zatrudnienia nadal nauczyciela stałego w tej samej szkole lub też w innej szkole tej samej kategorii na stanowisku równorzędnym z zajmowanym ostatnio w służbie czynnej. Jeżeli Minister naruszy to prawo przez niezachowanie choćby jednego z powyższych zastrzeżeń, nauczyciel ma prawo zaskarżyć jego zarządzenie przed Najw. Trybunałem Adm.

O zaistnieniu drugiego powodu rozstrzyga władza według swobodnego uznania i dlatego w wypadku przeniesienia nauczyciela stałego w stan nieczynny z powodu zaistnienia okoliczności, nie pozwalających ze względu na dobro służby na dalsze zatrudnienie go na odpowiadającej jego stanowisku służbowemu posadzie, nauczyciel nie może dochodzić swoich praw drogą skargi do Najw. Trybunału Adm.

Nauczyciel, pozostający w stanie nieczynnym, w ciągu pół roku może być powołany z powrotem do służby czynnej, oczywiście, o ile zaistnieje możność powołania go na stanowisko równorzędne z zajmowanym poprzednio — gdy przeniesienie pozostawało w związku ze zmianą organizacji szkoły — lub o ile znikną okoliczności, które na dalsze zatrudnienie nauczyciela nie pozwoliły, — gdy przeniesienie było spowodowane względem na dobro służby.

Po półrocznym przebywaniu w stanie nieczynnym nauczyciel musi być przez władzę zwolniony ze służby. W wypadku takiego zwolnienia nauczyciel ma prawo do uposażenia emerytalnego, o ile w chwili zwolnienia ma co najmniej 10 lat służby, policzalnej do wysługi emerytalnej zgodnie z przepisami

mi ustawy emerytalnej; w wypadku przeciwnym ma prawo tylko do odprawy w wysokości trzymiesięcznego uposażenia i to tylko o tyle, o ile przeniesienie w stan nieczynny było dokonane z powodu zmiany organizacji szkoły (patrz art. 44 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. Dz. U. R. P. z r. 1924 Nr. 6, poz. 46).

Do artykułu tego odnoszą się punkty 49 i 50 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 r., oznaczające władze, powołane do przenoszenia nauczycieli w stan nieczynny, powoływania ich z powrotem do służby czynnej i zwalniania ze służby po upływie pół roku pozostawania w stanie nieczynnym (str. 162).

Art. 61. Nauczycielce zamężnej, która wniosła podanie o przeniesienie do miejscowości, będącej miejscem stałego zamieszkania jej męża, służy prawo przejścia na własną prośbę w stan pozasłużbowy, jeżeli podanie jej o przeniesienie nie zostanie przez władze uwzględnione (art. 58).

Postanowienia ustępu szóstego art. 58, i artykułów 61, 62 i 63 normują specjalny stosunek służbowy nauczycielek zamężnych, tak zwany stan pozasłużbowy. Ten rodzaj stosunku służbowego jest wprowadzony do ustawy na wypadek, gdy nauczycielka zamężna niechce rozłączyć się z mężem a ze względów służbowych nie można jej wyznaczyć służby w miejscu stałego zamieszkania męża. Przez czas pozostawania w stanie pozasłużbowym nauczycielka traci prawo do uposażenia służbowego oraz do zaliczenia czasu, w tym stanie spędzonego, do służby czynnej i do wymiaru emerytury (art. 62). W związku z utratą tych praw traci ona również wszelkie prawa, od nich pochodne, jak np. prawo do legitymacji kolejowej, jako prawo wynikające z prawa do uposażenia. W czasie przebywania w stanie pozasłużbowym nauczycielka zachowuje nabyte do chwili przejścia w stan pozasłużbowy prawa emerytalne, które może zrealizować, gdy z powodu niezdolności do pracy przejdzie ze stanu pozasłużbowego w stan spoczynku. Po upływie lat pięciu pozostawania nauczycielki w stanie pozasłużbowym władza musi ją zwolnić; w tym wypadku nauczycielka traci swe prawa emerytalne, natomiast uzyskuje prawo do jednorazowej odprawy w wysokości jednomiesięcznego, pełnego, pobieranego ostatnio przed przejściem w stan pozasłużbowy, uposażenia służbowego „za każdy pełny przesłużony rok w państwowej służbie nauczycielskiej“. Nauczycielka w stanie pozasłużbowym podobnie jak w stanie nieczynnym podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej z powodów, wymienionych w ustępie pierwszym art. 143. Tryb dochodzenia i postępowania dyscyplinarnego, rodzaj kar dyscyplinarnych oraz właściwość komisji dyscyplinarnej w stosunku do nauczycielek w stanie pozasłużbowym określają przepisy art. 144.

Prawo przejścia w stan pozasłużbowy przysługuje zarówno nauczycielce stałej, jak i tymczasowej, jednakże, gdy chodzi o nauczycielkę tymczasową, to prawo to może stać się illusoryczne wobec możliwości rozwiązania z nią stosunku służbowego każdej chwili (art. 69).

Nauczycielka może przejść w stan pozasłużbowy tylko na własną prośbę, spowodowaną bądź zarządzeniem przeniesieniem z miejsca stałego zamieszkania jej męża (art. 58), bądź

odmową przeniesienia do miejscowości, będącej miejscem stałego zamieszkania męża jej (art. 61). Wniezionej w każdym z wymienionych wyżej wypadków prośbie o przeniesienie w stan pozasłużbowy władza odmówić nie może; ewentualna odmowa władzy może być zaskarżona przed Najw. Trybunałem Adm.

Powrót nauczycielki ze stanu pozasłużbowego do służby czynnej jest zależny tylko od uznania władzy wtedy, gdy w miejscu stałego zamieszkania jej męża okaże się możliwość nadania jej stanowiska służbowego, — a od uznania władzy i zgody nauczycielki wtedy, gdy chodzi o objęcie stanowiska w miejscowości innej, niż miejsce stałego zamieszkania jej męża (ustęp pierwszy art. 63). Ani w jednym, ani w drugim wypadku odmowa władzy przywrócenia nauczycielki w stanie pozasłużbowym do służby czynnej nie podlega zażaleniu do Najw. Trybunału Adm.

Odmowa ze strony nauczycielki w stanie pozasłużbowym powrotu do służby czynnej w wypadku powołania do niej z urzędu musi być traktowana jako samowolne uchylenie się od służby, które po upływie 4 tygodni w myśl postanowienia ustępu końcowego art. 68 uważa się za dobrowolne wystąpienie ze służby, pociągające za sobą skutki, przewidziane w ustępie pierwszym art. 72.

Do artykułu tego odnoszą się przepisy punktów: 51, 52, 53, 54, 55 i 56 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 roku (str. 162), oznaczające władze powołane do przenoszenia w stan pozasłużbowy i przywracania do służby czynnej, ustanawiające prekluzyjny termin załatwienia prośby o przeniesienie w stan pozasłużbowy, oraz wypadki, w jakich załatwienie prośby może być odroczone, wreszcie podające wzory pism, przenoszących w stan pozasłużbowy, przywracających do służby czynnej oraz zwalniających ze służby nauczycielki w stanie pozasłużbowym.

W myśl wyjaśnienia Ministra W. R. i O. P. z dnia 27 lutego 1927 Nr. I 3031/27 (str. 204) nauczycielkom w stanie pozasłużbowym nie przysługuje prawo korzystania z legitymacji urzędniczej przy przejazdach kolejami.

Na obszarze Województwa Śląskiego w myśl art. 5 ustawy śląskiej z dnia 19 października 1927 (Dz. U. Śląskich Nr. 22, poz. 40) (str. 117) postanowienia art. 61, 62 i 63 nie mają zastosowania do zamężnych nauczycielek tymczasowych. W sprawach zamążpójścia nauczycielek oraz ich stosunków służbowych obowiązują postanowienia ustaw śląskich z dnia 29-go marca 1926 i z dnia 1 października 1926 (Dz. U. Śląskich Nr. 8, poz. 12 i Nr. 23, poz. 39) (str. 118).

Art. 62. Nauczycielka zamężna, pozostająca w stanie pozasłużbowym, nie pobiera uposażenia służbowego, a czasu, spędzonego w tym stanie, nie wlicza się jej ani do czasu służby czynnej, ani do wymiaru emerytury.

Patrz objaśnienia do art. 61.

*Art. 63. Nauczycielka w stanie pozasłużbowym może być każdego czasu powołana do służby czynnej albo wtedy, gdy w miejscu stałego zamieszkania jej męża okaże się możliwość nadania jej stanowiska służ-

bowego, albo też wtedy, gdy zgodzi się objąć stanowisko w innej, niż miejsce stałego zamieszkania męża, miejscowości.

O ile jednak w ciągu 5 lat od chwili przejścia w stan pozasłużbowy nauczycielka zamężna nie objęła ponownie stanowiska służbowego, lub o ile w tym czasie nie przeszła w stan spoczynku z powodu niezdolności do pracy, należy rozwiązać z nią stosunek służbowy i przyznać jej odprawę w wysokości jednomiesięcznego, pełnego, ostatnio pobieranego uposażenia służbowego za każdy pełny rok, przesłużony w państwowej służbie nauczycielskiej.

Patrz objaśnienia do art. 61.

Art. 64. Nauczycielowi można powierzyć czasowo czynności w urzędach administracji szkolnej tylko za jego zgodą. Odnośnie do tej służby podlega on przepisom ustawy o państwowej służbie cywilnej.

Okres czasu, w ciągu którego nauczyciel na podstawie tego artykułu pełnił czynności w urzędach administracji szkolnej, wlicza mu się do czasu służby nauczycielskiej na podstawie postanowienia art. 16.

Obecnie obowiązującą ustawą o państwowej służbie cywilnej, której przepisom podlega w myśl tego artykułu nauczyciel pełniący czasowo czynności w urzędach administracji szkolnej, jest ustawa z dnia 17 lutego 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164).

Odnoszący się do tego artykułu punkt 57 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 r. (str. 163) określa w jakich wypadkach jakie władze są uprawnione do czasowego powierzania nauczycielom czynności w urzędach administracji szkolnej.

Sprawę urlopów oraz zwalniania od zajęć służbowych nauczycieli, pełniących czasowo czynności w urzędach administracji szkolnej, wyjaśnia okólnik Ministra W. R. i O. P. z dnia 1 maja 1928 r. Nr. O Prez. 2694/28 (str. 219).

Art. 65. Do przejścia nauczyciela do innego działu służby państwowej potrzeba zezwolenia właściwej władzy szkolnej.

Artykuł ten normuje sprawę przejścia nauczyciela do innego działu służby państwowej z własnej jego woli. W myśl zawartego w nim postanowienia nie wolno przyjąć do służby w innym dziale służby państwowej nauczyciela, który nie posiada zezwolenia właściwej władzy szkolnej na przejście do tego działu służby państwowej. Władzę uprawnioną do udzielenia takiego zezwolenia określa w odniesieniu do nauczycieli szkół podległych Ministrowi W. R. i O. P. punkt 58 instrukcji z dnia 24 marca 1928 r. (str. 163).

Rozwiązanie stosunku służbowego.

Art. 66. Stosunek służbowy nauczyciela stałego, poza przypadkami, przewidzianymi w art. 60, 63 i 73, oraz w przepisach dyscyplinarnych, może być rozwiązany przez dobrowolne wystąpienie jego ze służby państwowej.

Stosunek służbowy nauczyciela tymczasowego może być rozwiązany albo przez jednostronne zarządzenie władzy pod warunkami, ustawą niniejszą określonymi, albo też przez dobrowolne wystąpienie nauczyciela ze służby.

Artykuł ten w sposób ogólny podaje wypadki rozwiązania z nauczycielem stosunku służbowego. W szeregu postanowień rozmieszczonych w różnych artykułach ustawa określa ściśle, w jakich wypadkach stosunek służbowy nauczyciela musi a w jakich może być rozwiązany.

Władza musi rozwiązać z nauczycielem stosunek służbowy: gdy nauczyciel przebył w stanie nieczynnym pół roku (art. 60), a w stanie pozasłużbowym 5 lat (art. 63), gdy nauczyciel uzyskał mianowanie na podstawie fałszywych lub nieważnych dokumentów albo wyjdą najaw okoliczności, nie dopuszczające mianowania (art. 73), gdy nauczyciel prawomocnym orzeczeniem komisji dyscyplinarnej został skazany na zwolnienie lub wydalenie ze służby albo z zawodu nauczycielskiego (punkty 9, 10 i 11 art. 82), gdy nauczyciel został skazany prawomocnym wyrokiem sądu karnego, pozbawiającym go zdolności do piastowania urzędu publicznego (art. 79), gdy, jako tymczasowy, otrzymał ogólną ocenę pracy niezadowolającą (art. 70). Podobny charakter ustawowego nakazu rozwiązania z nauczycielem stosunku służbowego posiada wypadek uznania za dobrowolne wystąpienie ze służby faktu samowolnego uchylecia się od służby w ciągu 4 tygodni (art. 68).

Władza może rozwiązać stosunek służbowy z każdym nauczycielem, gdy nieobecność jego na służbie trwa dłużej, niż rok (art. 35), a z nauczycielem tymczasowym każdej chwili. (art. 69).

We wszystkich wymienionych wyżej wypadkach rozwiązanie stosunku służbowego z nakazu ustawowego oraz w wypadku rozwiązania stosunku służbowego na podstawie ust. 6 art. 35 władza zarządzająca rozwiązanie stosunku służbowego powinna podać powód rozwiązania. Rozwiązując stosunek służbowy na podstawie art. 69, władza wolna jest od obowiązku podawania powodu rozwiązania; to zarządzenie władzy, jako całkowicie zależne od swobodnego uznania władzy, nie podlega zaskarżeniu przed Najw. Trybunałem Adm.

Poza wypadkami wyżej wyszczególnionymi stosunek służbowy nauczyciela zarówno stałego, jak tymczasowego, może być rozwiązany przez dobrowolne wystąpienie jego ze służ-

by państwowej. Sposób zgłoszenia zamiaru wystąpienia ze służby oraz sposób przyjęcia zgłoszenia przez władzę ustanawiają przepisy art. 67 i 68.

*Art. 67. Zamiar dobrowolnego wystąpienia ze służby nauczyciel powinien zgłosić u właściwej władzy na piśmie.

Rozwiązanie stosunku następuje przez przyjęcie zgłoszenia o wystąpieniu ze służby przez tę władzę, która nauczyciela zamianowała.

Przyjęcie zgłoszenia o wystąpieniu ze służby można uzależnić od należytego oddania urzędowania, ostateczną zaś decyzję co do zgłoszenia o wystąpieniu ze służby odroczyć tylko wtedy, gdy nauczyciel pozostaje w śledztwie karnem albo dyscyplinarnem, lub zalega z zobowiązaniami pieniężnymi, wynikłymi ze stosunku służbowego.

Artykuł ten oraz art. 68 ustanawiają sposób zgłoszenia przez nauczyciela zamiaru dobrowolnego wystąpienia ze służby oraz sposób przyjęcia tego zgłoszenia przez władzę.

W myśl postanowień tych artykułów rozwiązanie stosunku służbowego przez dobrowolne wystąpienie nauczyciela ze służby następuje przez przyjęcie zgłoszenia przez właściwą władzę lub też wtedy, gdy w ciągu czterech tygodni nie zostało komunikowano nauczycielowi żadnej decyzji w sprawie jego zgłoszenia o wystąpieniu ze służby. Do czasu nastąpienia rozwiązania stosunku służbowego przez jeden z podanych wyżej sposobów nie może nauczyciel zaprzestać pełnienia obowiązków służbowych pod rygorem uznania jego nieobecności w służbie za samowolne uchylenie się od służby.

Władza nie ma prawa kategorycznie odmówić nauczycielowi przyjęcia zgłoszenia o wystąpieniu ze służby, natomiast może uzależnić decyzję od należytego oddania urzędowania lub odroczyć ją w wypadkach w ustępie trzecim art. 67 przewidzianych. W obu tych wypadkach nauczyciel może zaskarżyć zarządzenie do władzy bezpośrednio wyższej, która obowiązana jest wydać ostateczną decyzję w ciągu 6 tygodni w myśl art. 68.

Do art. 67 i 68 odnoszą się przepisy punktu 59 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 r. (str. 163), określające początek terminu zgłoszenia wystąpienia ze służby lub zażalenia przeciwko warunkowemu przyjęciu lub odroczeniu przyjęcia zgłoszenia oraz wzory odpowiednich pism.

*Art. 68. O ile nauczycielowi nie zakomunikowano żadnej decyzji w sprawie jego zgłoszenia o wystąpieniu ze służby w ciągu czterech tygodni, zgłoszenie to uważa się za przyjęte.

Przeciwko warunkowemu przyjęciu lub odroczeniu przyjęcia zgłoszenia o wystąpieniu ze służby nau-

czyciel może wnieść w ciągu dni 14 od dnia doręczenia decyzji zażalenie do władzy bezpośrednio wyższej, która najdalej w ciągu sześciu tygodni wyda ostateczną decyzję.

Zwolnienie w zasadzie następuje w końcu roku szkolnego.

Samowolne uchylenie się od służby w ciągu 4 tygodni, o ile nie zostanie przez władze uznane za usprawiedliwione, uważa się za dobrowolne wystąpienie ze służby, co zostaje stwierdzone jednostronnem zarządzeniem władzy, powołanej do mianowania, nie niższej jednak niż II instancji.

Postanowienia pierwszych dwóch ustępów tego artykułu zostały omówione przy art. 67.

Ustęp trzeci tego artykułu nie ma praktycznie żadnego znaczenia, gdyż ustawa nie zawiera postanowienia, ograniczającego nauczyciela co do czasu wnoszenia zgłoszenia o wystąpieniu ze służby, od czego wobec ustanowienia terminów w ustępie pierwszym i drugim tego artykułu zależy data rozwiązania stosunku służbowego.

Objaśnienie do ustępu ostatniego tego artykułu podano wyżej przy art. 35, a nadto patrz okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 24 sierpnia 1928 Nr. I 7259/28 (str. 220).

Art. 69. Stosunek służbowy nauczycieli tymczasowych może władza rozwiązać każdej chwili.

Jeżeli taki nauczyciel służył więcej niż rok nienaganie, a nie mają do niego zastosowania przepisy art. 152, należy mu się odprawa w wysokości jednomiesięcznego, pełnego, ostatnio pobieranego uposażenia służbowego za każdy pełny rok, przesłużony w państwowej służbie nauczycielskiej, nieprzekraczająca jednak ogółem pięćmiesięcznego jego uposażenia.

W odniesieniu do ustępu pierwszego patrz art. 71, objaśnienia do art. 66, oraz p. 60 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 r. (str. 164).

Ustęp drugi tego artykułu normuje prawo do odprawy nauczyciela, zwalnianego na podstawie postanowienia ustępu pierwszego. Uzyskanie tego prawa uzależnione jest od następujących warunków: nauczyciel powinien służyć więcej niż rok, służba ta powinna być nienaganna, nauczyciel nie nabył prawa do uposażenia emerytalnego na podstawie art. 152.

W punkcie 62 instrukcja Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 r. (str. 164) poleca władzom podległym wypłacenie odprawy za każdy rok nienagannej służby. Taka interpretacja ustępu drugiego nie znajduje uzasadnienia w jego brzmieniu: odprawa albo nie należy się wcale, albo, jeżeli należy się, — to w wysokości jednomiesięcznego uposażenia za każdy pełny przesłużony rok z tem tylko zastrzeżeniem,

iz ogółem odprawa nie może przekraczać pięciomiesięcznego ostatnio pobieranego przez nauczyciela uposażenia. Ustawa nie określa, co należy rozumieć przez służbę nienaganną, stanowiącą jeden z warunków uzyskania odprawy. Celem ograniczenia organów podległych w dowolnym stosowaniu postanowienia ustępu drugiego art. 69 Minister W. R. i O. P. w punkcie 62 instrukcji z dnia 24 marca 1928 r. (str. 164). postawił jako warunek uznania służby za naganną istnienie pisemnych dowodów jej naganności.

Prawo do odprawy, o której mowa w ustępie drugim tego artykułu, przysługuje również nauczycielowi tymczasowemu zwalnianemu ze służby z powodu otrzymania ogólnej oceny niezadowolającej (art. 70), stąd należy wnioskować, iż w myśl intencji ustawodawcy ujemna ocena pracy nauczyciela tymczasowego (art. 23) nie przesądza uznania służby nauczyciela za naganną w rozumieniu ustępu drugiego art. 69. Tak np. brak uzdolnienia i wynikające z niego złe wyniki pracy nauczycielskiej, czy wychowawczej, które były przyczyną otrzymania oceny niezadowolającej, nie powinny być powodem do odmówienia nauczycielowi odprawy.

Do artykułu tego poza wymienionemi wyżej punktami 60 i 62 odnosi się również punkt 61 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 r. (str. 164), oraz okólniki Ministra W. R. i O. P. z dnia 31 maja 1927 r. Nr. I 8122/27 (str. 205), z dnia 17 sierpnia 1927 Nr. I 14487/27 (str. 206) z dn. 20 sierpnia 1927 Nr. I 14102/27 (str. 207), 3 stycznia 1928 Nr. I 19565/27 (str. 215) i z dnia 19 czerwca 1928 Nr. I 8410/28 (str. 220).

Art. 70. Z nauczycielem tymczasowym, który otrzymał ogólną ocenę pracy niezadowolającą (art. 25 lub 26), należy rozwiązać stosunek służbowy, przy czem ma zastosowanie postanowienie drugiego ustępu art. 69.

Artykuł ten zawiera ustawowy nakaz zwolnienia ze służby nauczyciela tymczasowego, który otrzymał ogólną ocenę pracy niezadowolającą (patrz objaśnienia do art. 66). Nauczycielowi na podstawie tego artykułu zwolnionemu należy się odprawa w wysokości i pod warunkami, określonymi w art. 69 (patrz objaśnienia do art. 69).

Art. 71. W przypadku, przewidzianym w art. 69 i 70, należy nauczycielowi wypowiedzieć stosunek służbowy na trzy miesiące naprzód.

Naruszenie tego postanowienia przez władzę stwarza podstawę do zaskarżenia decyzji władzy przed Najw. Trybunałem Adm.

Art. 72. Nauczyciel i jego rodzina tracą wszelkie prawa, wynikające ze stosunku służbowego:

a) przez dobrowolne wystąpienie nauczyciela ze służby;

b) skutkiem rozwiązania stosunku służbowego w myśl art. 69 z wyjątkiem praw, zastrzeżonych w ustępie drugim art. 69 i w art. 152;

c) w razie wydalenia ze służby, o ile orzeczenie dyscyplinarne inaczej nie stanowi.

W przypadku ponownego wstąpienia do służby państwowej może Minister przywrócić prawa, nabyte poprzednią służbą.

Ustęp pierwszy tego artykułu ustanawia skutki prawne rozwiązania stosunku służbowego nauczyciela przez dobrowolne wystąpienie jego ze służby, przez zwolnienie na podstawie art. 69 lub przez wydalenie ze służby na podstawie orzeczenia dyscyplinarnego. Ustęp drugi tego artykułu uzależnia od swobodnego uznania Ministra przywrócenie wstępującemu ponownie do służby nauczycielowi praw, nabytych poprzednią służbą. Z uwagi na ogólną redakcję tego ustępu postanowienie jego może mieć zastosowanie nie tylko wtedy, gdy do służby powraca nauczyciel, z którym został rozwiązany stosunek służbowy w jeden ze sposobów, podanych w ustępie pierwszym, tego artykułu, ale który ustąpił ze służby z jakichkolwiek powodów. Zestawiając postanowienie tego ustępu z postanowieniem drugiego zdania art. 10 oraz ustępu czwartego art. 15, zauważymy, iż Minister według swego swobodnego uznania może powracającemu ponownie do służby nauczycielowi przywrócić: a) tylko prawa nauczyciela stałego, nabyte na podstawie art. 8 (art. 10), b) tylko policzalność w całości lub w części — czasu spędzonego w służbie nauczycielskiej przed przerwą do wymiaru uposażenia (art. 15), c) jednocześnie prawa, wymienione wyżej pod a i b (art. 10 i 15), wreszcie d) wszystkie prawa (art. 72), nie wyłączając policzalności czasu poprzedniej służby do wysługi emerytalnej.

*Art. 73. Mianowanie nauczyciela będzie uznane za nieważne, a nauczyciel będzie wydany ze służby, jeżeli mianowanie uzyskał na podstawie dokumentów fałszywych lub nieważnych lub fałszywego zeznania o posiadanych kwalifikacjach zawodowych, albo wyjdą najaw okoliczności, w myśl obowiązujących przepisów nie dopuszczające mianowania.

Orzeczenie o unieważnieniu nominacji i wydaleniu ze służby wyda władza, która dokonała nominacji.

Artykuł ten upoważnia władzę w wypadku stwierdzenia okoliczności w ustępie pierwszym wymienionych do unieważnienia nominacji nauczyciela i wydalenia go ze służby. Wydalenie to pociąga za sobą takie same skutki, jak wydalenie na podstawie orzeczenia dyscyplinarnego. Orzeczenie władzy wydane na podstawie tego artykułu może być zaskarżone przed Najw. Trybunałem Adm.

Punkt 63 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 r. (str. 165) podaje wzór orzeczenia o unieważnieniu nominacji i wydaleniu ze służby.

ROZDZIAŁ IX.

Odpowiedzialność służbowa.

Postanowienia ogólne.

Art. 74. Bezpośrednio i pośrednio przełożona władza ma prawo wytykać i ganić podległym nauczycielom niewłaściwości w zachowaniu się oraz uchybienia i niedbalstwo w wykonaniu obowiązków służbowych.

Nauczyciel, który przez czyn, zaniechanie lub zaniedbanie uchybia obowiązkowi swego stanowiska (Rozdział V) w służbie i poza służbą, podlega poza sądową odpowiedzialnością karną lub cywilną także odpowiedzialności porządkowej lub dyscyplinarnej.

Do odpowiedzialności tej winien być pociągnięty nauczyciel, który w wykazie kwalifikacyjnym otrzymał ocenę niezadowalającą (art. 20).

Z zestawienia brzmienia ustępu pierwszego tego artykułu z brzmieniem ustępu trzeciego art. 81 wynika, iż ustawodawca rozróżnia bezpośrednio przełożoną władzę, której podlega nauczyciel, od bezpośrednio przełożonej władzy, której podlega szkoła. Tak więc bezpośrednio przełożoną władzą, której podlega szkoła średnia ogólnokształcąca, jest kurator okręgu szkolnego; tenże kurator jest bezpośrednio przełożoną władzą dyrektora szkoły, natomiast bezpośrednio przełożoną władzą, której podlega nauczyciel tej szkoły, jest dyrektor szkoły. Władzą pośrednio przełożoną nad szkołą średnią i jej dyrektorem jest Minister W. R. i O. P., władzą zaś pośrednio przełożoną nad nauczycielem tej szkoły jest kurator okręgu szkolnego i Minister. Analogicznie rzecz się ma, gdy chodzi o inne kategorie szkół i ich nauczycieli.

Z powyższego wynika, iż, gdy chodzi o nauczyciela w ścisłym znaczeniu tego słowa (t. j. z wyłączeniem dyrektorów i kierowników szkół), to wytykać i ganić niewłaściwości w jego zachowaniu oraz uchybienia i niedbalstwo w wykonaniu przez niego obowiązków służbowych ma prawo dyrektor, względnie kierownik szkoły, w której pełni służbę nauczyciel, oraz każda władza, której szkoła podlega bezpośrednio lub pośrednio. Jeżeli chodzi o niewłaściwości lub uchybienia albo niedbalstwo ze strony dyrektora lub kierownika szkoły, to wytykać mu je ma prawo władza, której szkoła podlega bezpośrednio lub pośrednio.

Oparte na przepisach tego ustępu wytknięcie lub zganiecie niewłaściwości w zachowaniu lub uchybień albo niedbalstwa w wykonaniu obowiązków służbowych posiada jakgdyby charakter ostrzeżenia nauczyciela i powinno być odróżniane od upomnienia (art. 81), które jest już karą (porządkową).

Ustęp drugi tego artykułu ustanawia dwa rodzaje odpowiedzialności służbowej nauczyciela: odpowiedzialność porządkową i dyscyplinarną; art. 80 zawiera przepisy, postanawiające, w jakich wypadkach należy nauczyciela pociągać do

odpowiedzialności porządkowej a w jakich do odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Ustęp trzeci, dotyczący tylko nauczycieli stałych, zawiera kategoriyczny nakaz pociągania do odpowiedzialności służbowej nauczyciela, który w wykazie kwalifikacyjnym otrzymał ocenę niezadowalającą.

Art. 75. Minister wyda osobne rozporządzenie, normujące odpowiedzialność dyscyplinarną nauczycieli tymczasowych.

Z upoważnienia tego artykułu skorzystał Minister Rolnictwa w § 11 rozporządzenia z dnia 6 sierpnia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 76, poz. 669) (str. 146) oraz Minister W. R. i O. P. w rozporządzeniu z dnia 13 grudnia 1928 (Dz. U. R. P. Nr. 8 z r. 1929, poz. 70) (str. 299).

Art. 76. Przeciw nauczycielowi, będącemu członkiem ciała ustawodawczego, nie wolno podczas trwania mandatu bez zgody tegoż ciała wdrażać postępowania porządkowego lub dyscyplinarnego, ani wdrożonego dalej prowadzić.

Przepis ten odpowiada postanowieniom art. 21 Konstytucji, według którego postępowanie karno sądowe, karno administracyjne lub dyscyplinarne, wdrożone przeciw posłowi przed uzyskaniem mandatu poselskiego ulegnie na żądanie Sejmu zawieszeniu aż do wygaśnięcia mandatu. Przez cały czas trwania mandatu posłowie nie mogą być pociągani do odpowiedzialności karno sądowej, karno administracyjnej i dyscyplinarnej. W myśl art. 37 Konstytucji wymienione postanowienia mają również zastosowanie do członków Senatu.

Art. 77. Jeżeli wina nauczyciela ma znamiona czynu karygodnego, zagrożonego ustawami karnymi, władza lub komisja dyscyplinarna czyni doniesienie karne. Jeżeli doniesienie karne czyni władza przełożona, zawiadomi o tem równocześnie właściwą komisję dyscyplinarną, a jeżeli doniesienie karne czyni komisja dyscyplinarna, zawiadomi o tem władzę przełożoną nauczyciela.

Aż do prawomocnego zakończenia postępowania karno-sądowego, postępowanie dyscyplinarne może być zawieszona.

Przełożoną władzą, uprawnioną do czynienia doniesienia karnego na podstawie art. 77 w stosunku do nauczycieli szkół powszechnych są władze wszystkich trzech instancyj, t. j. inspektor szkolny, kurator względnie Minister, a w stosunku do innych nauczycieli kurator względnie Minister. Kierownik

szkoły względnie dyrektor nie jest uprawniony do czynienia doniesienia karnego na podstawie art. 77.

Skierowanie sprawy na drogę postępowania karno-sądowego nie wstrzymuje automatycznie postępowania dyscyplinarnego. Decyzja w tym względzie należy do kuratora w czasie trwania dochodzenia dyscyplinarnego, względnie do komisji dyscyplinarnej, gdy sprawa została już skierowana do komisji dyscyplinarnej.

Art. 78. Sądy karne zawiadamiają o wdrożeniu postępowania karnego przeciw nauczycielowi władzę służbową obwinionego, która zawiadamia o tem komisję dyscyplinarną. Po prawomocnem ukończeniu postępowania karnego sąd karny przesyła odpis wyroku władzy służbowej obwinionego, która przesyła ten odpis właściwej komisji dyscyplinarnej.

Obowiązek zawiadamiania władzy o wszczęciu tudzież za kończeniu postępowania karnego wpływa również z art. 6 Kodeksu Postępowania Karnego.

Sądowy wyrok umarzający sprawę z braku cech przestępstwa karnego względnie nie pozbawiający nauczyciela zdolności do piastowania urzędu publicznego (art. 79) nie wyklucza wdrożenia postępowania dyscyplinarnego, gdyż popełnione przez nauczyciela przestępstwo, mimo, że nie podlega ukaraniu z przepisów kodeksu karnego, może być uważane za wykroczenie lub występki służbowy w rozumieniu art. 80.

W myśl p. 65 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 (str. 165) władza, przy której istnieje komisja dyscyplinarna, przesyłając odpis wyroku sądowego po zasięgnięciu opinii rzeczownika dyscyplinarnego, stawia wniosek o wyłączenie, prowadzenie lub zaniechanie postępowania dyscyplinarnego.

Art. 79. Nauczyciel, skazany prawomocnym wyrokiem sądu karnego, podlega wydaleniu ze służby bez postępowania dyscyplinarnego, jeżeli wyrok pozbawia go zdolności do piastowania urzędu publicznego.

Niezdolność do piastowania urzędu normują przepisy dziełnicowych kodeksów karnych b. państw zaborczych.

Na terenie b. zaboru austriackiego (Małopolska, Śląsk Cieszyński, Spisz i Orawa) w myśl § 26 austriackiego kodeksu karnego z dnia 27 maja 1852 z każdym zasądzeniem za zbrodnie wiąże się z mocy ustawy utrata wszelkiego publicznego urzędu lub publicznej służby, nie wyłączając urzędu nauczycielskiego.

Na terenie b. zaboru pruskiego według § 31 kodeksu karnego z dnia 15 maja 1871 skazanie na karę ciężkiego więzienia pociąga za sobą z mocy prawa trwałą niezdolność do piastowania urzędów publicznych.

Na terenie b. zaboru rosyjskiego według art. 28 i 30 kodeksu karnego z r. 1903, zmienionego rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 lutego 1928 (Dz. U. Rz. P. Nr. 21, poz. 177) ze skazaniem na karę śmierci, ciężkie więzienie lub

zamknięcie w więzieniu od 1 roku do lat 6 (dom poprawy) łączy się usunięcie z urzędów państwowych względnie skazany traci prawo do pełnienia służby państwowej.

Wydawanie orzeczeń patrz p. 66 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 r. (str. 165).

*Art. 80. Za występki służbowe ponosi nauczyciel odpowiedzialność dyscyplinarną, zaś za wykroczenia służbowe — odpowiedzialność porządkową.

Występkiem służbowym jest takie naruszenie obowiązków służbowych, które powoduje obrazę interesu publicznego, lub naraża dobro publiczne na szkodę.

Wykroczeniem służbowym jest każde naruszenie obowiązku służbowego, nie posiadające wyżej podanych znamion występku służbowego.

Zbieg kilku wykroczeń służbowych lub ich powtarzanie się, jak również wykroczenie wśród okoliczności, szczególnie obciążających, uważa się za występki służbowy.

Do postępowania porządkowego i dyscyplinarnego nie należy rozstrzyganie o pretensjach cywilnych.

Odpowiedzialność porządkowa za wykroczenia służbowe ulega przedawnieniu po trzech latach. W innych wypadkach stosować należy odnośne przepisy kodeksu karnego.

Naruszenie obowiązków służbowych może być kwalifikowane jako wykroczenie służbowe albo też jako występki służbowy. Za wykroczenie służbowe nauczyciel podlega odpowiedzialności porządkowej (upomnienie art. 81), za występki służbowe zaś odpowiedzialności dyscyplinarnej. Przepis omawianego artykułu zawiera ogólną definicję pojęcia wykroczenia względnie występku służbowego. Ponieważ z postanowień art. 81 wynika, że kara porządkowa upomnienia, przewidziana za wykroczenia służbowe, może być nałożona również i przez komisję dyscyplinarną, przeto w razach wątpliwych komisja dyscyplinarna jest tym czynnikiem, który rozstrzyga, czy naruszenie obowiązków służbowych było występkiem służbowym, czy jedynie wykroczeniem służbowym.

Przedawnienie przestępstw karnych normują przepisy dzielnicowych kodeksów karnych. Według przepisów kodeksów karnych ściganie karne przedawnia się w różnych dzielnicach w różnych czasokresach w zależności od rodzaju popełnionego przestępstwa. Najwyższy czasokres przedawnienia na terenach b. zaboru austriackiego i rosyjskiego wynosi 15 lat a na terenie b. zaboru pruskiego 20 lat. Ocena czy do danego przestępstwa względnie występku służbowego mają zastosowanie przepisy kodeksu karnego o przedawnieniu należy do komisji dyscyplinarnej.

Kary.

*Art. 81. Karą porządkową jest upomnienie. Kary tej nie wpisuje się do wykazu stanu służby.

Przed udzieleniem upomnienia należy dać nauczycielowi możliwość usprawiedliwienia się na piśmie.

Upomnienia udziela na piśmie z podaniem motywów władza, której szkoła bezpośrednio podlega, lub przełożona władza wyższa, o ile sprawa nie została przekazana komisji dyscyplinarnej; upomnienie może być również udzielone i przez komisję dyscyplinarną.

Przeciwko upomnieniu, udzielonemu przez komisję dyscyplinarną lub przez Ministra, niema odwołania; przeciwko upomnieniu, udzielonemu przez inne władze szkolne, nauczyciel może wnieść w ciągu 14 dni odwołanie do władzy bezpośrednio wyższej.

Niezachowanie przez władzę przy udzielaniu porządkowej kary upomnienia przepisu ustępu drugiego t. j. nie danie nauczycielowi możliwości usprawiedliwienia się na piśmie, jest uchybieniem, które powoduje uchylenie orzeczenia z powodów natury formalnej. Przy składaniu odwołania należy zachować termin 14-dniowy i złożyć odwołanie na piśmie za pośrednictwem władzy, wymienionej w orzeczeniu, a jeżeli w orzeczeniu nie wskazano władzy, za pośrednictwem tej władzy, która wydała orzeczenie (art. 89 § 1 ustawy postępowania administracyjnego).

Kierownik szkoły względnie dyrektor nie jest uprawniony do udzielenia porządkowej kary upomnienia na podstawie art. 81, ponieważ prawo to przysługuje jedynie władzy, której szkoła bezpośrednio podlega, lub przełożonej władzy wyższej, a kierownik względnie dyrektor szkoły jest jedynie bezpośrednim przełożonym nauczyciela, a nie władzą w rozumieniu artykułu 81.

Porządkowa kara upomnienia nie pociąga za sobą żadnych dalszych ujemnych skutków.

Do art. 81 patrz punkt 67 instrukcji z dnia 24 marca 1928 (str. 165).

*Art. 82. Karami dyscyplinarnymi są:

- 1) nagana;
- 2) potrącenie jednorazowe, nie przekraczające 20% miesięcznego uposażenia;
- 3) potrącenie części uposażenia na określony przebieg czasu, nie więcej wszakże niż 20% miesięcznie;
- 4) nagana z pozbawieniem prawa awansu i wybieralności na czas od jednego roku do dwóch;
- 5) przeniesienie za zwrotem kosztów przesiedlenia na inne miejsce służbowe, wyznaczone przez Ministra;

6) przeniesienie bez zwrotu kosztów przesiedlenia na inne miejsce służbowe, wyznaczone przez Ministra;

7) odliczenie lat służby od roku do trzech;

8) przeniesienie z pozbawieniem urzędu dyrektora lub kierownika przy równoczesnym powierzeniu obowiązków nauczyciela (w ściślejszym znaczeniu) w miejscu, oznaczonym przez Ministra lub władzę, którym to prawo zostanie przez Ministra przekazane;

9) zwolnienie ze służby państwowej z zachowaniem praw do uposażenia emerytalnego w stosunku do lat rzeczywiście wysłużonych, lub do odprawy;

10) wydalenie z państwowej służby nauczycielskiej;

11) wydalenie z zawodu nauczycielskiego z pozbawieniem prawa zajmowania jakiegokolwiek stanowiska w szkolnictwie państwowym, publicznym lub prywatnym.

Kary wymienione w punktach 5, 6, 7 i 8, pociągają za sobą na przeciąg lat dwóch utratę prawa mianowania na wyższe stanowisko oraz prawa wyboru i wybieralności do wszystkich władz i ciał, tworzonych lub zasilanych drogą wyboru z pośród nauczycielstwa w zakresie administracji szkolnej.

Gdy nauczyciel, który popełnił wykroczenie podlegające ukaraniu w drodze dyscyplinarnej z ustępów 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 i 8 niniejszego artykułu, zasługuje na szczególne względy wobec okoliczności i pobudek czynu, oraz wobec swej poprzedniej nieskazitelnej pracy zawodowej, komisja dyscyplinarna może, orzekając winę oskarżonego, kary nie wymierzać.

Gdyby jednak w przeciągu lat trzech od daty zapadnięcia orzeczenia nauczyciel został uznany w drodze dyscyplinarnej winnym nowego uchybienia, ulega karze o stopień wyższej od wymierzonej za powtórne uchybienie.

Wymieniona w punkcie 4-tym kara nagany z pozbawieniem prawa awansu nie ma wpływu na wymiar uposażenia t. j. nie wstrzymuje automatycznego posuwania się w grupach i szczeblach. Pozbawienie prawa awansu należy rozumieć w ten sposób, że nauczyciel skazany na tę karę nie może w okresie wymienionym w orzeczeniu dyscyplinarnym zostać n. p. kierow-

nikiem lub dyrektorem szkoły, a kierownik szkoły niższego stopnia organizacyjnego nie może zostać kierownikiem szkoły wyżej zorganizowanej.

Przepis p. 5 i 6 zastrzegł Ministrowi prawo swobodnego uznania przy oznaczaniu miejsca służbowego skazanemu dyscyplinarnie na przeniesienie nauczycielowi. Z tego wynika, że tak nauczyciel, jak i kierownik szkoły, którym wymierzono karę przewidzianą w p. 5 lub 6 mogą być przeniesieni do innej szkoły bez względu na jej odmienny stopień organizacyjny (p. 70 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 r. str. 166). Na podstawie wymienionych przepisów kierownicy szkół nie mogą być przenoszeni na stanowiska nauczycieli podwładnych. Za stanowiska kierownicze należy uważać stanowiska kierowników conajmniej dwuklasowej szkoły powszechnej. Nauczyciel, któremu chwilowo powierzono pełnię obowiązków kierownika szkoły nie może być uważany za kierownika szkoły.

Postępowanie przy przedkładaniu wniosków w sprawie przeniesienia w drodze dyscyplinarnej nauczycieli normują p. 68—70 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 (str. 165).

Przeniesienie na własną prośbę nauczyciela ukaranego dyscyplinarnie normuje okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 3 lutego 1928 r. Nr. I. 19391/28 (str. 216).

Kara odliczenia lat służby (punkt 7) pociąga za sobą konsekwencje w stosunku do posuwania się w grupach i szczeblach i policzalności lat do wysługi emerytalnej. W myśl art. 6 lit. „d” ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 (Dz. U. Rz. P. Nr. 116, poz. 924) do czasokresów posunięć w szczeblach, a u nauczycieli i w grupach, nie zalicza się okresu małej wdrożonej w drodze dyscyplinarnej kary odliczenia lat służby, a w myśl art. 38 lit. „d” ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. Rz. P. Nr. 6/24, poz. 46) nie wlicza się do wysługi emerytalnej czasu służby odliczonego orzeczeniem dyscyplinarnym. Z brzmienia powołanych przepisów ustawy uposażeniowej wynika zatem, że kara odliczenia lat nie pociąga n. p. cofnięcia nauczyciela w grupie lub szczeblu uposażenia, a jedynie wstrzymuje przesunięcie do wyższego szczebla względnie grupy przez okres wymieniony w orzeczeniu t. j. nauczyciel skazany n. p. na karę odliczenia 2 lat służby przejdzie do następnego szczebla względnie grupy o 2 lata później od czasu normalnego.

Odmienne natomiast przedstawia się sprawa odliczenia lat przy obliczaniu wysługi emerytalnej. Nauczyciel skazany na karę odliczenia 3 lat służby przechodzi n. p. w pierwszym roku służby po wydaniu orzeczenia w stan spoczynku. Otóż przy obliczaniu jego wysługi emerytalnej władza w myśl art. 38 ustawy emerytalnej odliczy mu z jego wysługi emerytalnej 3 lata t. j. czas służby odliczony orzeczeniem dyscyplinarnym. Autorytatywną wykładnię wymienionych przepisów będzie mógł ustalić Najwyższy Trybunał Administracyjny, gdyż decyzje władz w sprawie wykonania orzeczeń komisji dyscyplinarnych mogą być zaskarżone do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Kara przeniesienia z pozbawieniem urzędu dyrektora względnie kierownika szkoły (punkt 8) pociąga w konsekwencji utratę dodatku za kierownictwo.

Przepis p. 8 nie wspomina nic o kosztach przeniesienia. O ile komisja dyscyplinarna w orzeczeniu swem przez analogię do przepisu p. 5 lub 6 nie orzeknie o kosztach przeniesienia to nauczycielowi (kierownikowi) skazanemu z tego punktu przysługuje zwrot kosztów przeniesienia.

Przy wymierzaniu kary z p. 9 nie może komisja orzec zwolnienia ze służby z zachowaniem praw jedynie do odprawy a pozbawić prawa do uposażenia emerytalnego lub przeciwnie, gdyż prawa te nie zależą od swobodnego uznania komisji dyscyplinarnej, a wynikają z postanowień ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 (Dz. U. Rz. P. Nr. 6/24, poz. 46, zmienił ustawą z dnia 13 lutego 1924 Dz. U. Rz. P. Nr. 18, poz. 178). Komisja dyscyplinarna obowiązana jest przytoczyć w orzeczeniu dosłownie cały punkt dziewiąty. W razie pozbawienia przez komisję jednego z tych praw należy się odwołać.

Nauczyciel skazany na zwolnienie ze służby z zachowaniem praw do uposażenia emerytalnego w stosunku do lat rzeczywiście wysłużonych lub do odprawy ma w myśl ustępu trzeciego art. 30 wymienionej ustawy emerytalnej prawo do uposażenia emerytalnego tylko wtedy, gdy przesłużył całkowity 10-letni okres, wskazany w ustępie 1-szym art. 9 tejże ustawy. Nauczyciel nie korzysta przeto z przepisu ustępu 2-go art. 9 wymienionej ustawy emerytalnej t. j. nie uzyskuje prawa do uposażenia emerytalnego po 5-ciu latach służby. Nauczyciel taki ma jedynie prawo do otrzymania odprawy przewidzianej art. 44 powołanej ustawy emerytalnej w wysokości trzymiesięcznego ostatnio pobieranego uposażenia w służbie czynnej. Postanowienia ustępu 2-go art. 69 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli, normujące wysokość odprawy nauczycieli tymczasowych, nie mają w myśl wyjaśnienia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 19 czerwca 1928 Nr. I 8410/28 (str. 220) zastosowania do nauczycieli stałych skazanych na zwolnienie w drodze dyscyplinarnej. Przy obliczaniu wysługi emerytalnej wymienionych nauczycieli mają również zastosowanie postanowienia ustępu ostatniego art. 81 i art. 97 ustawy emerytalnej t. z. że nauczyciele ci mają prawo do zaliczenia im pracy w polskich szkołach prywatnych względnie pracy zawodowej do wysługi emerytalnej pod warunkami, wymienionymi w tych artykułach. Praca zaliczona na podstawie tych artykułów wlicza się do 10-letniego okresu czasu, uzasadniającego prawo rozszczenia do przyznania uposażenia emerytalnego.

Wydalenie z państwowej służby nauczycielskiej lub z zawodu nauczycielskiego na podstawie punktów 10, wzgl. 11, powoduje w myśl postanowień art. 72 i 84 utratę wszelkich praw, wynikających ze stosunku służbowego oraz prawa do emerytury lub do odprawy.

Postanowienie ustępu trzeciego tego artykułu może mieć zastosowanie tylko wtedy, gdy naruszenie obowiązków służbowych przez nauczyciela, podlegające ukaraniu w drodze dyscyplinarnej, jest tego rodzaju, iż według opinii komisji dyscyplinarnej wymagałoby zastosowania jednej z kar, wymienionych w punktach: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 lub 8 ustępu drugiego.

Z powyższego wynika, iż w orzeczeniu dyscyplinarnem, opartem na postanowieniu ustępu trzeciego, komisja dyscyplinarna powinna wskazać rodzaj kary, jaką należałoby w danym wypadku wymierzyć, gdyby nie istniały szczególne względy, które spowodowały komisję do zastosowania postanowienia tego ustępu.

Postanowienie ustępu ostatniego tego artykułu należy rozumieć w ten sposób, iż komisja dyscyplinarna winna przede wszystkim orzec, jaka kara dyscyplinarna powinna być wymierzona za powtórne uchybienie, i dopiero następnie w drodze zastosowania postanowienia tego ustępu karę tę podwyższyć o jeden stopień. Artykuł ten nie zawiera wyraźnego postanowienia co do gradacji wymienionych w nim kar, niewątpliwie jednak ustawodawca, mówiąc w ustępie ostatnim o

podwyższeniu kary o jeden stopień, miał na myśli gradację według kolejności, w jakiej rodzaje kar zostały w tym artykule wyliczone. Do takiej interpretacji upowazniają następujące fakty: 1) kolejność, w jakiej zostały wymienione w tym artykule kary, odpowiada ważności bezpośrednich skutków tych kar; 2) z zestawienia postanowień ustępów drugiego i trzeciego wynika, iż wymienione w tym artykule kary są podzielone na 3 grupy kolejne pod względem ważności pośrednich skutków ujętych w nich kar: a) kary z punktów: 1, 2, 3 i 4, b) kary z punktów: 5, 6, 7 i 8 i wreszcie c) kary z punktów: 9, 10 i 11; podział ten na kolejne pod względem ważności pośrednich skutków kar grupy odpowiada również kolejności, w jakiej wszystkie rodzaje kar zostały wymienione w tym artykule.

Skazywanie nauczycieli na ponoszenie kosztów postępowania dyscyplinarnego wyjaśniają okólniki Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 3 kwietnia 1928 Nr. I. 4428/28 (str. 218) i z dnia 8 października 1928 Nr. I 10419/28 (str. 222).

Art. 83. Kary dyscyplinarne na nauczycieli stałych może nakładać jedynie komisja dyscyplinarna w drodze orzeczenia, wydanego na podstawie wyniku postępowania dyscyplinarnego, przeprowadzonego zgodnie z niniejszą ustawą.

Przy wymierzaniu kar dyscyplinarnych, wymienionych w art. 82, należy w każdym poszczególnym wypadku mieć na względzie doniosłość występku służbowego i powstałych z tego powodu szkód, stopień winy, jako też dotychczasowe zachowanie się nauczyciela.

Kary dyscyplinarne wpisuje się do wykazu stanu służby.

Orzeczenia dyscyplinarnego nie można znieść, ani zmienić zarządzeniem administracyjnym.

Po wydaniu przez komisję dyscyplinarną orzeczenia, uwalniającego od kary, władze szkolne nie mogą udzielać nauczycielom kary porządkowej upomnienia za uchybienia, które zostały stwierdzone w czasie rozprawy dyscyplinarnej, lub za inne uchybienia, dokonane i znane władzom przed rozprawą.

Ustawa z dnia 22 czerwca 1928 r. o amnestji z powodu dzieiesięciolecia odzyskania niepodległości przez Państwo Polskie (Dz. U. Rz. P. Nr. 70, poz. 641) dotyczy w myśl art. 9 jedynie kary nagany za występki służbowe popełnione przed dniem 3 maja 1928 r. W myśl art. 18 wymienionej ustawy amnestje stosuje komisja dyscyplinarna, przed którą toczy się postępowanie dyscyplinarne względnie władza, zarządzająca wykonanie orzeczenia, o ile jej nie zastosowano już przy wydaniu orzeczenia.

Wpisywanie orzeczeń do wykazu stanu służby wyjaśnia punkt 71 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 r. (str. 166).

*Art. 84. Wydalenie z państwowej służby nauczycielskiej lub z zawodu nauczycielskiego (art. 79 i 82 p. 10 i 11) pociąga za sobą utratę wszystkich praw, związanych z piastowaniem stanowiska, a również prawa do emerytury, lub do odprawy.

Sprawę wydawania zarządzeń na podstawie tego artykułu normuje p. 72 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 (str. 166)

Art. 85. Członkom rodziny wydalonego należy w razie okoliczności, zasługujących na uwzględnienie, przyznać w orzeczeniu dyscyplinarnem odpowiedni stały zasiłek na utrzymanie, który jednak nie może przewyższać normalnego ich zaopatrzenia wdowiego lub sierociego.

Zasiłek taki przyznać można albo już z chwilą wstrzymania wypłaty uposażenia nauczyciela wydalonego, albo od chwili jego śmierci.

Do zasiłku powyższego mają zastosowanie postanowienia ustawy emerytalnej o zawieszeniu lub utracie prawa do zaopatrzenia wdowiego i sierociego.

Przyznanie zasiłku członkom rodziny wydalonego (zonne względnie dzieciom) zależy od swobodnego uznania komisji dyscyplinarnej i dlatego orzeczenia o nieprzyznaniu zasiłku są wyłączone z pod orzecznictwa Najwyższego Trybunału Administracyjnego. Wymiar zasiłku przyznanego orzeczeniem dyscyplinarnem dokonywują władze szkolne. Orzeczenia władz w sprawie wymiaru zasiłku niezgodnego z orzeczeniem dyscyplinarnem podlegają zaskarżeniu do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Komisje dyscyplinarne.

Art. 86. Komisje dyscyplinarne są następujące:

1) okręgowe komisje dyscyplinarne dla nauczycieli, rozstrzygające w I instancji sprawy nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio inspektorowi szkolnemu i kuratorowi okręgu szkolnego;

2) ministerjalna komisja dyscyplinarna dla nauczycieli, rozstrzygająca w II i ostatecznej instancji sprawy nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio inspektorowi szkolnemu i kuratorowi, oraz w I instancji sprawy nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio Ministrowi.

3) Najwyższa Komisja Dyscyplinarna dla nauczycieli, rozstrzygająca w II i ostatecznej instancji sprawy nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio Ministrowi.

*Art. 87. Okręgowe komisje dyscyplinarne dla nauczycieli składają się z 36 członków; z tej liczby:

1) 10 członków powołuje rada szkolna okręgowa z pośród osób, nie będących nauczycielami, a mieszkających w miejscu urzędowania komisji dyscyplinarnej;

2) 24 członków mianuje Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na wniosek kuratora z pośród stałych nauczycieli szkół, istniejących na obszarze okręgu szkolnego, a mianowicie:

a) 8 z pośród nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio inspektorom szkolnym;

b) 8 z pośród nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących;

c) 4 z pośród nauczycieli szkół specjalnych i preparand oraz zakładów kształcenia nauczycieli szkół powszechnych i wychowawczyń ochronek;

d) 4 z pośród nauczycieli szkół zawodowych i zakładów kształcenia nauczycieli szkół zawodowych;

3) 1 sędziego państwowego, jako członka, i 3, jako zastępców, deleguje prezes właściwego sądu apelacyjnego.

Patrz art 156.

Do art 87 patrz punkt 73 instrukcji z dnia 24 marca 1928 r (str 166).

Delegowanie sędziów jako członków i ich zastępców do komisji dyscyplinarnych patrz okólnik Ministerstwa W R i O P z dnia 4 kwietnia 1927 r Nr I. 5472/27 (str 204)

*Art. 88. Ministerjalna komisja dyscyplinarna dla nauczycieli szkół, podległych Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, składa się z 40 osób; z tej liczby:

1) 16 członków mianuje Minister z pośród osób, nie będących nauczycielami;

2) 20 członków mianuje Minister z pośród nauczycieli stałych, a mianowicie:

a) 8 członków z pośród nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio inspektorowi szkolnemu,

b) 4 członków z pośród nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących,

c) 4 członków z pośród nauczycieli szkół specjalnych i preparand oraz zakładów kształcenia nauczycieli szkół powszechnych i wychowawczyń ochronek,

d) 4 członków z pośród nauczycieli szkół zawodowych i zakładów kształcenia nauczycieli szkół zawodowych;

3) 1 sędziego sądu apelacyjnego, jako członka, i 3, jako zastępców, deleguje prezes sądu apelacyjnego w Warszawie.

Ministerjalna komisja dyscyplinarna dla nauczycieli publicznych ludowych szkół rolniczych składa się z 12 osób; z tej liczby:

1) 4 członków mianuje Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych z pośród osób, nie będących nauczycielami;

2) 6 członków mianuje Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych z pośród stałych nauczycieli publicznych ludowych szkół rolniczych;

3) jednego sędziego państwowego, jako członka, i jednego, jako zastępcę, deleguje prezes sądu okręgowego w Warszawie.

Art. 89. Najwyższa Komisja Dyscyplinarna dla nauczycieli składa się z 12 osób; z tej liczby:

1) 4 członków mianuje Minister z pośród osób, nie będących nauczycielami;

2) 6 członków mianuje Minister z pośród stałych nauczycieli szkół, bezpośrednio sobie podległych;

3) jednego sędziego sądu apelacyjnego, jako członka, i jednego, jako zastępcę, deleguje prezes sądu apelacyjnego w Warszawie.

Art. 90. Mandaty członków komisji dyscyplinarnych, wymienionych w artykułach 87, 88 i 89, trwają trzy lata, jednak nie gasną przed ukonstytuowaniem się nowej komisji.

Członkowie komisji dyscyplinarnych przy objęciu urzędowania składają przyrzeczenie według brzmienia, ustalonego przez Ministra.

Rota przyrzeczenia została ustalona § 23 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 22 grudnia 1926 (Dz. U. Rz. P. Nr. 131, poz. 787 (str. 131) oraz w § 12 rozporządzenia Ministra Rolnictwa z dnia 6 sierpnia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 76, poz. 669) (str. 146).

Przedkładanie wniosków w sprawie nominacji członków wyjaśnia p. 73 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 (str. 166).

Art. 91. Zastępca przewodniczącego komisji dyscyplinarnej w razie potrzeby zastępuje przewodniczącego w ciągu czasu trwania mandatu przewodniczącego.

*Art. 92. Członkowie komisji dyscyplinarnych tracą swe mandaty, jeżeli zajdzie zmiana, wskutek której odpadają warunki ich delegacji.

Nauczyciel, przeciw któremu wszczęto postępowanie karno-sądowe lub dyscyplinarne, nie może pełnić funkcji członka komisji dyscyplinarnej, a jeżeli postępowanie kończy się wyrokiem skazującym lub orzeczeniem zasądzającym, choćby bez wymierzenia kary dyscyplinarnej, traci swój mandat, z wyjątkiem wypadku wymierzenia kary porządkowej.

Nauczyciel, karany dyscyplinarnie, nie może być mianowany członkiem komisji dyscyplinarnej na przeciąg czasu, określonego w art. 82.

Wszczęcie postępowania dyscyplinarnego lub karno-sądowego zawieszają prawo wykonywania przez obwinionego nauczyciela funkcji członka komisji dyscyplinarnej. Całkowita utrata mandatu członka następuje w wypadku orzeczenia skazującego. Za orzeczenie skazujące, pociągające utratę mandatu, należy uważać również orzeczenie, uznające winę nauczyciela choćby bez wymierzenia kary. Wymierzenie przez komisję względnie nałożenie przez władze porządkowej kary upomnienia nie pociąga za sobą wymienionych skutków. Wraz z rehabilitacją uzyskuje nauczyciel ponownie zdolność pełnienia funkcji członka komisji dyscyplinarnej.

Art. 93. Członkowie komisji dyscyplinarnej w wykonaniu swych obowiązków są samodzielni i niezależni. Członkowie komisji dyscyplinarnej pełnią swoje obowiązki bezpłatnie, z wyjątkiem sędziego państwowego, który otrzymuje wynagrodzenie oraz w razie

potrzeby diety, określone przez Ministra w porozumieniu z Ministrami: Sprawiedliwości i Skarbu.

Członkowie komisyj dyscyplinarnych, pełniący swe obowiązki poza miejscem stałego zamieszkania, otrzymują diety i zwrot kosztów podróży, przyczem, o ile są nauczycielami w szkołach państwowych lub publicznych — według stawek, odpowiadających ich stanowisku nauczycielskiemu, o ile zaś nimi nie są — według stawek, przysługujących urzędnikom państwowym VI i V stopnia służbowego stosownie do tego, czy są członkami okręgowej, czy ministerjalnej, względnie Najwyższej Komisji Dyscyplinarnej.

Wynagrodzenie sędziów państwowych jako przewodniczących komisyj dyscyplinarnych normuje rozporządzenie Ministrów W. R. i O. P. i Rolnictwa i Dóbr Państwowych z dnia 28 marca 1928, wydane w porozumieniu z Ministrami Sprawiedliwości i Skarbu (Dz. U. Rz. P. Nr 35, poz. 313) (str. 142)

*Art. 94. Przewodniczącym komisji dyscyplinarnej jest sędzia państwowy, delegowany przez odpowiedniego prezesa sądu na członka komisji dyscyplinarnej, zastępcami przewodniczącego zaś sędziowie państwowi, delegowani na zastępców członków komisji dyscyplinarnej.

Komisje dyscyplinarne obradują w kompletach, złożonych z przewodniczącego lub jego zastępcy i czterech członków, powołanych przez przewodniczącego dla każdej sprawy.

W komplecie dyscyplinarnym oprócz przewodniczącego zasiadają dwaj członkowie, nie będący nauczycielami, oraz dwaj nauczyciele. Jeżeli obwiniony jest nauczycielem szkoły, podległej Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, jeden z nauczycieli, wchodzących w skład kompletu dyscyplinarnego powinien być nauczycielem szkoły należącej w myśl punktu 2-go art. 87 do tej samej grupy szkół, co szkoła, w której uczy obwiniony nauczyciel.

Jeżeli do odpowiedzialności dyscyplinarnej jest pociągnięty duchowny nauczyciel religiji, a w skład właściwej komisji dyscyplinarnej nie wchodzi duchowny tegoż wyznania, Minister, względnie kurator okręgu szkolnego, powoła specjalnie dla tego wypadku du-

chownego tego wyznania, jako jednego z członków kompletu dyscyplinarnego.

Spory o właściwość rozstrzyga komisja, będąca instancją odwoławczą.

Przepis ustępu trzeciego nakazuje powołać w skład kompletu dyscyplinarnego prócz przewodniczącego dwóch członków z pośród nauczycieli i dwóch członków nie będących nauczycielami. Jeden przynajmniej z nauczycieli, zasiadający w komplecie dyscyplinarnym, winien być nauczycielem szkoły należącej do tej samej grupy szkół co szkoła, w której uczy obwiniony nauczyciel. Grupy szkół są wymienione w art. 87 punkt 2-gi. W skład kompletu dyscyplinarnego mogą być powołani przez przewodniczącego jedynie ci z pośród członków, którzy zostali wymienieni na liście osób, przesłanej obwinionemu, a nie zostali wyłączeni zgodnie z przepisem art. 100. Przed rozprawą obwiniony może zasięgnąć informacji bądź u sekretarza, bądź u przewodniczącego komisji dyscyplinarnej co do osób, powołanych w skład kompletu dyscyplinarnego, a po stwierdzeniu, że komplet dyscyplinarny nie został utworzony zgodnie z wymienionymi przepisami, domagać się odroczenia rozprawy i powołania nowego kompletu odpowiadającego powyższym przepisom. Decyzja komisji nie uwzględniająca wniosku obwinionego może być zaskarżona do komisji odwoławczej jednocześnie z odwołaniem. W razie wydania orzeczenia przez komplet dyscyplinarny, powołany niezgodnie z przepisami art. 94 i 100 obwiniony może domagać się w odwołaniu przekazania sprawy do ponownego osądzenia w 1-szej instancji w komplecie powołanym zgodnie z wymienionymi przepisami.

Art. 95. Wyposażenie komisji dyscyplinarnych w potrzeby rzeczowe i załatwianie czynności kancelaryjnych należy do odpowiednich władz szkolnych.

Władze te również wyznaczają protokółantów do rozpraw dyscyplinarnych z pośród podległych im urzędników.

Wyłączenie protokółanta od udziału w sprawie, patrz uwagi do art. 100 (str. 84).

Rzecznik dyscyplinarny.

*Art. 96. W celu strzeżenia dobra służby, naruszonego przez uchybienie obowiązkom służbowym, władza, przy której istnieje komisja, wyznacza z grona podległych sobie urzędników rzecznika dyscyplinarnego z odpowiednią ilością zastępców.

Obowiązkiem rzecznika dyscyplinarnego jest przy przeprowadzeniu postępowania dyscyplinarnego stać na straży godności i powagi stanowiska nauczycielskiego, oraz ścisłego wykonywania obowiązków służbo-

wych. Komisja dyscyplinarna przedsięwzię każda uchwałę nie inaczej, jak po wysłuchaniu zdania rzeczownika dyscyplinarnego.

Z brzmienia powyższego artykułu wynika, że rzecznik dyscyplinarny, powołany przez władzę, przy której istnieje komisja dyscyplinarna, jest postawiony na straży dobra służby, naruszonego przez uchybienie przez nauczyciela obowiązkom służbowym.

Ani przytoczony artykuł, ani żaden inny nie wyjaśniają, jak powinien być stosunek rzecznika do jego zastępców, oraz nie określają bliżej stosunku rzecznika do władzy.

Z postanowień powołanej ustawy wynika jednak, że ustawodawca nie pozostawił swobodnej ocenie rzecznika dyscyplinarnego tak 1-szej jak i 2-giej instancji spraw dyscyplinarnych nauczycieli, lecz uczynił go zastępcą i wykonawcą zażądań władzy przed komisją dyscyplinarną.

I tak w myśl art. 102 powołanej ustawy wytoczenie dochodzenia dyscyplinarnego zależy nie od rzecznika dyscyplinarnego, lecz od władzy. Również do władzy należy decyzja, czy wszczęte dochodzenie umorzyć, czy też skierować sprawę do komisji dyscyplinarniej. W razie powzięcia przez władzę decyzji, że popełnione przez nauczyciela naruszenie obowiązków służbowych powinno być przedmiotem dyscyplinarnego postępowania, rzecznik dyscyplinarny w myśl art. 104 powołanej ustawy obowiązany jest przygotować akt oskarżenia. Z brzmienia tego artykułu wynika, że ustawodawca używając wyrażenia „po ukończeniu dochodzenia dyscyplinarnego (wszczętego przez władzę) rzecznik przygotowuje akt oskarżenia“ wynika, że rzecznik dyscyplinarny nie może uchylić się od tego obowiązku nawet w tym wypadku, gdyby miał odmienne od władzy zapatrywanie.

Zależność rzecznika od władzy podkreśla jeszcze wyraźniej art. 118 powołanej ustawy, który daje władzy możliwość anulowania odwołania rzecznika dyscyplinarnego 1-szej instancji. I w tym wypadku, gdy władza prześle odwołanie rzecznika do ministerjalnej komisji dyscyplinarniej, rzecznik dyscyplinarny obowiązany jest podtrzymać odwołanie, względnie stanowisko władzy przed ministerjalną komisją dyscyplinarną nawet wtedy, gdyby miał inny pogląd na sprawę.

W myśl wyjaśnienia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 21 listopada 1927 r. Nr. I. 14903/27 (str. 213) rzecznik dyscyplinarny w sprawach nauczycieli szkół, podległych Ministrowi W. R. i O. P., jest powoływany w zasadzie do udziału we wszystkich sprawach dyscyplinarnych przed daną komisją, z nazwą zaś „zastępca“ wynika, że zastępcy mają pełnić czynności tylko w razie, jeżeli rzecznik ma przeszkody w tym względzie. W razie istnienia tych przeszkód rzecznik dyscyplinarny może zrzec się udziału w sprawie na rzecz swego zastępcy, który wchodzi wtedy we wszystkie prawa rzecznika odnośnie do przekazanej mu sprawy.

Powierzenie obowiązków rzecznika wizytatorom patrz okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 21 listopada 1927 r. Nr. I. 14903/27 (str. 213).

Przepis ustępu ostatniego, że komisja przedsięwzię każdą uchwałę nie inaczej, jak po wysłuchaniu zdania rzeczownika dyscyplinarnego, jest przepisem kategorycznym, czyli, że uchwała, powzięta bez wysłuchania zdania rzeczownika dyscyplinarnego, nie ma mocy prawnej.

Wylączenie rzecznika patrz uwagi do art. 100 (str. 83)

Art. 97. Obwiniony ma prawo powołać obrońcę w osobie nauczyciela, lub adwokata.

Na prośbę obwinionego wyznacza obrońcę z urzędu z pośród nauczycieli kurator okręgu szkolnego, gdy sprawę ma rozpatrywać okręgowa komisja dyscyplinarna, a Minister, gdy sprawa podlega komisji ministerjalnej lub Najwyższej. Nauczycielowi czynnemu, o ile tego zachodzi potrzeba, należy udzielić urlopu dla czynności, połączonych z obroną.

Nauczycielowi obrońcy nie wolno przyjmować wynagrodzenia za prowadzenie obrony. Koszty, poniesione istotnie w interesie obrony, zwraca mu Skarb Państwa.

Jeżeli obwiniony wybierze sobie na obrońcę nauczyciela, zamieszkałego poza obszarem danego okręgu szkolnego, to Skarb Państwa nie zwraca kosztów przejazdu.

Nauczyciel obrońca obowiązany jest zachować w tajemnicy wszystkie poufne informacje, udzielone mu jako obrońcy.

Prośbę o wyznaczenie obrońcy z urzędu obwiniony może wnieść bezpośrednio z pominięciem drogi służbowej do tej władzy, przy której istnieje komisja dyscyplinarna (p. 74 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 (str. 166).

Obwinionemu wolno powołać do obrony kilku obrońców w osobach adwokatów lub nauczycieli. Jeżeli jednak powołanym przez obwinionego nauczycielom potrzebny jest urlop, to w razie powołania kilku obrońców-nauczycieli władza może ograniczyć udzielenie urlopu tylko do jednego nauczyciela obrońcy.

Obwiniony może każdego czasu odebrać obronę wyznaczonemu przez siebie obrońcy i przenieść na innego.

Obwiniony może udzielić obrońcy pełnomocnictwa bądź na piśmie bądź ustnie (art. 96 K. P. K.). Pełnomocnictwo upoważnia do prowadzenia sprawy we wszystkich instancjach, o ile nie zawiera pod tym względem wyraźnego ograniczenia (art. 97 K. P. K.).

W razie niedopuszczenia obrońcy do obrony obwiniony może domagać się odroczenia rozprawy. Również obwiniony może prosić o odroczenie rozprawy, gdy wyznaczony obrońca nie przybył na rozprawę. Zażalenie na decyzję komisji może być składane jednocześnie ze złożeniem odwołania od orzeczenia (art. 138).

Nauczycielki mogą pełnić funkcję obrońców narówni z nauczycielami, gdyż w myśl art. 1 niniejszej ustawy przez nauczycieli rozumieć należy również i nauczycielki.

Składanie rachunków przez obrońców wyjaśnia p. 75 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 r. (str. 166).

Art. 98. Członkowie komisji odwoławczych nie mogą być obrońcami, inni członkowie nie mogą być obrońcami przed komisją, której są członkami.

Z brzmienia powyższego artykułu wynika, że członkowie najwyższej komisji dyscyplinarnej nie mogą być w ogólności obrońcami. Członkowie ministerjalnej komisji dyscyplinarnej mogą być obrońcami tylko w najwyższej komisji dyscyplinarnej. Członkowie okręgowej komisji dyscyplinarnej mogą być obrońcami w ministerjalnej i najwyższej komisji dyscyplinarnej.

Delegacja.

Art. 99. Jeżeli komisja dyscyplinarna okręgowa, do której sprawę dyscyplinarną skierowano, uzna się czy to z własnej inicjatywy, czy to na wniosek obwinionego lub rzecznika dyscyplinarnego niekompetentną do przeprowadzenia danej sprawy, wówczas rozstrzyga co do jej kompetencji lub niekompetencji właściwa komisja odwoławcza, przekazując ewentualnie sprawę innej komisji dyscyplinarnej.

Wniosek o delegację innej komisji może postawić zarówno obwiniony jak i rzecznik dyscyplinarny.

Jeżeli komisja dyscyplinarna 1-szej instancji nie uwzględni uzasadnionego wniosku obwinionego o uznanie się za niekompetentną do przeprowadzenia jego rozprawy, to przeciwko takiej decyzji obwiniony może wnieść zażalenie do komisji dyscyplinarnej 2-giej instancji. Zażalenie takie w myśl art. 138 może być jednak wniesione jedynie łącznie z odwołaniem od orzeczenia komisji dyscyplinarnej 1-szej instancji.

Wyłączenie.

*Art. 100. Członków komisji dyscyplinarnej i rzecznika dyscyplinarnego można wyłączyć od udziału w sprawie w wypadkach i na zasadach, przewidzianych w ustawie postępowania karnego przy wyłączaniu sędziów i prokuratorów.

Ponadto obwiniony nauczyciel ma prawo w ciągu dni 8 po otrzymaniu zawiadomienia o terminie rozprawy z listy członków kompletu dyscyplinarnego wyłączyć dwóch członków (z wyjątkiem sędziego państwowego), nie podając motywów wyłączenia.

Rzecznikowi dyscyplinarnemu przysługuje prawo wyłączenia członka komisji dyscyplinarnej w takich samych granicach, w jakich odnośna ustawa karna daje prokuratorowi prawo wyłączenia członka sądu.

Przy odroczeniu rozprawy (art. 108) nie można składać nowych wniosków o wyłączenie członków komisji dyscyplinarnej lub rzecznika dyscyplinarnego chyba, że powód wyłączenia wynikał później w toku postępowania.

Wyłączenie członka (sędziego).

W myśl ust. 1-go i art. 39. § 1 Kodeksu Postępowania Karnego członek komisji dyscyplinarnej oraz sędzia państwowy (przewodniczący) nie może brać udziału w prowadzeniu sprawy:

- a) jeżeli sprawa dotyczy go bezpośrednio;
- b) jeżeli jest małżonkiem oskarżyciela, pokrzywdzonego, oskarżonego, albo ich pełnomocnika lub obrońcy;
- c) jeżeli jest krewnym lub powinowatym w linii prostej bez ograniczenia, a w linii bocznej aż do stopnia między dziećmi rodzeństwa osób wymienionych pod lit. b), albo jeżeli jest związany z jedną z tych osób z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli;
- d) jeżeli w tej samej sprawie był przesłuchany jako świadek lub biegły, albo jeżeli był świadkiem czynu, o który sprawa się toczy;
- e) jeżeli brał udział w tej samej sprawie jako rzecznik, obrońca, albo jako pełnomocnik oskarżyciela lub powoda cywilnego;
- f) jeżeli w tej samej sprawie prowadził śledztwo;
- g) jeżeli w niższej instancji brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia;
- h) w razie uchylecia orzeczenia, jeżeli brał udział w jego wydaniu, o ile ustawa inaczej nie stanowi.

Powody wyłączenia trwają nawet po ustaniu uzasadniającego je małżeństwa, przysposobienia, opieki lub kurateli (§ 2 art. 39 K. P. K.).

O przyczynie wyłączenia członek-sędzia zawiadamia przewodniczącego komisji i wstrzymuje się od udziału w sprawie, z wyjątkiem czynności niecierpiących zwłoki. (art. 40 §. 1 K. P. K.).

Każda ze stron może zawiadomić komisję o przyczynie wyłączonego członka-sędziego. (§ 2 art. 40 K. P. K.).

O wyłączeniu członka na podstawie podanych wyżej przepisów decyduje komisja dyscyplinarna (art. 41 K. P. K.).

Niezależnie od przyczyn wymienionych w art. 39 K. P. K. kom. dysc. w myśl art. 41 K. P. K. wyłącza sędziego na własne jego żądanie lub na wniosek strony, jeżeli pomiędzy nim a jedną ze stron zachodzi stosunek osobisty tego rodzaju, że mógłby wywołać wątpliwość co do jego bezstronności (art. 42 K. P. K.).

Wniosek strony o wyłączenie w myśl art. 42 K. P. K. należy zgłosić najpóźniej na trzy dni przed terminem wyznaczonym do rozprawy głównej (art. 43. § 1 K. P. K.).

Wyłączenie Rzecznika Dyscyplinarnego.

Rzecznik dyscyplinarny, co do którego zachodzi jedna z okoliczności, wskazanych w art. 39 K. P. K. pod lit. a), b), c), d), lub który brał udział w sprawie jako sędzia lub obrońca, powinien się wyłączyć i zawiadomić o tem swego bezpośrednio zwierzchnika (art. 57. § 1 K. P. K.).

O przyczynie wyłączającej rzecznika dyscyplinarnego każda ze stron może zawiadomić jego bezpośredniego zwierzchnika, który, skoro uzna, że przyczyna taka zachodzi, wyznacza innego rzecznika (art. 57. § 2 K. P. K.).

Czynność dokonana przez rzecznika dyscyplinarnego, który powinien się być wyłączyć, nie jest z tego powodu nieważna. (art. 57. § 3 K. P. K.).

Wyłączenie protokółanta.

W myśl art. 232 K. P. K. przy wyłączaniu protokółanta mają odpowiednie zastosowanie art. 39—43 K. P. K., a wszelkie wątpliwości i spory rozstrzyga przewodniczący właściwej komisji dyscyplinarnej.

Składanie wniosków.

Wnioski o wyłączenie wymienionych osób na podstawie podanych przepisów powinny być w przeciwieństwie do wniosków składanych na podstawie ustępu 2-go art. 100 motywowane i poparte dowodami, o ile powód wyłączenia nie wynika sam z aktów sprawy.

Wnioski o wyłączenie członków i protokółanta należy składać bezpośrednio na ręce przewodniczącego komisji dyscyplinarnej w terminach wyżej określonych. Przekroczenie terminu może wykluczyć korzystanie z wyłączenia.

Zażalenia przeciwko nieuwzględnieniu wniosku o wyłączenie wymienionych osób można wnosić jednocześnie z odwołaniem od orzeczenia (art. 138 ustawy).

Tajemnica postępowania dyscyplinarnego.

Art. 101. Całe postępowanie dyscyplinarne powinno być otoczone jaknajściślejszą tajemnicą.

Uchwały i orzeczenia komisji dyscyplinarnej mogą być ogłaszane przez władze przełożone jedynie za zezwoleniem Ministra.

Za naruszenie przepisu o zachowaniu tajemnicy członek komisji dyscyplinarnej — nauczyciel, może być pociągnięty do odpowiedzialności służbowej.

Dochodzenie dyscyplinarne.

Art. 102. Władza służbowa lub przełożona władza wyższa w razie dostrzeżenia lub otrzymania wiadomości o naruszeniu obowiązków służbowych przez nauczyciela, względnie na prośbę nauczyciela, przeprowadza dochodzenie wstępne.

O ile dochodzenie wstępne nie zakończy się umorzeniem sprawy lub nałożeniem przez władzę kary porządkowej upomnienia, właściwa władza szkolna, nie niższa jednak niż II instancji, wdraża dochodzenie dyscyplinarne, powierzając jego prowadzenie jednemu z

podległych sobie urzędników, oraz zawiadamia interesowanego nauczyciela o wdrożeniu dochodzenia dyscyplinarnego. Prowadzący dochodzenie dyscyplinarne nie może być powołany do innej czynności w postępowaniu dyscyplinarnem.

Prowadzący dochodzenie dyscyplinarne przesłuchuje świadków, a w razie potrzeby i znawców, nie odbierając od nich przysięgi, oraz bada wszystkie do wyjaśnienia sprawy potrzebne okoliczności i środki dowodowe. Jeżeli zachodzi potrzeba przesłuchania poszczególnych świadków lub znawców pod przysięgą, prowadzący dochodzenie dyscyplinarne może zwrócić się do właściwego sądu pierwszej instancji o przesłuchanie tych osób pod przysięgą. Do przesłuchania i wynagrodzenia świadków i znawców, o ile przesłuchują ich sądy, należy stosować analogiczne przepisy ustawowe o postępowaniu karnem z tą różnicą, iż koszty zalicza się nie na rachunek zarządu wymiaru sprawiedliwości, lecz na rachunek właściwego ministerstwa.

Prowadzący dochodzenie dyscyplinarne może żądać współdziałania władz administracyjnych i organów policyjnych, w szczególności wtedy, gdy świadkowie lub znawcy mieszkają poza obrębem powiatu, w którym przebywa prowadzący dochodzenie dyscyplinarne, a nie czynią zadość jego wezwaniom, lub bez ustawowego powodu uchylają się od zeznań. Władze administracyjne i organa policyjne stosują przytem obowiązujące w postępowaniu administracyjnym przepisy o wzywaniu i przesłuchiowaniu stron.

Przepis art. 102 odróżnia dwa stadja dochodzenia dyscyplinarnego, a mianowicie: wstępne dochodzenie i formalne dochodzenie dyscyplinarne. Wstępne dochodzenie może zarządzić każda władza służbowa i nie ma obowiązku zawiadamiać o tem odnośnego nauczyciela. Dochodzenie wstępne może być zakończone nałożeniem porządkowej kary upomnienia (art. 81) lub umorzeniem sprawy. Przed nałożeniem porządkowej kary upomnienia władza w myśl art. 81 obowiązana jest zaznajomić odnośnego nauczyciela z wynikami dochodzenia i dać mu możność usprawiedliwienia się na piśmie. O ile dochodzenie wstępne nie zakończy się w jeden z podanych wyżej sposobów władza szkolna, nie niższa jednak niż drugiej instancji t. j. Kuratorjum, gdy chodzi o nauczyciela szkoły, podległej Ministrowi W. R. i O. P., wdraża formalne dochodzenie dyscyplinarne i zawiadamia o tem na piśmie odnośnego nauczyciela, podając mu zgodnie z p. 76 instrukcji (str

167) imię i nazwisko urzędnika delegowanego do prowadzenia dochodzenia dyscyplinarnego oraz powody, dla których wytacza dochodzenie dyscyplinarne. Przeciwno decyzji o wytoczeniu dochodzenia dyscyplinarnego nie służy żaden środek prawny. Natomiast nauczyciel może odwołać się do władz wyższych, jeżeli prośba jego o wytoczenie dochodzenia dyscyplinarnego nie zostanie uwzględniona. W myśl okólnika Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 24 sierpnia 1928 Nr. 1. 7259/28 (str. 220), władza, która wdrożyła dochodzenie dyscyplinarne, aż do chwili skierowania sprawy do właściwej komisji dyscyplinarnej może umorzyć dochodzenie dyscyplinarne, zawiadamiając o tem odnośnego nauczyciela.

Sposób prowadzenia dochodzenia dyscyplinarnego wyjaśniają p. 76—80 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 (str. 167).

Z Kodeksu Postępowania Karnego mogą w myśl art. 141 ustawy niniejszej mieć zastosowanie następujące przepisy.

Obwiniony w toku dochodzenia może żądać, aby mu wyjaśniono, jakie przestępstwo mu zarzuciono i jakie dowody przeciw niemu zebrano (art. 80 K. P. K.).

Obwiniony może nie odpowiadać na zadawane mu pytania (art. 81 K. P. K.).

Mają prawo odmówić zeznań:

- a) małżonek obwinionego;
- b) krewny i powinowaty obwinionego w linii prostej;
- c) krewny obwinionego w linii bocznej aż do stopnia między dziećmi rodzeństwa;
- d) brat i siostra małżonka obwinionego;
- e) osoba związana z obwinionym z tytułu przysposobienia (art. 104 § 1 K. P. K.).

Prawo odmowy zeznań trwa nawet po ustaniu małżeństwa lub przysposobienia (art. 104 § 2 K. P. K.).

O prawie odmowy zeznań należy osoby te uprzedzić (art. 104 § 3 K. P. K.).

Jeżeli osoba wymieniona w art. 104 K. P. K. złożyła zeznanie, a następnie oświadczy, że chce z prawa odmowy skorzystać, poprzednie jej zeznanie nie może służyć za dowód i nie może być odczytane ani odtworzone (art. 105 K. P. K.). Świadek ma prawo nie odpowiadać na pytania co do okoliczności, których ujawnienie mogłoby narazić na odpowiedzialność za przestępstwo jego samego lub osobę pozostającą z nim w stosunku wskazanym w art. 104 (art. 106 K. P. K.).

Jeżeli między zeznaniami świadków znajdą sprzeczności, prowadzący dochodzenie może zarządzić stawienie ich sobie do oczu (art. 116 K. P. K.).

Zeznania i oświadczenia osoby przesłuchiwanej wciąga się do protokołu z możliwą dokładnością (art. 234 K. P. K.).

Osoba, mająca podpisać protokół, może zgłosić zarzuty co do jego treści. Zarzuty takie wciąga się do protokołu (art. 237 § 3 K. P. K.).

Osoby, biorące udział w czynności, mogą żądać wciągnięcia do protokołu wszystkiego, co dotyczy ich praw lub interesów (art. 235 K. P. K.).

Prowadzący dochodzenie przedsięwzię wszelkie czynności z własnej inicjatywy, lecz strony mają prawo składania mu wniosków (art. 266 § 1 K. P. K.).

Prowadzący dochodzenie nie może pozostawić bez uwzględnienia prawnych wniosków rzeźnika (art. 266 §. 3 K. P. K.).

Jeżeli w toku dochodzenia ujawni się przestępstwo nieobjęte wnioskiem o wszczęcie dochodzenia, prowadzący dochodze-

nie zawiadamia o tem władzę i przedsiębiorze niezbędne czynności (art. 267 K. P. K.).

Rzecznik ma prawo być obecny przy wszystkich czynnościach śledczych. Dopuszczenie obecności innych stron zależy od uznania prowadzącego dochodzenie (art. 268 § 1 K. P. K.).

W toku dochodzenia strony, o ile się stawiają, mają prawo być obecne przy tych czynnościach i zadawać pytania świadkom i biegłym tylko wtedy, jeżeli prowadzący dochodzenie dokonywa czynności, której według wszelkiego prawdopodobieństwa nie będzie można odtworzyć na rozprawie głównej (§ 2, art. 268 i § 2, art. 253 K. P. K.)

Art. 103. Prowadzący dochodzenie dyscyplinarne winien dać nauczycielowi tak w ciągu dochodzenia, jak i po jego zakończeniu, sposobność do ustnego protokółowanego lub pisemnego oświadczenia się co do wszystkich zarzutów, jak również co do wyniku dochodzenia. Natomiast na przejrzenie aktów dochodzenia może zezwolić nauczycielowi tylko o tyle, o ile uzna to za nieszkodliwe dla celów dochodzenia.

Odmowa lub fizyczna niemożność udziału ze strony nauczyciela nie wstrzymuje dochodzenia.

Patrz uwagi do art. 102.

Przekazanie do rozprawy.

*Art. 104. Po ukończeniu czynności przez prowadzącego dochodzenie dyscyplinarne rzecznik dyscyplinarny przygotowuje wnioski (akt oskarżenia), które władza wraz z aktami sprawy przesyła do komisji dyscyplinarnej na ręce przewodniczącego.

Przewodniczący komisji dyscyplinarnej wydaje wszelkie zarządzenia celem przygotowania ustnej rozprawy tak obliczonej, by obwiniony mógł skorzystać z przysługującego mu prawa wyłączenia w myśl art. 100.

Czynności przygotowawcze do rozprawy (powoływanie świadków i znawców, uznanie stawiennictwa obwinionego za obowiązkowe i t. p.) załatwia przewodniczący komisji dyscyplinarnej.

Do rozprawy wzywa się obwinionego, doręcza się mu równocześnie akt oskarżenia i udziela listy członków kompletu dyscyplinarne go i ich zastępców.

Komisja dyscyplinarna może zarządzić, by obwiniony stawił się na rozprawę osobiście z zastrzeżeniem, że w razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa obrońca może nie być dopuszczony do udziału w sprawie, a rozprawa ustna będzie przeprowadzona i orzeczenie wydane zaocznie.

Co powinien zawierać akt oskarżenia wyjaśnia p. 81 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 str. 168.

Zawiadomienie o terminie rozprawy winien obwiniony o trzymać conajmniej na 8 dni przed rozprawą. W razie niezachowania tego terminu obwiniony może domagać się odroczenia rozprawy (art. 292 K. P. K.).

W myśl art. 141 z Kodeksu Postępowania Karnego, mogą mieć zastosowanie następujące przepisy:

Po otrzymaniu aktu oskarżenia obwiniony ma prawo wnieść o wezwanie innych osób oraz o sprowadzenie innych dowodów prócz wskazanych w akcie oskarżenia (art. 295. §. 1 K. P. K.).

Wskazując nowe osoby lub inne dowody, strona powinna podać okoliczności, które w ten sposób chce stwierdzić (art. 295. §. 2 K. P. K.).

Strona, której odmówiono wezwania świadków lub biegłych, może sama sprowadzić ich do sądu (art. 298 K. P. K.)

Oddalenie jakiegokolwiek wniosku przed rozprawą główną nie tamuje podniesienia tego wniosku na rozprawie, choćby się nie ujawniły nowe okoliczności (art. 302 K. P. K.).

Niezależnie od żądania stron, przewodniczący komisji dyscyplinarnej ma prawo wzywać świadków i biegłych oraz sprowadzać inne dowody (art. 299 K. P. K.).

Art. 105. Po otrzymaniu wezwania na rozprawę, obwiniony lub jego obrońca ma prawo przeglądania aktów sprawy i czynienia z nich odpisów.

*Art. 106. Jeżeli przewodniczący komisji dyscyplinarnej uzna potrzebę przeprowadzenia dochodzenia dodatkowego, wówczas przedstawi sprawę na posiedzeniu komisji bez udziału stron. Komisja dyscyplinarna może zwrócić się do przełożonej władzy rzeczownika o uzupełnienie dochodzenia przez urzędnika delegowanego w charakterze komisarza śledczego.

Komisarzowi śledczemu przysługują te uprawnienia, które są przyznane prowadzącemu dochodzenie dyscyplinarne w ustępach trzecim i czwartym art. 102.

Po ukończeniu dodatkowego dochodzenia komisarz śledczy składa przewodniczącemu komisji dyscyplinarnej protokół dokonanych czynności oraz ewentualnie dokumenty.

Rozprawa.

Art. 107. Rozprawa dyscyplinarna odbywa się wyłącznie przy udziale osób, niniejszą ustawą uprawnionych do udziału w sprawie.

W myśl okólnika Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 19 marca 1928 Nr. 1273/II 0 27 str. 204 posiedzenia komisji dyscyplinarnych utworzonych przy władzach szkolnych, powołanych Ministrowi W. R. i O P, odbywają się w gmachach sądowych.

Wyjaśnienia do art 107—112 podano przy art 110

*Art. 108. Rozprawę dyscyplinarną w miarę możliwości przeprowadza się w jednym ciągu z uwzględnieniem koniecznych przerw, można jednak uchwałą kompletu z ważnych powodów rozprawę odroczyć.

W razie odroczenia postępowanie dowodowe przeprowadza się ponownie, o ile w składzie kompletu dyscyplinarnego zajdzie zmiana.

Patrz uwagi do art 110

Art. 109. Rozprawą kieruje przewodniczący, który przestrzega porządku wyjaśnień, replik i uwag, usuwa z wywodów stron i zeznań świadków i znawców wszystko, co niema bezpośredniego związku ze sprawą, i wogóle nadaje sprawie bieg, najbardziej sprzyjający rzeczowemu wykryciu prawdy.

Patrz uwagi do art 110

Art. 110. Rozprawę rozpoczyna przewodniczący komisji dyscyplinarnej od przedstawienia stanu rzeczy, a w szczególności odczytania aktu oskarżenia, względnie orzeczenia komisji dyscyplinarnej I instancji i odwołania, przesłuchuje obwinionego, świadków i znawców oraz w miarę potrzeby odczytuje protokoły dochodzeń wstępnych i śledztwa, jak również innych ważniejszych dla sprawy aktów i dokumentów.

Członkowie komisji dyscyplinarnej mają prawo za zezwoleniem przewodniczącego stawiać pytania obwinionemu, świadkom i znawcom.

Obwinionemu, względnie jego obrońcy, oraz rzecznikowi dyscyplinarnemu służy prawo oświadczenia się co do poszczególnych środków dowodowych i odwo-

dowych oraz stawiania pytań świadkom i znawcom za zezwoleniem przewodniczącego.

Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego następują wywody i wnioski rzecznika dyscyplinarnego co do natury, stopnia winy i kary, wreszcie obrona obwinionego i jego obrońcy; po replikach obwinionemu przysługuje głos ostatni.

Z Kodeksu Postępowania Karnego w myśl art. 141 mają zastosowanie przy przeprowadzeniu rozprawy następujące przepisy:

Przy wejściu komisji dyscyplinarnej na salę wszyscy obecni stoją, aż póki członkowie nie zajmą swoich miejsc.

Wstaje również każda osoba, do której komisja się zwraca lub która do komisji przemawia (art. 314 K. P. K.).

Przewód dyscyplinarny rozpoczyna się od odczytania aktu oskarżenia (art. 331 K. P. K.).

Następnie przewodniczący zapytuje obwinionego, czy przyznaje się do zarzucanego mu czynu i jakie wyjaśnienia chce złożyć komisji (art. 332 K. P. K.).

Obwiniony może nie odpowiadać na zadawane mu pytania (art. 81 K. P. K.).

Po wysłuchaniu obwinionego przewodniczący zarządza postępowanie dowodowe oraz poucza obwinionego, że wolno mu czynić uwagi i składać wyjaśnienia co do każdego dowodu (art. 333 K. P. K.).

Jeżeli wyjaśnienia obwinionego przyznającego się do winy nie budzą wątpliwości, komisja może za zgodą stron nie przeprowadzać postępowania dowodowego lub przeprowadzić je tylko częściowo (art. 334 K. P. K.).

Obwiniony ma prawo być obecny przy wszystkich czynnościach postępowania dowodowego (art. 335. § 1 K. P. K.).

Tylko wyjątkowo, jeżeli należy się obawiać, że obecność obwinionego oddziaływałaby mogła krępująco na wyjaśnienia współobwinionego albo na zeznania świadka lub biegłego, przewodniczący może zarządzić, aby na czas przesłuchania danej osoby obwiniony wydalł się z sali sądowej (art. 335, § 2 K. P. K.).

Po powrocie obwinionego do sali, przewodniczący zawiadamia go o wszystkim, co się odbywało w jego nieobecności, i daje mu możność złożenia w tej mierze wyjaśnień (art. 309, § 2 K. P. K.).

Po przeprowadzeniu każdego dowodu strony mają prawo zabierać głos w celu złożenia wyjaśnień (art. 343 K. P. K.).

Po złożeniu przez świadka zeznań strona (obwiniony) ma prawo zadawać świadkowi pytania (art. 115 K. P. K.).

Prawo odmowy składania zeznań przez świadka patrz wyjaśnienia do art. 102 ustawy niniejszej (str. 86).

Przed zamknięciem postępowania dowodowego przewodniczący obowiązany jest zapytać strony, czy nie życzą sobie uzupełnienia przewodu dyscyplinarnego, a w razie odpowiedzi odmownej ogłasza, że przewód dyscyplinarny jest zamknięty (art. 349 K. P. K.).

Obwiniony względnie jego obrońca może stawiać wnioski oraz składać nowe dokumenty tylko w czasie postępowania dowodowego (przewodu), gdyż po ogłoszeniu, że przewód jest ukończony, stawianie wniosków oraz składanie dokumentów jest wykluczone.

Odpisy dokumentów składane przez obwinionego powinny być należycie uwierzytelnione. Pisma zawierające zeznania osób nie mają żadnego znaczenia i nie są przyjmowane przez komisję. Zamiast przedkładania takich pism obwiniony może prosić o przesłuchanie świadków odwodowych.

Przewód dyscyplinarny można wznowić tylko na mocy postanowienia komisji (art. 350 K. P. K.).

Jeżeli na podstawie okoliczności, które wyszły najaw w toku rozprawy, rzecznik zarzucił obwinionemu inny czyn oprócz tego, który akt oskarżenia wskazuje, komisja może przystąpić do natychmiastowego rozpoznania nowego oskarżenia tylko za zgodą rzecznika i obwinionego. (art. 351 K. P. K.).

Sprawa kosztów podróży i diet świadków i znawców została unormowana p. 83 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 (str. 169). W myśl tego przepisu oraz przepisów Kodeksu Postępowania Karnego świadkowie zamieszkali poza siedzibą komisji, jeżeli odległość ich miejsca zamieszkania od komisji wynosi najmniej piętnaście kilometrów, otrzymują zwrot niezbędnych kosztów przejazdu i strawne (art. 567 K. P. K.).

Świadkowie, żyjący z zarobku dziennego, otrzymują wynagrodzenie za utracony wskutek stawiennictwa zarobek (art. 568 K. P. K.).

Biegli i tłumacze, oprócz wynagrodzenia za pracę, otrzymują pokrycie wydatków niezbędnych do jej wykonania (art. 569, § 1 K. P. K.).

W razie nieprzesłuchania wezwanego biegłego lub tłumacza, należy mu się wynagrodzenie za stracony czas i zarobek (art. 569, § 2 K. P. K.).

Biegłemu lub tłumaczowi, zamieszkałemu poza siedzibą komisji, należy się strawne i zwrot niezbędnych kosztów przejazdu (art. 569, § 3 K. P. K.).

Świadkowie, biegli i tłumacze powinni zażądać wynagrodzenia niezwłocznie po wykonaniu swego obowiązku, a jeżeli byli wezwani na rozprawę, to najpóźniej nazajutrz po jej zamknięciu (art. 570 § 1 K. P. K.).

Osoby, które nie zgłosiły żądania w terminie powyższym, tracą prawo do wynagrodzenia, o czym należy je uprzedzić (art. 570, § 2 K. P. K.).

Ograniczenia zawarte w art. 567—569 K. P. K. nie mają zastosowania do funkcjonariuszów państwowych (art. 573 lit e K. P. K.).

Art. 111. Odstąpienie rzecznika dyscyplinarnego od oskarżenia podczas rozprawy nie krępuje komisji dyscyplinarnej w dalszem rozpoznaniu sprawy i wydaniu orzeczenia.

Art. 112. Komisja dyscyplinarna może przy rozstrzyganiu sprawy opierać się tylko na tych faktach i okolicznościach, które ujawniono na rozprawie dyscyplinarnej, i tylko na ich podstawie wydaje orzeczenia według swego przekonania.

W orzeczeniu swem komisja dyscyplinarna albo uwalnia nauczyciela od zarzuconej mu winy, albo uzna-

je go winnym. W tym ostatnim wypadku komisja dyscyplinarna nakłada karę porządkową, albo dyscyplinarną.

Prócz tego w myśl przedostatniego ustępu art. 82 komisja dyscyplinarna, orzekając winę, może kary nie wymierzać

Orzeczenie.

*Art. 113. Narada i głosowanie kompletu dyscyplinarnego odbywa się bez udziału stron.

Sentencja orzeczenia winna być podpisana przez przewodniczącego i przynajmniej połowę członków kompletu dyscyplinarnego.

Zaraz po naradzie i głosowaniu kompletu dyscyplinarnego przewodniczący komisji dyscyplinarnej ogłasza stronom (obwinionemu, względnie jego obrońcy i rzecznikowi dyscyplinarnemu) sentencję orzeczenia i wyjaśnia tryb odwołania, określony w artykułach 117 i 118 niniejszej ustawy.

Co rozumie się przez sentencję orzeczenia wyjaśnia p. 84 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 (str. 169).

*Art. 114. Orzeczenie ma zawierać:

- 1) oznaczenie komisji dyscyplinarnej;
- 2) imiona i nazwiska członków kompletu dyscyplinarnego, protokółanta i rzecznika dyscyplinarnego;
- 3) dzień wydania orzeczenia;
- 4) imię i nazwisko, stanowisko służbowe, tytuł i siedzibę urzędową obwinionego;
- 5) sentencję orzeczenia ze wskazaniem ustawy, na której podstawie zostało wydane;
- 6) umotywowanie rozstrzygnięcia.

Orzeczenie pisemne podpisuje przewodniczący kompletu dyscyplinarnego i protokółant.

Odpis orzeczenia przesyła przewodniczący komisji dyscyplinarnej z urzędu rzecznikowi dyscyplinarnemu i w drodze służbowej obwinionemu nauczycielowi nie później, niż w przeciągu dni 14 po rozstrzygnięciu sprawy.

Sposób przesyłania orzeczenia nauczycielom szkół podległych Ministrowi W. R. i O. P. wyjaśnia p. 85 instrukcji tegoż Ministra z dnia 24 marca 1928 (str. 169).

Wymieniony w ostatnim ustępie 14-dniowy termin przesłania przez przewodniczącego obwinionemu orzeczenia należy

rozumieć w ten sposób, że do 14 dni orzeczenie powinno być przesłane władzy służbowej, obwinionego nauczyciela. Doręczenie przez władzę obwinionemu nauczycielowi orzeczenia w terminie późniejszym nie powoduje samo przez się nieważności orzeczenia.

Protokół rozprawy.

*Art. 115. Z przebiegu rozprawy dyscyplinarnej sporządza się protokół, który ma zawierać datę, miejsce rozprawy, imiona i nazwiska członków kompletu, protokółanta, stron i ich zastępców, streszczać przebieg rozprawy, zeznania i dowody stron i zaznaczyć, że tryb odwołania był wyjaśniony.

Protokół podpisuje przewodniczący kompletu dyscyplinarnego oraz protokółant.

Na podstawie art. 141 z Kodeksu Postępowania Karnego mogą mieć zastosowanie odnośnie do protokołu następujące przepisy:

Do protokołu wciąga się prócz szczegółów wymienionych w art. 115 wnioski i oświadczenia stron oraz zapadłe postanowienia i zarządzenia (art. 233 K. P. K.).

Protokół stanowi wyłączny dowód zachowania form postępowania, chyba że udowodniono świadomy fałsz (art. 236 K. P. K.).

Dopóki komisja, w której protokół rozprawy sporządzono, nie przesłała akt do wyższej instancji, strony mają prawo żądać sprostowania protokołu, wskazując na nieścisłości lub opuszczenia. (art. 239. § 1 K. P. K.).

Jeżeli przewodniczący i protokółant przychylił się do żądania strony, to przewodniczący zarządza sprostowanie protokołu; w przeciwnym razie zasięga zdania członków komisji, którzy brali udział w rozprawie (art. 239. § 2 K. P. K.).

W razie różnicy zdań załącza się do protokołu wszystkie zdania odrębne (art. 239. § 3 K. P. K.).

Przechowywanie aktów sprawy.

Art. 116. Akta sprawy przy orzeczeniach ostatecznych, lub w razie umorzenia postępowania dyscyplinarnego przewodniczący komisji dyscyplinarnej przesyła władzy służbowej obwinionego.

Na żądanie obwinionego władza wyda mu oryginały dokumentów i pism, złożonych przez niego w czasie rozprawy; odpis protokołu rozprawy oraz inne dowody w oryginale lub odpisie, nie złożone przez obwinionego, nie mogą być mu wydane.

W razie wydania dokumentów oryginalnych zachowuje się w aktach ich odpisy.

Wyjaśnienia do tego art. podają p. 86 i 87 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 (str. 169).

Odwołanie.

Art. 117. Przeciwno orzeczeniu komisji dyscyplinarnej I instancji służy odwołanie do właściwej komisji dyscyplinarnej II instancji, przyczem rzecznikowi dyscyplinarnemu służy to prawo we wszystkich wypadkach, gdy orzeczenie nie jest zgodne z jego wnioskami, odwołanie zaś ze strony obwinionego jest wykluczone, jeżeli komisja dyscyplinarna I instancji nałożyła karę porządkową.

Odwołanie ze strony obwinionego wnieść mogą:

- 1) obwiniony lub za zgodą jego — obrońca;
- 2) w razie śmierci obwinionego przed uprawomocnieniem orzeczenia ustawowi spadkobiercy.

W myśl art. 141 z Kodeksu Postępowania Karnego mogą mieć zastosowanie co do odwołania następujące przepisy:

Odwołanie może dotyczyć całości orzeczenia lub jego części (art. 458. § 1 K. P. K.).

Odwołanie założone od orzeczenia w przedmiocie winy, uważa się za zwrócone także przeciwko orzeczeniu o karze. (art. 458. § 2 K. P. K.).

W odwołaniu można podnosić i takie zarzuty, które nie stanowiły lub nie mogły stanowić przedmiotu zażalenia (art. 459 K. P. K.).

Oprócz obwinionego i jego obrońcy, odwołanie na korzyść obwinionego może założyć rzecznik, a w razie bezwłasności obwinionego także jego ojciec, matka, małżonek, opiekun lub kurator. (art. 460 K. P. K.).

Obwiniony może cofnąć odwołanie założone przez siebie lub swego obrońcę z wyjątkiem wypadków, gdy jest głuchy lub niemy albo jeżeli zachodzi uzasadniona wątpliwość co do jego poczytalności (art. 461 K. P. K.).

Rzecznik bez zgody obwinionego nie może cofnąć odwołania, które założył na jego korzyść (art. 462 K. P. K.).

Odwołanie na niekorzyść obwinionego może założyć tylko rzecznik (art. 463. § 1 K. P. K.).

W wywodzie odwołania wyszczególnia się zarzuty czynione orzeczeniu i wskazuje się te części orzeczenia, których uchylenia lub zmiany strona żąda (art. 470 K. P. K.).

Nadto wyjaśnienie do art. 117 podaje p. 88 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 r. (str. 169).

Art. 118. Odwołanie wnosi się na ręce przewodniczącego komisji dyscyplinarnej I instancji w przeciągu dni 14, licząc od dnia następnego po otrzymaniu odpisu orzeczenia.

Wniesienie odwołania wstrzymuje wykonanie orzeczenia.

Przewodniczący komisji dyscyplinarnej I instancji skierowuje odwołanie do władzy służbowej nauczycie-

ła, która, dołączwszy do niego akta sprawy obwinionego, najdalej w ciągu dni 14 po otrzymaniu przesyła je do władzy, przy której urzęduje właściwa komisja dyscyplinarna odwoławcza.

Ta ostatnia władza przesyła odwołanie wraz z aktami sprawy przewodniczącemu komisji dyscyplinarnej odwoławczej, podając jednocześnie imię, nazwisko i stanowisko służbowe rzecznika dyscyplinarnego.

Odwołanie rzecznika dyscyplinarnego I instancji może być przez tę władzę anulowane i jeżeli ze strony obwinionego niema skargi odwoławczej, sprawa ma być uważana za skończoną, a akta jej zwrócone władzy służbowej nauczyciela.

Przewidziana w art 32 ustawy mniejszej droga służbowa nie obowiązuje przy składaniu odwołania, które składa się bezpośrednio na ręce przewodniczącego w ciągu 14 dni, licząc od dnia następnego po otrzymaniu odpisu orzeczenia. Jeżeli ostatni dzień terminu przypada na niedzielę lub inny dzień ustawowo oznaczony za święto, to termin kończy się następnego dnia powszedniego (art. 139 ust. nin.).

Na podstawie art. 141 w myśl art. 218 K. P. K termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem nadano pismo w polskim urządzie pocztowym lub telegraficznym.

Przekroczenie terminu 14 dniowego powoduje odrzucenie odwołania przez przewodniczącego komisji odwoławczej (art 119 ustawy). Przewodniczący komisji dyscyplinarnej I-szej instancji obowiązany jest przyjąć każde odwołanie, gdyż o niedopuszczalności odwołania decyduje w myśl art 119 komisja odwoławcza

Nadto do art. 118* podaje wyjaśnienia p. 89 i 90 instrukcji W. R. i O. P z dnia 24 marca 1928 (str 170).

Art. 119. Przewodniczący komisji odwoławczej odrzuca odwołanie, gdy odwołanie jest niedopuszczalne (art. 117), spóźnione lub wniesione przez osobę nieuprawnioną.

W razie wątpliwości przewodniczący przedstawia sprawę odrzucenia odwołania komisji dyscyplinarnej, która na posiedzeniu bez udziału stron rozstrzyga ją ostatecznie.

Decyzja komisji odwoławczej jest w tym względzie ostateczna, gdyż w myśl art. 82 orzeczenia komisji dyscyplinarnej 2-giej instancji są ostateczne

Art. 120. Jeżeli przewodniczący komisji odwoławczej uzna za potrzebne uzupełnić dochodzenia, przedstawia sprawę na posiedzeniu komisji odwoław-

czej bez udziału stron i w razie uzyskania jej zgody zwraca sprawę władzy, przy której urzęduje komisja odwoławcza, celem przeprowadzenia uzupełniającego dochodzenia.

We wszystkich innych przypadkach komisja odwoławcza przeprowadza rozprawę dyscyplinarną i wydaje orzeczenie, stosując analogiczne postanowienia o rozprawie dyscyplinarnej i o orzekaniu w I instancji.

Przy rozpoznawaniu sprawy przez komisję odwoławczą w myśl art. 141 z Kodeksu Postępowania Karnego mają zastosowanie następujące przepisy.

Komisja odwoławcza nie może odmówić wezwania świadków i biegłych, przesłuchanych w pierwszej instancji, oraz sprowadzenia z komisji pierwszej instancji dowodów rzeczowych, jeżeli strona w odwołaniu bądź stawia uzasadnione zarzuty nieścisłości protokołu, bądź żąda ponownego przesłuchania na stwierdzenie okoliczności w protokole nieujawnionych, a mogących mieć wpływ na orzeczenie o winie. (art. 475 K. P. K.).

Komisja odwoławcza wtedy tylko może odmówić przyjęcia nowego dowodu wskazanego w odwołaniu, gdy okoliczności, na których stwierdzenie dowód wskazano, nie mogą mieć wpływu na treść orzeczenia o winie. (art. 478 K. P. K.).

Niestawienictwo stron nie tamuje rozpoznania sprawy, z wyjątkiem wypadku, gdy nie stawiał się obwiniony, którego stawienictwo komisja uznała za obowiązkowe (art. 480 K. P. K.).

Cofnięcie odwołania przez rzecznika na rozprawie nie wiąże komisji (art. 482 K. P. K.).

Po głosach stron, komisja odwoławcza odbywa naradę i wydaje orzeczenie, mocą którego, albo

- a) zatwierdza zaskarżone orzeczenie albo
- b) uchyla je w całości lub części, wydając nowe orzeczenie (art. 483 K. P. K.).

Komisja odwoławcza nie może:

a) zwiększyć obwinionemu kary wymierzonej przez komisję pierwszej instancji, jeżeli założono odwołanie tylko na korzyść obwinionego;

b) przekroczyć granic apelacji, z wyjątkiem wypadków wskazanych w art. 485 K. P. K. (art. 484 K. P. K.).

Komisja odwoławcza z urzędu, niezależnie od granic odwołania:

a) uniewinnia oskarżonego, jeżeli w jego czynie niema znamion przestępstwa;

b) poprawia przyjętą w orzeczeniu pierwszej instancji błędną kwalifikację czynu;

c) uznaje zaskarżone orzeczenie za nieważne i przekazuje sprawę komu należy, jeżeli orzeczenie wydała komisja niewłaściwa, jeżeli w składzie komisji uczestniczyła osoba nieuprawniona do wydawania orzeczenia, albo jeżeli orzeczał sędzia lub członek, który z mocy art. 39 K. P. K. (art. 100 ustawy) ulegał wyłączeniu;

d) uchyla wyrok na korzyść współobwinionych, choćby nie apelowali, jeżeli uchylila go na rzecz współobwinionego, na którego korzyść odwołanie było złożone, a te same względy przemawiają za uchyleniem orzeczenia na rzecz tamtych;

e) umarza postępowanie, jeżeli sprawę rozpoznano bez skargi albo bez wniosku pokrzywdzonego w wypadkach, gdy ustawa takiego wniosku wymaga (art. 485 K. P. K.).

Prócz powyższego w komisji odwoławczej mają zastosowanie przepisy postępowania w komisji pierwszej instancji (patrz wyjaśnienia do art. 110) ze zmianami i uzupełnieniami powyżej podanymi (art. 473 K. P. K.).

Umorzenie.

Art. 121. W razie śmierci obwinionego postępowanie dyscyplinarne bez względu na stadium, w którym się znajduje, podlega umorzeniu, może być jednak przeprowadzone na żądanie ustawowych spadkobierców zmarłego.

Uprawomocnienie orzeczenia.

Art. 122. Orzeczenia komisji dyscyplinarnej, wydane w pierwszej instancji, a nie zaskarżone w terminie przepisany, stają się prawomocne z dniem upływu tego terminu, orzeczenia zaś komisji dyscyplinarnej w drugiej instancji — niezwłocznie po ich ogłoszeniu.

Orzeczenia dyscyplinarne wyłączone są z pod orzecznictwa Najwyższego Trybunału Administracyjnego (art. 3 p. f. ustawy o N. T. A. z dnia 3.VIII 1922 Dz. U. Rz. P. Nr. 67, poz. 600). Natomiast zarządzenia władz w sprawie wykonania orzeczenia podlegają orzecznictwu Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Wykonanie orzeczenia.

Art. 123. Prawomocne orzeczenia dyscyplinarne podlegają wykonaniu przez właściwą władzę.

W tym celu przewodniczący komisji dyscyplinarnej przesyła tej władzy odpis orzeczenia dyscyplinarnej, stwierdzając prawomocność orzeczenia.

Wyjaśnienia do art. 123 podaje p. 91 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 (str. 170).

Wznowienie.

Art. 124. Na żądanie nauczyciela, skazanego prawomocnie na karę dyscyplinarną, lub na żądanie jego ustawowych spadkobierców można wznowić postępowanie nawet po wykonaniu kary, jeżeli zostaną

przedstawione takie nowe fakty lub środki dowodowe, nieznanne w poprzednim postępowaniu, które same przez się lub w związku z faktami, poprzednio ustalonymi, albo z dowodami, poprzednio zebranymi, mogą spowodować uwolnienie lub też łagodniejszy wymiar kary.

W myśl art. 141 oraz zgodnie z przepisem art. 577 K. P. K. wznowienie postępowania może nastąpić wtedy, gdy wyjdzie najaw, że wyrok wydano pod wpływem fałszywego zeznania świadka, biegłego lub tłumacza, sfałszowania dokumentu lub dowodu rzeczowego albo przekupstwa, a w myśl art. 579 K. P. K. wtedy gdy po skazaniu ujawnią się nowe dowody stwierdzające, że skazany jest niewinny lub że go skazano za przestępstwo inne niż to, które popełnił.

Popełnienie przestępstwa, dającego podstawę do wznowienia postępowania w myśl art. 577, powinno być ustalone wyrokiem prawomocnym, chyba że wyrok nie może zapaść z powodu ustawowych okoliczności, wyłączających wyrokowanie co do tego przestępstwa lub zawieszających postępowanie na czas nieograniczony. (art. 578 K. P. K.).

*Art. 125. Żądanie wznowienia postępowania wnosi się do komisji dyscyplinarnej, która wydała o-rzeczenie ostateczne. Komisja ta rozstrzyga bez udziału stron o dopuszczalności wznowienia.

Przeciw rozstrzygnięciu komisji dyscyplinarnej pierwszej instancji służy prawo wniesienia zażalenia do instancji odwoławczej w ciągu dni 14 od dnia następnego po doręczeniu uchwały komisji.

Art. 126. W przypadkach dopuszczenia wznowienia postępowania komisja dyscyplinarna pierwszej instancji zarządza w razie potrzeby uzupełnienie lub przeprowadzenie nowego dochodzenia, poczem przekazuje sprawę do rozprawy dyscyplinarnej.

Uwzględnienie wniosku o wznowienie postępowania dyscyplinarnego pociąga za sobą ponowne merytoryczne rozpoznanie sprawy przez komisję dyscyplinarną. Rozpoznając ponownie sprawę merytorycznie, komisja dyscyplinarna nie jest skrzępowana poprzednim orzeczeniem nie może tylko orzec kary surowszej od nałożonej w poprzednim postępowaniu (art. 127). W razie potrzeby może być przeprowadzone ponowne dochodzenie dyscyplinarne.

Art. 127. Jeżeli nauczyciela, na którego korzyść dozwolono wznowienie postępowania dyscyplinarnego, uznano ponownie winnym, nie można orzec kary su-

rowszej od nałożonej w poprzednim postępowaniu. Przy wykonywaniu orzeczenia karnego należy uwzględnić karę już poniesioną.

Art. 128. O ile po wznowieniu postępowania dyscyplinarnego uwolniono nauczyciela, pierwotnie skazanego na karę dyscyplinarną, albo nałożono na niego łagodniejszą karę dyscyplinarną, lub karę porządkową Skarb Państwa obowiązany jest zwrócić mu lub w razie jego śmierci członkom jego rodziny, uprawnionym do zaopatrzenia wdowiego lub sierociego, to, co nauczyciel lub wymienieni członkowie rodziny wskutek poprzedniego skazania stracili z poborów służbowych lub zaopatrzenia.

Zawieszenie w pełnieniu służby.

Art. 129. Komisja dyscyplinarna może każdej chwili zawiesić nauczyciela w pełnieniu służby, jeżeli wdrożono przeciw niemu postępowanie sądowo-karne lub dyscyplinarne, o ile jest to wskazane ze względu na rodzaj i doniosłość podniesionych zarzutów.

Nauczyciela może zawiesić w służbie definitywnie komisja dyscyplinarna a tymczasowo każdy przełożony (a więc i kierownik szkoły), powołany do wykonywania bezpośrednio lub pośrednio nadzoru służbowego. Tymczasowe zawieszenie w służbie wymaga w myśl art. 131 zatwierdzenia przez komisję dyscyplinarną. Przeciwno zawieszeniu dokonanemu przez przełożonego może obwiniony wnieść przedstawienie do komisji dyscyplinarnej. Przeciwno uchwale komisji dyscyplinarnej I-szej instancji o zawieszeniu w służbie, nauczyciel może na podstawie art. 138 wnieść zażalenie do komisji odwoławczej w ciągu 14 dni po otrzymaniu odpisu uchwały. Zażalenie składa się na ręce przewodniczącego tej komisji, która powzięła uchwałę.

W myśl punktu 93 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 (str. 170) po skierowaniu aktu oskarżenia do komisji dyscyplinarnej prawo zawieszenia nauczyciela w pełnieniu służby z powodu wykroczeń względnie występków objętych już aktem oskarżenia przysługuje tylko komisji dyscyplinarnej.

Wyjaśnienie do tego art. podaje p. 92 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 (str. 170).

Art. 130. Jeżeli co do nauczyciela zarządzono areszt sądowo-śledczy (prewencyjny), jest obowiązkiem władzy służbowej zarządzić natychmiast tymczasowe zawieszenie w służbie aresztowanego.

Każdy przełożony, powołany do wykonywania bezpośrednio lub pośrednio nadzoru służbowego, ma prawo zawiesić tymczasowo nauczyciela w pełnieniu służby, gdy nauczyciel odmówił jawnie posłuszeństwa służbowego wśród szczególnie ważnych okoliczności, albo gdy ze względu na jakość zarzucanego mu uchylenia obowiązków służbowym lub godności stanu nauczycielskiego dalsze pozostawienie go w służbie naraziłoby powagę szkoły lub groziło dobru służby.

Art. 131. O każdym tymczasowym zawieszeniu nauczyciela w pełnieniu służby należy do dni siedmiu zawiadomić w drodze służbowej właściwą komisję dyscyplinarną, która bezzwłocznie, a najdalej w ciągu dalszych dni trzydziestu poweźmie uchwałę, zatwierdzającą lub uchylającą zawieszenie. Uchwałę taką należy natychmiast zakomunikować właściwej władzy, celem wykonania.

Art. 132. Komisja dyscyplinarna, zarządzając lub zatwierdzając zawieszenie, może ograniczyć na czas jego trwania uposażenie nauczyciela najwyżej do połowy.

Art. 133. Zawieszenie nauczyciela w służbie kończy się najpóźniej z chwilą prawomocnego ukończenia postępowania dyscyplinarnego.

Jeżeli jednak przyczyny, które spowodowały zawieszenie, odpadną wcześniej, komisja dyscyplinarna uchyli bezzwłocznie zawieszenie.

Art. 134. Komisja dyscyplinarna rozstrzyga ostatecznie bez udziału stron o zarządzeniu, zatwierdzeniu lub uchyleniu zawieszenia.

Patrz wyjaśnienia do art. 129.

*Art. 135. Gdy nauczyciela skazano na karę dyscyplinarną, czasu zawieszenia w służbie nie zalicza się do czasu służby czynnej.

W tych wypadkach oraz wówczas, gdy nauczyciela wydalono w drodze administracyjnej wskutek zasądzenia go wyrokiem sądu karnego (art. 79), nie służy mu prawo otrzymania części uposażenia, której wypłatę wstrzymano na czas zawieszenia go w pełnieniu służby.

O ile natomiast postępowanie dyscyplinarne umorzono, obwinionego nauczyciela uwolniono od zarzuconej mu winy lub nałożono na niego jedynie karę porządkową, czas zawieszenia liczy się do czasu służby czynnej, a oprócz tego należy wypłacić mu część uposażenia, które wstrzymano na czas zawieszenia.

Z brzmienia ustępu ostatniego wynika, że nauczyciel, u którego komisja dyscyplinarna stwierdziła winę, lecz na podstawie ustępu przedostatniego art. 82 kary nie wymierzyła, nie ma prawa do zwrotu uposażenia zatrzymanego wskutek zawieszenia w służbie. Autorytatywną wykładnię postanowień powołanego przepisu będzie mógł ustalić Najwyższy Trybunał Administracyjny, gdyż orzeczenia władz szkolnych wydane na podstawie art. 135 podlegają zaskarżeniu przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym.

Czasu zawieszenia w służbie w wypadkach przewidzianych w ustępie 1-szym art. 135 nie zalicza się do wysługi emerytalnej (art. 38 lit. „c” ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 Dz. U. Rz. P. Nr. 6/24, poz. 46) oraz do czasokresów posunięć w szczeblach i grupach (art. 6 lit. „c” ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 Dz. U. Rz. P. Nr. 116, poz. 924). Przy obliczaniu czasu zawieszenia należy wziąć pod uwagę pierwszy dzień zawieszenia t. j. 1-szy dzień po doręczeniu orzeczenia o zawieszeniu, a jako termin końcowy dzień, w którym orzeczenie skazujące stało się prawomocne. Np. orzeczenie komisji dyscyplinarnej 2-giej instancji w myśl art. 86 i 122 staje się prawomocne niezwłocznie po ogłoszeniu. W praktyce może jednak zaistnieć taki wypadek, że nauczyciel zawieszony w służbie nie zostanie zaraz powołany do służby po uprawomocnieniu się orzeczenia. Otóż w tych wypadkach czas od uprawomocnienia się orzeczenia do dnia powołania do służby liczy się do służby czynnej, chociażby nauczyciel faktycznie nie z własnej woli obowiązków nie pełnił.

Rehabilitacja.

Art. 136. Jeżeli w ciągu dwóch lat po nałożeniu kary dyscyplinarnej, przewidzianej w punktach 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 i 8 art. 82, nauczyciel zachowywał się pod każdym względem poprawnie, Minister może zarządzić wykreślenie kary z nauczycielskiego wykazu służbowego. Następstwem rehabilitacji jest umorzenie skutków kary, przewidzianych artykułem 82 i ustępem trzecim art. 92.

Rehabilitacja może nastąpić na prośbę ukaranego nauczyciela lub na wniosek władzy służbowej (p. 94 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 (str. 170).

Przeniesienie się na własną prośbę nauczyciela ukaranego dyscyplinarnie przed upływem czasu przewidzianego do rehabilitacji, patrz okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 3 lutego 1928 r. Nr. 19391/27 (str. 216)

Doręczenie.

Art. 137. Wszelkie doręczenia, które mają nastąpić według postanowień ustawy niniejszej, są ważne i powodują bieg terminów, jeżeli skutecznie je bezpośrednio lub listem poleconym do rąk obwinionego lub jego obrońcy, tudzież rzecznika dyscyplinarnego lub jego zastępcy.

Jeżeli miejsce pobytu obwinionego nie jest znane, a nie ustanowił on obrońcy, komisja dyscyplinarna ustali trzymiesięczny termin rozprawy i ogłosi go drogą publikacji w Monitorze Polskim z zaznaczeniem, iż, o ile obwiniony nie stawi się na rozprawę w oznaczonym terminie, będzie wydany wyrok zaoczny.

Zażalenie.

Art. 138. O ile ustawa niniejsza inaczej nie stanowi, zażalenie przeciwko zarządzeniom i uchwałom komisji dyscyplinarnej I instancji lub jej przewodniczącego można wnosić tylko łącznie z zażaleniem, podawanem na ostateczne zarządzenie lub uchwałę, albo z odwołaniem od orzeczenia komisji dyscyplinarnej.

Zażalenie należy wnosić na ręce przewodniczącego komisji dyscyplinarnej I instancji, który, o ile ustawa niniejsza inaczej nie stanowi, przesyła je wraz z aktami sprawy do instancji odwoławczej w drodze, przepisanej art. 118. Instancja odwoławcza rozstrzyga zażalenie bez udziału stron.

Bieg terminów i przywrócenie terminu.

Art. 139. Bieg terminów rozpoczyna się z dniem, następującym po doręczeniu.

Niedziele i dni świąteczne nie wstrzymują ani rozpoczęcia, ani biegu terminów, o ile koniec terminu przy-

pada na niedzielę lub dzień świąteczny — kończy się termin następnego dnia powszedniego.

Przepisy, obowiązujące sądy, postanawiają, które dni uważać należy za świąteczne.

Dzień nadania zażalenia lub odwołania na pocztę uważa się za dzień ich wniesienia.

W myśl art. 217 Kodeksu Postępowania Karnego za dzień świąteczny należy uważać dzień ustawowo uznany za święto powszechne.

Art. 140. W razie spóźnienia terminu do wniesienia zażalenia lub odwołania instancja odwoławcza może na prośbę obwinionego zezwolić na przywrócenie terminu, o ile obwiniony wykaże, że niezależnie od jego woli i winy okoliczności nie pozwoliły dotrzymać mu terminu.

Prośbę o przywrócenie terminu z równoczesnem złożeniem zażalenia lub odwołania wnosić należy do właściwej komisji dyscyplinarnej I instancji, która w drodze przepisanej z wnioskiem rzecznika dyscyplinarnego przesyła ją do instancji odwoławczej.

Instancja odwoławcza, zezwoliwszy na przywrócenie terminu, może zaraz wydać orzeczenie merytoryczne.

Przepis art. 140 nie podaje w jakim terminie ma być złożona prośba o przywrócenie terminu. Stosując jednak w danym wypadku w myśl postanowienia art. 141 ustawy przepis art. 225. § 1 K. P. K., prośba o przywrócenie terminu powinna być złożona najpóźniej w ciągu 7 dni od daty ustania przeszkody.

W prośbie o przywrócenie terminu obwiniony winien wykazać okoliczności, które uniemożliwiły mu dotrzymanie przepisanej terminu do wniesienia odwołania. Okoliczności te powinny być poparte dowodami urzędowymi, gdyż gołosłowne twierdzenia obwinionego są bez znaczenia. Prócz tego do prośby należy dołączyć urzędowe zaświadczenie, stwierdzające termin ustania przeszkody.

Z prośbą o przywrócenie terminu należy jednocześnie złożyć zażalenie lub odwołanie. Wniosek o przywrócenie terminu nie wstrzymuje wykonania zaskarżonego orzeczenia lecz komisja dyscyplinarna może wstrzymać wykonanie orzeczenia (art. 227 K. P. K.).

W prośbie o przywrócenie terminu może zatem obwiniony prosić o wstrzymanie wykonania orzeczenia.

Prośbę o przywrócenie terminu adresowaną do komisji odwoławczej składa się na ręce komisji dyscyplinarnej I-szej instancji, która wydała orzeczenie. O przywróceniu terminu decyduje komisja odwoławcza ostatecznie.

Stosunek do postępowania sądowo-karnego.

Art. 141. O ile ustawa niniejsza nie stanowi inaczej, należy w postępowaniu dyscyplinarnem stosować analogicznie przepisy ustawy postępowania karnego.
Porównaj art. 160.

Oplaty skarbowe.

Art. 142. Pisma, dotyczące postępowania dyscyplinarnego, wolne są od wszelkich opłat skarbowych.

Odpowiedzialność nauczycieli w stanie nieczynnym, pozasłużbowym i w stanie spoczynku.

*Art. 143. Nauczyciele w stanie nieczynnym i pozasłużbowym podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej z powodu:

1) naruszenia obowiązków służbowych, którego dopuścili się jeszcze w czasie służby czynnej.

2) rażącego naruszenia obowiązków, ciężących na nich w myśl ustawy niniejszej.

Nauczyciele, przeniesieni w stan spoczynku, podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej:

1) z powodu naruszenia obowiązków służbowych, którego dopuścili się w czasie służby czynnej;

2) z powodu naruszenia po przejściu w stan spoczynku przepisów art. 31 ustawy niniejszej.

*Art. 144. Odnośnie do nauczycieli, będących w stanie nieczynnym, pozasłużbowym lub spoczynku, mają analogiczne zastosowanie postanowienia, dotyczące dochodzenia i postępowania dyscyplinarnego względem nauczycieli czynnych.

Na nauczycieli tych nakłada się następujące kary dyscyplinarne:

1) nagane;

2) stałe lub czasowe zmniejszenie uposażenia najwyżej o 25%;

3) w razie okoliczności, szczególnie obciążających, utratę wszelkich praw, wpływających z ich stosunku

do Państwa, w tej liczbie uposażenia i zaopatrzenia dla członków rodziny z możliwością zastosowania analogicznego postanowienia artykułu 85 niniejszej ustawy.

Właściwą do przeprowadzenia postępowania dyscyplinarnego przeciwko nauczycielowi w stanie nieczynnym, pozasłużbowym lub spoczynku jest komisja dyscyplinarna, która była właściwą w chwili przejścia nauczyciela w stan nieczynny, pozasłużbowy lub stan spoczynku.

ROZDZIAŁ X.

Postanowienia przejściowe.

*Art. 145. Nauczycieli, którzy w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów posiadają charakter nauczycieli stałych, uważa się za stałych w rozumieniu art. 8 niniejszej ustawy, o ile posiadają obowiązujące w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy kwalifikacje zawodowe.

Za nauczycieli stałych w rozumieniu art. 8 ustawy niniejszej uważa się również tych, w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej czynnych na obszarze okręgów szkolnych: białostockiego, lubelskiego, łódzkiego, poleskiego, warszawskiego, wileńskiego i wołyńskiego, nauczycieli publicznych szkół powszechnych, którzy przed wejściem w życie ustawy niniejszej ukończyli przepisany w punkcie 1 art. 8 trzyletni okres nieprzerwanej pracy nauczycielskiej oraz posiadali świadectwo złożenia pierwszego egzaminu nauczycielskiego lub kwalifikacje zawodowe, uznane przez Ministra za równorzędne z kwalifikacjami nabytymi przez złożenie pierwszego egzaminu nauczycielskiego.

Postanowienia artykułu 8 ustanawiają ogólne zasady ustalania się nauczycieli tymczasowych, obowiązujące na przyszłość od chwili wejścia w życie ustawy z dnia 1 lipca 1926 r., natomiast postanowienia art. 145 i 146 mają na celu unormowanie pod względem stałości w rozumieniu ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. stosunku służbowego nauczycieli, czynnych w chwili wejścia tej ustawy w życie. (porównaj z objaśnieniem do art. 147).

Ustęp pierwszy tego artykułu ma na celu uznanie praw stałości, nabytych przed wejściem w życie ustawy niniejszej na podstawie obowiązujących przedtem przepisów przez tych

nauczycieli, którzy posiadali obowiązujące w chwili wejścia w życie ustawy kwalifikacje zawodowe, o których mowa w art. 4 ustawy (patrz objaśnienia do art. 147). W chwili wejścia w życie ustawy niniejszej obowiązywały następujące przepisy, służące za podstawę prawną do uzyskania stałości w służbie:

1) Ustawa z dnia 27 maja 1919 r. o ustalaniu i wynagradzaniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych (Dz. P. P. P. Nr. 44, poz. 311).

2) Tymczasowe przepisy dla urzędników państwowych z dnia 11 czerwca 1918 (Dz. P. P. P. Nr. 6, poz. 13).

3) Austriacka ustawa z dnia 28 lipca 1917 o stosunku służbowym nauczycieli państwowych szkół średnich i niższych (Dz. u. p. Nr. 39).

4) Pruska ustawa z dnia 28 lipca 1906 i z dnia 28 lipca 1892.

Przeło nauczyciel, czynny w chwili wejścia w życie ustawy z dn. 1 lipca 1926 r., który był stałym na podstawie przepisów jednej z wymienionych wyżej ustaw i posiadał obowiązujące w chwili wejścia w życie ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. kwalifikacje zawodowe, z dniem wejścia w życie tej ustawy stał się stałym w rozumieniu art. 8.

W myśl postanowień ustawy z dnia 27 maja 1919 r. o ustalaniu i wynagradzaniu nauczycieli szkół powszechnych oraz dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. o kształceniu nauczycieli szkół powszechnych (Dz. Pr. P. P. Nr. 14, poz. 185), nauczyciele szkół powszechnych czynni na obszarze b. zaboru rosyjskiego, którzy wstąpili do służby po dniu 1 lipca 1919 r., jako jeden z warunków ustalenia powinni posiadać określony powołanym wyżej dekretem drugi egzamin nauczycielski. Wobec nieorganizowania przez władzę tego egzaminu nauczyciele ci bez własnej winy nie mogli osiąść stałości stosunku służbowego. Postanowienie ustępu drugiego tego artykułu ma na celu wyrównanie tego przez przyznanie stałości w rozumieniu art. 8 tym nauczycielom, którzy inne, wymagane przez ustawę z dnia 27 maja 1919 r., warunki w dniu wejścia w życie ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. posiadali.

Do artykułu tego odnosi się punkt 64 instrukcji Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 r. (str. 165), podający wzór dekretu ustalenia na podstawie art. 145 lub 146.

*Art. 146. Nauczyciele, którzy nie podlegają przepisom art. 145, a do dnia wejścia w życie ustawy niniejszej ukończyli przepisany w punkcie 1 art. 8 trzyletni okres nieprzerwanej pracy nauczycielskiej oraz posiadali przepisane dla ustalenia w zawodzie nauczycielskim kwalifikacje zawodowe, — z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej stają się stałymi w rozumieniu art. 8, o ile z dotychczas prowadzonych wykazów kwalifikacyjnych (t. zw. arkuszy nauczycielskich, tabel kwalifikacyjnych i t. p.) nie wynika, iż praca ich w ostatnich 2 latach przed wejściem w życie ustawy niniejszej nie może być uznana za zadowalającą w rozumieniu przepisów ustawy niniejszej.

Nauczyciele zaś, których praca w ostatnich 2 latach przed wejściem w życie ustawy nie może być na podstawie dotychczasowych wykazów uznana za zadowolającą, winni być do dnia 31 grudnia 1927 r. zwizytowani i — o ile otrzymają ocenę pracy zadowolającą, — zaliczeni do nauczycieli stałych.

Nauczyciele, którzy na podstawie art. 145 lub artykułu niniejszego zostaną uznani za stałych w rozumieniu art. 8 ustawy, otrzymają dekrety ustalenia z ważnością od dnia wejścia w życie ustawy niniejszej.

Do czasu ustawowego uregulowania sprawy kwalifikacyjnej zawodowych dla nauczycieli szkół tych kategorii, dla których niema ustawowych przepisów o zawodowych kwalifikacjach nauczycielskich, Ministrowi przysługuje prawo określania, jakie kwalifikacje zawodowe nauczycieli tych szkół są wystarczające dla ustalenia.

Pierwsze dwa ustępy tego artykułu normują uznanie prawa stałości stosunku służbowego w rozumieniu art. 8 tych, czynnych w chwili wejścia w życie ustawy nauczycieli, którzy nie mogli uzyskać ustalenia na podstawie przepisów art. 145 względnie 147 (patrz objaśnienia do art. 147), a do warunków, wymaganych przez art. 8 brak im tylko pozytywnego stwierdzenia, iż posiadają ogólną ocenę pracy zadowolającą. W odniesieniu do tych nauczycieli ustawodawca wyszedł z założenia, iż brak urzędowych dowodów o ujemnej pracy nauczyciela w ciągu 2 ostatnich lat, powinien być wystarczającym do uznania, iż praca nauczyciela zasługuje na ocenę zadowolającą (ustęp pierwszy). W ustępie drugim ustawodawca idzie jeszcze dalej w kierunku liberalnego traktowania pod względem prawa do stałości stosunku służbowego nauczycieli czynnych w chwili wejścia w życie ustawy, nakładając na władzę obowiązek do końca roku 1927 zwizytowania tych wszystkich nauczycieli, których pracy na podstawie urzędowych dowodów z okresu przed wejściem w życie ustawy nie można uznać za zadowolającą, oraz wydania oceny według zasad art. 23—26; ci z pośród wizytowanych nauczycieli, którzy otrzymali ocenę zadowolającą, powinni być uznani za stałych w rozumieniu art. 8 i to — jak wynika z postanowienia ustępu trzeciego — od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. To liberalne stanowisko ustawodawcy znajduje uzasadnienie w fakcie, iż ustawa z dnia 1 lipca 1926 r. wprowadziła zasadę jawności kwalifikacyjnej nauczycieli oraz prawo odwołania przeciwko ocenie niezadowolającej, z czego nauczyciele nie korzystali przed wejściem w życie tej ustawy.

Przepis ustępu ostatniego był niezbędny wobec luk, istniejących w dotychczasowym ustawodawstwie naszym w zakresie kwalifikacyjnej zawodowych nauczycieli, które w wielu wypadkach nie pozwoliłyby korzystać nauczycielom z dobrodziejstw art. 146 lub 147 (patrz objaśnienia do art. 8).

*Art. 147. Dyrektor, względnie kierownik szkoły, który przed wejściem w życie ustawy niniejszej uzyskał to stanowisko drogą konkursu, z chwilą wejścia w życie ustawy niniejszej zostaje uznany za mianowanego na to stanowisko w rozumieniu art. 11 ustawy.

Nauczyciele, którzy pozostając w zawodzie nauczycielskim co najmniej lat 12, pełnią obowiązki dyrektorów, względnie kierowników szkół, nieprzerwanie co najmniej lat 3, licząc wstecz od dnia wejścia w życie ustawy niniejszej, zostają uznani za mianowanych z dniem 1 stycznia 1927 r. w rozumieniu art. 11 na stanowiska dyrektorów, względnie kierowników, o ile posiadają obowiązujące w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej kwalifikacje zawodowe.

Nauczyciele, objęci art. 150, którzy zostali przejęci przez władze polskie od władz okupacyjnych i pracują w zawodzie nauczycielskim co najmniej lat 12, licząc wstecz od daty wejścia w życie niniejszej ustawy, mogą zostać kierownikami szkół (art. 12) z chwilą, gdy złożą przepisane egzaminy uzupełniające lub zostaną od nich zwolnieni.

Pierwsze dwa ustępy tego artykułu mają w stosunku do dyrektorów i kierowników szkół, których ustawa z dnia 1 lipca 1926 r. zastała na tych stanowiskach, analogiczny cel do tego, jaki miały art. 145 i 146 w stosunku do ogółu nauczycieli, gdy chodziło o stałość stosunku służbowego, a mianowicie: uznanie z chwilą wejścia w życie ustawy pewnych osób, odpowiadających warunkom w tych ustępach podanym, za mianowane na stanowiska dyrektorów lub kierowników szkół w rozumieniu art. 11 ustawy. Z uwagi na przepis ustępu czwartego art. 11 osoba, która na podstawie postanowienia pierwszego lub drugiego ustępu art. 147 została uznana za dyrektora lub kierownika szkoły w rozumieniu art. 11, stała się jednocześnie stałą w rozumieniu art. 8, choćby nie odpowiadała warunkom, stawianym przez przepisy art. 145, lub pierwszych dwóch ustępów art. 146.

W treści ustępu drugiego art. 147 zwraca uwagę to, iż jednym z warunków uznania za dyrektora lub kierownika w rozumieniu art. 11 jest posiadanie „obowiązujących w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej kwalifikacji zawodowych”, a więc nie „kwalifikacji zawodowych przepisanych dla ustalenia” (patrz art. 8), lecz poprostu, „kwalifikacji zawodowych”, t. j. tych kwalifikacji, które po myśli ustępu pierwszego art. 4 są jednym z warunków, wymaganych od kandydatów na stanowiska nauczycielskie.

Ustęp trzeci tego artykułu dotyczy tylko wymienionych w art. 150 (patrz objaśnienia do art. 150) nauczycieli szkół pozostających; zawarte w nim postanowienie w drodze wyjątku od ogólnej zasady wyrażonej w postanowieniu ustępu pierwszego art. 12 daje tym nauczycielom możliwość ubiegania się

w drodze art. 11 przepisanej o stanowisko kierownika szkoły powszechnej dwuklasowej lub wyższego stopnia organizacyjnego, choćby nie posiadali dwóch lat pracy w charakterze nauczycieli stałych.

*Art. 148. Postanowienia ustępów: czwartego, piątego i szóstego art. 15 mają analogiczne zastosowanie w tych wypadkach, gdy przerwa w służbie względnie praca kontraktowa miała miejsce przed wejściem w życie ustawy niniejszej.

Patrz objaśnienia do art. 15.

*Art. 149. Jeżeli nauczyciel stały (art. 145 i 146) zajmuje w chwili wejścia w życie ustawy posadę, uzyskaną drogą konkursu, lub też zajmuje ją nieprzerwanie nie mniej niż dwa lata, zostaje uznany za mianowanego na stałe na posadzie nauczyciela (art. 11), o ile ta posada zostanie uznana za stałą.

Artykuł ten czynnym w chwili wejścia w życie ustawy nauczycielom, którzy na podstawie art. 145 lub 146, zostali uznani za stałych w rozumieniu art. 8, daje możliwość uzyskania charakteru mianowanych na stałe w rozumieniu art. 11, jeżeli odpowiadają warunkom w artykule 149 ustanowionym. Wobec jednak zastrzeżenia, umieszczonego w końcu tego artykułu możliwość ta jest całkowicie uzależniona od władzy, w której mocy leży uznanie pewnych posad wogóle, lub danej posady w szczególności, za stałe. Dotychczas nie zostały wydane zarządzenia, uznające pewne posady za stałe.

Art. 150. Nauczyciele tymczasowi, którzy w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy korzystali z praw, przyznanych im postanowieniami § 7 artykułu 22 (dawniej 23) ustawy z dnia 27 maja 1919 r. o ustalaniu i wynagradzaniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych (Dz. P. P. P. Nr. 44, poz. 311), zmienionej ustawą z dnia 18 grudnia 1919 r. (Dz. U. R. P. z roku 1920 Nr. 2, poz. 6) i ustawą z dnia 15 stycznia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 13, poz. 88) zachowują te prawa nadal aż do dnia 31 sierpnia 1927 r.

Postanowienie tego artykułu dotyczy nauczycieli publicznych szkół powszechnych, czynnych w dniu 1 lipca 1919 r., t. j. w dniu wejścia w życie ustawy z dnia 27 maja 1919 r. o ustalaniu i wynagradzaniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych, którym do wymaganych przez przepisy tej ustawy kwalifikacyj zawodowych było brak tylko egzaminów uzupełniających postanowieniami art. 22 (dawniej 23) tej ustawy przepisanych. Nauczyciele ci z mocy postanowienia art. 150 na równi z nauczycielami stałymi korzystali do dnia 31 sierpnia 1927 r. z praw emerytalnych i zwalniania dzieci od opłaty za naukę w szkołach państwowych oraz z praw w zakresie przewidzianym o urzędach dyscyplinarnych.

*Art. 151. Minister może zaliczyć do wymiaru uposażenia cały czas służby wojskowej — z wyjątkiem czasu pełnienia obowiązkowej służby wojskowej w szeregach — tym czynnym w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej nauczycielom, którzy bądź bezpośrednio po służbie wojskowej, bądź najdalej w cztery tygodnie po wystąpieniu z niej objęli stanowiska nauczycielskie, albo którzy nie z własnej winy uzyskali te stanowiska później, lecz podania o nie wnieśli najdalej w ciągu czterech tygodni po wystąpieniu ze służby wojskowej.

Artykuł ten ustanawia warunki, pod jakimi Minister może zaliczyć nauczycielowi do wymiaru uposażenia czas służby wojskowej. Zaliczenie to zależy od swobodnego uznania Ministra i dlatego odmowa zaliczenia nie daje nauczycielowi prawa do zaskarżenia decyzji Ministra przed Najw. Trybunałem Adm.

Przez czas służby wojskowej, podlegającej ewentualnemu zaliczeniu na podstawie tego artykułu, należy rozumieć służbę wojskową polską w najszerszym znaczeniu, a więc i służbę w formacjach wojskowych polskich, uznanych przez Państwo Polskie; natomiast pod postanowienia tego artykułu nie podpada służba w armiach zagranicznych.

Warunek, by wstąpienie do służby nauczycielskiej nastąpiło bądź bezpośrednio po służbie wojskowej, bądź najdalej w cztery tygodnie po wystąpieniu z niej, wyklucza możliwość zaliczenia do wymiaru uposażenia czasu służby wojskowej przed przerwą, jeżeli służba wojskowa była przerywana.

*Art. 152. Nauczyciel tymczasowy, czynny w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej, uzyskuje wszelkie prawa z ustawy emerytalnej narówni z nauczycielem stałym, jeżeli władza nie rozwiąże z nim stosunku służbowego przed upływem czasu, w którym funkcjonariusz państwowy, mianowany na stałe, nabywa prawo do emerytury.

Dla ustalenia wypadków, w jakich nauczyciel tymczasowy, o którym mowa w tym artykule, nabywa prawa emerytalne, należy postanowienia tego artykułu rozpatrywać łącznie z postanowieniami artykułów: 9, 10, 28, 29 i 98 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z r. 1924 Nr. 6, poz. 46). Nauczyciel tymczasowy, czynny w chwili wejścia w życie ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. nabywa prawo do uposażenia emerytalnego, jeżeli w chwili rozwiązania stosunku służbowego miał co najmniej 10 lat zaliczalnych do emerytury, a rozwiązanie stosunku nastąpiło z powodów podanych w art. art. 28 lub 29 ustawy emerytalnej lub w sposób wymieniony w ustępie pierwszym art. 98 tejże ustawy np. na podstawie art. 69 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r.

Gdyby jednak nauczyciel ten stał się trwale niezdolny do służby z powodu kalectwa lub choroby nabytej bez własnej winy po wstąpieniu do służby, to przysługuje mu prawo do uposażenia emerytalnego na podstawie punktu 1-go art. 9

wymienionej ustawy emerytalnej po nieprzerwanej conajmniej 5-letniej służbie państwowej.

Prośbę o stwierdzenie trwałej niezdolności do służby powinien wnieść przed rozwiązaniem stosunku służbowego.

Również wdowy i sieroty po tych nauczycielach mają prawo do pensji wdowiej i sieroczej.

Do okresu 10-cio względnie 5-cioletniego wchodzić może nie tylko sama służba nauczycielska lecz także poprzedzająca ją bezpośrednio, zaliczalna do wysługi emerytalnej, służba w innym dziale zarządu państwowego względnie służba wojskowa lub samorządowa, której policzenie do wysługi emerytalnej przewiduje ustęp drugi art. 81 wymienionej ustawy emerytalnej. Prócz tego w okresie przejściowym zalicza się do 10 względnie 5-letniego okresu także praca w polskich szkołach prywatnych oraz praca zawodowa, podlegająca zaliczeniu do wysługi emerytalnej na podstawie ustępu ostatniego art. 81 i art. 97 wymienionej ustawy emerytalnej. Wymienieni w art. 152 nauczyciele korzystają narówni z nauczycielami stałymi z doliczenia lat na podstawie art. 11 względnie 12 przytoczonej ustawy emerytalnej w razie utraty zdolności do pracy zarobkowej.

W związku z art. 152 wylania się kwestja opłat emerytalnych od nauczycieli tymczasowych postanowieniami tego artykułu objętych. Kwestja ta została wyjaśniona okólnikiem Ministra W. R. i O. P. Nr. I. 14904/27 z dnia 26 września 1927 r. (str. 209) w ten sposób, iż od tych nauczycieli należy pobierać opłaty emerytalne, ustanowione artykułem 7 ustawy emerytalnej, od chwili, gdy ukończą 10 lat służby, policzalnej do emerytury.

*Art. 153. Na czas trudności mieszkaniowych przepisy ustępu pierwszego art. 33 należy stosować przy uwzględnianiu miejscowych warunków mieszkaniowych i osobistych nauczyciela.

Patrz art. 33 i objaśnienia do niego.

Art. 154. Na czas przejściowy aż do odwołania przez Ministra zawieszają się moc obowiązującą postanowienia art. 54, które będzie wykonywane w granicach faktycznej możliwości.

Patrz art. 54 i objaśnienia do niego.

*Art. 155. Członków komisji kwalifikacyjnej dla nauczycieli szkół powszechnych (art. 22), tam, gdzie rady szkolne powiatowe nie istnieją, wybiera kurator okręgu szkolnego z pośród kandydatów, wybranych przez powiatowe konferencje stałych nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio inspektorowi szkolnemu.

Rady szkolne powiatowe nie istnieją na obszarze okręgów szkolnych: poleskiego, wileńskiego i wołyńskiego.

*Art. 156. Tam, gdzie rada szkolna okręgowa nie została jeszcze zorganizowana, członków okręgowej komisji dyscyplinarnej, wymienionych w punkcie pierwszym art. 87, powołuje Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z pośród 15 osób, przedstawionych przez kuratora właściwego okręgu szkolnego.

Przeniesienie z urzędu nauczyciela stałego do innej szkoły dla dobra szkoły (art. 58) może być dokonane bez wysłuchania opinii Rady Szkolnej Okręgowej, o ile ta na danym terenie nie istnieje.

Ustęp pierwszy tego artykułu ma na celu umożliwienie zorganizowania okręgowych komisji dyscyplinarnych (art. 87) w tych okręgach szkolnych, w których rady szkolne okręgowe, przewidziane w ustawie z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych, (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 304), nie zostały jeszcze utworzone. Postanowienie to dotyczy więc w chwili obecnej okręgów szkolnych: krakowskiego, lwowskiego, poleskiego, wileńskiego i wołyńskiego. Ustęp drugi tego artykułu zwalnia Ministra od obowiązku zasięgnięcia opinii rady szkolnej okręgowej w wypadku zamierzonego przeniesienia dla dobra szkoły nauczyciela stałego (p. c art. 58), pełniącego służbę na obszarze jednego z wymienionych wyżej okręgów, dopóki nie zostanie w nim utworzona rada szkolna okręgowa.

Art. 157. Sprawy dyscyplinarne, przed wejściem w życie niniejszej ustawy przekazane do rozprawy w I lub II instancji w istniejących na mocy dotychczasowych przepisów organach dla spraw dyscyplinarnych nauczycieli, winny być do trzech miesięcy od chwili wejścia w życie niniejszej ustawy doprowadzone w zakresie działania tych organów do końca na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów.

W razie niedoprowadzenia tych spraw do końca w terminie, wyżej wskazanym, lub w razie, gdy wydane orzeczenie (względnie wyrok) nie jest ostateczne, postępowanie dyscyplinarne winno być przekazane zorganizowanym na zasadzie przepisów ustawy niniejszej komisjom dyscyplinarnym i przez nie przy zastosowaniu przepisów proceduralnych ustawy niniejszej w dalszym ciągu prowadzone.

W ciągu pierwszych trzech miesięcy po wejściu w życie ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. obok komisji dyscyplinarnych, utworzonych na podstawie przepisów art. 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95 ustawy, działają nadal komisje dyscyplinarne zorganizowane na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów, stosując zasady postępowania dyscyplinarnego, temi przepisami przewidziane. W tym okresie czasu komisje nowe rozpatrują, przy zastosowaniu nowych przepisów postępowania dys-

scyplinarnego, sprawy dyscyplinarne, wszczęte po wejściu w życie ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. oraz te z pośród wszczętych przed jej wejściem w życie spraw, które nie zostały przekazane do rozprawy w I lub II instancji; natomiast komisje dawne prowadzą tylko te sprawy, które przed wejściem w życie ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. zostały przekazane do rozprawy w I lub II instancji. Jeżeli rozprawa w sprawie, prowadzonej przez dawną komisję, nie zostanie przed upływem trzech miesięcy zakończona lub też jeżeli wydane przez tę komisję orzeczenie (względnie wyrok) nie jest ostateczne, dalsze postępowanie dyscyplinarne ma być prowadzone przez komisje nowe przy zastosowaniu nowej procedury, ustawą z dnia 1 lipca 1926 r. przepisanej.

Art. 158. We wszelkich innych, poza wskazanymi w ustępie pierwszym artykułu 157, przypadkach, wszczęte przed wejściem w życie ustawy niniejszej sprawy dyscyplinarne po dniu wejścia jej w życie winny być prowadzone przy zastosowaniu jej przepisów. Patrz objaśnienia do art. 157.

Art. 159. Od orzeczeń dyscyplinarnych, wydanych w I instancji w odniesieniu do nauczycieli na podstawie pruskiej ustawy dyscyplinarnej z dnia 21 lipca 1852 r. w przedmiocie wykroczeń służbowych urzędników niesędziowskich (Zbiór Praw pruskich str. 465), zmienionej rozporządzeniem Komisarjatu Naczelnego Rady Ludowej w Poznaniu z dnia 19 marca 1919 r. (Tygodnik Urzędowy Nr. 4), o ile orzeczenia te zapadły w okresie ostatnich dwóch lat, licząc wstecz od dnia wejścia w życie ustawy niniejszej, służy skazanym prawo wniesienia odwołania do właściwych odwoławczych komisji dyscyplinarnych, utworzonych na mocy postanowień tej ustawy w terminie czterech tygodni od dnia wejścia jej w życie.

W myśl wymienionych w tym artykule przepisów dyscyplinarnych, którym do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. podlegali nauczyciele na obszarze b. zaboru pruskiego, nie było odwołania od orzeczeń dyscyplinarnych, wydanych w pierwszej instancji. Celem tego artykułu jest dać nauczycielom skazanym w I instancji na podstawie dawniej obowiązujących przepisów w okresie ostatnich dwóch lat, prawo odwołania w terminie czterotygodniowym przeciw orzeczeniom skazującym do odwoławczych komisji dyscyplinarnych, utworzonych na podstawie ustawy z dnia 1 lipca 1926 r.

Art. 160. O ile w ustawie niniejszej powołano się na postanowienia ustaw karnych (postępowania karne-go), należy do czasu wprowadzenia jednolitych przepi-

sów na obszarze całej Rzeczypospolitej Polskiej w każdej z byłych dzielnic stosować przepisy ustaw karnych (postępowania karnego), dotychczas w tej dzielnicy obowiązujących.

ROZDZIAŁ XI.

Postanowienia końcowe.

Art. 161. W wypadkach, gdy w przepisach niniejszej ustawy użyto wyrazu: „Minister“ bez bliższego określenia, należy rozumieć: Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, gdy zaś odpowiednie postanowienie ma zastosowanie do nauczyciela (li) publicznych ludowych szkół rolniczych, należy rozumieć: Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 kwietnia 1927 r. (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 38, poz. 337) zmieniono nazwę „Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych“ na „Minister Rolnictwa“.

Art. 162. Wykonanie ustawy niniejszej powierza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Ministrom: Sprawiedliwości i Skarbu we właściwym każdemu z nich zakresie działania.

Art. 163. Ustawa niniejsza wchodzi w życie na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z pierwszym dniem czwartego miesiąca, następującego po jej ogłoszeniu.

Z chwilą wejścia w życie ustawy niniejszej tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy, wydane w przedmiotach unormowanych tą ustawą.

W myśl postanowienia ustępu pierwszego tego artykułu ustawa weszła w życie z dniem 1 stycznia 1927 r.

CZĘŚĆ II.
USTAWY ŚLĄSKIE.

U S T A W A

z dnia 19 października 1927 r.

w przedmiocie stosunków służbowych nauczycieli w Województwie Śląskiem

(Dz. Ust. Śląski do Nr. 22 poz. 40).

Art. 1. W sprawie stosunków służbowych nauczycieli zajętych w szkołach utrzymywanych przez Skarb Śląski i związki komunalne na obszarze Województwa Śląskiego stosuje się ustawę z dnia 1 lipca 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530 z 1926 r.), przyczem ze względu na stosunki w Województwie Śląskiem, obowiązują następujące dodatkowe postanowienia.

Art. 2. Przez nauczycieli i kierowników szkół powszechnych rozumie się także kierowników, którym według dotychczasowych przepisów przysługuje tytuł rektorów, konrektorów, oraz dyrektorów i nauczycieli szkół wydzielonych, a przez prefektów — księży katechetów.

Art. 3. Prawa przyznane ustawą kuratorowi przysługują Wojewodzie Śląskiemu z wyjątkiem praw objętych art. 87 i 156. Uprawnienie zawarte w tych artykułach wykonuje Wojewoda w porozumieniu z Radą Wojewódzką.

Art. 4. Ciężary, wynikające z niniejszej ustawy dla Skarbu Państwa, ponosi Skarb Śląski.

Art. 5. Ustęp ostatni art. 58, oraz art. 61, 62 i 63, ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. nie będą stosowane do zamężnych nauczycielek tymczasowych, które dotychczas nie uzyskały ustalenia w służbie. Pozatem w sprawach zamążpójścia nauczycielek, oraz ich stosunków służbowych obowiązują postanowienia Ustaw Śląskich z dnia 29 marca 1926 r. i z dnia 1 października 1926 r. (Dz. U. Śl. Nr. 3, poz. 12 i Nr. 23, poz. 39).

Art. 6. W art. 56 ust. 1 skreśla się słowo „bezpłatny“.

Art. 7. W art. 156 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. zmienia się liczbę osób z 8 na 16.

Art. 8. Upoważnia się Wojewodę Śląskiego do stosowania rozporządzeń i zarządzeń Rządu Rzeczypospolitej na podstawie ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. z uwzględnieniem postanowień niniejszej ustawy.

Art. 9. Ustawa wchodzi w życie z pierwszym dniem miesiąca, następującego po jej ogłoszeniu.

Art. 10. Wykonanie ustawy porucza się Wojewodzie.

U S T A W A

z dnia 29 marca 1926 roku

w sprawie rozwiązania stosunku służby nauczycielskiej wskutek zawarcia przez nauczycielkę związku małżeńskiego.

(Dz. Ust. Śląskich Nr. 8 poz. 12)

w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 1 października 1926

(Dz. Ust. Śląskich Nr. 23 poz. 39).

Art. 1. Zawarcie związku małżeńskiego przez pomocniczą, tymczasową lub stałą nauczycielkę zatrudnioną w jednej ze szkół w Województwie Śląskiem utrzymywanej przez Skarb Śląski lub przez związki komunalne powoduje rozwiązanie stosunku służbowego z nauczycielką. Ustanie stosunku służby nauczycielskiej ustala władza przełożona nauczycielki w piśmie zwalniającem ją ze służby.

Zwolnienie nauczycielki ze służby winno nastąpić najpóźniej z końcem miesiąca lipca o ile małżeństwo zawarte zostało w I półroczu roku kalendarzowego, oraz najpóźniej z końcem miesiąca stycznia roku następnego, o ile zawarcie małżeństwa przypadło w II półroczu roku kalendarzowego.

Art. 2. Osoby zamężne nie mogą być mianowane na stanowisko nauczycielki w szkołach publicznych Województwa Śląskiego.

Art. 3. Nauczycielka, która wstąpiła w związek małżeński, obowiązana jest zawiadomić o tem władzę przełożoną w ciągu 14 dni, licząc od dnia zawarcia małżeństwa. Jeśli skutkiem niezastosowania się nauczycielki do powyższego przepisu rozwiązanie stosunku służbowego nie może nastąpić w terminie wskazanym w ust. 2, art. 1, jako termin najdalszy, to przy ustaleniu wysokości odprawy nie uwzględnia się czasu spędzonego przez nauczycielkę w służbie po powyższym terminie określonym według daty

zawarcia małżeństwa. Wysokość odprawy oblicza się w tym wypadku według kwoty uposażenia, otrzymywanego przez nauczycielkę w miesiącu, z końcem którego nastąpić winno było jej zwolnienie ze służby.

Art. 4. Jeżeli przeciwko nauczycielce toczy się postępowanie dyscyplinarne, może władza przełożona odroczyć rozwiązanie stosunku służbowego z powodu zawarcia małżeństwa aż do ukończenia postępowania dyscyplinarnego. Prawomocne orzeczenie kary dyscyplinarnej wydalenia ze służby powoduje utratę prawa do odprawy. Zmniejszenie uposażenia z mocy prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego ma wpływ również na wymierzenie odprawy.

Art. 5. Nauczycielce stałej, która ustępuje ze służby nauczycielskiej z powodu zawarcia małżeństwa, należy się po odbyciu co najmniej jednego roku stałej służby w szkołach publicznych odprawa w wysokości zależnej od okresu służby nauczycielskiej.

Odprawa ta wynosi: a) po upływie jednego roku i przed ukończeniem pięciu lat służby -- trzykrotne, b) po upływie pięciu i przed ukończeniem dziesięciu lat służby — sześciokrotne, c) po upływie dziesięciu lat służby — dwunastokrotne miesięczne pełne w ostatnim miesiącu służby otrzymane uposażenie. Po ukończeniu dziesięciu lat służby dolicza się za każdy następny rok służby jednomiesięczne pełne ostatnio otrzymane uposażenie. Suma odprawy nie może jednak przewyższać dwudziestoczekrotnej kwoty ostatnio otrzymanej płacy nauczycielskiej.

Lata służby oblicza się zgodnie z jej faktycznym przebiegiem aż do dnia zwolnienia nauczycielki ze służby, oznaczonego w piśmie zwalniającem. Zaliczeniu ulega tylko czas służby nieprzerwanej. W wyjątkowych wypadkach, szczególnie zasługujących na uwzględnienie, może władza przełożona zezwolić na zaliczenie nauczycielce celem ustalenia wysokości odprawy czasu służby, spędzonego w służbie nauczycielskiej przed przerwą.

Odprawę przyznaje się z zastrzeżeniem obowiązku jej zwrotu na wypadek, jeśli nauczycielka wstąpi do nauczycielskiej służby państwowej lub samorządowej i jeśli lata służby nauczycielskiej, będące podstawą wymiaru odprawy, zostaną jej zaliczone do wymiaru uposażenia. Wzmiankę o tem uczyni władza przełożona w piśmie zwalniającem nauczycielkę ze służby. Zwrot odprawy może nastąpić w ratach. Szczegółowe przepisy wyda rozporządzenie wykonawcze.

Odprawa winna być wypłaconą nauczycielce w ciągu miesiąca, następującego po dniu zwolnienia jej ze służby

Art. 6. Nauczycielka, z którą stosunek służbowy ulega rozwiązaniu z powodu zawarcia małżeństwa i której należy się odprawa w myśl art. 5, traci prawo do emerytury.

Nauczycielka, która w czasie między zawarciem małżeństwa, a zwolnieniem jej ze służby, stała się trwale niezdolną do służby i nabyła prawa emerytalne, ma prawo wyboru między emeryturą, a odprawą.

Art. 7. Przepisy niniejszej ustawy nie odnoszą się do kontraktowych nauczycielek robót kobiecych.

Postanowienie art. 2 nie ma zastosowania do zamężnych nauczycielek tymczasowych i pomocniczych, które do dnia 10 kwietnia 1926 r. przepracowały jeden rok w szkolnictwie z pełnymi kwalifikacjami, uprawniającemi do ustalenia w zawodzie nauczycielskim w Województwie Śląskiem, jeśli nauczycielki te weszły w związek małżeński przed terminem wyżej przytoczonym. Nauczycielki te mogą być mianowane nauczycielkami stałemi. Do nauczycielek tymczasowych i pomocniczych, które do dnia 10 kwietnia 1926 r. przepracowały jeden rok w szkolnictwie z wyżej określonymi kwalifikacjami, a które wstąpiły w związek małżeński po tym terminie, należy stosować analogicznie postanowienia tej ustawy o prawie do odprawy.

Art. 8. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Z tym dniem tracą moc obowiązującą przepisy ustaw i rozporządzeń w sprawach unormowanych tą ustawą.

Art. 9. Wykonanie tej ustawy powierza się Wojewodzie.

C Z Ę Ś Ć III.
ROZPORZĄDZENIA WYKONAWCZE
do ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli.

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 22 grudnia 1926 r.

**w sprawie wykonania postanowień ustawy z dnia 1 lipca
1926 roku o stosunkach służbowych nauczycieli.**

(Dz. U. R. P. Nr. 131, poz. 187).

Na podstawie artykułów: 14, 17, 18, 20, 22, 24, 36, 37, 49, 58, 90 i 162 ustawy z dnia 1 lipca 1926 roku o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530) w odniesieniu do nauczycieli szkół podległych Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, zarządza się co następuje:

§ 1. Przysięga służbowa, składana przez nauczyciela przy ustaleniu brzmi jak następuje:

„Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, że w wykonywaniu swych obowiązków służbowych, szczególnie w zakresie wychowania i nauczania powierzonej mi młodzieży, przyczynić się będę ze wszystkich sił do ugruntowania wolności, niepodległości i potęgi Rzeczypospolitej Polskiej, której zawsze wiernie służyć będę.

Wszystkich obywateli kraju w równym mając zachowaniu, przepisów prawa strzec będę pilnie, obowiązki swego stanowiska spełniać gorliwie i sumiennie, polecenia moich przełożonych wykonywać dokładnie a tajemnicy urzędowej dochowam.

Tak mi Panie Boże dopomóż”.

Przyrzeczenie służbowe brzmi jak przysięga służbowa po skreśleniu w niej słów:

„Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, że” oraz zmianie zdania: „Tak mi dopomóż Bóg” na zdanie „Tak przyrzekam”.

Do art. 17.

§ 2. Wykaz stanu służby każdego nauczyciela ma być prowadzony według wzoru, podanego w załączniku Nr. 1 do niniejszego rozporządzenia.

Wykazy stanu służby prowadzą:

- 1) dla nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio inspektorowi szkolnemu — inspektor szkolny,
- 2) dla nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio kuratorowi okręgu szkolnego — kurator okręgu szkolnego,
- 3) dla nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio Ministrowi — Minister.

W razie przejścia nauczyciela do szkoły, podlegającej bezpośrednio innej władzy, niż ta, która wykaz założyła, względnie ostatnio prowadziła, wykaz ten wraz z odpisami dokumentów ma być przesłany tej władzy, która z powodu zaszłej zmiany stała się obowiązana do prowadzenia wykazu.

Do art. 18.

§ 3. Wykazy kwalifikacyjne prowadzą:

- 1) dla nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio inspektorowi szkolnemu — inspektor szkolny,
- 2) dla nauczycieli wszystkich innych szkół dyrektorowie, względnie kierownicy tych szkół,
- 3) dla podległych bezpośrednio kuratorowi okręgu szkolnego dyrektorów względnie kierowników szkół — kurator okr. szk.,
- 4) dla dyrektorów, względnie kierowników szkół, podległych bezpośrednio Ministrowi — Minister.

§ 4. Poza osobami, wymienionymi w art. 18 ustawy, wpisywać spostrzeżenia do wykazu kwalifikacyjnego mają prawo:

- 1) w oddziałach i szkołach pomocniczych przy szkołach powszechnych — inspektor szkolny i wizytator,
- 2) w innych, nieobjętych art. 18 ani punktem 1 niniejszego paragrafu szkołach, — dyrektor względnie kierownik szkoły i wizytator.

Do art. 20.

§ 5. Poza osobami, wymienionymi w art. 20 ustawy, wpisują ocenę do wykazu kwalifikacyjnego na podstawie spostrzeżeń w nim zapisanych:

- 1) nauczycielom oddziałów i szkół pomocniczych przy szkołach powszechnych — inspektor szkolny,
- 2) nauczycielom nieobjętych art. 20 ani punktem 1 niniejszego paragrafu szkół — dyrektor, względnie kierownik szkoły,

3) dyrektorom i kierownikom szkół, podległych bezpośrednio kuratorowi okręgu szkolnego — naczelnicy właściwych wydziałów w Kuratorjum,

4) dyrektorom, względnie kierownikom szkół, podległych bezpośrednio Ministrowi — naczelnicy właściwych wydziałów w Ministerstwie.

Do art. 21.

§ 6. Odwołanie przeciw niezadowolającej ocenie wnosi nauczyciel w drodze służbowej za pośrednictwem tej władzy, która wydała ocenę.

O tem czy odwołanie zostało wniesione w terminie przepisany rozstrzyga władza, przy której urządzuje komisja kwalifikacyjna.

Do art. 22 i 155.

§ 7. Kurator okręgu szkolnego dla każdego rejonu wizytacyjnego szkolnictwa powszechnego podległego sobie okręgu powoła oddzielną komisję kwalifikacyjną, wspólną dla nauczycieli szkół powszechnych (względnie nauczycieli oddziałów lub szkół pomocniczych przy szkołach powszechnych) i dla wychowawczyń ochronek.

Każda z powyższych komisyj ma się składać:

1) z wizytatora szkół powszechnych względnie osoby, pełniącej z urzędu jego obowiązki,

2) dwóch inspektorów szkolnych, pełniących służbę na terenie tego rejonu, powołanych przez kuratora okr. szkolnego,

3) 4 stałych nauczycieli publicznych szkół powszechnych, powołanych przez kuratora okr. szk.:

a) z pośród delegatów z wyboru do rad szkolnych powiatowych, względnie miejskich, działających na terenie danego rejonu wizytacyjnego, lub

b) z pośród kandydatów, wybranych po 2 na powiat przez powiatowe konferencje stałych nauczycieli publicznych szkół powszechnych — tam, gdzie rad takich niema,

4) dwóch powołanych przez kuratora okręgu szkolnego wychowawczyń ochronek, pełniących służbę na terenie rejonu.

§ 8. Komisje kwalifikacyjne, o których mowa w § 10, orzekają w komplecie, złożonym z 3-ch osób, a mianowicie:

1) wizytatora, jako przewodniczącego,

2) inspektora szkolnego,

3) nauczyciela tej kategorii szkoły, do jakiej należy szkoła, w której pełni służbę nauczyciel, podlegający orzeczeniu Komisji.

§ 9. Dla nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio kuratorowi okręgu szkolnego, Minister powoła przy każdym Kuratorjum 3 Komisje Kwalifikacyjne odpowiednio do 3 następujących kategorii szkół:

- 1) średnich ogólnokształcących,
- 2) seminarjów nauczycielskich, preparand, wyższych kursów i instytutów nauczycielskich oraz innych zakładów kształcenia nauczycieli,
- 3) zawodowych.

Każda z powyższych Komisyj ma się składać z powołanych przez Ministra następujących osób:

- a) wizytatora właściwej kategorii szkół w okręgu, względnie osoby z urzędu pełniącej jego obowiązki,
- b) 2 dyrektorów, względnie kierowników, szkół danej kategorii w okręgu,
- c) 4 nauczycieli stałych danej kategorii szkół w okręgu.

Komplet orzekający każdej z wymienionych w niniejszym paragrafie komisyj stanowią: wizytator, jako przewodniczący, oraz jeden dyrektor i jeden nauczyciel, jako członkowie.

§ 10. Komisja kwalifikacyjna dla nauczycieli szkół podległych bezpośrednio Ministrowi tworzy się przy Ministerstwie.

Przewodniczy w niej jeden z wizytatorów przy Ministerstwie, wyznaczony przez Ministra, członkami jej zaś są:

- 1) dwaj dyrektorowie, względnie kierownicy szkół każdej z kategorii, o których mowa w § 9, oraz dwaj dyrektorowie szkół specjalnych,
- 2) dwaj nauczyciele stali szkół każdej kategorii, wymienionej wyżej pod 1.

Komplet orzekający stanowią: wizytator, dyrektor i nauczyciel, przyczem dwaj ostatni są dobierani odpowiednio do kategorii, do jakiej należy szkoła, w której pełni służbę nauczyciel, podlegający orzeczeniu Komisji.

§ 11. W razie gdyby z powodów, od władzy niezależnych niemożliwe było jednoczesne zachowanie warunków:

- 1) że członkiem Komisji kwalifikacyjnej nie może być ten, kto odwołującemu się wydawał ocenę, i
- 2) że do kompletu orzekającego musi wchodzić dyrektor, względnie kierownik szkoły tej samej kategorii, do jakiej należy szkoła, w której pełni służbę podlegający orzeczeniu Komisji nauczyciel,

władza, przy której Komisja jest utworzona, zarządzi, by w skład kompletu orzekającego wszedł specjalnie dla tego wypadku dyrektor, względnie kierownik szkoły

innej kategorii, niż ta, do jakiej należy szkoła, w której pełni służbę zainteresowany nauczyciel.

§ 12. Kuratorowie okręgów szkolnych zarządzają, by najdalej do trzech miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia zostały dokonane wybory kandydatów do komisyj kwalifikacyjnych, a mianowicie:

a) po 2 kandydatów z każdego powiatu, wybranych przez powiatowe konferencje stałych nauczycieli publicznych szkół powszechnych tam, gdzie nie istnieją rady szkolne powiatowe, względnie miejskie,

b) po jednym kandydacie od każdej rady pedagogicznej szkół bezpośrednio podległych kuratorowi okręgu szkolnego.

Przed upływem tego samego terminu dyrektorowie, względnie kierownicy szkół, podległych bezpośrednio Ministrowi, zarządzają w swych szkołach wybory kandydatów po jednym od każdej szkoły.

Z przebiegu i wyniku wyborów mają być sporządzone protokoły w 2 jednobrzmiących egzemplarzach, gdy dotyczą kandydatów powiatowych konferencyj nauczycielskich lub kandydata rady pedagogicznej szkoły, podległej bezpośrednio Ministrowi, oraz w 3 jednobrzmiących egzemplarzach, gdy odnoszą się do wyborów, o których mowa wyżej pod b).

Wszystkie egzemplarze protokołów wyborczych mają być podpisane przez przewodniczącego wyborów (inspektora szkolnego lub dyrektora względnie kierownika szkoły) i sekretarza, powołanego do pełnienia tej funkcji przez przewodniczącego z pośród członków kolegium wyborczego.

Jeden egzemplarz protokołu pozostaje w aktach inspektora szkolnego, względnie dyrekcji szkoły, drugi względnie dwa pozostałe przesyła się władzy, przy której ma być utworzona odpowiednia komisja kwalifikacyjna.

Gdy wybory dotyczą kandydatów, wybranych przez rady pedagogiczne szkół, o których mowa wyżej pod b, kurator przesyła Ministrowi po jednym egzemplarzu protokołów wyborczych wraz z wnioskami w sprawie powołania z pośród wybranych kandydatów członków komisyj kwalifikacyjnych dla nauczycieli każdej z trzech kategorii szkół (§ 9).

Wybory kandydatów na członków komisyj kwalifikacyjnych odbywają się co 3 lata. Członek komisji kwalifikacyjnej traci swój mandat, jeżeli zajdzie zmiana, wskutek której odpadają warunki jego powołania. W wypadku tym właściwa władza powołuje na członka komisji inną osobę, posiadającą wymagane warunki.

§ 13. Komisja kwalifikacyjna zasadniczo wydaje orzeczenia na podstawie spostrzeżeń, wpisanych do wykazu kwalifikacyjnego w okresie czasu od wydania poprzedniej oceny, biorąc jednocześnie pod uwagę ewentualne fakty, dotyczące stosunków służbowych, osobistych lub rodzinnych nauczyciela, zanotowane w wykazie stanu służby jego, które mogą mieć bezpośredni lub pośredni wpływ na wartość pracy nauczyciela w tym okresie. Komisja kwalifikacyjna może jednak, o ile to uzna za potrzebne, zażądać od władzy, która wydała ocenę, dodatkowych wyjaśnień, pisemnych lub ustnych, jak również zbadać na miejscu wartość pracy nauczyciela przez zwizytowanie go.

Uchwały komisji kwalifikacyjnej zapadają większością głosów. Komisja prowadzi protokół uchwał.

Orzeczenie komisji kwalifikacyjnej ma mieć następujące brzemienie:

„Komisja kwalifikacyjna przy _____
(nazwa władzy)
dla nauczycieli _____ szkół _____
(nazwa kategorii szkół)
w dniu _____ 192 r., rozpatrując sprawę
z odwołania p. _____ stałego nauczyciela
(imię i nazwisko nauczyciela)
_____ z dnia _____ 192 r.
(nazwa szkoły)
oceniła pracę jego (jej) w okresie od dnia _____
192 r. _____ do dnia _____ 192 r. jako
_____ (ocena według skali ustawowej)

Orzeczenie podpisuje przewodniczący i przynajmniej jeden członek komisji.

§ 14. Członków komisji kwalifikacyjnej obowiązują przepisy o tajemnicy urzędowej (art. 31 ust. z dn. 1 lipca 1926 r. Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530 oraz art. 24 ust. z dn. 17 lutego 1922 r. Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164).

§ 15. Wykaz kwalifikacyjny nauczyciela ma być prowadzony według wzoru, dołączonego do niniejszego rozporządzenia (załącznik Nr. 2).

Do art. 24.

§ 16. Orzeczenie, o którym mowa w art. 24 ustawy, wydają:

1. Inspektor szkolny — w odniesieniu do nauczycieli szkół bezpośrednio sobie podległych,

2. Kurator okręgu szkolnego — w odniesieniu do nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio kuratorowi okręgu szkolnego,

3. Minister — w odniesieniu do nauczycieli szkół, podległych bezpośrednio Ministrowi.

Do art. 36.

§ 17. Tam, gdzie młodzież szkolna w ciągu roku szkolnego w niedzielę i święta, wyliczone w osobnych rozporządzeniach Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, bierze udział zbiorowo w nabożeństwach, specjalnie dla niej urządzanych, nauczyciele obowiązani są zarówno w czasie zbierania się młodzieży, jak i w czasie nabożeństwa, względnie kazania (egzorty), pełnić opiekę nad młodzieżą i wykonywać nadzór nad jej zachowaniem się. Jeżeli w szkole pełni służbę kilku nauczycieli, dyrektor lub kierownik może zarządzić kolejne dyżury, uwzględniając z jednej strony wyznaczenie nauczycieli, z drugiej zaś konieczność wyznaczenia na każdy dyżur takiej liczby nauczycieli, która by czyniła zadość potrzebie roztoczenia istotnej opieki i nadzoru nad młodzieżą.

§ 18. W szkołach powszechnych wiejskich urzędowe konferencje z rodzicami dzieci odbywać się mają w dni powszednie w godzinach popołudniowych lub wieczornych. O wyborze dnia i godziny rozstrzyga kierownik szkoły.

W szkołach innych o wyborze dnia w tygodniu, przeznaczonego na urzędowe konferencje z rodzicami uczniów, rozstrzyga rada pedagogiczna szkoły po uprzednim zaznajomieniu się z opinią rodziców dzieci szkolnych. Czas konferencji ma być wybrany tak, by zajęci pracą zarobkową rodzice brali udział w konferencjach o ile możliwości bez uszczerbku dla swych zajęć zawodowych.

Jeżeli większość rodziców dzieci oświadczy się za wyznaczeniem niedzieli jako dnia konferencyj a rada pedagogiczna poweźmie decyzję odmienną, sprawa ma być przekazana do rozstrzygnięcia władzy, której szkoła podlega bezpośrednio. Rozstrzygnięciu tejże władzy ma być poddany wypadek różnicy zdań w sprawie wyboru jako dnia konferencyj niedzieli lub dnia powszedniego między dyrektorem a większością rady pedagogicznej szkoły.

Do art. 37.

§ 19 Zmieniony rozporządzeniem z dnia 25 sierpnia 1928 r. (Dz. Urzęd. M-stwa W. R. i O. P. Nr. 10, poz. 168).

Obniżenia wymiaru godzin nauczania oraz innych zajęć obowiązkowych nauczycielom szkół podległych udzielać mogą:

a) Inspektor Szkolny, jeżeli obniżenie to nie powoduje dodatkowego obciążenia Skarbu Państwa, bądź to w postaci zwiększenia liczby etatów nauczycielskich, bądź w postaci powiększenia liczby godzin nadliczbowych,

b) Kurator Okręgu Szkolnego, jeżeli obniżenie mieści się w granicach kwot, przewidzianych w budżecie danego okręgu na etaty personalne i godziny nadliczbowe,

c) Minister nauczycielom szkół, podległych mu bezpośrednio, oraz nauczycielom innych szkół, jeżeli obniżenie wymiaru zajęć ma spowodować przekroczenie kwot, przewidzianych w budżecie danego okręgu szkolnego na etaty personalne i godziny nadliczbowe.

Obniżenia zajęć, wychodzącego poza ramy organizacyjne szkoły, t. j. powodującego zmniejszenie przewidzianej w paragrafie zajęć szkolnych liczby godzin nauczania, w zasadzie udzielać mogą w granicach wyżej wskazanej kompetencji zarówno Inspektor jak i Kurator z tem jednak, że obniżenia takiego należy ze zrozumiałych powodów o ile możliwości unikać i udzielać go tylko w zupełnie wyjątkowych okolicznościach.

Do art. 49.

§ 20. Dyrektor lub kierownik szkoły na czas swego urlopu w okresie feryj szkolnych powierza zastępstwo jednemu z pozostających na miejscu nauczycieli szkoły, o czem zawiadamia władzę, której podlega bezpośrednio.

Gdyby jednak żaden z nauczycieli szkoły nie wziął na siebie dobrowolnie obowiązku zastępowania dyrektora, względnie kierownika, wówczas władza z urzędu wyznaczy do pełnienia tych obowiązków jednego z nauczycieli szkoły, stosując postanowienia art. 50 i 51 ustawy.

Zastępujący będącego na urlopie ferjalnym dyrektora lub kierownika nauczyciel jest obowiązany do opieki nad budynkiem i inwentarzem szkolnym i do załatwiania wszystkich drobnych spraw, wynikających z kierownictwa szkoły oraz tych z pośród spraw ważniejszych, które nie mogą czekać do powrotu dyrektora względnie kierownika.

Celem umożliwienia stronom porozumienia się na miejscu z zarządem szkoły winien zastępca dyrektora lub kierownika wyznaczyć, jako godziny przyjęć, co najmniej po 2 godziny w ciągu 2 dni w tygodniu, co przez umieszczenie stosownego ogłoszenia w dostępnem dla stron miejscu budynku szkolnego ma być podane im do wiadomości.

§ 21. Postanowienia § 20 nie mają zastosowania do szkół powszechnych wiejskich 1—5 klasowych. Kierowni-

cy tych szkół, oddalając się z miejsca zamieszkania na czas urlopu ferjalnego, obowiązani są jedynie do powierzenia opieki nad budynkiem i inwentarzem szkolnym pozostającemu na miejscu nauczycielowi a, o ile to jest niemożliwe, organowi samorządu szkolnego, lub, gdy takiego samorządu niema, miejscowemu organowi władzy administracyjnej (wójtowi, sołtysowi). O zamierzonym wyjeździe swym oraz o osobie lub organie, któremu powierzył opiekę nad budynkiem i inwentarzem szkolnym, ma kierownik szkoły zawiadomić inspektora szkolnego.

Do art. 58.

§ 22. Gdy przeniesienie z urzędu spowodowane jest zmianą organizacji szkoły a ma dotyczyć nie mającego stałej posady stałego nauczyciela szkoły, podległej bezpośrednio inspektorowi szkolnemu, władzą właściwą do zarządzenia przeniesienia jest kurator okręgu szkolnego; przeniesienie z urzędu z powodu zmiany organizacji szkoły innych nauczycieli stałych należy do Ministra.

Do art. 90.

§ 23. Członkowie komisji dyscyplinarnych z wyłączeniem sędziów państwowych przy objęciu urzędowania składają wobec władzy, przy której jest utworzona komisja, przyrzeczenie o brzmieniu następującem:

„Przyjmując powierzony sobie urząd członka komisji dyscyplinarnej dla nauczycieli, przyrzekam w wykonywaniu związanych z tym urzędem obowiązków strzec przepisów prawa, kierować się jedynie względami na dobro sprawy publicznej, w szczególności zaś na dobro i honor szkoły, oraz zachować w tajemnicy wszystko to, co doszło do mojej wiadomości z tytułu pełnienia obowiązków członka komisji dyscyplinarnej”.

§ 24. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1927 r.

ZALĄCZNIK Nr. 1 do § 5 Rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 22 grudnia 1926 r. w sprawie wykonania postanowień ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli.

UWAGA. Do wykazu stanu służby wciąga się dane na podstawie oryginalnych dokumentów, których odpisy, potwierdzone przez prowadzącego wykaz, winny być zachowane w aktach urzędu.

Wykaz stanu służby.

I. Imię i nazwisko _____

II. Data i miejsce urodzenia (miejscowość, powiat) _____

III. Imię ojca oraz imię i nazwisko rodowe matki _____

IV. Narodowość _____

STAN W DNIU ZŁOŻENIA WYKAZU	ZMIANY
V. Wyznanie _____	V. _____
VI. Stan (kawaler, panna, żonaty, zamężna, wdowiec, wdowa, separowany (a), rozwiedziony (a)) _____	VI. _____
VII. 1) Jeżeli żonaty—imię i nazwisko rodowe żony _____	VII 1) _____
2) Jeżeli zamężna — własne nazwisko rodowe i imię męża _____	2) _____
3) data zaślubin _____	3) _____
4) czy żyje we wspólności małżeńskiej (o ile nie, który sąd i kiedy orzekł separację, względnie rozwód i czy z obowiązkiem utrzymania żony) _____	4) _____
5) czy żona (mąż) pobiera jakie uposażenie lub zaopatrzenie ze Skarbu Państwa, a w danym razie z jakiego tytułu _____	5) _____

VIII Dzieci (ślubne, uprawnione, pasierby):

Imię (przy pasierbach nazwisko)	Data urodzenia	czy pozostaje na utrzymaniu urzędnika (funkcjonariusza narzeczonego)	U w a g a

W kolumnie „uwaga“ należy notować śmierć dziecka lub zawarcie przez nie związku małżeńskiego.

IX. Wykształcenie ogólne i zasadnicze zawodowe:

1) Niższe _____
 2) Średnie (rodzaj szkoły, ilość ukończonych klas, złożenie egzaminu dojrzałości i data złożenia) _____

3) Wyższe (rodzaj studjów, egzaminy i data ich złożenia) _____

4) Tytuł naukowy, (zakład naukowy, który go nadał i data dyplomu) _____

5) Znajomość języków (w mowie i piśmie lub tylko w mowie) _____

6) Dyspensa od przepisanego poziomu wykształcenia (art. 6 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli) _____

X. Kwalifikacje zawodowe (na podstawie jakich przepisów zdobyte i do jakiej kategorii szkół) _____

XI. Uzupełniające wykształcenie zawodowe (egzaminy zawodowe):

Nazwa egzaminu	Data złożenia	Nazwa szkoły lub władzy, przy której egzamin złożono	Wynik egzaminu

XII. Służba wojskowa:

1) przed wstąpieniem do służby państwowej polskiej:

Charakter służby (normalna służba obywatelska, dobrowolna, wskutek mobilizacji lub wojny)	Czas jej pełnienia (ilość lat, miesięcy)	Stopień wojskowy w chwili ukończenia służby	Ilość czasu zaliczonego do wyслуг emerytalnej

2) w czasie służby państwowej polskiej:

Charakter służby (normalna służba obywatelska, dobrowolna, wskutek mobilizacji lub wojny)	Czas jej pełnienia (od--do)	Stopień wojskowy w chwili ukończenia służby	U w a g a

XIII. Służba lub praca zawodowa przed wstąpieniem do służby państwowej polskiej.

Nr. kolejny	Rodzaj służby lub pracy zawodowej oraz nazwa urzędu lub instytucji, w której pracował	Czas jej pełnienia		Czas policzalny przy określeniu uposażenia w służbie nauczycielskiej		Czas podlegający zaliczeniu do wysługi emerytalnej		UWAGI
		od — do	ilość lat, miesięcy, dni	ilość lat, miesięcy, dni	kto i jakim dekretem zaliczył	ilość lat, miesięcy, dni	podstawa prawna zaliczenia	

XIV. Służba państwowa polska, nie podlegająca ustawie z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530).

Nr kolejny	Rodzaj służby oraz nazwa i siedziba władzy, urzędu lub instytucji w której służbę pełniono	W jakim charakterze	Czas pełnienia jej (od—do)	Czas policzalny przy określaniu uposażenia w służbie nauczycielskiej		U w a g i
				liczba lat, miesięcy, dni	stosunkiem dekretem zaliczyl	

XV. Data badania i orzeczenie lekarskie przed przyjęciem do służby nauczycielskiej w Państwie Polskiem _____

_____
 Nazwa władzy, która wykaz założyła _____

_____
 Data założenia wykazu _____

(pieczęć)

_____
 (Podpis kierownika władzy prowadzącej wykaz, względnie naczelnika jej wydziału osobowego)

XVI. Przebieg służby państwowej polskiej, podlegającej ustawie z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530).

Nr kolejny	Data i liczba dekretu lub zarządzenia władzy oraz nazwa tej władzy	Treść dekretu lub zarządzenia *) (fakt służbowy lub wydarzenie)	Okresy czasu niepoliczalne do służby czynnej (od—do)	Okresy czasu policzalne do emerytury pomimo niepoliczalności ich do służby czynnej (od — do)	Uwagi

*) **UWAGA:** Do tabeli tej wciągać należy następujące fakty: mianowania, ustalenia, przeniesienia na inne miejsca służbowe, przeniesienia w stan nieczynny, spoczynku i pozasłużbowy, powołanie do służby wojskowej (z wyjątkiem okresów ćwiczeń krótkotrwałych) urlopy bez uposażenia, zwolnienia, odliczanie lat służby (p. 7 art. 82) zawieszenie (ust. 1 art. 135).

XVII. Uposażenie.

a	b	c	d				e	f
Nr kolejny	Nr i data zarządzenia oraz nazwa władzy, która wymierzyła uposażenie	Podstawa prawna (ustawa artykuły)	Części składowe uposażenia miesięcznego				Ogólna kwota uposażenia miesięcznego	UWAGI

XVIII. Urlopy (art. 35 ust. trzeci oraz art. 52, 53, 54 i 55 ustawy z dn. 1 lipca 1926).

a	b	c	d		e		f
Nr kolejny	Nr. i data pisma, którym udzielono urlopu oraz nazwa władzy która go udzieliła	Rodzaj urlopu z zaznaczeniem czy płatny, lub nie	Czas udzielonego urlopu		Czas trwania urlopu		Uwagi
			od-do	ilość miesięcy i dni	od-do	ilość miesięcy i dni	

XIX. Nieobecność w służbie (art. 35 ust. pierwszy i drugi)

Nr. kolejny	Powód nieobecności a jeżeli jest nią choroba — nazwa choroby	Czas trwania jej		Czy nieobecność została uznana przez władzę za usprawiedliwioną czy nie?	U w a g i
		od—do	ilość miesięcy dni		

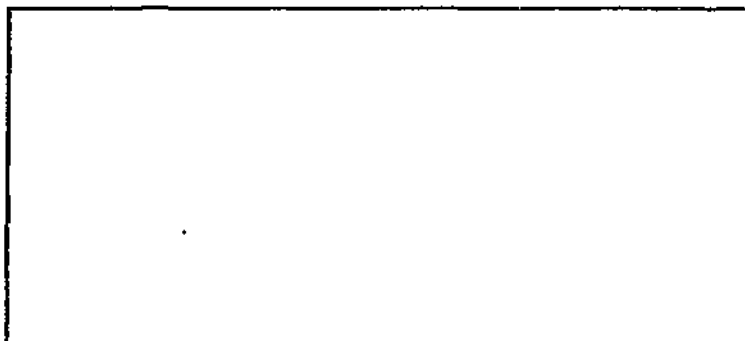
XX. Odznaczenia, pochwały, uznania.

--

XXI. Kary dyscyplinarne i zawieszenia w służbie.

--

XXII. Uwagi.

ZAŁĄCZNIK Nr. 2 do § 15 Rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie wykonania postanowień ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli.

Władza, która założyła wykaz

Wykaz kwalifikacyjny

I. Imię i nazwisko nauczyciela

W dniu założenia wykazu { Stanowisko służbowe i tytuł,
nazwa szkoły, w której pełni
służbę, miejscowość, w jakiej
jest położona szkoła.

II. *Daty przejrzenia wykazu przez nauczyciela.*

(Pieczęć)

Podpis władzy, która założyła wykaz.

III.

Sposzrzenia o pracy nauczyciela.

a Nr porządkowy	b Nazwa szkoły	c Data wizytacji (inspektora szkolnego, wizytatora) lub data zapisania sposzrzenia przez dyrektora	d Treść sposzrzeń o pracy nauczyciela	e Podpis i stanowisko słuźbowe wpisującego sposzrzenia	f Data zazalenia	g Treść zazalenia (w skroccniu)	h Nazwa władzy rozstrzygającej oraz Nr i data rozstrzygnięcia	i Polecona do wpisania do wykazu treści rozstrzygnięcia

UWAGA: Wykaz winien być sporządzony tak, by liczbę arkuszy tabeli III można było w razie potrzeby powiększyć przez wszystkie arkuszy dodatkowych

IV.

Ocena pracy nauczyciela.

a	b	c	d	e	f	g	h	i	k
Nr porządkowy	Data oceny	Charakter oceny (okresowa lub na żądanie i czyje)	Numery porządkowe i daty wpisanych spostrzeżeń, na których oparto ocenę	Treść oceny (według skali ustawowej)	Podpis i stanowisko służbowe wpisującego ocenę	Numer i data doręczenia nauczycielowi orzeczenia zawierającego ocenę niezadowalającą	Data wniesienia odwołania (prośby) przeciw ocenie niezadowalającej	Nazwa instancji odwoławczej	Numer, data i treść orzeczenia instancji odwoławczej

ROZPORZĄDZENIE

*Ministrów Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego,
Rolnictwa i Dóbr Państwowych w porozumieniu z Ministra-
mi Sprawiedliwości i Skarbu,*

z dnia 28 marca 1927 r.,

**o normach wynagrodzenia sędziów państwowych,
jako przewodniczących Komisji Dyscyplinarnych,
przewidzianych ustawą z dnia 1 lipca 1926 r.**

o stosunkach służbowych nauczycieli,

(Dz. U. Rz. P. Nr. 35, poz. 313).

Na podstawie art. 93, art. 94 ust. 2-gi i 162 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. Rz. P. Nr. 92, poz. 530) zarządza się, co następuje:

§ 1. Sędziowie państwowi, pełniący w myśl ustępu 2-go art. 94 ustawy z dnia 1 lipca 1926 o stosunkach służbowych nauczycieli obowiązki przewodniczących Okręgowych Komisji Dyscyplinarnych, zorganizowanych na podstawie art. 87 tejże ustawy, otrzymują za każde odbyte posiedzenie Komisji Dyscyplinarnej i związane z tem czynności wynagrodzenie w wysokości 30 złotych.

§ 2. Sędziowie państwowi, pełniący w myśl ustępu 2-go art. 94 wymienionej ustawy obowiązki przewodniczącego Ministerjalnej Komisji Dyscyplinarnej i Najwyższej Komisji Dyscyplinarnej, zorganizowanych na podstawie art. 88 i 89 tejże ustawy, otrzymują za czynności wymienione w § 1 wynagrodzenie w wysokości 50 złotych.

§ 3. Przy podróżach w sprawach związanych z działalnością wymienionych Komisji Dyscyplinarnych przewodniczący tychże Komisji otrzymują diety i zwrot kosztów podróży według stawek, odpowiadających ich stanowisku sędziowskiemu.

§ 4. Wymienione wyżej wynagrodzenie oraz diety i koszty podróży płacone są z kredytów Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, względnie z kredytów Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych, zależnie od tego, czy są to wydatki, związane z czynnościami Komisji, zorganizowanej dla nauczycieli szkół, podległych Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, czy też Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

§ 5. Postanowienia §§ 1 — 4 mają analogiczne zastosowanie do zastępców przewodniczących wymienionych.

Komisij Dyscyplinarnych w wypadkach, gdy zastępca pełni obowiązki przewodniczącego.

§ 6. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia *).

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA

z dnia 6 sierpnia 1927 r.

w sprawie wykonania niektórych postanowień ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w odniesieniu do nauczycieli publicznych ludowych szkół rolniczych, podległych Ministrowi Rolnictwa.

(Dz. Ust. Rz. P. Nr. 76 poz. 669).

Na podstawie artykułów 14, 17, 18, 20 — 22, 24, 49, 75 i 90 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530), w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 592), w odniesieniu do nauczycieli publicznych ludowych szkół rolniczych, podległych Ministrowi Rolnictwa, zarządzam co następuje:

Do art. 14.

§ 1. Przysięga służbowa składana przez nauczyciela przy ustaleniu brzmia, jak następuje:

„Przysięgam Panu Bogu Wszchemogącemu, że w wykonaniu swych obowiązków służbowych, szczególnie w zakresie wychowania i nauczania powierzonej mi młodzieży, przyczyniać się będę ze wszystkich sił do ugruntowania wolności, niepodległości i potęgi Rzeczypospolitej Polskiej, której zawsze wiernie służyć będę, że wszystkich obywateli Państwa Polskiego w równym mając zachowaniu, będę pilnie strzec przepisów prawa, spełniać gorliwie i sumiennie obowiązki swego stanowiska, wykonywać dokładnie polecenia moich przełożonych i dochowywać tajemnicy urzędowej. Tak mi, Panie Boże, dopomóż“.

Przyrzeczenie służbowe, składane przez nauczyciela tymczasowego przy objęciu służby, brzmi, jak następuje:

„Przyrzekam, że w wykonywaniu swych obowiązków służbowych, szczególnie w zakresie wychowania i nauczania powierzonej mi młodzieży, przyczyniać się będę ze

* Rozporządzenie to weszło w życie z dniem 13 kwietnia 1927 r.

wszystkich sił do ugruntowania wolności, niepodległości i pojęci Rzeczypospolitej Polskiej, której zawsze wiernie służyć będę, że wszystkich obywateli Państwa Polskiego w równym mając zachowaniu, będę pilnie strzec przepisów prawa, spełniać gorliwie i sumiennie obowiązki swego stanowiska, wykonywać dokładnie polecenia moich przełożonych i dochowywać tajemnicy urzędowej”.

Do art. 17.

§ 2. Wykaz stanu służby każdego nauczyciela ma być prowadzony według wzoru, stanowiącego załącznik Nr. 1 do rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 22 grudnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 131, poz. 787).

Wykazy stanu służby prowadzi Ministerstwo Rolnictwa.

W razie przejścia nauczyciela do szkoły, nie podlegającej Ministrowi Rolnictwa, wykaz stanu służby wraz z odpisem dokumentów przesłany będzie tej władzy, która z powodu zaszelej zmiany stała się obowiązana do prowadzenia wykazu.

Do art. 18.

§ 3. Wykazy kwalifikacyjne prowadzą:

- a) dla kierowników szkoły — Ministerstwo Rolnictwa,
- b) dla nauczycieli — kierownik szkoły.

Wykazy kwalifikacyjne winny być prowadzone według wzoru, stanowiącego załącznik Nr. 2 do rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 22 grudnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 131, poz. 787). Spostrzeżenia wpisywać mają prawo w wykazach kwalifikacyjnych, prowadzonych:

- a) dla kierowników szkoły — Naczelnik Wydziału Oświaty Rolniczej w Ministerstwie Rolnictwa i wizytator,
- b) dla nauczycieli — Naczelnik Wydziału Oświaty Rolniczej w Ministerstwie Rolnictwa, wizytator i kierownik szkoły.

Do art. 20.

§ 4. Ocenę do wykazu kwalifikacyjnego nauczycieli wpisują na podstawie wyszczególnionych w nim spostrzeżeń, wizytatorów ludowych szkół rolniczych.

Do art. 21.

§ 5. Odwołanie przeciw niezadowolającej ocenie wnosi nauczyciel w drodze służbowej. O tem, czy odwołanie zostało wniesione w terminie przepisany, rozstrzyga Minister Rolnictwa.

Do art. 22.

§ 6. Komisję kwalifikacyjną dla nauczycieli publicznych ludowych szkół rolniczych ustanawia się przy Ministrze Rolnictwa.

Członkami komisji kwalifikacyjnej są:

a) wizytatorzy ludowych szkół rolniczych,

b) trzech powołani na okres lat trzech przez Ministra Rolnictwa kierownicy publicznych ludowych szkół rolniczych, oraz

c) trzech nauczyciele stali takichże szkół, powołani na okres lat trzech przez Ministra Rolnictwa z pośród kandydatów przedstawionych piśmiennie po jednym przez radę pedagogiczną każdej publicznej ludowej szkoły rolniczej.

Komplet orzekający komisji kwalifikacyjnej stanowią: wizytator, kierownik i nauczyciel. Przewodniczy kompletowi wyznaczony przez Ministra Rolnictwa wizytator, który dobiera dwóch dalszych członków kompletu z ogólnej listy członków komisji kwalifikacyjnej.

§ 7. Komisja kwalifikacyjna wydaje orzeczenia na podstawie spostrzeżeń, wpisanych do wykazu kwalifikacyjnego w okresie czasu od wydania poprzedniej oceny, biorąc jednocześnie pod uwagę ewentualne fakty, dotyczące stosunków służbowych, osobistych lub rodzinnych nauczyciela, zanotowane w wykazie jego stanu służby, które mogą mieć bezpośredni lub pośredni wpływ na wartość pracy nauczyciela w tym okresie. Komisja kwalifikacyjna może również o ile to uzna za potrzebne, zażądać od władzy, która wydała ocenę, dodatkowych wyjaśnień pisemnych lub ustnych, jak również zbadać na miejscu wartość pracy nauczyciela przez dokonanie wizytacji szkoły.

Uchwały komisji kwalifikacyjnej zapadają większością głosów.

Komisja prowadzi protokół uchwał.

Orzeczenie komisji kwalifikacyjnej ma mieć następujące brzmienie:

„Komisja kwalifikacyjna przy Ministerstwie Rolnictwa dla nauczycieli publicznych ludowych szkół rolniczych, rozpatrując w dniu . . . . odwołanie stałego nauczyciela p. . . . . (imię, nazwisko i przydział służb. nauczyciela) od orzeczenia z dnia . . . ., zawierającego ocenę jego pracy, oceniła pracę tę w okresie od . . . . do . . . . jako . . . .”

Orzeczenie podpisują przewodniczący (ocena według skali) i przynajmniej jeden członek kompletu komisji kwalifikacyjnej.

§ 8. Członków komisji kwalifikacyjnej obowiązują przepisy o tajemnicy urzędowej.

Do art. 24.

§ 9. Orzeczenie, wyszczególnione w art. 24 ustawy, wydaje Minister Rolnictwa.

Do art. 49.

§ 10. Kierownik szkoły na czas swego urlopu w okresie feryj szkolnych powierza zastępstwo jednemu z pozostałych na miejscu nauczycieli szkoły, o czym zawiadamia Ministerstwo Rolnictwa.

Gdyby żaden z nauczycieli szkoły nie wziął na siebie dobrowolnie obowiązku zastępowania kierownika, wówczas Ministerstwo wyznaczy z urzędu do pełnienia tych obowiązków jednego z nauczycieli szkoły, stosując postanowienia art. 50 i 51 ustawy.

Do art. 75.

§ 11. Nauczyciele tymczasowi odpowiedzialni są za występki i wykroczenia służbowe, analogicznie, jak nauczyciele stali. W razie nałożenia przez komisję dyscyplinarną na nauczyciela tymczasowego kary, przewidzianej w punktach 4 — 8 art. 82 ustawy, stosunek służbowy z nim ulegnie rozwiązaniu w myśl art. 66 i 69 ustawy.

Do art. 90.

§ 12. Członkowie komisji dyscyplinarnej, z wyłączeniem sędziów państwowych, składają przy objęciu urzędowania przyrzeczenie w brzmieniu następującem:

„Przyjmując powierzony sobie urząd członka komisji dyscyplinarnej dla nauczycieli publicznych ludowych szkół rolniczych, przyrzekam w wykonywaniu związanych z tym urzędem obowiązków, strzec przepisów prawa, kierować się jedynie względami na dobro sprawy publicznej, w szczególności zaś na dobro i honor szkoły oraz zachować w tajemnicy wszystko to, co doszło do mej wiadomości z tytułu pełnienia obowiązków członka komisji dyscyplinarnej”.

§ 13. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia *).

---

*) Rozporządzenie to weszło w życie z dniem 31 sierpnia 1927

C Z Ę Ś Ć IV.
INSTRUKCJA I OKÓLNIKI
W SPRAWIE WYKONANIA USTAWY
O STOSUNKACH SŁUŻBOWYCH NAUCZYCIELI

INSTRUKCJA

z dnia 24 marca 1928 r.

*dla władz, podległych Ministrowi Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego*

w sprawie wykonania ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462), ogłoszona w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 5 (198) poz. 90.

ze zmianami wprowadzonymi rozporządzeniem z dnia 25 sierpnia 1928,

(Dz. Urz. M-stwa W. R. i O. P. Nr. 10/203, poz. 168).

Do art. 3.

1*). Mianowania nauczycieli na podstawie art. 3 dokonywują:

a) na stanowisko wychowawczyni ochronki—inspektor szkolny;

b) na stanowisko nauczyciela publicznej szkoły powszechnej:

inspektor szkolny — w m. st. Warszawie oraz na obszarze województw: białostockiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego i warszawskiego;

Rada szkolna powiatowa — na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego;

kurator — na obszarze województw: nowogródzkiego, poleskiego, pomorskiego, poznańskiego, wileńskiego i wołyńskiego;

wojewoda — na obszarze województwa śląskiego;

---

*) Punkty oznaczone gwiazdką są podane w brzmieniu rozporządzenia z dnia 25 sierpnia 1928.

c) na stanowisko tymczasowego nauczyciela szkoły średniej ogólnokształcącej, seminarjum nauczycielskiego—kurator Okręgu szkolnego;

d) na stanowiska nauczycielskie w innych szkołach ta władza, której dana szkoła podlega bezpośrednio.

2. Mianowania dokonywują wyżej wymienione władze przez wystawienie pisma nominacyjnego według wzoru podanego w załączniku Nr. 1.

3. Nauczyciel lub kierownik szkoły, podległej bezpośrednio inspektorowi szkolnemu, dla objęcia służby winien zgłosić się u inspektora szkolnego.

Nauczyciel każdej innej szkoły — winien zgłosić się u dyrektora, względnie kierownika szkoły, dyrektor zaś lub kierownik tej szkoły u tej władzy, której szkoła bezpośrednio podlega.

Do art. 4.

4. Jeżeli kandydat na nauczyciela obejmuje stanowisko nauczycielskie najdalej w ciągu 6 miesięcy po ukończeniu państwowego zakładu kształcenia nauczycieli, wówczas fakt wystawienia mu świadectwa o ukończeniu tego zakładu należy uważać za dowód nieskazitelnej przeszłości kandydata. We wszystkich innych wypadkach władza szkolna przed zamianowaniem kandydata winna zwrócić się do właściwych władz administracji ogólnej o opinię co do przeszłości kandydata.

5. O posiadaniu zdolności do działań prawnych oraz o tem, że nie zachodzą okoliczności, wymienione w art. 5 ustawy, kandydat, winien złożyć stosowne oświadczenie przy podaniu o stanowisko nauczycielskie. W razie stwierdzenia po zamianowaniu, iż oświadczenie to było niezgodne z istotnym stanem rzeczy, należy zastosować postanowienia art. 73 ustawy.

O tem, że kandydat nie był karany sędownie za przestępstwa wymienione w ustępie ostatnim art. 4, władze szkolne winny upewnić się drogą korespondencji z władzami sądowymi, prowadzącymi rejestry karne.

W razie konieczności natychmiastowego zamianowania kandydata władze szkolne mogą i w tym wypadku oprzeć się na pisemnem oświadczeniu jego, nie uwalnia ich to jednak od obowiązku stwierdzenia za pośrednictwem władz sądowych prawdziwości tego oświadczenia i w razie potrzeby zastosowania postanowień art. 73.

6. Do podania o stanowisko nauczycielskie należy dołączyć świadectwo lekarza urzędowego o przydatności fizycznej do zawodu nauczycielskiego. Data badania lekar-

skiego, na podstawie którego zostało wystawione powyższe świadectwo, nie może poprzedzać więcej niż o 3 miesiące daty podania kandydata o stanowisko.

Lekarz urzędowy (powiatowy, lekarz Urzędu Zdrowia Komisarjatu Rządu w Warszawie) dokonywa badania lekarskiego kandydata do służby nauczycielskiej tylko na żądanie władz szkolnych. Kandydat, mający wymagane kwalifikacje zawodowe i ubiegający się o stanowisko nauczycielskie w szkole niepodlegającej władzy szkolnej I instancji, właściwej dla miejsca zamieszkania kandydata, ma prawo zgłosić się do tej władzy i prosić ją o skierowanie do pełniącego służbę na tym terenie lekarza urzędowego dla zbadania przydatności fizycznej do zawodu. Urzędowe świadectwo lekarskie winno być w zamkniętej kopercie przesłane przez lekarza urzędowego bezpośrednio tej władzy szkolnej, do której kandydat wniósł podanie o przyjęcie na stanowisko nauczycielskie.

Świadectwo lekarza państwowego zakładu kształcenia nauczycieli, wystawione kandydatowi bezpośrednio po ukończeniu przez niego tego zakładu, zastępuje świadectwo lekarza urzędowego, o którym mowa wyżej, na przeciąg 3 miesięcy od daty wystawienia. Świadectwa takie przechowują dyrekcje państwowych zakładów kształcenia nauczycieli i na życzenie arbiturjentów przesyłają je do tych władz, u których arbiturjenci ubiegają się o stanowiska nauczycielskie.

Świadectwa o przydatności fizycznej do zawodu nauczycielskiego powinny być wydawane ściśle według następującego szematu.

ŚWIADECTWO LEKARSKIE

o przydatności fizycznej do zawodu nauczycielskiego.

Po stwierdzeniu na podstawie . . . . tożsamości osoby zaświadczam, iż p. . . . lat . . . ., zbadany (a) przeze mnie w dniu . . . . nie wykazał (a) żadnych zbroczeń w organizmie, któreby uniemożliwiały mu (jej) pracę nauczycielską, specjalnie nie stwierdziłem u niego (niej):

1) rażącego oko wyglądu zewnętrznego, wydatnych kalectw i ułomności, wybitnych zniekształceń i zeszpecień twarzy, tików i grymasów,

2) ciężkiej nieuleczalnej choroby skórnej, niezastłoniętej części ciała, przykrej woni z ust i z nosa.

3) rozwiniętej albo rozwijającej się poważnej choroby organicznej narządów wewnętrznych, zwłaszcza gruźlicy zewnętrznej lub wewnętrznej, nie wyrównanej wady serca,

4) zaburzeń mowy (jąkania, seplenienia, bełkotania), trudności w pisaniu (stałego drżenia rąk, kurczu pisarskiego),

5) wybitnego, nie dającego się naprawić za pomocą szkieleł upośledzenia wzroku i upośledzenia słuchu,

6) zaburzeń w układzie nerwowym, nadmiernej i stałej pobudliwości i wybuchowości, jakichkolwiek oznak ciężkiej choroby nerwowej w rodzaju drgawek padaczkowych, skłonności do zaburzeń umysłowych i t. p.

Wobec tego uważam, że ze względu na stan swego zdrowia p. . . . . może jako nauczyciel (ka) czynny (a) pracować w szkole.

Podpis lekarza

Miejscowość i data . . . . .

Uprawnionymi do wydawania świadectw lekarskich o przydatności fizycznej do zawodu nauczycielskiego są lekarze powiatowi, w Warszawie zaś jeden z lekarzy Wydziału Zdrowia przy Komisarjacie Rządu m. Warszawy.

W razach wątpliwych lub na żądanie zdyskwalifikowanego kandydata przydatność fizyczną jego do zawodu nauczycielskiego badają i określają Komisje lekarskie II instancji, powołane do życia rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 355) w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem z dnia 19 lutego 1926 (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 160).

7. Dyplom wydany na podstawie ustawy z dnia 26 września 1922 r., dotyczącej kwalifikacji zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 828), uważa się za wystarczający dowód władania poprawnie językiem polskim w słowie i piśmie. Podobnie wystarczającym dowodem władania poprawnym językiem polskim w słowie i piśmie jest u kandydatów, którzy mają ukończoną szkołę średnią ogólnokształcącą lub zakład kształcenia nauczycieli conajmniej dostateczna ocena z języka polskiego, uwidoczniiona w ostatnim świadectwie szkolnym kandydata na stanowisko nauczycielskie.

Jeżeli zaś kandydat nie może wykazać się żadnym z wymienionych wyżej dowodów poprawnego władania językiem polskim w słowie i piśmie, winien poddać się w jednym z państwowych zakładów kształcenia nauczycieli egzaminowi z języka polskiego. Program takiego egzaminu zostanie ustanowiony przez Ministerstwo.

8. Sposób postępowania władz szkolnych przy mianowaniu nauczycieli religii katolickiej jest przepisany okólnikiem Nr. 0. Prez. 3284/26 z dn. 24 kwietnia 1926 r. (Dz. Urz. M-stwa W. R. i O. P. Nr. 9, poz. 104).

Przy mianowaniu nauczycieli religii ewangelickiej władze szkolne winny zasięgać o kandydacie opinii właściwego Konsystorza.

Mianować nauczycielami religii prawosławnej mogą władze szkolne tylko tych kandydatów, którzy posiadają upoważnienie od właściwego Biskupa.

Do art. 8.

9. Dekrety ustalenia według wzoru podanego w załączniku Nr. 2 wydają:

a) nauczycielom szkół podległych bezpośrednio Ministrowi — Minister,

b) nauczycielom wszystkich innych szkół — kurator.

10. Nauczyciele, o których mowa w ustępie ostatnim art. 8, otrzymują pisma, przyznające im tytuł „profesora”, według wzoru, podanego w załączniku Nr. 3.

Władzą, uprawnioną do wystawiania takich pism jest:

a) Minister — w odniesieniu do nauczycieli szkół bezpośrednio podległych Ministrowi,

b) Kurator — w odniesieniu do nauczycieli wszystkich innych szkół.

Do trzyletniego okresu służby stałej, będącego warunkiem uzyskania tytułu „profesora” wlicza się czas służby bezpośrednio poprzedzający dzień 1 stycznia 1927 r., o ile służba ta w rozumieniu wówczas obowiązujących przepisów miała charakter służby stałej.

11. Za nauczycieli, posiadających studja wyższe, zakończone przepisaniem egzaminami, będące jednym z warunków uzyskania tytułu „profesora” uważa się tych, którzy złożą dowody złożenia egzaminów lub uzyskania stopnia akademickiego jednej ze szkół wyższych, wymienionych niżej w punkcie 12. Warunkiem jest o ile chodzi o szkoły poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej — z wyjątkiem Rosji — ukończenie studjów przed dn. 1 listopada 1918 r., o ile zaś chodzi o osoby przynależne do jednej z przyznanych Polsce miejscowości Śląska Cieszyńskiego — przed dniem 10 sierpnia 1920 r. Studja w szkołach wyższych w Rosji winny być ukończone przed 1 października 1917 r. jako datą, od której ustrój tych szkół został zmieniony — z wyjątkiem Odesy i Kijowa, gdzie winny być ukończone przed dniem 1 listopada 1918 r.

12. Za szkoły wyższe w rozumieniu p. 11, instrukcji niniejszej rozumieć należy, szkoły wliczone w wykazie, podanym w § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 27 lutego 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 183) po wprowadzeniu w nim następujących zmian i uzupełnień:

A. Polska.

Ustępowi dotyczącemu seminarjów duchownych nadać brzmienie:

„Seminarja duchowne diecezjalne: we Lwowie (grecko - katolickie), w Poznaniu, Pelplinie, Płocku, Przemysłu (rzymsko - katolickie i grecko - katolickie), Stanisławowie (grecko - katolickie). Tarnowie i Włocławku, nadto wydział teologiczny i prawa kanonicznego Uniwersytetu Lubelskiego”.

W dowodach ukończenia studjów:

a) przy studjach prawniczych dodać:

„dyplom magistra ekonomji i świadectwo bądź dyplom złożenia egzaminów państwowych ze studjów prawniczych bądź ekonomicznych przy Wydziale Prawa i Umiejętności Politycznych Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie”;

b) przy studjach filozoficznych dodać:

„c) dyplom magistra filozofji”;

c) przy studjach politechnicznych dodać:

„a) dyplom inżyniera” — dalej jak w tekście ze zmianą numeracji;

d) przy studjach rolniczych, leśnych i ogrodniczych dodać:

„a dyplom inżyniera — rolnika, inżyniera — leśnika, inżyniera — ogrodnika” — dalej jak w tekście ze zmianą numeracji;

e) na końcu dodać:

„przy studjach górniczych i hutniczych: dyplom inżyniera górnika lub hutnika w Akademji Górniczej w Krakowie”.

D. Niemcy. W ustępie: „Uniwersytety” dodać: „Rosyjski Instytut Filologiczny przy Uniwersytecie Lipskim”.

E. Rosja. Na końcu wykazu szkół dodać:

„Instytuty Handlowe w Moskwie i Kijowie”.

F. Belgja. W wykazie szkół dodać:

„Collegium Americanicum w Lowanjum”.

W ustępie o dowodach ukończenia studjów skreślić słowa:

„potwierdzony przez Comission d'entérinement”.

H. Szwajcarja. Po słowach: „przy studjach uniwersyteckich” dodać słowa: „dyplom bakałarza”.

I. Włochy. Między trzeci i czwarty ustęp wstawić nowy ustęp:

„Oratorjum Św. Franciszka Salezego w Turynie”.

13. Nauczycielom, pozostającym w służbie państwowej polskiej, a delegowanym zagranicę dla pełnienia obowiązków nauczycielskich, czas pracy w szkołach polskich zagranicą uwzględnia się przy obliczaniu czasu pracy nauczycielskiej, wymaganej do ustalenia.

Do art. 11.

14. Mianowania w drodze konkursu na stałe posady nauczycieli lub na stanowiska dyrektorów lub kierowników szkół dokonywują według wzoru podanego w załączniku Nr. 4:

a) Kurator — w odniesieniu do nauczycieli i kierowników szkół, podległych bezpośrednio inspektorowi szkolnemu,

b) Minister — w odniesieniu do wszystkich innych nauczycieli, dyrektorów lub kierowników.

15. Każda nowoutworzona lub opróżniona stała posada nauczycielska lub stanowisko dyrektora albo kierownika szkoły może być obsadzona w drodze przeniesienia z urzędu (art. 58) lub dyscyplinarnego (art. 82 punkty 5, 6 lub 8) przed ogłoszeniem na nią konkursu. W okresie między rozpisaniem konkursu a jego rozstrzygnięciem stała posada nauczycielska lub stanowisko dyrektora albo kierownika może być obsadzone jedynie w drodze przeniesienia dyscyplinarnego (art. 82 punkty 5, 6 i 8).

W razie negatywnego rozstrzygnięcia konkursu posada ta lub stanowisko może być obsadzone według uznania właściwej władzy.

Przez uzyskanie stałej posady nauczyciela lub stanowiska dyrektora albo kierownika w myśl dwóch pierwszych ustępów niniejszego punktu nauczyciel nie uzyskuje praw, związanych z nadaniem tej posady lub stanowiska drogą konkursu (art. 58), o ile ich nie posiadał na poprzednio zajmowanej posadzie lub stanowisku.

16. Mianowanie na podstawie konkursu (art. 11) na stałe posady nauczycielskie lub na stanowiska dyrektorów albo kierowników szkół zasadniczo winno być dokonywane w następujących terminach:

a) jeżeli rozstrzygnięcie konkursu nastąpiło po 31 stycznia danego roku — od dnia 1 sierpnia tegoż roku;

b) jeżeli rozstrzygnięcie konkursu nastąpiło po 31 lipca danego roku — od dnia 1 lutego następnego roku.

17. Jeżeli szkoła powszechna, której kierownik użył to stanowisko w drodze konkursu, zostaje organizacyjnie zmieniona w jeden z następujących sposobów:

a) z dwuklasowej — na trzy lub czteroklasową,

b) z trzyklasowej — na czteroklasową,

c) z pięcioklasowej na sześć lub siedmioklasową oraz jeżeli kierownik dotychczasowy posiada kwalifikacje formalne, wymagane dla kierowania szkołą o podwyższonym stopniu organizacyjnym i co najmniej zadowalającą ocenę pracy, nie należy na stanowisko kierownika tej szko-

ły ogłaszać konkursu, lecz wystawić dotychczasowemu kierownikowi nowe pismo, mianujące go kierownikiem szkoły o podwyższonym stopniu organizacyjnym.

We wszystkich innych wypadkach podwyższenia stopnia organizacyjnego szkoły powszechnej lub w razie złączenia kilku szkół powszechnych w jedną szkołę wyższego stopnia organizacyjnego należy rozpiścić konkurs na jej kierownika.

Do art. 12.

18. Przez dyrektora szkoły średniej, o którym mowa w ustępie drugim art. 12, należy rozumieć nie tylko dyrektora szkoły ogólnokształcącej, ale również dyrektora zakładu kształcenia nauczycieli.

19. Dyrektorowi szkoły, który otrzymał stanowisko w sposób wskazany w ustępach: trzecim i czwartym art. 12, właściwy kurator wydaje dekret ustalenia według wzoru podanego w załączniku Nr. 5.

Do art. 13.

20. Uznanie zwłoki w objęciu obowiązków służbowych za usprawiedliwioną należy do władzy mianującej.

Do art. 14.

21. Przysięgę, względnie przyrzeczenie służbowe, odbierają:

a) od nauczycieli i kierowników szkół, podległych inspektorowi szkolnemu — inspektor szkolny,

b) od wszystkich innych nauczycieli — właściwy dyrektor lub kierownik,

c) od dyrektorów i kierowników szkół, bezpośrednio podległych kuratorowi — kurator.

d) od dyrektorów i kierowników szkół, bezpośrednio podległych Ministrowi — Minister.

22. Przyrzeczenie służbowe odbiera się przy objęciu służby przez nauczyciela, przysięgę służbową zaś przy wręczaniu mu dekretu ustalenia.

Osoba, odbierająca przysięgę, względnie przyrzeczenie, zaznacza na dekreście ustalenia, względnie na piśmie nominacyjnym, datę złożenia przysięgi lub przyrzeczenia.

Przysięgę, względnie przyrzeczenie, składa się w obecności 2 świadków. Po złożeniu przysięgi (przyrzeczenia), składający ją (je) podpisuje tekst rot przysięgi (przyrzeczenia) na osobnym półarkuszu. Pod podpisem składającego przysięgę (przyrzeczenie) odbierający ją (je) pisze:

„Powyższą przysięgę (przyrzeczenie) od p. . . . .
nauczyciel . . . . .

(nazwa szkoły) w dniu dzisiejszym w obecności świadków
pp.: . . . . . (imiona i nazwiska świadków)
odebrałem

(miejscowość)

(data)

Poczem kolejno podpisują: odbierający przysięgę
(przrzeczenie) i świadkowie.

Powyższy podpisany tekst roty przysięgi (przrzeczenia) przechowuje się w aktach tej władzy, która prowadzi wykaz stanu służby nauczyciela.

Do art. 15.

23. Postanowienia artykułu 15 (z wyjątkiem postanowień ustępu ósmego) zawierają przepisy ustanawiające sposób zaliczania czasu państwowej polskiej służby nauczycielskiej oraz czasu pracy kontraktowej w szkołach państwowych lub publicznych w Państwie Polskiem.

Postanowienia te nie obejmują sposobu zaliczania służby w b. państwach zaborczych lub pracy zawodowej w szkołach prywatnych do uposażenia lub wysługi emerytalnej, obowiązują natomiast nadal w tych sprawach postanowienia artykułów: 107, 108 i 109 ustawy z dnia 9 października 1923 o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) oraz artykułów 81, 84, 85, 94 i 97 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z r. 1924 Nr. 6, poz. 46).

Do art. 17 i 18.

24. Wymienione w ustępie drugim art. 17 dane, wciągnane do wykazu stanu służby, winny być oparte zasadniczo na oryginałach urzędowych dokumentów, przyczem obok wyciągu z tych dokumentów, wprowadzonego do wykazu, należy podać w specjalnej rubryce, bądź w „uwagach”, bądź wreszcie w nawiasie, bezpośrednio za wpisem, nazwę władzy, która dokument wystawiła oraz numer i datę dokumentu np. w rubryce 3) punktu IX wykazu (wykształcenie ogólne i zasadnicze zawodowe), dotyczącej wykształcenia wyższego, po wpisaniu studjów, egzaminów i daty ich złożenia należy podać w nawiasie np. „Rektor Uniwersytetu Warszawskiego, Nr. 31275, dn. 15 lipca 1927 r.”.

Odpisy dokumentów, na podstawie których dokonano wpisu do wykazu stanu służby, winny być zszyte i przechowywane w aktach urzędu razem z wykazem.

Spostrzeżenia o pracy nauczyciela, oparte bezpośrednio na faktach, zbadanych podczas wizytacji, powinny być

wciągane do wykazu kwalifikacyjnego najdalej w ciągu 4 tygodni od dnia wizytacji.

25. Do wykazu kwalifikacyjnego nie należy wciągać spostrzeżeń o pracy oraz ocen pracy nauczyciela, dokonanych przed dniem wejścia w życie ustawy z dn. 1 lipca 1926 r.

Do art. 19.

26. Przeglądać wykazy stanu służby i wykazy kwalifikacyjne mogą nauczyciele tylko na miejscu i to w godzinach przez kierownika urzędu (szkoły) wyznaczonych specjalnie dla tego celu.

27. Wynikające z postanowienia art. 19 ustawy prawo nauczyciela przeglądania wykazu kwalifikacyjnego i czynienia z niego odpisów nie rozciąga się na wykazy kwalifikacyjne, prowadzone przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. (t. zw. arkuszy nauczycielskich, tabel kwalifikacyjnych i t. d.), o ile na mocy obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1927 r. przepisów nauczyciel prawa tego nie posiadał.

28. Zażalenia przeciwko treści spostrzeżeń wnosi nauczyciel:

a) do inspektora szkolnego, gdy spostrzeżenia wpisał zastępca inspektora szkolnego,

b) do kuratora — gdy spostrzeżenia wpisał inspektor szkolny, dyrektor szkoły podległej bezpośrednio kuratorowi, lub wizytator okręgowy,

c) do Ministra, gdy spostrzeżenie wpisał kurator lub wizytator ministerjalny.

Zażalenia przeciwko treści ostatnich spostrzeżeń wnieść można w ciągu 14 dni od daty przejrzenia wykazu, zanotowanej w odpowiedniej rubryce wykazu.

29. Władza uprawniona do rozstrzygnięcia o słuszności zażalenia nauczyciela winna polecić władzy, która spostrzeżenie o pracy nauczyciela wpisała do wykazu kwalifikacyjnego, wpisać pod rubryką f wykazu treść rozstrzygnięcia oraz podać do wiadomości nauczyciela tę treść:

Treść rozstrzygnięcia polecona do wpisania do wykazu winna być ujęta w formę zwięzłą i nie zawierać motywów.

Do art. 20.

30. Ocena pracy nauczyciela stałego może być okresową (ustęp pierwszy art. 20), bądź sporadyczną (ustęp drugi art. 20).

Pierwszą ocenę okresową, opartą na zasadach ustawy z dn. 1 lipca 1926 r., wydać należy w r. 1929, a następnie

powtarzać ją w odstępach trzyletnich, a więc w latach: 1932, 1935 i t. d.

Do art. 21 i 24.

31. Zawiadomienie nauczyciela o otrzymanej przez niego ocenie *niezadowolającej* winno być wysłane równocześnie z wpisaniem oceny do wykazu kwalifikacyjnego.

Wzór zawiadomienia podaje się w załączniku Nr. 6.

32. Nauczycielowi tymczasowemu, który w chwili otrzymania nominacji miał 3 lata policzalnej w myśl postanowień art. 8 pracy w charakterze nauczyciela kontraktowego, należy wydać ogólną ocenę pracy przed upływem 3 miesięcy od dnia objęcia służby na podstawie nominacji.

Do art. 30.

33. Pisma nauczycieli wnoszone z pominięciem przepisów art. 30 należy pozostawiać bez odpowiedzi, a autorytet ich pociągać do odpowiedzialności służbowej.

Do art. 35.

34. Przez urzędowe świadectwo lekarskie, o którym mowa w art. 35 należy rozumieć świadectwo wydane przez lekarza urzędowego lub przez Komisję lekarską na żądanie władz szkolnych. Skierowując takie żądanie do lekarza urzędowego, władze szkolne powinny zaznaczać w niem wyraźnie cel badania lekarskiego.

W wypadkach dla władzy wątpliwych o tem, czy zachodzi wypadek choroby, stanowiącej przeszkodę w wykonywaniu obowiązków służbowych, czy też stan zdrowia nauczyciela, wymagający poratowania, nie wyklucza możliwości pełnienia obowiązków służbowych, zasadniczo decyduje treść urzędowego świadectwa lekarskiego. W razie pewnych wątpliwości przy interpretowaniu świadectwa lekarskiego władze szkolne winny zasięgać opinii wizytatora higieny szkolnej.

Wydalenie się z miejsca zamieszkania bez zezwolenia władzy stwarza domniemanie, że stan zdrowia nauczyciela nie stanowi przeszkody w wykonywaniu obowiązków służbowych.

Jeżeli świadectwo lekarskie było wystawione przez lekarza urzędowego, na prośbę nauczyciela można go poddać badaniu komisji lekarskiej.

35. Jeżeli zachodzi konieczność urzędowego badania lekarskiego nauczyciela chorego, czasowo zamieszkałego na terenie niepodległym jego władzy przełożonej, wówczas na żądanie tej władzy zarządzi urzędowe badanie lekarskie nauczyciela ta władza, której na terenie, czasowo

przez nauczyciela zamieszkałym, podlegają bezpośrednio szkoły tej samej kategorii, do jakiej należy szkoła, w której nauczyciel pełni służbę.

36. Sześciotygodniowego urlopu na czas położu udziela nauczycielce z reguły ta władza, której bezpośrednio podlega szkoła, w której nauczycielka pełni służbę.

37. Jeżeli nauczyciel, korzystający z urlopu dla poratowania zdrowia, pragnie uzyskać przedłużenie tego urlopu, winien w drodze przepisanej wnieść prośbę na taki czas przed końcem posiadanego już urlopu, by umożliwić władzy powzięcie decyzji przed upływem terminu, na jaki urlop miał udzielony. Nieotrzymanie rozstrzygnięcia władzy przed upływem tego terminu nie może być uważane przez nauczyciela za milczące przedłużenie urlopu.

Prośbę nauczyciela o przedłużenie urlopu, którego konieczność jest potwierdzona urzędowym świadectwem lekarskim, winny władze załatwić z należnym pośpiechem.

38. Samowolną, nieusprawiedliwioną nieobecność w służbie nauczyciela, do której nie ma zastosowania ustęp ostatni art. 68 należy traktować jako występek służbowy (art. 80) i dlatego władza, wydając zarządzenie o potrąceniu nauczycielowi uposażenia za czas samowolnej, nieusprawiedliwionej nieobecności w służbie, winna, o ile nauczyciel tego zażąda, wdrożyć przeciwko nauczycielowi dochodzenie dyscyplinarne (ustęp drugi art. 102).

Do art. 49.

39. Przez ferie szkolne, o których mowa w art. 49, należy rozumieć ferie letnie (t. zw. główne) oraz ferie Bożego Narodzenia i Wielkanocne.

Przerwy w nauczaniu, zarządzone na czas pilnych robót polnych wiosennych lub jesiennych, nie są feriami w rozumieniu art. 49 i dlatego nauczycielowi w okresie ich trwania nie przysługuje prawo wydalania się bez zezwolenia władzy z miejsca zamieszkania.

Do art. 58.

40. Przez zmianę organizacji szkoły należy rozumieć nie tylko zmianę jej stopnia organizacyjnego, ale również wszelkie inne zmiany w organizacji szkoły, które mają bezpośrednio wpływ na zmniejszenie liczby stanowisk nauczycielskich w tej szkole lub na kwalifikacje zatrudnionych w niej nauczycieli.

Wzór dekretu przeniesienia zawiera załącznik Nr. 7.

41*. Przeniesienia nauczyciela tymczasowego dokonuje w obrębie podległego sobie terytorjum ta władza, której szkoła danej kategorii bezpośrednio podlega.

42*. Przeniesienie na własną prośbę stałego nauczyciela zarządza kurator w odniesieniu do nauczycieli szkół, pośrednio lub bezpośrednio mu podległych, przyczem, jeżeli nauczyciel ma być przeniesiony na własną prośbę do innego okręgu szkolnego, przeniesienie następuje na mocy uprzedniego porozumienia się właściwych kuratorów. W razie niemożności dojścia do porozumienia rozstrzyga Minister. Gdy szkoła, z której lub do której nauczyciel ma być przeniesiony, podlega bezpośrednio Ministrowi, przeniesienie zarządza Minister. Dekret przeniesienia według wzoru, podanego w załączniku Nr. 8, wystawia władza właściwa dla tej szkoły, do której nauczyciel zostaje przeniesiony.

43*. Nauczyciel tymczasowy przechodzi na własną prośbę do szkoły w innym Okręgu Szkolnym, w drodze mianowania na nowe miejsce służbowe po uprzednim porozumieniu właściwych władz, którym dawne i nowe miejsce służbowe nauczyciela podlega. W wypadku takiego mianowania należy terminy zwolnienia w jednym miejscu i mianowania w drugim uwzględnić tak, by nauczyciel bez własnej winy nie miał przerwy w służbie.

44. Gdy szkoła, w której pełni służbę nauczyciel stały, nie mający stałej posady, podlega kuratorowi bezpośrednio lub pośrednio, przeniesienie z urzędu wywołane zmianą organizacji szkoły (punkt a art. 58) zarządza kurator.

45. Jeżeli nauczyciel, posiadający stałą posadę, dyrektor lub kierownik szkoły ma uzyskać równorzędne stanowisko w tej samej kategorii szkół drogą konkursu (art. 11) właściwa władza wystawi mu dekret przeniesienia według wzoru podanego w załączniku Nr. 9.

Przeniesienia w drodze konkursu dokonywują te same władze, do których w myśl p. 14 rozporządzenia niniejszego należy mianowanie w drodze konkursu.

46. Jeżeli nauczyciel został przeniesiony do innej szkoły, należy przesłać wykaz stanu służby jego, wszystkie akta osobowe oraz wykaz kwalifikacyjny tej osobie, względnie tej władzy, która po myśli art. art. 17 i 18 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. oraz §§ 2 i 3 rozporządzenia z dn. 22 grudnia 1926 r. jest uprawniona do ich prowadzenia.

Do art. 59.

47. Wyznacza nauczycielowi odpowiedni czas do przesiedlenia oraz uwalnia go od pełnienia służby celem umożliwienia przeniesienia:

a) inspektor szkolny, któremu podlega bezpośrednio szkoła, do której nauczyciel został przeniesiony,

b) we wszystkich innych wypadkach — dyrektor lub kierownik szkoły, do której nauczyciel został przeniesiony.

48. Osoby wymienione w p. 47 mogą uwolnić nauczyciela od pełnienia służby celem umożliwienia mu przesiedlenia się nie dłużej niż na dni 14.

Czas takiego uwolnienia od pełnienia obowiązków nie jest urlopem i nie stanowi przerwy w służbie.

Do art. 60.

49. Przeniesienia nauczyciela w stan nieczynny oraz powołanie będącego w stanie nieczynnym do służby czynnej dokonywuje Minister drogą wystawienia dekretu według odpowiedniego wzoru, podanego w jednym z załączników Nr. 10 i 11.

50. Zwalnianie ze służby nauczyciela w stanie nieczynnym na podstawie art. 60 Minister.

Wzór pisma zwalnającego zawiera załącznik Nr. 12.

Do art. 58 (ust. 6-ty) 61, 62 i 63.

51. Nauczycielka zameżna może być przeniesiona w stan pozasłużbowy tylko w wypadkach, o których mowa w ustępie szóstym art. 58 i w art. 61 i tylko na własną prośbę.

Zarządza przeniesienie nauczycielki w stan pozasłużbowy Kurator w odniesieniu do nauczycielek szkół pośrednio lub bezpośrednio sobie podległych, Minister zaś, gdy szkoła podlega bezpośrednio Ministrowi.

Wzór pisma przenoszącego w stan pozasłużbowy zawiera załącznik Nr. 13.

52. Prośba nauczycielki o przeniesienie w stan pozasłużbowy winna być rozpatrzona i załatwiona do dni 30. Odmowa przeniesienia w stan pozasłużbowy może nastąpić tylko w tym wypadku, gdy przed upływem wymienionego wyżej okresu czasu znikną warunki, które wywołały prośbę nauczycielki.

Władza może odroczyć załatwienie prośby o przeniesienie w stan pozasłużbowy do czasu należytego oddania urzędowania, lub gdy nauczycielka zalega z zobowiązaniami pieniężnymi, wynikłymi ze stosunku służbowego.

53. Przywrócenie do służby czynnej nauczycielki, pozostającej w stanie pozasłużbowym, może być zarządzane:

a) na prośbę nauczycielki, gdy przez wniesienie odpowiedniej deklaracji (załącznik Nr. 14) zrezygnuje z uzyskania stanowiska służbowego w miejscu zamieszkania swego męża

b) z urzędu, gdy odpadną warunki, które spowodowały przeniesienie nauczycielki w stan pozasłużbowy.

Odmowa powrotu do służby czynnej w wypadku powołania do niej z urzędu winna być traktowana jako do-

browolne wystąpienie ze służby (ustęp pierwszy art. 66) wraz ze skutkami, przewidzianymi w ustępie pierwszym art. 72.

54. Zarządza przywrócenie do służby czynnej ta władza, która przeniosła nauczycielkę w stan pozasłużbowy. Jeżeli miejsce służbowe, które po powrocie do służby czynnej ma zająć nauczycielka, leży poza terytorjum podległym władzy, która przeniesienie w stan pozasłużbowy zarządziła, przywrócenie do służby czynnej następuje na mocy porozumienia się zainteresowanych władz. W razie niemożności dojścia do porozumienia rozstrzyga Minister. Dekret powołania do służby czynnej ze stanu pozasłużbowego według wzoru, podanego w załączniku Nr. 15, wystawia władza właściwa dla tego miejsca służbowego, na które nauczycielka zostaje powołana.

55. Zwolnienie ze służby nauczycielki zamężnej z upływem 5 lat przebywania jej w stanie pozasłużbowym zarządza się pismem według wzoru podanego w załączniku Nr. 16.

56. Władza, uprawniona do przenoszenia nauczycielek w stan pozasłużbowy, obowiązana jest prowadzić ściśle wykazy nauczycielek w stanie pozasłużbowym oraz czuwać, by we właściwym czasie zarządzić bądź powołanie nauczycielki ze stanu pozasłużbowego do służby czynnej, bądź rozwiązanie z nią stosunku służbowego.

Do art. 64.

57. Uprawnioną do czasowego powierzenia nauczycielowi na okres nie dłuższy od 1 roku czynności w urzędach administracji szkolnej jest władza szkolna II instancji w tych wypadkach, gdy nauczyciel pełni służbę w szkole, bezpośrednio lub pośrednio podległej tej władzy, a urzędem, do którego nauczyciel ma być delegowany, jest urząd administracji szkolnej I instancji. We wszystkich innych wypadkach powierzenie nauczycielowi czynności w administracji szkolnej należy do Ministra.

Wzór odpowiedniego pisma zawiera załącznik Nr. 17.

Do art. 65.

58. Uprawnioną do udzielenia nauczycielowi zezwolenia na przejście do innego działu służby państwowej jest nie niższa, niż II instancji władza, która nauczyciela mianowała.

Do art. 67 i 68.

59. Za dzień, od którego liczy się początek terminu zgłoszenia wystąpienia ze służby lub zażalenia przeciwko

warunkowemu przyjęciu lub odroczeniu przyjęcia zgłoszenia, uważa się dzień pisemnego złożenia zgłoszenia lub zażalenia u bezpośredniego przełożonego, względnie datę stempla pocztowego w wypadku przesłania odnośnego pisma pocztą.

Wzór przyjęcia zgłoszenia o dobrowolnem wystąpieniu ze służby zawiera załącznik Nr. 18 wzór zaś odroczenia przyjęcia zgłoszenia — załącznik Nr. 19.

60.* Zwolnienie ze służby nauczyciela tymczasowego na podstawie art. 69 zależy całkowicie od uznania władzy. Zwolnienie to należy odróżniać od zwolnienia ze służby nauczyciela tymczasowego, które władza jest obowiązana zarządzić z mocy przepisów ustawy, jak np. w razie upływu 5-letniego okresu przebywania nauczycielki w stanie pozasłużbowym (art. 63), w razie ujawnienia, iż mianowanie zostało dokonane na podstawie dokumentów fałszywych lub nieważnych (art. 73) w razie otrzymania ogólnej oceny pracy niezadowalającej (art. 70), w razie wyczerpania ustawowego okresu zezwolenia na nauczanie i t. d. Zarządzając zwolnienie ze służby nauczyciela tymczasowego, oparte na nakazie ustawowym, władza obowiązana jest w piśmie zwalniającem podać powód zwolnienia oraz powołać odpowiedni artykuł ustawy.

Zwolnienie ze służby na podstawie art. 69 zarządza się bez podania motywów.

Uprawnioną do zwolnienia ze służby na podstawie art. 69 i 70 jest władza, która nauczyciela mianowała.

W odniesieniu do tymczasowych nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich, mianowanych przez Ministerstwo przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, uprawnioną do zwolnienia jest władza, której dana szkoła podlega bezpośrednio.

Wzór pisma zwalniającego ze służby na podstawie art. 69 lub 70 zawiera załącznik Nr. 20.

61. O przyznaniu lub nieprzyznaniu, względnie o wysokości odprawnej należnej nauczycielowi zwalnianemu, decyduje zasadniczo władza, uprawniona do zwalniania nauczycieli tymczasowych. Jednakże decyzja należy zawsze do władzy szkolnej II instancji w tych wypadkach, gdy odnosi się do nauczyciela szkoły, podległej bezpośrednio tej władzy.

62. Nauczycielowi tymczasowemu, zwolnionemu ze służby na podstawie art. 69 lub 70, należy wypłacić odprawę w wysokości w ustępie drugim art. 69 przewidzianej za każdy rok nienagannej służby. Za naganną uważa się służbę wtedy, gdy istnieją pisemne dowody jej naganności,

a mianowicie: ujemne spostrzeżenia, wpisane do wykazu kwalifikacyjnego, upomnienie na piśmie, skazujące orzeczenie dyscyplinarne i t. p.

Do art. 73.

63. Wzór orzeczenia o unieważnieniu mianowania i wydaleniu ze służby zawiera załącznik Nr. 21.

Do art. 145 i 146.

64. Wzór dekretu ustalenia na podstawie art. 145 lub 146 zawiera załącznik Nr. 22.

Do art. 78.

65. Jeżeli wyrok karno-sądowy jest uniewinniający lub nie pozbawia nauczyciela zdolności do piastowania urzędu publicznego (art. 79) władza przy której istnieje komisja zwraca się do Sądu o udzielenie akt sądowych, a następnie, przesyłając odpis wyroku sądowego komisji dyscyplinarnej po zasięgnięciu opinii rzeczownika dyscyplinarnego, stawia wniosek o wytoczenie, prowadzenie lub zaniechanie postępowania dyscyplinarnego.

Do art. 79.

66. Orzeczenie o wydaleniu ze służby bez postępowania dyscyplinarnego wydaje ta władza, do której należy mianowanie. Władze niższych instancji obowiązane są zawiadomić o tem równocześnie Ministerstwo W. R. i O. P.

Do art. 81.

67. Zarządzenie, nakładające karę porządkową upomnienia, winno zawierać prócz motywów pouczenie o przysługujących ukaranemu w drodze porządkowej nauczycielowi środkach prawnych.

Do art. 82.

68. Wynikające z art. 82 punkt 2 i 3 potrącenia z uposażenia czyni władza asygnująca uposażenie.

Przedkładając wniosek o przeniesienie nauczyciela względnie kierownika lub dyrektora szkoły w drodze dyscyplinarnej Kuratorjum winno dołączyć do wniosku:

a) odpis prawomocnego orzeczenia,
b) odpis wykazu stanu służby,
c) odpis wykazu kwalifikacyjnego skazanego nauczyciela oraz

d) wskazać conajmniej dwie szkoły, do których skazany nauczyciel mógłby być przeniesiony, kierując się przy wyborze miejsca następującymi względami.

69. Przy przenoszeniach należy zwracać baczną uwagę na rodzaj przewinienia zasądzonego nauczyciela, jego kwalifikacje i dotychczasową pracę pedagogiczną oraz oświatową i stosownie do tego wskazać taką miejscowość, gdzie przeniesiony dyscyplinarnie nauczyciel mógłby w nowych warunkach swą wzorową pracą zasłużyć na rehabilitację.

70. Tak nauczyciele i kierownicy publicznych szkół powszechnych, którym wymierzono karę, przewidzianą w punkcie 5 lub 6 artykułu 82, jak i kierownicy, którym wymierzono karę, przewidzianą w punkcie 8 tego artykułu, mogą być przeniesieni do innej szkoły bez względu na jej odmienny stopień organizacyjny. Z pojęcia kary wynika jednak, że kierownik, któremu wymierzono karę na mocy punktu 5 lub artykułu 82 nie może być przeniesiony do szkoły, w której otrzymałby wyższy dodatek za kierownictwo.

Do art. 83.

71. Orzeczenia, wydane na podstawie ustępu trzeciego art. 82, w których Komisja Dyscyplinarna stwierdza winę oskarżonego nauczyciela, lecz ze względów podanych w tym ustępie kary mu nie wymierza, winny być wpisywane do wykazów stanu służby.

Do art. 84.

72. Wydanie zarządzeń potrzebnych do wykonania dyscyplinarnego orzeczenia wydalenia z państwowej służby nauczycielskiej należy do tej władzy, do której należy mianowanie. Władze niższych instancji obowiązane są zawiadomić o tem równocześnie Ministerstwo W. R. i O. P.

Do art. 87 i 90.

73. Wnioski w sprawie nominacji członków okręgowych komisji dyscyplinarnych należy przedkładać Ministerstwu na trzy miesiące przed upływem kadencji.

Do art. 97.

74. Prośbę o wyznaczenie obrońcy z urzędu może obwiniony nauczyciel wnieść z pominięciem przepisanej drogi służbowej.

75. Rachunki kosztów, poniesionych przy obronie (czytanie aktów, stawienie na rozprawę dyscyplinarną), mają być przedstawione w terminie 14 dni po ukoń-

czeniu rozprawy w drodze służbowej kuratorowi okręgu szkolnego, jeżeli obrońcą był nauczyciel szkoły podległej bezpośrednio inspektorowi szkolnemu lub kuratorowi, oraz Ministerstwu, jeżeli obrońcą był nauczyciel szkoły, podległej bezpośrednio Ministrowi. Do rachunku winien nauczyciel obrońca dołączyć zaświadczenie przewodniczącego właściwej komisji dyscyplinarnej, stwierdzające udział nauczyciela w rozprawie dyscyplinarnej oraz czas przeglądania aktów i trwania rozprawy dyscyplinarnej. Zresztą przy obliczaniu kosztów należy stosować każdorazowo obowiązujące przepisy o zwrocie kosztów za podróże służbowe funkcjonariuszów państwowych.

Do art. 102.

76. Zawiadamiając o wdrożeniu dochodzenia dyscyplinarnego zainteresowanego nauczyciela należy podać mu jednocześnie imię i nazwisko urzędnika delegowanego do prowadzenia dochodzenia. Wzory odpowiednich pism podane są w załącznikach Nr. 23 i 24.

77. Dochodzenia dyscyplinarne winny odbywać się w zasadzie w budynkach władz szkolnych, lub w budynkach szkolnych.

78. Powołanie inspektora szkolnego do prowadzenia dochodzenia dyscyplinarnego nie stoi w sprzeczności z postanowieniami art. 102 ustawy, należy jednak o ile możliwości unikać powierzania tej funkcji temu inspektorowi szkolnemu, względnie zastępcy, który prowadził dochodzenie wstępne, zwłaszcza w tych wypadkach, gdy ze względu na charakter wykroczenia ze strony nauczyciela mogłyby powstać posądzenia prowadzącego dochodzenie o stronniczość.

79. Z prowadzonych dochodzeń winien być spisany protokół przez urzędnika, wyznaczonego do prowadzenia dochodzenia, lub przez urzędnika specjalnie w tym celu powołanego przez urzędnika wyznaczonego do prowadzenia dochodzenia. Każdy protokół winien zawierać miejscowość, datę oraz nazwiska osób obecnych przy prowadzeniu dochodzenia. Każdego świadka należy przesłuchać osobno nie w obecności obwinionego lub innych świadków. Przed przesłuchaniem należy upomnieć świadka, aby na zadawane pytania według najlepszej wiedzy i sumienia zeznawał zupełną prawdę, aby nic nie zamilczał i zeznania tak złożył, ażeby w razie potrzeby mógł je stwierdzić pod przysięgą. Następnie należy świadka zapytać o jego imię i nazwisko, wiek, miejsce urodzenia, religję, stan, sposób zarobkowania, a w razie potrzeby o inne stosunki osobiste,

a w szczególności w jakich stosunkach pozostaje do obwinionego lub innych osób, których dotyczy się dochodzenie. Zeznania świadków należy spisywać w krótkich i treściwych zdaniach w sposobie opowiadającym. Tylko tam, gdzie to ważne jest do oceny sprawy należy przytoczyć własne słowa świadka.

W szczególności należy wezwać świadka, aby podał źródło swych wiadomości. Pytania tylko o tyle należy spisywać; o ile tego wymaga zrozumienie odpowiedzi.

Każdy protokół winien być odczytany osobom przesłuchanym, a następnie podpisany przez zeznających. Jeżeli zeznający odmówi podpisu należy zapisać to do protokołu, podając zarazem przyczynę odmówienia podpisu. Na końcu podpisują protokół prowadzący dochodzenie oraz protokolant, o ile był powołany. W tem co spisano nie można nic istotnego przekreślać, dodawać lub zmieniać. Skreślone ustępy powinny być jeszcze czytelne. Dodatki istotne lub sprostowania, które zeznający do swych zeznań czyni, zapisane być mogą na skraju protokołu albo w dopisku i omówione, potwierdzone i podpisane w sposób wyżej podany.

80. Urzędnik, prowadzący dochodzenie, winien zaznajomić się z przepisami ustawy postępowania karnego i w razie potrzeby je stosować. W szczególności należy stosować z postępowania karnego przepisy, traktujące o prawie odmowy zeznań przez świadków i konfrontacji świadków z obwinionym i innymi świadkami.

Do art. 104.

81. Akt oskarżenia winien zawierać:

- 1) imię i nazwisko oraz stanowisko służbowe obwinionego,
- 2) dokładne oznaczenie występku, względnie wykroczeń nauczyciela, które uczyniono przedmiotem oskarżenia,
- 3) krótkie, zwięzłe i przedmiotowe przedstawienie stanu sprawy, zaczerpnięte z treści doniesienia i wyników przeprowadzonego dochodzenia oraz wymieniienie podstaw materialnych oskarżenia,
- 4) wzmiankę, czy, względnie kiedy, obwiniony nauczyciel został zawieszony w służbie,
- 5) wniosek co do wysokości kary,
- 6) spis osób, które mają być powołane i przesłuchane przez komisję dyscyplinarną w charakterze świadków, z podaniem okoliczności, które mają stwierdzić.

82. Akt oskarżenia przesyła władza, przy której istnieje komisja przewodniczącemu wraz z odpisem, przeznaczo-

nym dla obwinionego, dołączając prócz aktów sprawy odpis wykazu stanu służby oraz odpis wykazu kwalifikacyjnego.

Do art. 110.

83. Świadkom i znawcom wezwanym na rozprawę przysługuje zwrot kosztów podróży i diet według przepisów ustawowych o postępowaniu karnym.

O przyznaniu kosztów decyduje Komisja, a wypłaca kosztu tą władza, przy której istnieje Komisja z kredytów, przekazanych dla komisji dyscyplinarnej.

Do art. 113.

84. Przez sentencję orzeczenia rozumie się część orzeczenia, wymieniającą przestępstwa, których uznano winnym obwinionego i od których go uniewinniono, z podaniem stanu faktycznego i kwalifikacji prawnej czynu oraz oznaczenie kary.

Do art. 114.

85. W zdaniu „odpis orzeczenia przesyła przewodniczący komisji dyscyplinarnej w drodze służbowej obwinionemu” słowa „w drodze służbowej” należy rozumieć: za pośrednictwem tej władzy, przy której istnieje komisja.

Jeżeli obwinionym był nauczyciel szkoły, podległej bezpośrednio inspektorowi szkolnemu, to odpis orzeczenia winno Kuratorium przesłać również właściwemu inspektorowi szkolnemu. Gdy orzeczenie motywowane było pisane ręcznie przez przewodniczącego, to w aktach sprawy należy zachować jedną maszynową odbitkę orzeczenia motywowanego.

Do art. 116.

86. Władzą służbową w znaczeniu art. 116 jest ta władza, przy której istnieje komisja.

87. Akta komisji dyscyplinarnej powinny być ułożone należyście w chronologicznym porządku, następnie z reguły zszyte, a zawsze ponumerowane i zaopatrzone spisem.

Do art. 117.

88. Odwołanie rzecznika dyscyplinarnego winno być sporządzone w dwóch egzemplarzach, z których jeden winien być podpisany przez rzecznika, a drugi jako odpis, dołączony do aktów sprawy.

Do art. 118.

89. Władzą służbową w znaczeniu art. 118, ustęp trzeci, jest ta władza, przy której istnieje komisja.

90. Rzecznik dyscyplinarny 1-szej instancji powinien zająć ze swej strony odpowiednie stanowisko, co do podanych przez odwołującego się nauczyciela w odwołaniu zarzutów i opinję swą dołączyć do aktów sprawy.

Do art. 123.

91. Właściwą władzą, do której przewodniczący komisji dyscyplinarnej przesyła odpis orzeczenia dyscyplinarnego, jest ta władza, przy której istnieje komisja.

Do art. 129.

92. O każdym zawieszeniu nauczyciela w pełnieniu służby komisja dyscyplinarna obowiązana jest zawiadomić tę władzę, przy której istnieje z podaniem wykroczeń, które spowodowały zawieszenie.

Do art. 130.

93. Po skierowaniu aktu oskarżenia do Komisji Dyscyplinarnej prawo zawieszenia nauczyciela w pełnieniu służby z powodu wykroczeń, względnie występów objętych już aktem oskarżenia, przysługuje tylko Komisji Dyscyplinarnej.

Do art. 136.

94. Rehabilitacja może nastąpić na prośbę ukaranego nauczyciela lub na wniosek władzy służbowej.

Do wniosku o rehabilitację należy przedłożyć:

- a) odpis orzeczenia motywowanego,
- b) odpis wykazu stanu służby,
- c) odpis wykazu kwalifikacyjnego,
- d) szczegółowe uzasadnienie wniosku.

Wzór pisma nominacyjnego (art. 3 lub 12).

(Nazwa władzy mianującej) . . . . . Do
(siedziba tej władzy) . . . . . Pan . . . . .
(data) . . . . . w . . . . .
Nr. . . . .

Mianowanie.

Na podstawie . . . . . 1) ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) . . . . . 2) mianuję Pan . . . . z dniem . . . . . 19 . . . r. . . . . 3)
(slan. służb.)

. . . . . 4) w . . . . . 5) z uposażeniem według artykułu . . . . . 6) ustawy uposażeniowej z dnia . . . . . (Dz. U. R. P. Nr. . . . . poz. . . . .).

Celem objęcia obowiązków służbowych oraz złożenia przyrzeczenia służbowego win. . . Pan. . . zgłosić się u . . . . . w terminie i pod
(nazwa władzy)

rygorem w art. 13 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli przewidzianym.

Okrągła pieczęć urzędu. . . . .
(nazwa władzy mianującej)
(podpis)

Data objęcia służby . . . . .
(podpis wpisującego)

Data złożenia przyrzeczenia służbowego . . . . .
(podpis wpisującego)

- 1) tu wymienić należy „art. 3” albo też ustęp trzeci lub czwarty art. 12.
- 2) w pismach nominacyjnych nauczycieli religji katolickiej przed wyrazem: „mianuję” wpisuje się: „w porozumieniu z . . . . .” (nazwa właściwej władzy duch.).
- 3) np. „nauczycielem” lub „kierownikiem”.
- 4) np. „publicznej szkoły powszechnej im Elizy Orzeszkowej” lub „gimnazjum państwowego im. Jana Sobieskiego i t. p.
- 5) np. „Warszawie”.
- 6) tu należy wymienić artykuł, względnie artykuły, ustawy uposażeniowej, służące za podstawę prawną do wymierzenia uposażenia

Wzór dekretu ustalenia (art. 8)

.....
(nazwa władzy wystawiającej dekret)

.....
(siedziba tej władzy)

Do

.....
(data)

Pan .....

Nr. ....

w .....

Dekret ustalenia.

Stwierdzam, iż na podstawie ustępu drugiego art. 8 ustawy z dn. 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) z dniem ..... r. stał ..... się Pan ..... stał ..... nauczyciel .....

..... 1).
(kategoria szkół)

.....
(nazwa władzy wydającej dekret)

.....
(podpis)

Okrągła pieczęć urzędu.

Data złożenia przysięgi służbowej.

.....
(podpis wpisującego)

1) np. „publicznych szkół powszechnych” lub „państwowych szkół średnich ogólnokształcących” i t. p.

Wzór pisma przyznającego tytuł profesora.

.....
(nazwa władzy wydającej pismo)
....., ... Do
(siedziba tej władzy) Pan .....
..... (data)
Nr. .... w .....

Treść: Przyznanie tytułu
profesora.

Na podstawie ustępu ostatniego art. 8 ustawy
z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych
nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dn. 3
lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462),
przyznaję Pan . . . . tytuł profesor . . . .

.....
(nazwa władzy przyznającej tytuł)
.....
(podpis)
.....
(tytuł osoby podpisującej)

Okrągła pieczęć urzędu.

Wzór pisma nominacyjnego
na stałą posadę lub na stanowisko dyrektora albo kierow-
nika (art. 11).

(nazwa władzy mianującej) . . . . .
(siedziba tej władzy) . . . . . Do
(data) . . . . . Pan . . . . .

Nr. . . . . w . . . . .
Mianowanie na . . . . . 1)

Na podstawie art. 11 ustawy z dn. 1 lipca
1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w
brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r.
(Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) z dniem . . . . .
mianuję Pan . . . w drodze konkursu na . . . 1)
. . . . . 2) w . . . . .
(nazwa szkoły) (miejscowość)

Zgodnie z postanowieniem art. . . . . ustawy
uposażeniowej (Dz. U. R. P. Nr. . . . . poz. . . . .)
równocześnie od daty w ustępie poprzednim wy-
mienionej przyznaję Panu uzupełnienie przysłu-
gującego Panu jako nauczycielowi uposażenia
o . . . . . punktów oraz . . . . . mnożnych 3).

Po zwolnieniu od dotychczasowych obowiąz-
ków winien Pan zgłosić się bezzwłocznie u . . . . .
(nazwa
. . . . . celem objęcia obowiązków służbowych.
władzy)

Okrągła pieczęć urzędu. . . . . (nazwa władzy mianującej)

Data objęcia stanowiska . . . . . (podpis)
(podpis wpisującego)

- 1) tu wymienić „stałą posadę nauczyciela (wychowawczyni)“ lub „stanowisko dyrektora (kierownika)“.
- 2) np. „ochronki im. Bolesława Prusa“ lub „państwowego Seminarjum nauczycielskiego im. Stanisława Konarskiego“ i t. p.
- 3) Ustęp ten ma zastosowanie tylko w wypadkach pierwszego mianowania na stanowisko dyrektora lub kierownika, albo mianowania kierownika publicznej szkoły powszechnej kierownikiem publicznej szkoły powszechnej wyższego stopnia organizacyjnego, do którego jest przywiązany większy dodatek za kierownictwo.

Wzór zawiadomienia o niezadowolającej ocenie pracy
(art. 21 lub 24).

.....
(nazwa władzy zawiadamiającej)

.....
(siedziba tej władzy)

.....
(data)

Nr. ....

Do

Pan .....

w .....

Treść: Zawiadomienie o
ocenie pracy.

Na podstawie art. . . . . 1) ustawy z dnia
1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczy-
cieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego
1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) zawiada-
miam Pan . . . . , iż równocześnie do wykazu
kwalifikacyjnego Pan . . . . wpisano ocenę pra-
cy „niezadowolającą“ za okres czasu od dn. . .
. . . . do dn. . . . .

Przeciwko powyższemu orzeczeniu przysłu-
guje Panu prawo w ciągu 14 dni od dnia następu-
jącego po doręczeniu niniejszego wniesienia od-
wołania do . . . . .

(wskazać władzę)

.....
(nazwa władzy, wydającej orzeczenie)

.....
(podpis)

---

1) wymienić: 21 lub 24

Wzór dekretu przeniesienia z urzędu (art. 58).

.....
(nazwa władzy dokonywującej przeniesienia)

.....
(siedziba tej władzy)

Do

.....
(data)

Pan .....

Nr. ....

Przeniesienie.

w .....

Na podstawie art. 58 ustawy z dn. 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462), po wysłuchaniu opinii Rady Szkolnej Okręgowej w ..... z dniem ..... 19 .. r. przenoszę Pan ..... z urzędu z powodu zmiany organizacji szkoły (dla dobra szkoły) ..... na równorzędne stanowisko do ..... 1) w ..... 2).

Po zwolnieniu od obowiązków dotychczasowych win ..... Pan ..... zgłosić się u ..... 3) celem objęcia nowych obowiązków służbowych.

Przeciwko zarządzeniu niniejszemu przysługuje Pan ..... prawo odwołania do ..... w ciągu dni 14 od dnia następnego po dniu doręczenia niniejszego

Okrągła pieczęć urzędu. ....

.....
(nazwa władzy przenoszącej)

Data objęcia służby na
nowym miejscu służbowym

.....
(podpis i tytuł osoby podpisującej)

.....
(podpis wpisującego)

- 1) wymienić szkołę, do której zostanie przeniesiony.
- 2) wymienić miejscowość.
- 3) wymienić tytuł urzędowy bezpośredniego przełożonego, u którego ma się zgłosić.

- U w a g a.
- a) Przy przeniesieniu nauczyciela tymczasowego skreślić od słów „z powodu“ aż do słów: „równorzędne stanowisko“ włącznie,
  - b) słowa zbędne skreślić.

Wzór dekretu przeniesienia na własną prośbę (art. 58)

.....
(nazwa władzy przenoszącej)
.....
(siedziba tej władzy) Do
..... Pan .....
(data) w
Nr. ....

Przeniesienie.

Na podstawie art. 58 ustawy z dn. 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dn. 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) z dniem . . . . 19 . . . r. przenoszę Pan . . . na własną prośbę na stanowisko nauczyciela (na stałą posadę nauczyciela, na stanowisko dyrektora, kierownika) do . . . . . 2) w . . . . . 3).

Po zwolnieniu od obowiązków dotychczasowych win . . Pan . . zgłosić się u . . . . 4) celem objęcia nowych obowiązków służbowych

Okrągła pieczęć urzędu. . . . .
(nazwa władzy przenoszącej)

Data objęcia służby na
nowem miejscu służbowem (podpis i tytuł osoby przenoszącej)
(podpis wpisującego)

- 1) tytuł, względnie charakter służbowy nauczyciela np. „profesora” lub „nauczyciela tymczasowego”,
- 2) wymienić szkołę,
- 3) wymienić miejscowość,
- 4) wymienić przełożonego, u którego ma się zgłosić.

Wzór dekretu przeniesienia w drodze konkursu
art. art. 58 i 11).

(nazwa władzy zarządzającej przeniesienie)

(siedziba tej władzy)

(data)

Nr. . . . .

Treść: Przeniesienie w drodze konkursu.

Do

Pan . . . . .

(imię i nazwisko, tytuł,

charakter służbowy 1)

w . . . . .

Na podstawie art. art. 58 i 11 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) przenoszę Pan . . . z dniem . . . . . r. w drodze konkursu na równorzędne stanowisko do . . . . .

(wymienić nazwę szkoły)

. . . w . . . . .

Po zwolnieniu od obowiązków dotychczasowych win . . Pan . . . zgłosić się bezzwłocznie u . . . . . celem objęcia nowych obowiązków służbowych.

Okrągła pieczęć urzędu.

Data objęcia służby

na nowem miejscu

służbowem . . . . .

(nazwa władzy przenoszącej)

(podpis)

(podpis wpisującego)

1) np. „Do Pana profesora Adama X zamującego stałą posadę nauczyciela gimnazjum państwowego im. B Prusa w X”.

Wzór pisma przenoszącego w stan nieczynny (art. 60).

Minister
Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego

Warszawa, dnia . . . . .

Do

Nr. . . . .

Pan . . . . .
(imię, nazwisko, tytuł)

Przeniesienie w stan nieczynny . . . . .
(charakter służbowy)

. . . . .
(nazwa szkoły)

w . . . . .
(miejscowość)

Na podstawie art. 60 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) przenoszę Pan . . . z dniem . . . . . r. w stan nieczynny z powodu . . . . . 1).

Minister

. . . . .
(podpis)

Okrągła pieczęć urzędu.

- 1) tu wymienić należy zmiany organizacji szkoły lub okoliczności, nie pozwalających ze względu na dobro służby na dalsze zatrudnienie Pan . . . na odpowiadającej stanowisku służbowemu Pan . . . posadzie".

Wzór pisma powołującego do służby czynnej nauczyciela
w stanie nieczynnym (art. 60).

Ministerstwo	Do
Wyznań Religijnych i Oświecenia	Pan . . . . .
Publicznego	(imię, nazwisko, tytuł)
Warszawa, dnia	pozostające . . . w stanie
Nr.	nieczynnym
Powołanie do służby czynnej.	(charakter służbowy) 1)
	(nazwa szkoły)
	w . . . . .
	(miejscowość)

Na podstawie art. 60 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) powołuję Pan . . . z dniem . . . . . r. z powrotem do służby czynnej na . . . . . 2).

(stanowisko, nazwa szkoły i miejscowość)

Celem objęcia obowiązków służbowych win.

Pan . . . zgłosić się bezzwłocznie u . . . 3)

(władza lub osoba)

Okrągła pieczęć urzędu. . . . .

(nazwa władzy powołującej)

Data ponownego objęcia . . . . .

obowiązków . . . . . (podpis)

(podpis wpisującego)

1) np. „stałego nauczyciela“ lub: „dyrektora“.
2) np. „stałą posadę nauczyciela publicznej szkoły powszechnej Nr. . . . w Warszawie“.

Wzór zwolnienia ze służby po upływie 6 miesięcy przebywania w stanie nieczynnym (art. 60).

(nazwa władzy lub urzędu) Do
(siedziba tej władzy lub urzędu) Pan (imię, nazwisko, ew. tytuł)
(data) pozostające . . w stanie nieczynnym
Nr. . . . . (stanowisko, wzgl. charakter służbowy,
Treść: Zwolnienie ze służby. nazwa szkoły)
w (miejscowość)

Na podstawie art. 60 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) [oraz art. 29 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z r. 1924 Nr 6, poz. 46)] zwalniam Pan . . ze służby państwowej z dniem . . . . . r., z którym kończy się sześciomiesięczny okres przebywania Pan . . w stanie nieczynnym [i równocześnie przenoszę Pan . . w stan spoczynku].

Przeciwnko zarządzeniu niniejszemu przysługuje Pan . . prawo odwołania do . . w terminie 14 dni od dnia następnego po doręczeniu niniejszego.

Okrągła pieczęć urzędu. (Nazwa władzy zwalniającej)
(podpis)

U w a g a: Słowa zawarte w klamrach skreśla się, jeżeli nauczyciel nie nabył jeszcze praw emerytalnych.

**Wzór pisma przenoszącego nauczycielkę w stan pozasłuż-
bowy (art. 58 i 61).**

Do
(nazwa władzy lub urzędu)
Pani
(siedziba tej władzy lub urzędu) (imię, nazwisko, tytuł)
(data) (charakter służbowy,
stanowisko)
Nr. . . . .
Treść: Przeniesienie w stan (nazwa szkoły)
pozasłużbowy.
W . . . . .
(miejscowość)

Na podstawie . . . . . 1) ustawy z dnia
1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczy-
cieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego
1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) przenoszę
Panią z dniem . . . . . na własną Jej
prośbę, wyrażoną w piśmie z dnia . . . . .
w stan pozasłużbowy.

(nazwa władzy)
Okrągła pieczęć urzędu.
(podpis)

1) wymienić: „ustępu szóstego art. 58” lub: „art. 61”.

**Wzór deklaracji nauczycielki o rezygnacji ze stanowiska
służbowego w miejscu zamieszkania męża (art. 63).**

D E K L A R A C J A

.....
(imię i nazwisko)
w stanie pozasłużbowym ..... 1)
(stanowisko, względnie tytuł)

Jako przeniesiona w stan pozasłużbowy pi-
smem ..... z dnia ..... r. Nr. . . .
(władza)

nie mając możliwości uzyskania stanowiska służbo-
wego w miejscu zamieszkania mego męża t. j.
w ..... wyrażam gotowość powrotu do
służby czynnej na każdym wyznaczonym mi sta-
nowisku równorzędnem ze stanowiskiem zajmo-
wanem przezemnie przed przejściem w stan po-
zasłużbowy.

.....
(podpis)

.....
(miejsce)

.....
(tytuł)

.....
(data)

1) np „nauczycielki stałej publicznych szkół powszechnych”,
albo: „przełożonej szkoły średniej ogólnokształcącej”

**Wzór pisma powołującego do służby czynnej nauczycielkę
w stanie pozasłużbowym (art. 63).**

.....
(nazwa władzy lub urzędu)
.....
(siedziba tej władzy lub urzędu)
.....
(data)
Nr. ....

Do
Pani .....
(imię i nazwisko)
pozostającej w stanie
pozasłużbowym

**Treść: Powołanie do służby
czynnej ze stanu ..... 1)
pozasłużbowego. (stanowisko, względnie tytuł)**

Na podstawie art. 63 ustawy z dnia 1 lipca
1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w
brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r.
(Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) powołuję Panią
z dniem ..... z urzędu 2) z powrotem
do służby czynnej na .....
(stanowisko, nazwa szkoły, miejscowość)

Celem objęcia obowiązków służbowych win-
na Pani zgłosić się bezzwłocznie u .....
(władza lub osoba)

Okrągła pieczęć urzędu. ....
(nazwa władzy)

Data ponownego objęcia
obowiązków .....
(podpis)

.....
(podpis wpisującego)

1) np. „kierowniczką 7-klasowej publicznej szkoły powszechnej”
2) lub: „na prośbę z dnia .....

Wzór dekretu zwolnienia ze służby po upływie oznaczonego do przebywania w stanie pozasłużbowym czasu (art. 63).

..... (nazwa władzy zwalniającej) ..... (siedziba tej władzy) ..... (data) Nr.	Do Pani ..... (imię, nazwisko, ew. tytuł) pozostającej w stanie pozasłużbowym ..... stanowisko, wzgl. charakter służbowy, nazwa szkoły) ..... w .....
---	--

Treść: Zwolnienie ze służby.

Na podstawie art. 63 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) zwalням Panią z państwowej służby nauczycielskiej z dniem . . . . . r., z którym kończy się oznaczony artykułem 63 powołanej wyżej ustawy pięcioletni okres czasu pozostawania w stanie pozasłużbowym.

Równocześnie po myśli powołanego artykułu ustawy przyznaję pani odprawę w wysokości . . . . . miesięcznego pełnego ostatnio pobieranego uposażenia służbowego.
(ilość)

Przeciwko zarządzeniu niniejszemu przysługuje Pani prawo odwołania do . . . . . w terminie 14 dni od dnia następnego po doręczeniu niniejszego.

Okrągła pieczęć urzędu.

.....
(nazwa władzy zwalniającej)

.....
(podpis)

Wzór pisma powierzającego nauczycielowi pełnienie czynności w urzędzie administracji szkolnej (art. 64).

.....
(nazwa władzy lub urzędu)

.....
(siedziba tej władzy lub urzędu)

.....
(data) Do

Nr. ....
Treść: Powierzenie czynności. Pan .....

.....
(urząd, miejscowość) w .....

Na podstawie art. 64 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462), powierzam Pan . . . za Je . . . zgodą, wyrażoną w piśmie z dnia . . .
..... czynności .....

(charakter tych czynności)
w . . . . . na czas od dnia . . . . .
(urząd i miejscowość)
do dnia . . . . . r.

Przez czas pełnienia tych czynności będzie Pan . . . pod względem praw i obowiązków traktowan . . . według przepisów ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164).

Okrągła pieczęć urzędu. .....
(nazwa władzy)

Data objęcia czynności .....
(podpis)

.....
(podpis wpisującego)

Wzór przyjęcia zgłoszenia o dobrowolnem wystąpieniu ze służby (art. 67).

.....
(nazwa władzy lub urzędu)
.....
(siedziba tej władzy lub urzędu)   Do
.....
.....
(data)   Pan .....
.....
Nr. . . . .   (imię, nazwisko, charakter
.....
.....
(służbowy, wzgl. stanowisko)

Treść: Przyjęcie zgłoszenia
o dobrowolnem wystąpieniu ze służby. . . . . .
.....
(nazwa szkoły)
w . . . . .
(miejscowość)

Na podstawie art. 67 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) przyjmuję zgłoszenie Pan . . . z dnia . . . . . o dobrowolnem wystąpieniu ze służby z dniem . . . . . (pod warunkiem należytego oddania urzędowania przed wyżej powołaną datą.

Przeciwko wymienionemu warunkowi przysługuje Pan . . . prawo odwołania do . . . . . w terminie 14 dni od dnia następnego po doręczeniu niniejszego).

Okrągła pieczęć urzędu.

.....
(nazwa władzy)
.....
(podpis)

**Wzór odroczenia przyjęcia zgłoszenia o dobrowolnem
wystąpieniu ze służby (art. 67).**

.....
(nazwa władzy lub urzędu)

.....
(siedziba tej władzy lub urzędu)

.....
(data)

Do

Nr . . . . .

Pan . . . . .
(imię, nazwisko, charakter

Treść: Odroczenie przyjęcia
zgłoszenia o dobrowolnem
wystąpieniu ze służby.

.....
służbowy, wzgl. stanowisko)
.....
(nazwa szkoły)

W . . . . .
(miejscowość)

Na podstawie art. 67 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) odraczam termin przyjęcia zgłoszenia Pan . . . z dnia . . . o dobrowolnem wystąpieniu ze służby do czasu ostatecznego załatwienia prowadzonego przeciwko Pan . . śledztwa karnego 1) (do czasu uregulowania przez Pan . . zaległych zobowiązań pieniężnych, wynikłych ze stosunku służbowego).

Przeciwko powyższemu odroczeniu przyjęcia zgłoszenia o dobrowolnem wystąpieniu ze służby przysługuje Pan . . prawo odwołania do . . . w terminie 14 dni od dnia następnego po doręczeniu niniejszego.

Okrągła pieczęć urzędu. ....

.....
(nazwa władzy)

.....
(podpis)

---

1) lub „dochodzenia dyscyplinarnego“

Wzór pisma zwalniającego nauczyciela tymczasowego na podstawie art. 69 lub 70.

Do
 (nazwa władzy lub urzędu) Pan . . . . .
 (siedziba tej władzy lub urzędu) (tymczasowe . . . . . nauczyciel . . . . .
 (data) . . . . .
 Nr. . . . . (nazwa szkoły)
 W . . . . .
 Treść: Zwolnienie ze służby. (miejscowość)

Na podstawie art. 69 (albo 70) i 71 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) zwalniam Pan . . . z dniem . . . . . ze służby 1).

Wobec tego, że służba Pan . . . w ciągu lat: . . . . . była nienaganna uzyskał . . . Pan . . . prawo do odprawy w wysokości . . . . . miesięcznego pełnego, ostatnio pobieranego, uposażenia służbowego 2).

Przeciwko zarządzeniu niniejszemu przysługuje Pan . . . prawo odwołania do . . . . . w terminie 14 dni od dnia następnego po doręczeniu niniejszego.

Okrągła pieczęć urzędu.

(nazwa władzy)

(podpis)

- 1) w wypadkach zwolnienia na podstawie art. 70 dodać: z powodu . . . . . w piśmie Nr. . . . . z dnia . . . . . orzeczenia opiewającego: „ogólna ocena pracy niezadowolająca”.
- 2) drugi ustęp należy opuścić, gdy służba zwalnianego nauczyciela była naganna.

**Wzór orzeczenia o unieważnieniu mianowania i wydaleniu
ze służby (art. 73).**

.....
(nazwa władzy lub urzędu)

.....
(siedziba tej władzy lub urzędu)

.....
(data)

Do

Nr. ....

Pan .....

Treść: Orzeczenie o unieważ-
nieniu mianowania
i wydaleniu ze służby.

w .....

Na podstawie art. 73 ustawy z dnia 1 lipca
1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w
brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r.
(Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) z powodu . . .

(wymienić

..... unieważniam mianowanie
jeden z powodów, wymienionych w art. 73)

Pan . . . na stanowisko . . . . . dokonane
(wymienić)

pismem Nr. . . . . z dnia . . . . .
i jednocześnie z dniem dzisiejszym wydałam
Pan . . . ze służby państwowej.

Przeciwko zarządzeniu niniejszemu przysłu-
guje Pan . . . odwołanie do . . . . . w termi-
nie 14 dni od dnia następnego po doręczeniu ni-
niejszego.

.....
(nazwa władzy)

Okrągła pieczęć urzędu.

.....
(podpis)

Wzór dekretu ustalenia (art. 145 i 146).

.....
(nazwa władzy wydającej dekret)

.....
(siedziba tej władzy)

Do

.....
(data)

Nr. ....

Pan .....

Dekret ustalenia.

w .....

Niniejszem stwierdzam, iż z dniem 1 stycznia 1927 r. na podstawie ustępu . . . . . 1)

(wymienić ustęp)

ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462), stał się Pan . . stał . . w rozumieniu ustawy nauczyciel . . . . .

(wymienić rodzaj szkół)

Wobec powyższego zgodnie z postanowieniem art. 146 powołanej ustawy wydaję Pan . niniejszy dekret ustalenia.

Okrągła pieczęć urzędu.

Data złożenia przysięgi służbowej.

.....
(nazwa władzy wydającej dekret)

.....
(podpis wpisującego)

.....
(podpis)

---

1) np „ustępu pierwszego art. 145“, „ustępu drugiego art. 145“ lub „ustępu pierwszego art. 146“.

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO

.....

data . . . . .

Nr. . . . .

Do

P. . . . .

Pan . . . . .

dochodzenie dyscyplinarne

w . . . . .

Na podstawie ustępu drugiego art. 102 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462), wdrażam przeciwko Pan . . . dochodzenie dyscyplinarne z powodu . . . . .

.....
.....

Przeprowadzenie dochodzenia powierzyłem p. . . . .

.....
.....

Kurator

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO

Do
data . . . . . Pan. . . . .
Nr. . . . .
P. . . . . w . . . . .
dochodzenie dyscyplinarne.

Na podstawie ustępu drugiego art. 102 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) powierzam Pan . . . . . przeprowadzenie dochodzenia dyscyplinarnego przeciwko p. . . . . nauczyciel . . . . .

Zarzuty przeciwko p. . . . . znajdują się (w załączonym piśmie lub w załączonych aktach) . . . . .

W myśl ustępu czwartego, wymienionego wyżej artykułu może zażądać Pan . . . . . współdziałania władz administracyjnych i organów policyjnych w szczególności wtedy, gdy świadkowie lub znawcy mieszkają poza obrębem powiatu, a nie czynią zadość Pańskiemu wezwaniu lub bez ustawowego powodu uchylają się od zeznań.

Władze administracyjne i organa policyjne obowiązane są w myśl wymienionego przepisu udzielić Pan . . . . . odpowiedniej pomocy, stosując przytem obowiązujące w postępowaniu administracyjnym przepisy o wzywaniu i przesłuchiwaniu stron.

Jeżeli zajdzie potrzeba przesłuchania świadków lub znawców pod przysięgą, może Pan . . . . . zwrócić się do właściwego sądu pierwszej instancji o przesłuchanie tych osób pod przysięgą, powołując się na postanowienia ustępu trzeciego art. 102 wymienionej ustawy i na niniejszą delegację.

Wyniki przeprowadzonego dochodzenia ze chce Pan . . . . . przedłożyć mi bezzwłocznie.

Okrągła pieczęć urzędu.

Kurator

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 27 lutego 1922 r.

w sprawie zmiany art. 12 rozporządzenia Rady Ministrów z 5 sierpnia 1920 r. o dodatkach do płacy zasadniczej funkcjonariuszów państwowych oraz załącznika Nr 4 do tegoż artykułu.

(Dz. U. Rz. P. Nr. 22, poz. 183).

Na podstawie przepisów o dodatku za studja wyższe do zasadniczej płacy funkcjonariuszów państwowych, zawartych w ustawach z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu tych funkcjonariuszów (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 429 do 435) zarządza się co następuje:

§ 1. Ustęp 2) a) art. 12 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 sierpnia 1920 r. o dodatkach do płacy zasadniczej funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 77, poz. 521) otrzymuje następujące brzmienie:

„jednej z wymienionych w następującym wykazie kategorii (załącznik Nr. 4) w jednej ze szkół wyższych tam wyliczonych, przyczem o ile chodzi o szkoły poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej z wyjątkiem Rosji, studja winny być ukończone przed 1 listopada 1918 r. co do osób przynależnych do jednej z przyznanych Polsce miejscowości Śląska Cieszyńskiego przed 10 sierpnia 1920 r. studja w szkołach wyższych w Rosji winny być ukończone przed 1 października 1917 r. jako datą, od której ustrój tych szkół został zmieniony“.

§ 2. Załącznik Nr. 4 do art. 12 wyszczególnionego w § 1 rozporządzenia otrzymuje następujące brzmienie:

„Załącznik Nr. 4 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 sierpnia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 77, poz. 521).

Wykaz obejmujący uniwersytety i szkoły wyższe, równorzędne uniwersytetowi oraz udzielane przez nie świadectwa (dyplomy).

A. P o l s k a.

Uniwersytety: Jagielloński w Krakowie, Jana Kazimierza we Lwowie, Warszawski, Poznański i Stefana Batoryego w Wilnie.

Politechniki: Lwowska i Warszawska.

Akademja Weterynarji we Lwowie.

Akademja Rolnicza w Dublanach (przemieniona na Wydział rolniczo-leśny Politechniki Lwowskiej) i Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, istnieją-

ca od r. 1911 do 1916 pod nazwą: Kursy Przemysłowo-Rolnicze w Warszawie, a od roku 1916 do 1918 pod nazwą: Wyższa Szkoła Rolnicza w Warszawie.

Akademja Górnicza w Krakowie.

Wyższa Szkoła Handlowa w Warszawie, istniejąca od 1912/13 do 1915 pod nazwą: Wyższe Kursy Handlowe im. Aug. Zielińskiego.

Akademja sztuk pięknych w Krakowie.

Seminarja duchowne djecezjalne w Poznaniu, Pelplinie, Tarnowie, Przemyślu (rzymsko-kat. i greckokat.) i Stanisławowie (greckokat.) oraz zakłady teologiczne X.X. Misjonarzy w Krakowie i O.O. Jezuitów w Krakowie.

Dowodem ukończenia studjów są:

przy studjach teologicznych: a) absolutorjum z całkowitego kursu nauk na jednym z uniwersyteckich wydziałów teologicznych lub w jednym z wymienionych seminarjów djecezjalnych względnie zakładów teologicznych, b) dyplom doktora teologii;

przy studjach prawniczych: a) świadectwa trzech egzaminów rządowych prawno-histerycznego, sądowego i politycznego, b) dyplom magistra praw, c) dyplom doktora praw, d) świadectwo końcowego egzaminu państwowego na wydziale prawa i nauk politycznych Uniwersytetu Warszawskiego i na wydziale prawa i nauk społecznych Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie dla absolwentów nauk prawnych uniwersytetów obcych;

przy studjach lekarskich: a) dyplom lekarski lub b) dyplom doktora wszech nauk lekarskich jednego z uniwersyteckich wydziałów lekarskich, c) świadectwo uzupełniającego egzaminu lekarskiego, złożonego przed komisją egzaminacyjną przy Uniwersytecie Warszawskim, d) świadectwo końcowego egzaminu lekarskiego dla absolwentów uniwersytetów niemieckich, pochodzących z ziem polskich b. cesarstwa niemieckiego, złożonego przed komisją egzaminacyjną przy Uniwersytecie Warszawskim;

przy studjach filozoficznych: a) świadectwo egzaminu naukowego dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich, b) dyplom doktora filozofji;

przy studjach politechnicznych: a) świadectwo złożenia drugiego egzaminu państwowego, b) dyplom doktora nauk technicznych; przy studjach specjalnych geodetycznych: świadectwo egzaminu państwowego;

przy studjach weterynaryjnych: a) dyplom lekarza weterynaryjnego, b) dyplom doktora nauk weterynaryjnych;

przy studjach farmaceutycznych: dyplom magistra farmacji;

przy studjach rolniczych i leśnych: a) świadectwo ukończenia czteroletniego kursu nauk na studjum rolniczym Uniwersytetu Jagiellońskiego, b) dyplom studjum rolniczego Uniwersytetu Jagiellońskiego, c) świadectwo egzaminu głównego dawnej Akademji Rolniczej w Dublanach, d) dyplom dawnej Akademji Rolniczej w Dublanach, e) dyplom Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, f) dyplom Wyższej Szkoły Rolniczej w Warszawie, g) dyplom Kursów Przemysłowo-Rolniczych w Warszawie;

przy studjach handlowych: dyplom Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie;

przy studjach w zakresie sztuk pięknych: świadectwo ukończenia studjów, wydane przez Akademię Sztuk Pięknych w Krakowie.

B. Wolne miasto Gdańsk.

Politechnika w Gdańsku: dowodem ukończenia studjów są: a) dyplom inżyniera i b) dyplom doktora inżynierji.

C. Austria i kraje sukcesyjne.

Uniwersytety: w Czerniowcach, Gracu, Innsbruku, Pradze (czeski i niemiecki) i Wiedniu;

Politechniki: w Bernie (czeska i niemiecka), Gracu, Pradze (czeska i niemiecka) i Wiedniu,

Akademja Weterynarji w Wiedniu,

Akademja Ziemiańska w Wiedniu,

Akademje Górnicze w Leoben i Przybramie,

Akademja Eksportowa w Wiedniu,

Akademja Konsularna w Wiedniu,

Akademja dla sztuk plastycznych w Wiedniu.

Samodzielne wydziały teologiczne: w Ołomuńcu, Solnogrodzie i Wiedniu (ewang.); Zakład naukowy teologii izraelskiej w Wiedniu; rzym.-kat. Seminarja duchowne djecezjalne w całej Austrii i krajach sukcesyjnych.

Dowodem ukończeniu studjów są:

przy studjach teologicznych, prawniczych, lekarskich, filozoficznych, politechnicznych, weterynaryjnych, w zakresie sztuk pięknych oraz studjów specjalnych: świadectwa, jak w szkołach wyższych polskich;

przy studjach górniczych świadectwa dwóch egzaminów państwowych;

przy studjach rolniczych i leśnych świadectwa trzech egzaminów państwowych;

przy studjach handlowych — dyplom Akademji Eksportowej w Wiedniu;

przy studjach konsularnych — absolutorjum pięcioletniego kursu nauk Akademji Konsularnej.

D. Niemcy.

Uniwersytety: w Berlinie, Bonn, Erlangen, Frankfurcie nad Menem, Fryburgu w Badenji, Giessen, Getyndze, Gryfji, Halli, Heidelbergu, Jenie, Kilonji, Kolonji, Królewcu, Lipsku, Marburgu, Monachjum, Monasterze, Rostoku, Strassburgu (dawny), Tybindze, Wrocławiu i Würzburgu,

Akademja Wojskowo-Lekarska w Berlinie,

Akademje Weterynaryj: w Berlinie, Hanowerze, Monachjum i Stutgardzie,

Politechniki: w Akwizgranie, Berlinie, Brunszwiku, Darmsztadzie, Dreznie, Hanowerze, Karlsruhe, Monachjum, Stutgardzie i Wrocławiu,

Akademje Rolnicze (Landwirtschaftliche Hochschulen): w Berlinie, Bonn, Poppelsdorf, Hohenheim i Weihenstephan,

Akademje leśnicze: w Eberswaldzie, Eisenach, Hann-Münden i Tharandt,

Akademje Górnicze: w Berlinie, Claustal i Freibergu w Saksonji,

Akademje Handlowe (Handelshochschulen) w Berlinie, Kilonji, Lipsku, Mannheim i Monachjum,

Akademje Sztuk Pięknych: w Berlinie, Dreznie, Düsseldorfie, Karlsruhe, Kassel, Królewcu, Monachjum i Stutgardzie.

Dowodem ukończenia studjów są:

przy studjach uniwersyteckich: a) świadectwo złożenia egzaminów państwowych dla teologów, prawników, lekarzy i nauczycieli, b) dyplom doktora jednego z wydziałów uniwersyteckich;

przy studjach politechnicznych i górniczych: a) dyplom inżyniera, b) dyplom doktora inżynierji;

przy studjach weterynaryjnych: a) świadectwo egzaminu zawodowego (Fachprüfung), b) dyplom doktora medycyny weterynaryjnej;

przy studjach rolniczych: a) świadectwo egzaminu końcowego (Landwirtschaftliche-Abgansprüfung), b) świadectwo egzaminu zawodowego (Landwirtschaftslehrerprüfung, Wissenschaftliche Prüfung für Tierzuchtinspektoren, Landmesserprüfung, Kulturtechnische Prüfung, Brauerei - Ingenieur-Prüfung, Examen für Zuckarfabriks Ingenieur

Fachlehrerprüfung für niedere Landwirtschaftliche Anstalten);

przy studjach leśniczych: świadectwo egzaminu dyplomowego z leśnictwa;

przy studjach handlowych: świadectwa egzaminu dyplomowego;

przy studjach w zakresie sztuk pięknych: świadectwo ukończenia studjów.

E. Rosja.

Uniwersytety: w Charkowie, Dorpacie (dawny), Helsingforsie (dawny), Kazaniu, Kijowie, Moskwie, Odesie, Saratowie, Petersburgu, Tomsku i Warszawie (dawny); Wyższe Kursy Żeńskie w Moskwie i Petersburgu.

Wojenna Akademia Prawnicza w Petersburgu, Cesarska Szkoła Prawna w Petersburgu, Liceum Aleksandrowskie w Petersburgu, Demidowskie Liceum Prawnicze w Jarosławiu, Cesarskie Liceum Cesarzewicza Mikołaja w Moskwie.

Wojenna Akademia Medyczna w Petersburgu, Żeński Instytut Medyczny w Petersburgu.

Instytuty historyczno - filozoficzne w Petersburgu i Nieżynie, Łazarewski Instytut Języków Wschodnich w Moskwie, Instytut Orientalny we Władywostoku, Żeński Instytut Pedagogiczny w Petersburgu.

Politechniki: w Helsingforsie (dawna), Kijowie, Nowo-Czerkasku, Rydze (dawna) i Warszawie (dawna); Instytuty Technologiczne: w Charkowie, Petersburgu i Tomsku; Moskiewski Instytut Inżynierów Drogowych i Wodnych (przedtem Cesarski Instytut Inżynierów Komunikacji), Instytut Inżynierów Drogowych i Wodnych w Petersburgu; Wyższa Szkoła techniczna w Moskwie; Instytut Politechniczny w Petersburgu; Instytut Inżynierów Cywilnych w Petersburgu; Instytut Elektrotechniczny w Petersburgu; Żeńskie Kursy Politechniczne w Petersburgu; Konstantynowski Instytut Mierniczy w Moskwie;

Instytuty Weterynaryjne: w Charkowie, Dorpacie (dawny), Kazaniu i Warszawie (dawny);

Instytuty leśnicze i rolnicze w Moskwie, Puławach (dawny), Petersburgu (Instytut leśniczy); Stebutowskie Kursy Żeńskie Rolnicze w Petersburgu;

Instytut Górniczy w Petersburgu, Wyższa Szkoła Górnicza w Ekaterynosławiu;

Akademje Sztuk Pięknych w Petersburgu i Moskwie;

Akademja duchowna (rzym.-kat.) w Petersburgu;

Akademje duchowne (prawosławne): w Kazaniu, Kijowie, Moskwie i Petersburgu;

Dowodem ukończenia studjów są:

przy studjach teologicznych, prawniczych, lekarskich, historyczno - filologicznych, matematyczno - przyrodniczych, ekonomicznych: dyplom kandydata, dyplom ukończonego (rzeczywistego) studenta, dający prawa do 10 lub 12 rangi urzędników państwowych, dyplom 1 lub 2 stopnia; na wydziałach medycznych: dyplom lekarza; w Instytutach historyczno - filologicznych: dyplom nauczyciela gimnazjalnego; dyplomy oznaczone, jako równorzędne;

przy studjach politechnicznych i mierniczych: dyplom inżyniera (dający prawa do 10 lub 12 rangi urzędników państwowych);

przy studjach weterynaryjnych: dyplom lekarza weterynarii;

przy studjach leśnych i rolniczych: dyplom uczonego agronoma, hydrotechnika, leśnika lub inny oznaczony jako równorzędny (dający prawa do 10 lub 12 rangi urzędników państwowych);

przy studjach w zakresie sztuk pięknych: dyplom artysty lub architekta (dający prawa do 10 lub 12 rangi urzędników państwowych);

F. Belgja.

Uniwersytety państwowe: w Gandawie i Leodjum, Wolny Uniwersytet w Brukseli, Uniwersytet katolicki w Lowanjum;

Akademja Górnicza i Wydział Politechniczny (École de Mines et Faculté polytechnique) w Mons;

Akademja Weterynarii (École de Médecine Vétérinaire de l'Etat w Cureghem);

Wyższy Instytut Handlowy w Antwerpji.

Dowodem ukończenia studjów są:

przy studjach teologicznych: świadectwo stopnia licencjata teologii lub prawa kanonicznego;

przy innych studjach uniwersyteckich: dyplom jednego ze stopni państwowych (grandes légaux), a nie stopni naukowych (grades scientifiques): doktora, inżyniera i t. p. potwierdzony przez Commission d'enterinement;

przy studjach technicznych: dyplom inżyniera lub chemika;

przy studjach weterynaryjnych: dyplom lekarza weterynarii;

przy studjach handlowych: stopień licencjata lub doktora.

G. *Francja.*

Uniwersytety w Aix-Marseille, Algerze, Besançon, Bordeaux, Caen, Clermont, Dijon, Grenoble, Lille, Lyon, Montpellier, Nancy, Paryżu, Poitiers, Rennes, Strassburgu i Tuluzie;

Ecole Normale Supérieure w Paryżu, Ecole Pratique des Hautes Études à la Sorbonne w Paryżu, Ecole Nationale des Chartes w Paryżu, École Spéciale des Langues Orientales Vivantes w Paryżu;

Szkoły techniczne: Ecole Nationale des Ponts et Chaussées w Paryżu, Ecole Nationale Supérieure des Mines w Paryżu, Ecole Polytechnique w Paryżu, Ecole Supérieure d'Electricité w Paryżu, Ecole Centrale des Arts et Manufactures w Paryżu, Ecole Centrale Lyonnaise w Lyonie, Ecole Nationale des Mines w St. Etienne, Ecole Spéciale d'Architecture w Paryżu, Ecole Municipale de Physique et de Chimie Industrielle w Paryżu;

Institut Nationale Agronomique w Paryżu, École Nationale des Eaux et Forêts w Nancy;

Ecole des Hautes Etudes Commerciales w Paryżu, École Coloniale w Paryżu;

Ecole Nationale des Beaux-Arts w Paryżu;

Institut Catholique w Paryżu, Wydział Teologii Protestantckiej w Paryżu.

Dowodem ukończenia studjów są:

przy studjach uniwersyteckich — z wyjątkiem lekarskich — dyplomy stopni państwowych: a) licencjata lub b) doktora (nie uniwersytecki dyplom doktora);

przy studjach lekarskich tylko państwowy dyplom doktora lub chirurga dentysty;

przy studjach politechnicznych: dyplom inżyniera;

przy studjach specjalnych: odpowiednie dyplomy.

H. *Szwajcaria.*

Uniwersytety: w Bazylei, Bernie, Fryburgu, Genewie, Lozannie, Neufchatel, Zurychu;

Politechnika w Zurychu.

Dowodem ukończenia studjów są:

przy studjach uniwersyteckich: dyplom licencjata lub doktora, związkowy dyplom lekarski (dla lekarzy medycyny, dentystów lub weterynarzy) albo farmaceutyczny;

przy studjach politechnicznych: dyplom inżyniera lub chemika.

I. *Włochy.*

Uniwersytety: w Bolonji, Katanji, Genui, Messynie, Neapolu, Padwie, Palermo, Pawji, Pizie, Rzymie, Turynie,

Uniwersytet Gregorjański w Rzymie, Papieski Instytut Biblijny w Rzymie,

Politechniki i akademje weterynarji w Medjolanie, Turynie i Neapolu.

Dowodem ukończenia studjów są:
dyplom doktora (laurea) lub dyplom zawodowy inżyniera, aptekarza i t. p.

J. *Wielka Brytania z Irlandją.*

Uniwersytety: w Birmingham, Bristolu, Cambridge, Leeds, Londynie, Oxfordzie, Edynburgu, Glasgowie i Dublinie.

Dowodem ukończenia studjów są:
dyplomy jednego z następujących stopni (z bliższem określeniem umiejętności) bakalaureat (Bachelor), magisterjum (Master) i doktorat (Doctor).

K. *Stany Zjednoczone Północnej Ameryki.*

Uniwersytety: University of California (Berkeley), Leland Stanford Junior University, University of Colorado (Boulder, Yale University (New-Haven), University of Chicago, Nort-western University (Chicago), University of Michigan (Ann Arbor), John Hopkins University (Baltimore), Harward University (Cambridge), State University of Iowa (Iowa City), Columbia University (New-York), University of Pennsylvania (Philadelphia), University of Pittsburgh Princeton University, Boston University, Cornell University (Ithaca N. Y.), New-York University, University of Illinois (Urbana).

Dowodem ukończenia studjów są:
dyplomy: magistra (master), doktora (doctor), na wydziałach prawniczych także świadectwa ze stopni bakalaureatu (Bachelor of Laws) oraz dla nauk technicznych dyplom inżyniera.

Powyższy wykaz zawiera z pomiędzy zagranicznych szkół wyższych i udzielanych przez nie dyplomów jedynie ważniejsze. Władza przyznająca dodatek za studia wyższe, winna w razie przedłożenia jej dowodów ukończenia zagranicznych studjów wyższych, niewymienionych w wykazie, odnieść się do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego celem rozstrzygnięcia w myśl p. 2 c art. 12 rozporządzenia Rady Ministrów z 5 sierpnia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 77, poz. 521).

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z mocą obowiązującą począwszy od dnia 1 lipca 1920 r. Równocześnie uchyla się rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 listopada 1920 r. w przedmiocie zmian w spisie wyższych zakładów naukowych, których ukończenie daje prawo do dodatku za studia wyższe do zasadniczej płacy funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 118, poz. 781).

O K Ó L N I K

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 24 kwietnia 1926 Nr. 0 Prez. 3284/26,

w sprawie postępowania władz szkolnych przy mianowaniu nauczycieli religii katolickiej.

(Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 9, poz. 104).

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1925 r. o zatwierdzeniu układu ze Stolicą Apostolską, określającego stosunek Państwa do Kościoła rzymsko-katolickiego (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 324) zarządzam co następuje:

Jeżeli w publicznej szkole powszechnej zawakuje posada nauczyciela religii katolickiej, wówczas Inspektor Szkolny zwraca się do właściwego Biskupa Diecezjalnego z prośbą o wyznaczenie kandydata na wakujące stanowisko. W wypadkach, gdy stanowisko nauczyciela religii katolickiej wakuje w szkole państwowej o poziomie szkół średnich, o wyznaczenie kandydata na nauczyciela religii zwraca się do Biskupa Diecezjalnego Kuratorjum.

Po wyznaczeniu przez Biskupa Diecezjalnego kandydata, wymienione wyżej władze szkolne, o ile nie są uprawnione do mianowania nauczycieli religii, przesyłają pismo Biskupa władzy, uprawnionej do mianowania, dołączają akta sprawy i przedstawiają ze swej strony odpowiedni wniosek, kierując się przytem przepisami, obowiązującymi przy mianowaniu nauczycieli.

Władza uprawniona do mianowania nauczycieli religii mianuje wskazanego przez Biskupa kandydata nauczycielem religii, wydaje zamianowanemu nauczycielowi dekret nominacyjny jednocześnie przesyła odpis dekretu nominacyjnego właściwemu Biskupowi Diecezjalnemu do wiadomości.

Jeżeli władza, uprawniona do mianowania, nie uważa za właściwe mianować nauczycielem religii katolickiej

kandydata, wskazanego przez Biskupa Diecezjalnego, wówczas zwraca się do Biskupa o wskazanie innego kandydata.

Postanowienia niniejszego okólnika obowiązują od dnia ogłoszenia. Z dniem tym tracą moc obowiązującą dotychczasowe przepisy w niniejszej sprawie.

O K Ó L N I K

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 27 lutego 1927 Nr. I 3031/27

w sprawie legitymacyj kolejowych dla nauczycielek w stanie pozasłużbowym.

Ministerstwo W. R. i O. P. oznajmia, iż nauczycielce, która przeszła w stan pozasłużbowy w myśl art. 61 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530) nie przysługuje prawo korzystania z legitymacji urzędniczej przy przejazdach kolejami, ponieważ prawo to wynika z ustawy uposażeniowej z dnia 9.X. 1923 r. i zarządzeń opierających się na tej ustawie, która to ustawa nie ma żadnego skutku w czasie przebywania nauczycielki w stanie pozasłużbowym, a to ze względu na postanowienia art. 62 przytoczonej na wstępie ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli.

O K Ó L N I K

Ministra Sprawiedliwości

z dnia 19 marca 1927 Nr. 1273/II. O.

w sprawie delegowania sędziów, jako członków i ich zastępców, do Komisji Dyscyplinarnych dla nauczycieli i odbywania posiedzeń tych Komisji w gmachach sądowych, podany do wiadomości Kuratorjom Okręgów Szkolnych pismem Ministerstwa W. R. i O. P.

z dnia 4 kwietnia 1929 r. Nr. I. 5472 27.

Na podstawie ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. Ust. R. P. Nr. 92, poz. 530) w miejsce dotychczasowych urzędów dyscyplinarnych dla nauczycieli, powołanych dekretem z dnia 7 lutego 1919 r. (Dz. Pr. P. P. Nr. 14, poz. 187), wchodzi w życie okręgowe komisje dyscyplinarne przy Kuratorjach

okręgów szkolnych: białostockiego w Białymstoku, krakowskiego w Krakowie, lubelskiego w Lublinie, lwowskiego we Lwowie, łódzkiego w Łodzi, poleskiego w Brześciu nad Bugiem, pomorskiego w Toruniu, poznańskiego w Poznaniu, warszawskiego w Warszawie, wileńskiego w Wilnie i wołyńskiego w Równem, oraz Ministerjalna Komisja Dyscyplinarna i Najwyższa Komisja Dyscyplinarna w Warszawie.

W skład wspomnianych Komisyj, w myśl art. 87, 88 i 89 wyżej powołanej ustawy, wchodzi, jako członkowie i jako ich zastępcy, sędziowie odpowiednich sądów, delegowani przez Prezesów właściwych sądów.

W związku z powyższem proszę Panów Prezesów o delegowanie, na prośbę Kuratorów okręgów szkolnych, sędziów odpowiednich sądów, jako członków i zastępców członków wspomnianych Komisyj.

Ponieważ lokale władz szkolnych nie nadają się na odbywanie posiedzeń i rozpraw dyscyplinarnych, a przewodniczącymi komisyj dyscyplinarnych mają być nadal sędziowie państwowi, wskazane jest, by posiedzenia tych komisyj odbywały się w gmachu tego sądu, którego członkiem jest sędzia, biorący udział w danej komisji.

Powołując się na okólnik Ministerstwa Sprawiedliwości Nr. 249 z dnia 18 marca 1920 r. Nr. 6260/20, proszę Panów Prezesów o wydanie w tym sensie dalszych stosownych zarządzeń.

O K O L N I K

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 31 maja 1927 Nr. I 8122/27.
**w sprawie interpretacji art. 69 i 152 ustawy o stosunkach
służbowych nauczycieli.**

Ministerstwo W. R. i O. P. wyjaśnia co następuje:

Przy stosowaniu art. 69 ustęp 2-gi oraz art. 152 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530) uwzględniać należy lata służby podlegające na podstawie obowiązujących przepisów ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 6 ex 24, poz. 46) zaliczeniu do wysługi emerytalnej.

Wysokość zatem odprawy przysługującej zwolnionemu nauczycielowi tymczasowemu publicznej szkoły powszechnej względnie prawo do emerytury zależy od liczby lat służby liczących się do wysługi emerytalnej na pod-

stawie art. 37 i 38 względnie art. 81 i ewentualnie art. 97 powołanej wyżej ustawy emerytalnej.

Na omawiane uprawnienia jest bez wpływu okoliczność uwzględnienia pracy zawodowej przy wymiarze uposażenia w służbie czynnej na podstawie ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 434) i art. 108 ustawy z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924).

Na pytanie, czy nauczyciel tymczasowy może ubiegać się o zaliczenie mu pracy w szkołach prywatnych na mocy art. 97 ustawy emerytalnej, odpowiedź wypada przecząco, gdyż w art. 97 ubieganie się takie nie jest przewidziane. Natomiast niema przeszkody, aby Kuratorjum, o ile są warunki w artykule tym wymienione, z urzędu przedstawiło odpowiedni wniosek Ministerstwu, podobnie, jak się to dzieje przy przenoszeniu w stan spoczynku, poczem zaliczenie dokonane ewentualnie przez Ministerstwo W. R. i O. P. w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu miałyby wpływ bądź na wysokość odprawy (art. 69), bądź na prawo do emerytury i wysokość uposażenia emerytalnego (art. 152). Sprawę przerw w służbie należy w myśl ogólnej zasady, wypowiedzianej na wstępie oceniać również według przepisów ustawy emerytalnej.

O K Ó L N I K

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 17 sierpnia 1927 Nr. I 14487/27

w sprawie odprawy.

Ministerstwo W. R. i O. P. wyjaśnia, że nauczycielom, zwolnionym ze służby z datą późniejszą, niż data wejścia w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 592) należy odprawę przewidzianą w art. 69 ustęp drugi ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530) wypłacić w wysokości przewidzianej w art. 1 punkcie 44 powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, bez względu na termin, w którym nauczyciel otrzymał zawiadomienie o rozwiązaniu stosunku służbowego i na datę asygnowania odprawy. Nauczyciel zatem zwolniony z dniem 31 sierpnia 1927 r., choćby wypowiedzenie nastąpiło np. w maju 1927 r. otrzymać może odprawę w wysokości najwyżej 5-cimiesięcznego uposażenia. Zaznacza się, że wypłata odprawy nie powinna poprzedzać daty, od której nauczyciela zwolniono.

O K Ó L N I K

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 20 sierpnia 1927 r. Nr. I-14102/27.
w sprawie zwrotu odprawy przez nauczycieli przyjętych
ponownie do służby państwowej.

Ministerstwo W. R. i O. P. wyjaśnia, że w razie wstąpienia do służby państwowej w jakimkolwiek jej dziale b. nauczycieli szkół publicznych, którym na podstawie art. 69 ustęp 2-gi ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530) wypłacona została odprawa, odnośnie do zwrotu otrzymanej odprawy stosować należy w drodze analogji zasady obowiązujące w odniesieniu do zwrotu odprawy wypłaconej funkcjonarjuszom państwowym na zasadzie art. 116 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164) a objęte okólnikami Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 24 maja 1924 r. Nr. 4539/F. 24, z dnia 22 listopada 1924 r. Nr. 10437/F. 24 oraz z dnia 6 sierpnia 1927 r. Nr. O. R. 10998/27.

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 26 września 1927 r. Nr. O. Prez. 4958/27

w sprawie udzielania urlopów nauczycielom
i funkcjonarjuszom administracji szkolnej

(Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 196)

w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem z dnia 25 sierpnia
1928 r.

(Dz. U. M-stwa W. R. i O. P. Nr. 10, poz. 168).

Na mocy art. 4 punkt 10 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 304) o tymczasowym ustroju władz szkolnych, oraz § 9 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 sierpnia 1922 roku (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 626) zarządzam co następuje:

§ 1. Postanowienia ogólne, dotyczące sprawy urlopów lub wycieczek w czasie ferij szkolnych, zawarte są w artykułach 35, 49 do 56 i 154 ustawy z dnia 1 lipca 1926 o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530) oraz w §§ 20 i 21 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 22 grudnia 1926 r. w sprawie wykonania tej ustawy (Dz. U.

R. P. Nr. 131, poz. 787) przy uwzględnieniu zmian, wprowadzonych rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 592), względnie, o ile chodzi o funkcjonariuszy państwowych, podlegających ustawie z dnia 17 lutego 1922 o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164) — w artykułach 28, 36 do 38 i 57 tejże ustawy.

§ 2. Kuratorowi przysługuje prawo udzielania:

1) Dyrektorom, kierownikom i nauczycielom szkół podległych:

a) dla poratowania zdrowia (na podstawie urzędowego świadectwa lekarskiego) — urlopów płatnych do jednego roku i bezpłatnych do lat dwóch,

b) dla załatwienia spraw osobistych, rodzinnych lub majątkowych — urlopów płatnych do dwóch miesięcy i bezpłatnych do lat dwóch,

c) dla dalszego kształcenia się zawodowego oraz dla celów naukowych lub oświatowych — urlopów płatnych do pięciu miesięcy i bezpłatnych do lat dwóch,

2) nauczycielom i kierownikom publicznych szkół powszechnych dla studjów na wyższych kursach nauczycielskich — urlopów płatnych na przeciąg jednego roku w granicach kontyngentu, ustalanego corocznie przez Ministra dla każdego okręgu szkolnego,

3) inspektorom, szkolnym i ich zastępcom:

a) dla poratowania zdrowia (na podstawie urzędowego świadectwa lekarskiego) — urlopów płatnych lub bezpłatnych do jednego roku,

b) dla załatwienia spraw osobistych, rodzinnych lub majątkowych — urlopów płatnych lub bezpłatnych do dwóch miesięcy,

c) dla dalszego kształcenia się zawodowego oraz dla celów naukowych lub oświatowych — urlopów płatnych do pięciu miesięcy i bezpłatnych do jednego roku,

d) urlopów wypoczynkowych — płatnych w granicach art. 36 ustawy z dn. 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej.

4) innym funkcjonariuszom państwowym, podlegającym ustawie z dn. 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej:

a) dla poratowania zdrowia (na podstawie urzędowego świadectwa lekarskiego) — urlopów płatnych do jednego roku i bezpłatnych do lat dwóch,

b) dla załatwienia spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych — urlopów płatnych do dwóch miesięcy i bezpłatnych do lat dwóch,

c) urlopów wypoczynkowych w granicach art. 36 ustawy z dn. 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej.

§ 3. Inspektorowi szkolnemu, a w razie jego nieobecności zastępcy inspektora szkolnego przysługuje prawo do udzielania urlopów:

1) kierownikom i nauczycielom szkół powszechnych i specjalnych oraz ochron państwowych:

a) dla poratowania zdrowia, na podstawie urzędowego świadectwa lekarskiego — na przeciąg dni 28,

b) nauczycielkom na czas położu — na przeciąg 6 tygodni,

c) dla innych celów — na przeciąg dni 14;

2) funkcjonarjuszom inspektoratu — na przeciąg dni 8 bez względu na rodzaj urlopu.

§ 4. Dyrektorowi (Kierownikowi) szkoły średniej ogólnokształcącej, seminarjum nauczycielskiego, szkoły zawodowej i preparandy przysługuje prawo do udzielania urlopów podwładnym pracownikom i nauczycielom do dni 8 bez względu na rodzaj urlopu.

§ 5. Inspektorowie szkolni oraz dyrektorowie (kierownicy), wymienieni w § 4, mają prawo w wypadkach nagłych i z ważnych powodów udzielić sobie urlopu najwyżej na dwa dni z jednoczesnem zawiadomieniem Kuratorjum Okręgu Szkolnego i z podaniem powodów. W tych wypadkach obowiązani są zarządzić za siebie zastępstwo.

§ 6. Uzyskanie płatnego urlopu dla poratowania zdrowia lub dla studjów obowiązuje pracownika do bezwarunkowego wstrzymania się od wszelkiej pracy zarobkowej także w szkołach prywatnych. Wykroczenie przeciw tej zasadzie powoduje bezzwłoczne wstrzymanie udzielonego urlopu i pociągnięcie winnego do odpowiedzialności dyscyplinarnej.

§ 7. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 października 1927 roku.

Z dniem tym tracą moc obowiązującą wszystkie przepisy, istniejące w tej mierze, w szczególności okólnik z dnia 24 października 1924 roku Nr. 3687/24 S. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1 z 1925 roku, poz. 3).

O K Ó L N I K

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 26 września 1927 r. Nr. I-14904/27

w sprawie opłat emerytalnych pobieranych od nauczycieli.

Na zapytanie jednego z Kuratorów Ministerstwo wyjaśnia, iż od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P

Nr. 92, poz. 530), przy potrącaniu z uposażenia nauczycieli opłat emerytalnych, ustanowionych w art. 7 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z r. 1924 Nr. 6 poz. 46) należy kierować się następującymi zasadami:

1) Od nauczycieli tymczasowych (art. 8 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli) nie należy pobierać opłat emerytalnych. Wyjątek od tej zasady stanowią ci nauczyciele tymczasowi, do których ma zastosowanie postanowienie art. 152 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli (w brzmieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 592); od takiego nauczyciela tymczasowego należy pobierać opłaty emerytalne od chwili, gdy ukończy 10 lat służby, policzalnej do emerytury.

2) Terminem początkowym, od którego nauczyciel stały jest obowiązany zacząć uiszczać opłaty emerytalne, jest data ustalenia, uwidoczniiona w dekreście ustalenia.

O K O L N I K

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 21 października 1927 r. Nr. O. H. fiz. 865/27

w sprawie odpowiedzialności dyscyplinarnej za brak pieczy nad lokalem szkolnym.

(Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 13, poz. 226).

Od czasu wskrzeszenia niepodległości Państwa Polskiego wzniesiono dla szkolnictwa powszechnego kilka tysięcy budynków szkolnych.

Ministerstwo w swych okólnikach poleciło inspektorom szkolnym i kierownictwom szkół jak najstaraniejšie czuwanie nad tem, by oddane przez gminy miejskie i wiejskie do użytku szkolnego nowe budynki szkolne otoczone zostały jak największą pieczą.

Ze sprawozdań jednak wizytatorów i inspektorów szkolnych wynika, że zdarza się, iż świeżo wzniesiony budynek szkolny po roku użytkowania wygląda tak, jak gdyby już conajmniej 10 lat w nim uczono, a niekiedy znów po kilku latach użytkowania budynek szkolny sprawia wrażenie dopiero co oddanego do użytku. W pierwszym przypadku winę, w drugim zaśługę ponoszą przedewszystkiem kierownicy szkół, do których obowiązków w pierwszej linii należy dbałość o higieniczny wygląd lokalu szkolnego i o wytworzenie atmosfery higienicznej w szkole.

Wobec powyższego polecam pp. kuratorom zażądanie od wizytatorów i inspektorów szkolnych, by, w razie stwierdzenia stałego i uporczywego lekceważenia przez kierowników szkół upomnień o większą dbałość o stan higieniczny lokalu szkolnego, występowali do Kuratorjum z wnioskiem o wszczęcie względem tych kierowników sprawy dyscyplinarnej o lekceważenie obowiązków służbowych.

Zechcą pp. inspektorowie szkolni zawiadomić o powyższym kierowników szkół.

O K O L N I K

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 24 października 1927 r. Nr. II 14051/27

w sprawie t. zw. „stancij uczniowskich“.

Na podstawie art. 32 ust. 2 ustawy z 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530) zmienionej rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 592), Ministerstwo nie zezwala dyrektorom i nauczycielom państwowych szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych i seminarjów nauczycielskich na utrzymywanie t. zw. „stancij uczniowskich“ t. j. przyjmowanie uczniów własnego zakładu na mieszkanie.

Jedynie za osobnem zezwoleniem Kuratorjum mogą wyjątkowo nauczyciele przyjmować na stancje uczniów z innych szkół w danej miejscowości.

O K O L N I K

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 10 listopada 1927 r. Nr. I-18777/27

w sprawie legitymacyj kolejowych dla nauczycieli urlopowanych bezpłatnie.

Ministerstwo W. R. i O. P. wyjaśnia, iż nauczycielom, pozostającym na urlopie bezpłatnym, przysługuje prawo do korzystania z legitymacyj urzędniczych, uprawniających do 50% zniżek kolejowych, ponieważ nauczyciele ci nie pobierają wprawdzie uposażenia służbowego, korzystają jednak z innych praw przysługujących im z tytułu zajmowanych posad, a niema podstawy prawnej do przyjęcia, by urlop bezpłatny pozbawiał praw innych, niż te, które wyraźnie w ustawach są wymienione: np. art. 38 b. ustawy emerytalnej i art. 6 b. ustawy uposażeniowej.

O K Ó L N I K

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 16 listopada 1927 Nr. I 15863/27

**w sprawie badania lekarskiego nauczycieli oraz
kandydatów do służby nauczycielskiej.**

(Dz. Urz. M-stwa W. R. i O. P. Nr. 15, poz. 261).

Zarządzam, aby władze przełożone nauczyciela, przesyłając do lekarza powiatowego osobę, mającą być zbadaną, dokładnie określały, czy osoba ta jest kandydatem do służby nauczycielskiej lub też czy jest już nauczycielem mianowanym, czy kontraktowym. Również i cel badania powinien być wymieniony: czy chodzi o stwierdzenie zdolności do dalszej służby, czy w celu przyjęcia na kurs, czy w celu udzielenia urlopu zdrowotnego i t. p.

Karty porady do lekarzy, umówionych dla państwowej pomocy lekarskiej, należy wydawać tylko takim osobom lub członkom ich rodzin, które są mianowane, a nie urzędnikom lub nauczycielom kontraktowym, gdyż ci ostatni nie są uprawnieni do korzystania z państwowej pomocy lekarskiej, podlegają natomiast obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek choroby, w myśl ustawy z dnia 19 maja 1920 r. (Dz. Ust. Nr. 44, poz. 272).

O K Ó L N I K

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 20 listopada 1927 Nr. II 15754/27

w sprawie zajęć ubocznych nauczycieli.

(Dz. Urz. M-stwa W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 17).

Art. 32 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli z dnia 1 lipca 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530), zmienionej rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 592), postanawia, że nie wolno nauczycielowi oddawać się takiemu zajęciu ubocznemu, któreby mogło przeszkadzać w spełnianiu powinności nauczycielskich, nie odpowiada powadze stanu nauczycielskiego, albo też mogłoby wywołać uzasadnione przypuszczenia stronniczości lub interesowności. W dalszym ciągu artykuł powyższy zawiera postanowienie, że o każdym ubocznym zajęciu przynoszącym nauczycielowi korzyści materialne, z wyjątkami wyszczególnionymi w artykule, nauczyciel winien donieść władzy za po-

średnictwem bezpośredniego przełożonego i zaniechać zajęć, które ta władza uzna za niedopuszczalne.

W związku z powyższym Ministerstwo W. R. i O. P. zarządza, co następuje:

Zezwoleń na uboczne zajęcia należy udzielać wtedy, gdy to zajęcie będzie w sposób niewątpliwy stanowiło składową część naukowej lub naukowo-pedagogicznej pracy nauczyciela i gdy wymiar jego będzie niewielki.

W szczególności należy odmawiać zezwolenia nauczycielom na wykonywanie jakiegokolwiek zawodu wolnego, przynoszącego materialne korzyści jak: praktyki lekarskiej, farmaceutycznej, kupieckiej i t. p.

Na udzielanie lekcji w zakładach prywatnych należy odmawiać zezwolenia, o ile ilość godzin w tych zakładach wynosi 10 godzin tygodniowo, względnie, łącznie z wymiarem obowiązkowych godzin w szkole państwowej, przekracza ogółem 36 godzin tygodniowo. Należy odmawiać zezwolenia na pełnienie obowiązków urzędnika płatnego w jakiejkolwiek instytucji prywatnej, lub samorządowej, a w szczególności burmistrza, wójta lub komisarza miasta, członka dyrekcji instytucji finansowej i bankowej, Związków, Kooperatyw i t. p.

Bezwarunkowo nie należy zezwalać na udzielanie lekcji prywatnych lub zbiorowych poszczególnym uczniom szkoły, w której nauczyciel jest zatrudniony lub do której uczeń w przyszłości będzie uczęszczał.

Powyższe rozporządzenie dotyczy tylko nauczycieli objętych ustawą z dnia 1 lipca 1926 r., natomiast nie odnosi się do nauczycieli kontraktowych, którzy otrzymali urlop dla pełnienia czynności, w rozporządzeniu wymienionych.

Niniejsze zarządzenie wchodzi w życie z początkiem roku szkolnego 1928/29, t. j. od dnia 1 września 1928 r.

O K Ó L N I K

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 21 listopada 1927 r. Nr. I-14903/27

w sprawie rzecznika dyscyplinarnego.

Zgodnie z brzmieniem art. 96 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli rzecznik dyscyplinarny, powołany przez władzę, przy której istnieje komisja dyscyplinarna, jest postawiony na straży dobra służby, naruszonego przez uchybienie przez nauczyciela

obowiązkom służbowym. Z postanowienia tego oraz z postanowienia art. 104 wynika, że, o ile władza wdroży przeciwko nauczycielowi dochodzenie dyscyplinarne, akta dochodzeń zebrane przez prowadzącego dochodzenia dyscyplinarne winny być doręczone rzecznikowi dyscyplinarnemu.

W zasadzie rzecznik dyscyplinarny jest powołany do udziału we wszystkich sprawach dyscyplinarnych przed daną Komisją, z nazwy zaś „zastępca” wynika, że zastępcy mają pełnić czynności tylko w razie, jeżeli rzecznik ma przeszkody w tym względzie. Jeżeli jednak sprawy dyscyplinarne będą się mnożyć, to zważywszy, że obowiązki rzecznika muszą być spełniane obok normalnych czynności służbowych danego urzędnika, niema przeszkody, by rzecznik dyscyplinarny wyznaczał zastępców do pełnienia czynności, w poszczególnych sprawach, w miarę okoliczności, t. j. własnych zajęć, charakteru przewinienia służbowego i znajomości rzeczy zastępców oraz ich wolnego czasu.

Oczywiście ze względu na konieczność unikania dezorganizacji w pracy tego wydziału, w którym zasadniczo zastępca rzecznika pełni służbę, winien rzecznik dyscyplinarny przed wyznaczeniem z pośród zastępców rzecznika dla danej sprawy porozumieć się z przełożonym tego zastępcy.

Ustawa nie nakłada obowiązku powoływania na rzecznika dyscyplinarnego, względnie jego zastępców,— jedynie osób, posiadających wykształcenie prawnicze, a doświadczenie w dotychczasowym Urzędzie dyscyplinarnym II instancji dla nauczycieli szkół powszechnych uczy, iż wizytatorowie szkół wykonywali te czynności z zupełnem powodzeniem, górując nad obroną znajomością spraw szkolnych i pedagogicznych. Z tych względów w gronie przedstawicieli oskarżenia (rzecznik dyscyplinarny i jego zastępcy) powinni być i urzędnicy o wykształceniu prawniczym i urzędnicy—pedagogowie tak, by rzecznik dyscyplinarny mógł w każdym wypadku przydzielić oskarżenie temu z pośród zastępców, który ze względu na charakter danej sprawy najlepiej się do tego nadaje.

Rzecznika dyscyplinarnego w żadnym razie nie można powołać do prowadzenia śledztwa dyscyplinarnego, zastępcom rzecznika można powierzać prowadzenie dochodzenia dyscyplinarnego, w tym jednak razie zgóry wyklucza się już możliwość powołania go przez rzecznika dyscyplinarnego do prowadzenia oskarżenia.

O K O L N I K

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 2 stycznia 1928 r. Nr. I 21118/27

w sprawie komisji kwalifikacyjnych dla nauczycieli.

Ministerstwo wyjaśnia co następuje:

1) Wszystkie wymienione w § 7 rozporządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 22 grudnia 1926 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 131, p. 787) osoby, wchodzące w skład rejonowej komisji kwalifikacyjnej, a więc 1 wizytator, 2 inspektorów szkolnych i 4 stałych nauczycieli, otrzymać winna mandaty na członków komisji kwalifikacyjnej.

2) Jeżeli na obszarze okręgu niema ochronek państwowych, to oczywiście odpada możność powołania do Komisji kwalifikacyjnej wymienionych w punkcie 4 § 7 rozporządzenia dwóch wychowawczyń ochronek; zwraca się przytem uwagę, iż do rejonowej Komisji kwalifikacyjnej winno wchodzić nie 2, lecz 4 nauczycieli publicznych szkół powszechnych (patrz p. 3 § 7 rozporządzenia) kwestją zaś, z jakiego powiatu mają być ci nauczyciele jest obojętna,

3) Przy tworzeniu kompletu orzekającego Komisji kwalifikacyjnej *muszą* być przestrzegane 2 zasady: 1) przewodniczącym ma być właściwy wizytator, 2) w skład kompletu orzekającego nie może wchodzić osoba, która odwołującemu się wydała ocenę, pozatem zaś sposób dobierania członków kompletu dla każdej sprawy należy do przewodniczącego Komisji.

O K O L N I K

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 3 stycznia 1928 r. Nr. I-19565/27

**w sprawie dodatku ekonomicznego za żonę
zwolnioną nauczycielkę tymczasową.**

Ministerstwo W. R. i O. P. w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu (pismo tegoż Ministerstwa z dnia 22 grudnia 1927 r. N. D. III. 3421/1) wyjaśnia, że w razie zwolnienia ze służby tymczasowej nauczycielki szkoły powszechnej, żony nauczyciela, przyznać należy temu ostatniemu dodatek ekonomiczny na żonę od pierwszego dnia najbliższego miesiąca po zwolnieniu jej ze służby, o ile niema innych przeszkód określonych w art. 4 lit. a) ustawy z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 934). Przysługująca zwolnionej nauczycielce tymczasowej na podstawie art. 69 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli odprawa nie może być uważana za zaopatrzenie w rozumieniu art. 4 lit. a) ustawy uposażeniowej.

O K Ó L N I K

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 3 stycznia 1928 Nr. I 21668/27

w sprawie powoływania w charakterze nauczycieli kontraktowych osób, które przekroczyły 40 lat wieku. *)

Powoływanie osób, które ukończyły 40 lat życia, do pełnienia obowiązków nauczycielskich w charakterze pracowników kontraktowych w podległych mi szkołach państwowych i publicznych — z wyjątkiem szkół akademickich i szkół, uznanych za równorzędne ze szkołami akademickimi — nie może być dokonywane bez uprzedniego uzyskania mojej zgody w każdym poszczególnym wypadku. Postanowienie to nie dotyczy osób, nauczających w szkołach religijnych z tytułu swego duszpasterstwa ani też instruktorów w warsztatach, urządzonych przy szkołach powszechnych.

Władze, względnie osoby, w myśl dotychczas obowiązujących zarządzeń uprawnione do zawierania umów z nauczycielami kontraktowymi, należy wezwać do ścisłego przestrzegania zarządzenia niniejszego pod rygorem surowej odpowiedzialności służbowej.

O K Ó L N I K

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 3 lutego 1928 r. Nr. I-19391/27

w sprawie przeniesienia nauczyciela ukaranego dyscyplinarnie.

Na zapytania: 1) czy prośby nauczycieli przeniesionych na mocy wyroku Urzędu Dyscyplinarnego o przeniesienie do innej miejscowości mają być rozpatrywane przez Kuratorjum czy przez Ministerstwo, 2) czy rozpatrywanie takich próśb może się odbywać przed upływem dwuletniego terminu, przewidzianego w art. 136 pragmatyki, czy dopiero po jego upływie albo wogóle po rehabilitacji, 3) czy artykuł ten, mówiący zresztą jedynie o skutkach kary

*) W myśl wyjaśnienia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 2 czerwca 1928 r. Nr. II 6436/28 postanowienia tego okólnika nie stosują się do nauczycieli, którzy, mając charakter nauczycieli etatowych w szkole państwowej, są zatrudnieni pobocznie jako kontraktowi w innej szkole państwowej.

można także rozciągnąć na samą karę, którą jest w danym przypadku przeniesienie na inne miejsce służbowe, Ministerstwo oznajmia, co następuje:

Nauczyciel, przeniesiony na mocy wyroku Komisji Dyscyplinarnej na miejsce służbowe, wyznaczone przez Ministra W. R. i O. P. nie może być z tego miejsca przeniesiony na własną prośbę w ciągu dwóch lat po nałożeniu kary dyscyplinarnej. Nie wyklucza to jednak przeniesienia nauczyciela w tym okresie czasu przez właściwą władzę służbową z urzędu, gdy zajdą warunki przewidziane w art. 58 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli, na inne miejsce służbowe z wyłączeniem tej miejscowości, z której został przeniesiony w drodze dyscyplinarnej. Po upływie dwóch lat od objęcia obowiązków w miejscu służbowym, wyznaczonym przez Ministra W. R. i O. P. na mocy wyroku Komisji Dyscyplinarnej, nauczyciel może być przeniesiony także na własną prośbę na inne miejsce służbowe bez ograniczeń z zachowaniem ogólnie obowiązujących przepisów.

O K Ó L N I K

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 7 marca 1928 r. Nr. O. H. Fiz. 217/28

w sprawie badań zdrowotnych nauczycielstwa.

(Dz. Urzęd. M-stwa W. R. i O. P. Nr. 4, poz. 78).

Ze względu na konieczność przestrzegania zasad przydatności fizycznej kandydatów do zawodu nauczycielskiego, zechcą pp. kuratorzy polecić dyrektorom i kierownikom szkół, wizytatorom i inspektorom szkolnym czuwanie nad tem, by w każdym przypadku, budzącym jakiegokolwiek podejrzenie o brak u kandydata kwalifikacyj zdrowotnych do pełnienia na stałe obowiązków nauczycielskich, zarządano zbadanie z urzędu stanu zdrowia nauczyciela.

Skoro wyniki badania stwierdzą u nauczyciela *tymczasowego* brak warunków przydatności fizycznej do zawodu nauczycielskiego, władze szkolne, powołane do tego, winny go zwolnić.

Również gdy chodzi o nauczycieli stałych, władze i organa nadzorcze winny czuwać nad tem, by nauczyciele, wzbudzający swym wyglądem podejrzenie o poważną chorobę organiczną, zwłaszcza gruźlicę, mogącą udzielić się działawie szkolnej, byli poddawani urzędowemu badaniu lekarskiemu.

O K O L N I K

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 3 kwietnia 1928 r. Nr. I-4428/28

w sprawie kosztów postępowania dyscyplinarnego.

Ministerstwo wyjaśnia, iż skazywanie przez Komisję Dyscyplinarną nauczycieli na ponoszenie kosztów postępowania dyscyplinarnego nie znajduje uzasadnienia w postanowieniach ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530) w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 592).

O K O L N I K

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 22 kwietnia 1928 r. Nr. I-4433/28,

w sprawie opłat emerytalnych.

Ministerstwo W. R. i O. P. w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu wyjaśnia, że jeżeli nauczyciel na podstawie przepisów ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67 poz. 592) po upływie trzechletniej służby uzyskuje charakter nauczyciela stałego a termin ustalenia zbiega się z terminem posunięcia do wyższego szczebla uposażenia, od chwili uzyskania przez tego nauczyciela charakteru stałego a wraz z tem praw emerytalnych po myśli art. 1 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 6 ex 24, poz. 46), należy mu potrącać opłaty emerytalne w wysokości określonej w ustępie pierwszym art. 7 ustawy emerytalnej.

Potrącanie temu nauczycielowi w powyższym wypadku także opłaty przewidzianej na wypadek awansu w ustępie trzecim art. 7 ustawy emerytalnej nie jest uzasadnione, ponieważ wypadek ten musi być traktowany tak samo jak uzyskanie przez urzędnika prowizorycznego charakteru urzędnika stałego z równoczesnym podwyższeniem przysługującego mu uposażenia.

O K O L N I K

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 1 maja 1928 roku. Nr. 0. Prez-2694/28
**w sprawie stosowania art. 64 ustawy o stosunkach
służbowych nauczycieli.**

Doszło do mej wiadomości, że w jednym z Kuratorówzwalniano od zajęć służbowych na czas trwania szkolnych feryj świątecznych nauczycieli, pełniących czasowo czynności w urzędach administracji szkolnej.

Jest to rzecz niedopuszczalna.

Zwracam uwagę Panów Kuratorów na art. 64 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530), w brzmieniu ustalonym zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 592), według którego nauczyciel pełniący służbę w administracji szkolnej odnośnie do tej służby podlega przepisom ustawy o państwowej służbie cywilnej.

Stąd wynika, że nauczyciele, pełniący czasowo czynności w urzędach administracji szkolnej, nie mogą korzystać z feryj głównych i świątecznych, przewidzianych w art. 36, 49 i 50 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli, natomiast mogą uzyskiwać urlopy okolicznościowe i wypoczynkowe wyłącznie w takich rozmiarach, w jakich przyznawane one są funkcjonariuszom państwowym, podlegającym ustawie o państwowej służbie cywilnej z dnia 17 lutego 1922 roku (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164).

Zechcą Państwo Kuratorzy zwrócić na tę sprawę należytą uwagę i przestrzegać przepisów ustawy.

O K O L N I K

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 31 maja 1928 roku. Nr. 0. Prez-3594/28
w sprawie zajęć ubocznych nauczycieli.

W okólniku Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 20 listopada 1927 r. N. II-15754/27 w sprawie zajęć ubocznych nauczycieli (Dziennik Urzędowy Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 30 stycznia 1928 r. N. 1 (194) poz. 17) znajduje się ustęp:

„Należy odmawiać zezwolenia na pełnienie obowiązków urzędnika płatnego w jakiegokolwiek instytucji prywatnej lub samorządowej a w szczególności burmistrza, wójta, lub komisarza miasta, członka dyrekcji instytucji finansowej i bankowej, związków, kooperatyw i t. p.”.

Ustęp ten należy w stosunku do spółdzielni wiejskich interpretować tak, że zezwolenia winny być odmawiane z reguły, jednakowoż nie zawsze. Dopuszczalne jest mianowicie udzielenie zezwolenia wówczas, gdy zajęcie nauczyciela w spółdzielni wiejskiej ma charakter pracy obywatelskiej; w szczególności gdy z powodu braku na miejscu elementu inteligentnego zajęcie nauczyciela w spółdzielni może wywrzeć zasadniczy wpływ na powodzenie tej instytucji tak ważnej dla podniesienia miejscowego dobrobytu i kultury rolnej. W takich przypadkach nie stanowiłyby przeszkody do udzielenia zezwolenia także fakt, że nauczyciel pobiera za zajęcie w spółdzielni pewne wynagrodzenie, byleby wynagrodzenie to było skromne i odpowiadało utracie możliwości oddania się ubocznemu zajęciu naukowo - pedagogicznemu.

O K Ó L N I K

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 19 czerwca 1928 r. Nr. I-8410/28
**w sprawie odprawy dla stałego nauczyciela zwolnionego
w drodze dyscyplinarnej.**

Ministerstwo wyjaśnia, że jeżeli nauczyciel stały, który z powodu niewysłужenia 10 lat nie nabył prawa do emerytury, na podstawie wyroku Komisji Dyscyplinarnej skazującego go na karę z art. 82 punkt 9) ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu ogłoszonym w Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462 z 1928 r., zwolniony zostaje ze służby z zachowaniem praw do uposażenia emerytalnego w stosunku do lat rzeczywiste wysłużonych, lub do odprawy, wypłacić mu należy odprawę w wysokości określonej w art. 44 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 6/24, poz. 46).

Postanowienia art. 69 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli, jako dotyczącego wyłącznie nauczycieli tymczasowych, nie mogą mieć zastosowania do nauczycieli stałych, zwolnionych ze służby w drodze dyscyplinarnej.

O K Ó L N I K

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 24 sierpnia 1928 roku. Nr. I-7259/28
**w sprawie interpretacji art. 68, 102 i 104 pragmatyki
nauczycielskiej.**

Na zapytanie jednego z Kuratorów Okręgów Szkolnych Ministerstwo wyjaśnia, jak następuje:

- 1) Rozwiązanie stosunku służbowego nauczyciela szkół

państwowych i publicznych w razie samowolnego uchylenia się od służby po myśli art. 68 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu ogłoszonym w Dzienniku Ustaw R. P. z 1928 r. Nr. 47, poz. 462, następuje przez fakt samowolnego uchylenia się od obowiązków służbowych, a władza w zarządzeniu swoim stwierdza tylko fakt rozwiązania stosunku służbowego. Wobec tego w piśmie do danego nauczyciela nie należy używać słów „zwalam ze stanowiska . . . .” lecz słów „stwierdzam, że przez samowolne uchYLENIE SIĘ OD PEŁNIENIA obowiązków służbowych w czasie od . . . . . do . . . . . rozwiązany został stosunek służbowy Pana jako nauczyciela . . . . . w z dniem . . . . .”

Stosownie do przyjętego wyżej stanowiska jako datę rozwiązania stosunku służbowego wymienić należy w piśmie datę pierwszego dnia, z którym dany nauczyciel samowolnie uchylił się od pełnienia obowiązków służbowych.

2) Władza, która wdrożyła postępowanie dyscyplinarne i zarządziła dochodzenia, aż do chwili skierowania sprawy do właściwej Komisji Dyscyplinarnej może umorzyć każdej chwili dochodzenia dyscyplinarne, zawiadomiając o tem interesowanego nauczyciela, którego po myśli art. 102 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli zawiadomiła o wdrożeniu postępowania dyscyplinarnego.

Po skierowaniu sprawy do Komisji Dyscyplinarnej ma zastosowanie w drodze analogji przepis art. 111 powołanej ustawy.

O K Ó L N I K

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 22 września 1928 r. Nr. I 13440/28

w sprawie służby nieetatowych nauczycieli religji.

Ministerstwo wyjaśnia, iż praca w publicznych szkołach powszechnych w wymiarze co najmniej 14 godzin tygodniowo w charakterze nieetatowych nauczycieli religji, podczas pełnienia której nauczyciele ci otrzymali nominację, podlega na równi z każdą inną pracą kontraktową zaliczeniu do służby nauczycielskiej na podstawie ustępu 5-go art. 15 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. Rz. P. Nr. 47, poz. 462).

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 8 października 1928 roku. Nr. I-10419/28,
w sprawie kosztów postępowania dyscyplinarnego.

Niektóre Okręgowe Komisje Dyscyplinarne, stosując na podstawie art. 141 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. Rz. P. Nr. 92, poz. 530), w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 15 lipca 1927 r. (Dz. U. Rz. P. Nr. 67, poz. 592) przez analogję przepisy ustawy postępowania karnego, skazują obwinionych nauczycieli na ponoszenie kosztów postępowania dyscyplinarnego.

Ministerjalna Komisja Dyscyplinarna we wszystkich wypadkach uchylila orzeczenia Okręgowych Komisji Dyscyplinarnych w części skazującej obwinionych nauczycieli na ponoszenie kosztów postępowania dyscyplinarnego.

W motywach swych Ministerjalna Komisja Dyscyplinarna uznala, że Okręgowe Komisje Dyscyplinarne bezpodstawnie skazują obwinionych nauczycieli na pokrycie kosztów postępowania dyscyplinarnego, albowiem art. 114 wymienionej ustawy, wymieniając wszystkie składowe części orzeczenia, nie zawiera przepisu o kosztach postępowania dyscyplinarnego, a zatem stanowi inaczej, niż ustawa postępowania karnego, wobec czego w myśl art. 141 ustawy skazanie obwinionego nauczyciela na pokrycie tych kosztów analogicznie do postępowania karnego nie może mieć miejsca, art. zaś 102 ustęp 3 wymienionej ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli postanawia, że koszty badania w toku dochodzenia dyscyplinarnego świadków i znawców przez Sądy zalicza się na rachunek właściwego Ministerstwa, a zatem na rachunek Skarbu Państwa. W motywach swych Ministerjalna Komisja Dyscyplinarna podała dalej, że ani komisje dyscyplinarne dla urzędników państwowych, ani sądy dyscyplinarne dla sędziów i prokuratorów nie skazują obwinionych na pokrycie kosztów postępowania dyscyplinarnego.

O powyższem należy zawiadomić przewodniczącego Okręgowej Komisji Dyscyplinarnej i rzecznika dyscyplinarnego.

W razie dalszego skazywania przez Okręgowe Komisje dyscyplinarne obwinionych nauczycieli na ponoszenie kosztów postępowania dyscyplinarnego należy polecić rzecznikowi dyscyplinarnemu, aby w każdym poszczególnym wypadku złożył odwołanie do Ministerjalnej Komisji Dyscyplinarnej od tej części orzeczenia, w której skazano obwinionego nauczyciela na ponoszenie kosztów postępowania dyscyplinarnego.

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 27 października 1928 r. Nr. II 15641/28

**w sprawie określenia kwalifikacyj zawodowych, wymaganych do ustalenia nauczycieli szkół średnich i seminarjów nauczycielskich w myśl art. 8 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r.
(Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462).**

(Dz. Urz. M-stwa W. R. i O. P. Nr. 13, poz. 212).

Artykuł 8 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli, w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462), postanawia, że nauczyciel może być stały lub tymczasowy. Nauczyciel zostaje stałym z chwilą gdy odpowiada trzem następującym warunkom:

- 1) ma trzy lata nieprzerwanej pracy nauczycielskiej,
- 2) posiada przepisane dla ustalenia dla danej kategorii szkół kwalifikacje zawodowe i
- 3) w czasie służby wykazał się zadowolającą pracą nauczycielską.

Odnosnie do punktu drugiego oznajmiam co następuje:

Ponieważ dla nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich istnieje tylko jeden typ kwalifikacyj zawodowych, bez rozróżnienia, czy idzie o nauczanie, czy o ustalenie, przeto za kwalifikacje, wymagane do ustalenia, należy uważać te same kwalifikacje, które zostały określone jako kwalifikacje do nauczania w ustawie o kwalifikacjach zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich z dnia 26 września 1922 (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 828), zmienionej ustawą z 16 lipca 1924 (Dz. U. R. P. Nr. 75, poz. 740).

C Z Ę Ś C V.
USTAWY I ROZPORZĄDZENIA
o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli

ROZPÓRZĄDZENIE

Prezydenta Rzeczypospolitej

z dnia 6 marca 1928 r.,

**o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli
szkół powszechnych.**

(Dz. U. Rz. P. Nr. 28, poz. 258).

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. Rz. P. Nr. 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

O kwalifikacjach zawodowych do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych.

Art. 1. Kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych posiada osoba, która uzyskała dyplom na nauczyciela szkół powszechnych przez ukończenie państwowego lub prywatnego z prawami szkół państwowych zakładu kształcenia kandydatów na nauczycieli szkół powszechnych, albo przez zdanie równoważnościowego egzaminu na podstawie przepisów, określonych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych mogą obejmować uprawnienia bądź to do nauczania wszystkich przedmiotów programu szkoły powszechnej, bądź też do nauczania jednego z następujących: śpiew, rysunki, roboty ręczne, gospodarstwo domowe, ćwiczenia cielesne, język obcy, względnie inny przedmiot, oznaczony przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Kwalifikacje zawodowe do nauczania religii w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych określi Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

w porozumieniu z właściwą władzą duchowną, o ile kwalifikacje te nie są określone specjalnymi przepisami.

Art. 2. Kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych uprawniają do nauczania w języku polskim lub o ile to jest wyraźnie zaznaczone w świadectwie, do nauczania w języku polskim i innym.

Osoba posiadająca kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych tylko w języku polskim może je rozszerzyć na drugi język nauczania przez zdanie egzaminu uzupełniającego na podstawie przepisów, określonych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 3. Dyplomy uprawniające w myśl obowiązujących przepisów do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących lub w seminarjach nauczycielskich, lub w szkołach zawodowych dają kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych, o ile kwalifikacje do nauczania przedmiotów, wymienionych w dyplomie, mogą być przydatne w szkole powszechnej.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego decyduje o przydatności kwalifikacyj i określa, jakie kategorie dyplomów, wymienionych w ust. 1 artykułu niniejszego, w jakim języku i do jakich przedmiotów dają kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ustali sposób wydawania świadectw zapewniających te uprawnienia.

Art. 4. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może w wyjątkowych wypadkach zezwalać na zatrudnienie osób nie posiadających kwalifikacyj zawodowych do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych, jednakże nie dłużej niż do końca trzeciego roku szkolnego od daty zatrudnienia danej osoby.

Art. 5. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może w wyjątkowych wypadkach zwolnić od egzaminu, przewidzianego w art. 1 i 2 rozporządzenia niniejszego, i przyznać kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych nauczycielom, którzy posiadają odpowiednie przygotowanie, o ile praca ich w szkole powszechnej zostanie uznana za wybitną.

Art. 6. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określi w miarę potrzeby, kwalifikacje nauczycieli przedmiotów nadobowiązkowych w szkołach powszechnych.

0 kwalifikacjach zawodowych do ustalenia w publicznych szkołach powszechnych.

Art. 7. Kwalifikacje zawodowe do ustalenia w publicznych szkołach powszechnych posiada nauczyciel publicznej szkoły powszechnej, który uzyska świadectwo zdania praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych na podstawie przepisów, określonych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Stali nauczyciele państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjow nauczycielskich i szkół zawodowych, którzy posiadają kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych w myśl postanowień art. 3 rozporządzenia niniejszego, przy przeniesieniu do publicznych szkół powszechnych nie są obowiązani do zdawania praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych

Art. 8 Do praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych może przystąpić nauczyciel publicznej szkoły powszechnej, który wykaże się co najmniej dwuletnią nieprzerwaną pracą nauczycielską w wymiarze nie mniejszym niż 14 godzin tygodniowo, odbytą w publicznej szkole powszechnej po uzyskaniu kwalifikacji zawodowych do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych.

Za pracę nauczycielską, uprawniającą nauczyciela publicznej szkoły powszechnej do przystąpienia do praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego lub władza przez niego oznaczona może uznać pracę w szkole innej, niż publiczna szkoła powszechna, przy zachowaniu jednak warunków pracy, podanych w ust. 1 artykułu niniejszego.

Art. 9. Praktyczny egzamin na nauczyciela publicznych szkół powszechnych winien być organizowany w miarę możliwości w tej szkole powszechnej, w której dany nauczyciel jest zatrudniony.

Praktyczny egzamin na nauczyciela publicznych szkół powszechnych można zdawać dwa razy. W wyjątkowych wypadkach Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może zezwolić poszczególnym nauczycielom na zdawanie tego egzaminu po raz trzeci.

Art. 10. Jeżeli nauczyciel publicznej szkoły powszechnej nie zda praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych przed upływem pięciu lat pracy nauczycielskiej w publicznych szkołach po-

wszechnych po uzyskaniu kwalifikacji zawodowych do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych, winien być z nim rozwiązany stosunek służbowy.

Władza szkolna II instancji może w poszczególnych wypadkach odroczyć ostateczny termin praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych, jednak nie dłużej niż na rok.

Art. 11. Praktyczny egzamin na nauczyciela publicznych szkół powszechnych traci ważność, o ile osoba, która zdała ten egzamin, nie pracuje przez 10 lat z rzędu w szkole lub w administracji szkolnej.

Postanowienie to nie ma zastosowania do tych nauczycieli, którym Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przywróci prawa nauczycieli stałych na mocy przepisów o stosunkach służbowych nauczycieli.

Art. 12. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może w wyjątkowych wypadkach zwalniać nauczycieli publicznych szkół powszechnych, posiadających kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych, od obowiązku złożenia praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych, o ile praca ich w szkole powszechnej zostanie uznana za wybitną.

Art. 13. Kwalifikacje zawodowe do ustalenia nauczycieli religii w publicznych szkołach powszechnych określi Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z właściwą władzą duchowną.

O kwalifikacjach nauczycieli powszechnych szkół specjalnych.

Art. 14. Kwalifikacje nauczycieli powszechnych szkół specjalnych określi Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

O kwalifikacjach dodatkowych.

Art. 15. Nauczyciel publicznej szkoły powszechnej, posiadający kwalifikacje zawodowe do nauczania i ustalenia w publicznych szkołach powszechnych, oraz nauczyciel prywatnej szkoły powszechnej, posiadający kwalifikacje do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych, może uzyskiwać kwalifikacje dodatkowe przez ukończenie państwowego wyższego kursu nauczycielskiego lub zakładu o poziomie, uznanym przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego co najmniej za równorzędny, lub też przez zdanie równoważnościowego egzaminu na podstawie przepisów, określonych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Postanowienia przejściowe.

Art. 16. Nauczyciele czynni w szkołach powszechnych w dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego odpowiadają warunkom art. 1, o ile posiadają kwalifikacje do nauczania w szkołach powszechnych, przepisane dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych w myśl przepisów, obowiązujących w którejkolwiek części Rzeczypospolitej do chwili wejścia w życie rozporządzenia niniejszego.

Art. 17. Nauczyciele czynni w publicznych szkołach powszechnych w dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego i nieodpowiadający warunkom art. 16 winni uzyskać kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych przed dniem 31 sierpnia 1929 r., o ile zaś są czynni w województwie pomorskim — przed dniem 31 sierpnia 1928 r., w przeciwnym razie należy z nimi rozwiązać stosunek służbowy najdalej z dniem 31 sierpnia 1929 r., a w województwie pomorskim — najdalej z dniem 31 sierpnia 1928 r.

Nauczyciele czynni w prywatnych szkołach powszechnych w dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego i nieposiadający kwalifikacji, wymienionych w art. 16, winni uzyskać kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych do terminu, który określi Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 18. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może ustanowić osobny egzamin dla nauczycieli, wymienionych w art. 17, i zorganizować dla nauczycieli czynnych w publicznych szkołach powszechnych kursy przygotowujące do tego egzaminu.

Art. 19. Kwalifikacje zawodowe, uprawniające do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych wyłącznie w języku innym niż polski, wydane przed dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego, zachowują swoją ważność.

Do końca roku szkolnego 1930/31 mogą być wydawane oprócz świadectw kwalifikacyj zawodowych, przewidzianych w art. 2 rozporządzenia niniejszego, także kwalifikacje zawodowe, uprawniające do nauczania wyłącznie w języku innym niż polski.

Art. 20. Nauczyciele, którzy w dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego posiadają, lub przed końcem roku szkolnego 1930/31 uzyskają kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych wyłącznie w języku polskim lub wyłącznie w języku innym niż polski, mogą rozszerzać posiadane

kwalifikacje zawodowe na drugi język nauczania przez zdanie ulgowego egzaminu uzupełniającego na podstawie przepisów, określonych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego lub władza szkolna przez niego oznaczona może zwolnić poszczególnych nauczycieli od zdania powyższego egzaminu uzupełniającego, o ile w pracy szkolnej udowodnią oni należyte przygotowanie do nauczania w tym języku.

Art. 21. W razie stwierdzenia przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w poszczególnych okręgach szkolnych braku kwalifikowanych kandydatów na posady nauczycielskie, władze szkolne upoważnione do tego przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego mogą w ciągu lat 10 od dnia wejścia w życie rozporządzenia niniejszego mianować w publicznych szkołach powszechnych oraz zezwalać na zatrudnianie w prywatnych szkołach powszechnych nauczycieli nieposiadających kwalifikacyj zawodowych do nauczania w szkołach powszechnych.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określi termin, w którym nauczyciele ci winni uzyskać kwalifikacje, przepisane rozporządzeniem niniejszem.

Art. 22. Do terminu, który określi Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, mogą być wydawane świadectwa kwalifikacyj zawodowych do nauczania wyłącznie w takich prywatnych szkołach powszechnych, w których językiem nauczania jest język niebędący językiem nauczania w żadnej publicznej szkole powszechnej.

Art. 23. Warunkom art. 7 i 13 rozporządzenia niniejszego odpowiadają ci nauczyciele czynni w publicznych szkołach powszechnych w dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego:

1) którzy zdali egzamin kwalifikacyjny lub drugi egzamin nauczycielski w myśl przepisów obowiązujących do chwili wejścia, w życie rozporządzenia niniejszego w województwach: krakowskim, lwowskim, pomorskim, poznańskim, stanisławowskim, śląskim i tarnopolskim;

2) którzy w czasie pracy przed wejściem w życie rozporządzenia niniejszego w województwach: krakowskim, lwowskim, pomorskim, poznańskim, stanisławowskim, śląskim i tarnopolskim uzyskali kwalifikacje do ustalenia bez zdania drugiego egzaminu nauczycielskiego (kwalifikacyjnego) na mocy przepisów obowiązujących

w tych województwach do chwili wejścia w życie rozporządzenia niniejszego;

3) którzy w publicznych szkołach powszechnych w województwach: białostockiem, kieleckiem, lubelskiem, łódzkim, nowogródzkim, poleskiem, warszawskim, wileńskim, wołyńskim i w m. st. Warszawie odbyli przed dniem 1 września 1927 r. trzyletnią nieprzerwaną pracę nauczycielską oraz przed tymże dniem uzyskali świadectwo złożenia pierwszego egzaminu nauczycielskiego lub kwalifikacje, uznane przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równorzędne z kwalifikacjami, nabytymi przez złożenie pierwszego egzaminu nauczycielskiego;

4) którzy byli czynni w publicznych szkołach powszechnych w dniu 29 listopada 1922 r. w województwach: nowogródzkim, poleskiem, wileńskim i wołyńskim, powiatach: grodzieńskim i wołkowyskim oraz gminach: białowieskiej, masiewskiej i suchopolskiej naówczas powiatu bielskiego województwa białostockiego i uzyskali po dniu 1 września 1927 r. lub uzyskają najdalej do dnia 31 sierpnia 1929 r. kwalifikacje, przepisane dla ustalenia w myśl art. 22 ustawy z dnia 27 maja 1919 r. o ustaleniu i wynagradzaniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych (Dz. P. P. P. Nr. 44, poz. 311), zmienionej ustawą z dnia 18 grudnia 1919 r. (Dz. U. R. P. z 1920 r. Nr. 2, poz. 6), ustawą z dnia 15 stycznia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 13, poz. 88) i rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 sierpnia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 74, poz. 642);

5) którzy uzyskali do dnia wejścia w życie rozporządzenia niniejszego od Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zwolnienie od obowiązku zdawania wszystkich przepisanych egzaminów i zostali zaliczeni do kategorii nauczycieli wykwalifikowanych.

Art. 24. Przy ustalaniu terminu, od którego nauczyciel publicznej szkoły powszechnej ma prawo zgłosić się do praktycznej egzaminu na nauczyciela publicznej szkoły powszechnej (art. 8), lub terminu, do którego nauczyciel obowiązany jest złożyć ten egzamin (art. 10), uwzględnia się przy zastosowaniu warunków, określonych rozporządzeniem niniejszem, pracę nauczycielską, odbytą przed wejściem w życie rozporządzenia niniejszego.

Dla nauczycieli czynnych w publicznych szkołach powszechnych w dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego i posiadających odbytą przed dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego co najmniej trzyletnią nieprzerwaną pracę nauczycielską po uzyskaniu kwalifikacji zawodowych do nauczania i zobowiązanych w myśl

postanowień rozporządzenia niniejszego do złożenia praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych — termin ostateczny zdania tego egzaminu, przewidziany w art. 10, odracza się do dnia 31 sierpnia 1932 r.

Postanowienia końcowe.

Art. 25. Przez kwalifikacje nauczycieli szkół powszechnych rozumie się w rozporządzeniu niniejszem także kwalifikacje nauczycieli szkół powszechnych o szczególnym charakterze organizacyjnym, t. j. szkół ćwiczeń i preparand nauczycielskich.

Przez nauczycieli należy rozumieć w rozporządzeniu niniejszem także i nauczycielki.

Art. 26. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 27. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem pierwszym następnego miesiąca po jego ogłoszeniu.

Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy, wydane w przedmiocie, unormowanym rozporządzeniem niniejszem *).

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 22 czerwca 1928 r. Nr. I 7932/28

**w sprawie kwalifikacyj zawodowych do nauczania
w szkołach powszechnych absolwentów Państwowego
Instytutu Robót ręcznych w Warszawie.**

(Dz. Urzęd. M-stwa W. R. i O. P. Nr. 8, poz. 138).

Zgodnie z art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 258), zarządzam co następuje:

1. Osoby, które zdały pomyślnie egzamin końcowy z robót ręcznych w Państwowym Instytucie Robót Ręcznych w Warszawie, posiadają kwalifikacje zawodowe do nauczania robót ręcznych i rysunku w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych.

*) Rozporządzenie to weszło w życie z dniem 1 kwietnia 1928.

2. Świadectwo egzaminu końcowego, którego wzór podany jest w załączniku do rozporządzenia z dnia 7 października 1924 r. w sprawie studjów i egzaminów z robót ręcznych jako przedmiotu nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich (Dz. Urz. Nr. 18, poz. 182), uzupełnia się następującą klauzulą:
„Na podstawie zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 22 czerwca 1928 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z r. 1928, Nr. 8, poz. 138) świadectwo niniejsze uprawnia do nauczania robót ręcznych i rysunku w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych“.

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 23 listopada 1928 r.

**w sprawie wykonania niektórych postanowień rozporządzenia
Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r.
o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół
powszechnych.**

(Dz. U. Rz. P. Nr. 98, poz. 881).

Na podstawie artykułu 26 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 258 i Nr. 53, poz. 512) zarządzam co następuje:

Do art. 1. § 1. Zakładami kształcenia kandydatów na nauczycieli szkół powszechnych, przez ukończenie których uzyskuje się dyplom na nauczyciela szkół powszechnych, są państwowe lub prywatne z prawami szkół państwowych:

- a) seminarja nauczycielskie,
- b) kursy nauczycielskie,
- c) pedagogja,
- d) klasa seminarjalna Wyższego Liceum Uczelni im. Dąbrowski w Poznaniu.

Dyplom na nauczyciela szkół powszechnych można uzyskać również przez złożenie w charakterze eksterna bądź egzaminu końcowego w jednym z wymienionych zakładów, bądź egzaminu przed ustanowioną w tym celu państwową komisją egzaminacyjną na nauczycieli szkół powszechnych.

§ 2. Świadectwa, wydane przez wymienione w § 1 zakłady i komisje egzaminacyjne według dotychczasowo-

wych przepisów są równoznaczne z dyplomami na nauczyciela szkół powszechnych w rozumieniu art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych.

Do art. 7. § 3. Do dnia 30 czerwca 1929 r. nauczyciele czynni w dniu 1 kwietnia 1928 r. w publicznych szkołach powszechnych w województwach, w których odbywał się drugi egzamin nauczycielski (egzamin kwalifikacyjny), mogą zdawać egzamin praktyczny według zasad, obowiązujących dotychczas dla drugiego egzaminu nauczycielskiego (egzaminu kwalifikacyjnego).

Świadectwa drugiego egzaminu nauczycielskiego (egzaminu kwalifikacyjnego), wydane na podstawie dotychczasowych przepisów, względnie w myśl ustępu pierwszego niniejszego paragrafu do dnia 30 czerwca 1929 roku, są równoznaczne ze świadectwami z praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych w rozumieniu art. 7 cytowanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej.

Do art. 8. § 4. Do uznawania w myśl art. 8 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych pracy w szkole innej niż publiczna szkoła powszechna za pracę, uprawniającą nauczyciela publicznej szkoły powszechnej do przystąpienia do praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych, uprawnieni są Kuratorowie Okręgów Szkolnych.

Do art. 12. § 5. Zwalniając nauczyciela od obowiązku złożenia egzaminu praktycznego na nauczyciela publicznych szkół powszechnych, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przyznaje tem samem nauczycielowi kwalifikacje zawodowe do ustalenia w publicznych szkołach powszechnych.

Do art. 15. § 6. Osoby, które nie ukończyły państwowego wyższego kursu nauczycielskiego lub zakładu równorzędnego, mogą uzyskać kwalifikacje dodatkowe w rozumieniu art. 15 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych przez zdanie egzaminu przewidzianego w obowiązującym statucie Państwowych Wyższych Kursów Nauczycielskich.

§ 7. Za zakłady równorzędne w rozumieniu art. 15 wymienionego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z państwowym wyższym kursem nauczycielskim uznaje się:

- a) państwowe pedagogja,

- b) Państwowy Instytut Robót Ręcznych w Warszawie,
- c) Państwowy Instytut Pedagogiki Specjalnej w Warszawie,
- d) Państwowy Instytut Wychowania Fizycznego w Warszawie,
- e) do końca roku szkolnego 1929/30 klasę seminaryjną Wyższego Liceum Uczelni im. Dąbrowki w Poznaniu,
- f) zakłady, które Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego osobnym zarządzeniem uzna za równorzędne.

Do art. 18. § 8. Przewidziany w art. 18 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych osobny egzamin dla nauczycieli czynnych w szkołach powszechnych w dniu 1 kwietnia 1928 r., a nie posiadających kwalifikacyj do nauczania w publicznych szkołach powszechnych w myśl postanowień art. 16 wymienionego rozporządzenia, odbywać się będzie:

a) w województwach: białostockiem, kieleckiem, lubelskiem, łódzkim, nowogródzkim, poleskiem, pomorskiem, poznańskim, warszawskim, wileńskim, wołyńskim i w m. st. Warszawie, o ile kandydat został zamianowany przed dniem 1 października 1926 r. i pracuje bez przerwy co najmniej od tej daty w szkołach powszechnych, według dotychczas obowiązującego regulaminu egzaminów dla czynnych a niewykwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych, w innych wypadkach zaś według postanowień regulaminu seminarjalnego egzaminu dojrzałości, o ile odnośni nauczyciele nie uzyskali już zezwolenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na zdawanie egzaminu dla czynnych a niewykwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych;

b) w województwach: krakowskim, lwowskim, stanisławowskim i tarnopolskim według postanowień regulaminu seminarjalnego egzaminu dojrzałości.

Nauczyciele, którzy zdadzą wymieniony w punkcie a) egzamin dla czynnych a niewykwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych, otrzymują dyplom na nauczyciela szkół powszechnych.

Świadectwa, wydane na podstawie wymienionego regulaminu egzaminów dla czynnych, a niewykwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych, są równoznaczne z dyplomami na nauczyciela szkół powszechnych w rozumieniu art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych.

Do art. 20. § 9. Za dowód zdania ulgowego egzaminu uzupełniającego dla uzyskania kwalifikacyj zawodowych do nauczania w języku białoruskim, ruskim (ukraińskim) lub litewskim uważa się świadectwa, uprawniające do nauczania w tym języku, wydawane na mocy ukończenia i zdania egzaminu z wynikiem co najmniej dostatecznym na państwowych kursach dokształcających lub na państwowych kursach wakacyjnych dla nauczycieli szkół powszechnych, lub świadectwa zdania egzaminu, który Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego osobnem zarządzeniem uzna za wystarczający do tego celu.

§ 10. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem pierwszym następnego miesiąca po jego ogłoszeniu *).

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 14 grudnia 1928 r.

zawierające przepisy o praktycznym egzaminie na nauczyciela publicznych szkół powszechnych.

(Dz. Urzęd. M-stwa W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 3).

Na podstawie art. 7 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 258 i Nr. 53, poz. 512, Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 4, poz. 67) o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych ogłaszam następujące przepisy o praktycznym egzaminie na nauczyciela publicznych szkół powszechnych (Regulamin egzaminu).

I. Charakter egzaminu.

§ 1. Praktyczny egzamin na nauczyciela publicznych szkół powszechnych odbywa się przed Państwową Komisją Egzaminacyjną:

a) w miarę możliwości w tej szkole powszechnej, w której dany nauczyciel jest zatrudniony,

b) w wypadkach, gdy prezes Komisji Egzaminacyjnej z uzasadnionych powodów uzna sposób egzaminu, wymieniony pod a) za niemożliwy, w innej szkole powszechnej, względnie szkole ćwiczeń (przy zakładzie kształcenia nauczycieli), wyznaczonej przez prezesa Komisji; w tym

*) Rozporządzenie to weszło w życie z dniem 1 stycznia 1929.

wypadku egzamin odbywa się (w listopadzie i w marcu) w stałych kadencjach, których początek ustala Kuratorium Okręgu Szkolnego.

Egzamin odbywa się w języku polskim; poszczególne lekcje mogą być jednak prowadzone także w innym języku w związku z programem nauczania szkoły, w której kandydat uczy.

II. Komisja i rejon egzaminacyjny.

§ 2. Kurator Okręgu Szkolnego ustanawia potrzebną liczbę Komisji Egzaminacyjnych i wyznacza im siedziby oraz rejon egzaminacyjny. Siedzibą Komisji Egzaminacyjnej jest z reguły państwowy zakład kształcenia nauczycieli, w wyjątkowych wypadkach inna szkoła państwowa (publiczna).

Rejon egzaminacyjny oraz siedziby Komisji Egzaminacyjnych Kuratorium podaje do wiadomości zainteresowanego nauczycielstwa.

§ 3. Prezesem Komisji Egzaminacyjnej mianuje kurator Okręgu Szkolnego w każdym rejonie egzaminacyjnym z reguły dyrektora, a w razie, gdyby to było utrudnione lub niemożliwe, jednego z nauczycieli zakładu kształcenia nauczycieli, względnie szkoły, przy której ustanowiono Komisję Egzaminacyjną; Zastępców prezesa oraz pozostałych członków w potrzebnej liczbie mianuje kurator z pośród dyrektorów (kierowników) i stałych nauczycieli państwowych (publicznych) szkół sobie podległych oraz z pośród inspektorów szkolnych i ich zastępców. Mianowanie odbywa się na okresy trzyletnie.

Skład Komisji Kuratorium podaje do wiadomości nauczycielstwa.

Sprawy biurowe Komisji Egzaminacyjnej załatwia kancelarja szkoły, przy której Komisja została ustanowiona.

§ 4. Prezes Komisji wyznacza z pośród jej członków komplet egzaminacyjny, złożony z trzech osób i powierza jednej z nich obowiązki przewodniczącego kompletu. Przy egzaminach, odbywanych w myśl postanowień § 1 a jednym z członków kompletu winien być inspektor szkolny (zastępca inspektora szkolnego) tego powiatu, w którym kandydat pracuje.

III. Podania kandydatów.

§ 5. Kandydaci, odpowiadający warunkom, określonym w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli

szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 258 i Nr. 53, poz. 512), wnoszą do dnia 30 września lub do dnia 31 stycznia w drodze służbowej do prezesa Komisji Egzaminacyjnej swego rejonu egzaminacyjnego podania o wyznaczeniu terminu egzaminu praktycznego, zaznaczając, czy ubiegają się o dopuszczenie do egzaminu poraz pierwszy, drugi lub trzeci.

§ 6. Do podania należy dołączyć:

- a) metrykę urodzenia,
- b) dowód, stwierdzający posiadanie kwalifikacji zawodowych do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych,
- c) odpis wykazu stanu służby,
- d) spis przestudjowanych do egzaminu książek i podręczników, zwłaszcza z przedmiotów pedagogicznych i z administracji szkolnej wraz ze streszczeniem przynajmniej dwu z tych książek,
- e) opłatę egzaminacyjną, którą ustala osobne zarządzenie,
- f) życiorys, zawierający także sprawozdanie z dotychczasowej pracy szkolnej z dokładnym wykazem (w chronologicznym porządku) szkół i klas (oddziałów), w których kandydat dotychczas pracował i przedmiotów, których uczył.

W sprawozdaniu może kandydat nadto wymienić godne zaznaczenia doświadczenia dydaktyczne i wychowawcze, jakie zdołał zdobyć w ciągu dotychczasowej pracy; kandydat, co najmniej od roku zatrudniony w szkole, w której ma zdawać egzamin, może również dołączyć do sprawozdania charakterystykę kilkorga dzieci szkolnych, które obserwował bliżej w ciągu ostatniego roku szkolnego.

IV. Dopuszczenie do egzaminu.

§ 7. Inspektor szkolny uzupełnia w miarę potrzeby odpis wykazu stanu służby kandydata, potwierdza jego zgodność z oryginałem, znajdującym się w Inspektoracie i dołącza wykaz kwalifikacyjny do akt kandydata. Podania kandydatów, którzy posiadają warunki, wymienione w § 5, inspektor szkolny przesyła wraz z załącznikami zbiorowo możliwie niezwłocznie po upływie terminu składania podań, najdalej jednak do dnia 10 października i 10 lutego do prezesa Komisji, dołączając opinię który rodzaj egzaminu, z wymienionych w § 1, należałoby w każdym wypadku zastosować ze względu na warunki lokalne. O ile inspektor szkolny proponuje odbyć egzamin w myśl posta-

nowień, wymienionych w § 1-a, dołącza również wniosek w sprawie terminu egzaminu.

§ 8. Prezes Komisji Egzaminacyjnej decyduje, czy egzamin może odbyć się na podstawie postanowień, wymienionych w § 1-a.

O ile prezes Komisji stwierdzi niemożność odbycia egzaminu na myśl postanowień § 1-a, wpisuje nazwisko kandydata na listę osób, wyznaczonych do egzaminu w czasie najbliższej kadencji Komisji Egzaminacyjnej, czynnej na podstawie postanowień § 1 b.

Decyzję swą co do sposobu odbywania egzaminu w myśl § 1 a, czy § 1 b) prezes Komisji komunikuje kandydatowi za pośrednictwem jego inspektora szkolnego możliwie niezwłocznie, najpóźniej jednak do końca października względnie do końca lutego.

V. Egzamin we własnej szkole (§ 1 a).

§ 9. Egzamin, odbywany w myśl postanowień § 1 a, składa się z wizytacji (§ 10) i z kollokwjum (§ 11).

Egzamin, w sprawie którego wpłynęło podanie (§ 5) przed 30 września, winien się odbyć o ile możności przed końcem lutego; egzamin, w sprawie którego wpłynęło podanie przed 31 stycznia, winien się odbyć o ile możności przed końcem roku szkolnego. Dzień egzaminu ustala prezes Komisji po porozumieniu z inspektorem szkolnym, w którego powiecie kandydat pracuje, najpóźniej na 2 tygodnie przed egzaminem, wyznaczając równocześnie komplet egzaminacyjny dla danego kandydata i zawiadamiając o dniu egzaminu zarówno wszystkich członków kompletu egzaminacyjnego, jak i kandydata. Wraz z zawiadomieniem o dniu egzaminu prezes przesyła interesowanym wyznaczony przez siebie rozkład lekcji na dzień egzaminu z uwzględnieniem o ile możności lekcji języka polskiego, oraz — jeżeli egzamin odbywa się w szkole z językiem nauczania niepolskim, względnie w szkole dwujęzycznej — z uwzględnieniem o ile możności również drugiego języka nauczania.

Jeżeli kandydat nie otrzyma rozkładu lekcji najpóźniej na 48 godzin przed egzaminem, ma prawo prowadzić lekcje według rozkładu normalnie w danym dniu obowiązującego.

§ 10. Część pierwsza egzaminu, odbywanego w szkole kandydata, polega na szczegółowej wizytacji klasy, względnie klas, w których kandydat uczy, przeprowadzo-

nej w celu zbadania dotychczasowej jego pracy jako nauczyciela i wychowawcy. Komplet egzaminacyjny przysłuchuje się przynajmniej dwom lekcjom, przeprowadzonym przez kandydata z dwu różnych przedmiotów nauczania i przegląda wypracowania uczniów i konspekty (plany) lekcji, przygotowywanych w ciągu dotychczasowej praktyki (przynajmniej w ciągu ostatniego roku szkolnego) przez kandydata. Prócz tego komplet egzaminacyjny, biorąc pod uwagę zakres pracy kandydata w związku z jego stanowiskiem służbowym, przegląda akta szkolne, sprawdza wykonywanie przez kandydata przepisów, dotyczących się organizacji nauki i wychowania, oraz bada stan urządzeń szkolnych. Uwzględniając w każdym wypadku okoliczności, wśród jakich odbywa się praca kandydata oraz zakres powierzonych mu obowiązków, komplet bada stopień dbałości kandydata o kulturę umysłową i moralną, oraz wychowanie obywatelskie młodzieży (z uwzględnieniem także pracy około czytelnictwa), sprawdza starania kandydata o wychowanie fizyczne, o higienę i czystość młodzieży oraz dbałość jego o estetykę i czystość izby szkolnej. Na podstawie tego szczegółowego badania komplet stara się wyrobić sobie możliwie dokładny sąd o wpływie kandydata na rozwój umysłowy i moralny powierzonej mu dziatwy, względnie także na ogólny stan szkoły, o ile kandydat zajmuje samoistne stanowisko.

W czasie wizytacji przewodniczący i członkowie kompletu mają prawo zadawać pytania dzieciom.

§ 11. Część druga egzaminu obejmuje kollokwjum z kandydatem, przedewszystkiem w nawiązaniu do wizytacji. Treścią kollokwjum jest omówienie z kandydatem jego pracy nad wychowaniem i nauczaniem młodzieży ze stanowiska zadań pedagogiki i dydaktyki z uwzględnieniem higieny szkolnej oraz ze stanowiska obowiązujących przepisów, zwłaszcza zaś programu nauczania w szkole powszechnej. Przy kollokwjum kandydat winien również udowodnić ogólną znajomość organizacji szkolnictwa w Polsce oraz najważniejszych przepisów w sprawach administracji szkolnej.

§ 12. Część druga egzaminu (kollokwjum) kandydata, który zdawał pierwszą część w myśl postanowień § 1 a, winna z reguły odbyć się tego samego dnia, co część pierwsza

Jeżeli jednak w tej samej lub pobliskiej miejscowości zdaje egzamin w myśl postanowień § 1 a w tym samym okresie czasu dwóch lub więcej kandydatów, można dla uproszczenia prac kompletu przeprowadzić z tymi kandydatami wspólne kollokwjum jak najrychlej po części

pierwszej egzaminu w miejscu, wyznaczonem przez przewodniczącego.

§ 13. Kollokwjum z kandydatem nie powinno trwać dłużej niż godzinę.

§ 14. Od kollokwjum może być kandydat na podstawie jednomyślnej uchwały kompletu egzaminacyjnego w całości lub częściowo zwolniony, o ile komplet egzaminacyjny w czasie wizytacji stwierdził, że wyniki jego pracy w szkole pod względem wychowawczym i dydaktycznym są bardzo dobre, jakoteż, że kandydat jest dokładnie obeznany z potrzebnymi mu przepisami programu nauczania oraz administracji szkolnej. Uchwała kompletu o zwolnieniu od kollokwjum winna być zanotowana w protokóle egzaminu.

VI. Egzamin w myśl postanowień § 1 b.

§ 15. Wykaz kandydatów oraz kolejność egzaminów ogłasza przewodniczący w lokalu Komisji najpóźniej na 3 dni przed rozpoczęciem kadencji egzaminacyjnej.

Egzamin składa się z trzech części: pracy piśmiennej (§ 16 — 18), lekcji próbnych (§ 19) i kollokwjum (§ 20).

§ 16. Egzamin piśmienny pod nadzorem polega na opracowaniu tematu, wybranego przez kandydata z pośród dwu tematów, które ustala prezes Komisji Egzaminacyjnej na wniosek wyznaczonego przez siebie członka. Tematy winny być ściśle związane z pracą szkolną kandydata i obejmować bądź konspekt (plan) lekcji w jednym z oddziałów, w których kandydat uczy, bądź sprawozdanie z pewnego działu dotychczasowej pracy szkolnej kandydata z uwzględnieniem określonych problemów dydaktycznych lub wychowawczych, bądź wreszcie opracowanie praktycznego zagadnienia z dziedziny wychowania, nauczania lub organizacji szkoły.

§ 17. Pracę piśmienną wykonywa kandydat w terminie i w lokalu, wyznaczonym przez prezesa Komisji Egzaminacyjnej.

Temat pracy piśmiennej winien być wykonany w ciągu czterech godzin. Używanie jakichkolwiek środków pomocniczych jest niedozwolone prócz wyraźnie wskazanych przez prezesa Komisji. Prezes ma prawo odsunąć od egzaminu kandydata z powodu używania niedozwolonych środków pomocniczych lub zarządzić w wypadkach wątpliwych ponowne wykonanie pracy piśmiennej.

Nadzór w czasie egzaminu piśmiennego sprawują członkowie Komisji Egzaminacyjnej, wyznaczeni przez prezesa.

§ 18. Pracę pismieną każdego kandydata ocenia, biorąc pod uwagę także to, czy kandydat poprawnie włada językiem polskim, dwu członków Komisji Egzaminacyjnej, wchodzących w skład kompletu, wyznaczonego dla danego kandydata. Ocena pierwsza winna być umotywowana. W razie niezgodności dwu pierwszych ocen ustala ostateczną ocenę przewodniczący kompletu.

§ 19. W drugiej części egzaminu Komisja (komplet) oceni zdolności kandydata jako nauczyciela i wychowawcy, przysłuchując się najmniej dwom lekcjom próbnym, z których przynajmniej jedna winna być lekcją języka polskiego.

Tematy lekcji oraz oddziały, w których one mają być przeprowadzone, wyznacza Prezes Komisji i podaje je do wiadomości kandydata na dzień przed egzaminem.

§ 20. Kollokwjum z kandydatem odbywa się z zachowaniem przepisu § 13 w sposób analogiczny do postanowień § 11. Odbywa się ono o ile możliwości tego samego dnia, co lekcje próbne (§ 19).

V. Egzaminy specjalistów.

§ 21. Praktyczny egzamin na nauczyciela publicznych szkół powszechnych dla nauczycieli, posiadających kwalifikacje zawodowe do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych tylko jednego lub niektórych przedmiotów, wymienionych w ustępie drugim art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 258 i Nr. 53, poz. 512), odbywa się według tych samych przepisów, z tą różnicą, że kandydaci odbywają wszystkie lekcje tylko z zakresu przedmiotu, do którego posiadają kwalifikacje.

VIII. Wynik egzaminu.

§ 22. Po ukończeniu egzaminu komplet egzaminacyjny ustala wynik ogólny na podstawie wyników częściowych, zwracając uwagę szczególnie na lekcje kandydata. Wyniki każdej części egzaminu oraz wynik ogólny ocenia się przez jeden z czterech stopni: bardzo dobrze, dobrze, dostatecznie, niedostatecznie. Kandydat, który otrzymał przy wizytacji (§ 10) stopień niedostateczny, nie może być dopuszczony do dalszej części egzaminu. Komplet egzaminacyjny może niedopuszczyć do dalszych części egzaminu kandydata, który wykonał niedostatecznie pracę pismieną (§ 16 — 18). W wypadku niedopuszczenia do dalszych części wynik ogólny egzaminu uważa się za niedostateczny.

Wynik ogólny ogłasza się kandydatowi bezpośrednio po ostatecznej decyzji kompletu i po podpisaniu protokołu (§ 26). Przewodniczący kompletu ma prawo wstrzymać ogłoszenie wyniku i założyć przeciwko niemu „veto” aż do rozstrzygnięcia przez Kuratorjum.

§ 23. Kandydat, który na egzaminie uzyskał wynik ogólny co najmniej dostateczny, otrzymuje świadectwo według załączonego wzoru (załącznik 1). Świadectwo podpisuje prezes Komisji egzaminacyjnej oraz wszyscy egzaminatorowie danego kandydata. Kandydat, który nie zdał egzaminu, otrzymuje odpowiednie zaświadczenie (załącznik 2).

Świadectwo, względnie zaświadczenie z egzaminu prezes Komisji przesyła kandydatowi za pośrednictwem inspektora szkolnego, który uwzględni je odpowiednio w wykazie stanu służby.

§ 24. Kandydat, który na egzaminie otrzymał wynik ogólny niedostateczny, winien powtórzyć cały egzamin.

Egzamin powtórzyć można najwcześniej po upływie roku.

§ 25. Nieusprawiedliwione niestawienie się do egzaminu, lub odstąpienie bez usprawiedliwionych powodów, względnie odsunięcie od egzaminu z powodów, wymienionych w § 17, jest równoznaczne z niezdaniem. Opłata egzaminacyjna nie podlega wtedy zwrotowi. O słuszności motywów usprawiedliwienia decyduje prezes Komisji po rozpatrzeniu opinii inspektora szkolnego, w którego powiecie nauczyciel pracuje. W razie usprawiedliwienia zalicza się kandydatowi złożoną przez niego opłatę na poczet powtórnego zgłoszenia.

IX. Protokoły i akta egzaminacyjne.

§ 26. Z każdej części egzaminu spisuje się dla każdego kandydata protokół (załącznik 3), który winien dokładnie oddawać przebieg egzaminu. Do protokołu należy wpisywać temat pracy pisemnej wybrany przez kandydata (§ 16), ocenę pracy pisemnej (§ 18), tematy lekcji (§§ 10 i 19) wraz z ich oceną, umotywowaną określeniem zauważonych zalet i braków, najważniejsze spostrzeżenia, poczynione w czasie wizytacji (§ 10), treść ważniejszych pytań, postawionych kandydatów przy kollokwjum (§§ 11 i 20) oraz ocenę odpowiedzi, wreszcie wynik ogólny egzaminu (§ 22).

Protokoły i wszelkie akta egzaminacyjne przechowuje prezes Komisji Egzaminacyjnej.

X. Koszty egzaminów.

§ 27. Prezes i członkowie Komisji Egzaminacyjnej otrzymują za egzamin wynagrodzenie, którego wysokość określa osobne zarządzenie. Osobne zarządzenie określa również sposób pokrywania innych kosztów egzaminacyjnych oraz sposób uiszczania opłat egzaminacyjnych.

XI. Sprawozdania.

§ 28. Raz na rok w terminie do dnia 15 lipca Prezes Komisji przesyła do Kuratorjum w dwóch egzemplarzach sprawozdanie z odbytych egzaminów na formularzach według załączonego wzoru (załącznik 4). Kuratorjum przesyła do Ministerstwa w terminie do dnia 15 października po jednym egzemplarzu tych sprawozdań oraz sprawozdanie ogólne z odbytych w Okręgu Szkolnym egzaminów w ciągu ubiegłego roku szkolnego, zestawiając na jednym arkuszu wyniki sprawozdań wszystkich Komisji (załącznik 5).

XI. Postanowienia przejściowe.

§ 29. Nauczyciele, którzy na podstawie § 3 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 23 listopada 1928 r. (Dz. U. R. P., Nr. 98, poz. 881, Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 14, poz. 224), zdadzą egzamin praktyczny do dnia 30 czerwca 1929 r. według zasad, obowiązujących dotychczas dla drugiego egzaminu (egzaminu kwalifikacyjnego), otrzymają świadectwa na formularzach, obowiązujących w danem województwie przed dniem wejścia w życie niniejszych przepisów. Niepomyślny wynik egzaminu, uzyskany na podstawie dotychczasowych przepisów pociąga za sobą takie same skutki jak takiż wynik, uzyskany na podstawie przepisów niniejszych.

XIII. Postanowienia końcowe.

§ 30. Regulamin niniejszy wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1929 r.

Państwowa Komisja Egzaminacyjna dla nauczycieli
publicznych szkół powszechnych w
(Okrąg Szkolny- _____) Nr. _____ /19 ____

S w i a d e c t w o

**praktycznego egzaminu na nauczycieli publicznych
szkół powszechnych.**

Pan _____ urodzon _____
dnia _____ r. w _____ powiat _____,
województwo _____, religii (wyznania) _____
tymczasow _____ nauczyciel _____ klasowej publicznej szkoły
powszechnej _____ w _____
powiat _____, województwo _____, dopuszczon _____
do praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych
szkół powszechnych po raz _____, zdał go w dniu _____
na podstawie przepisów z dnia 14 grudnia 1928 r. (Dz.
Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 3) z wynikiem ogólnym
_____.

P. _____ uzyskał tem samem kwalifika-
cje zawodowe do ustalenia w publicznych szkołach po-
wszechnych w myśl art. 7 Rozporządzenia Prezydenta
Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr.
28, poz. 258 i Nr. 53, poz. 512).

W _____ dnia _____ 19 ____
Egzaminatorowie Prezes Komisji Egzaminacyjnej

m. p.

Inspektor Szkolny w

Skala stopni: bardzo dobry, dobry, dostateczny, niedo-
stateczny.

Państwowa Komisja Egzaminacyjna dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych w _____
(Okrag Szkolny _____) Nr. _____ /19

Z a ś w i a d c z e n i e

P. _____

urodzon _____ dnia _____ r. _____ w _____

(powiat _____, województwo _____)
religji (wyznania) _____, nauczyciel
klasowej publicznej szkoły powszechnej _____
w _____ (powiat _____
województwo _____), zdawał _____ w dn.
19 _____ praktyczny egzamin na nauczyciela publicznych
szkół powszechnych na podstawie przepisów z dnia 14 grud-
nia 1928 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 3) z wyni-
kiem ogólnym niedostatecznym po raz

W _____ dnia _____ 19 _____

m. p.

Prezes Komisji Egzaminacyjnej

Państwowa Komisja Egzaminacyjna dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych w _____
(Okrag Szkolny _____) Nr. _____ /19__

P r o t o k ó ł
praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych
szkół powszechnych.

P. _____
ur. dnia _____ r. w _____
(powiat _____, województwo _____),
religji (wyznania) _____, tymczasow _____ nauczyciel
_____ klasowej publicznej szkoły powszechnej
_____ w _____ powiat _____
_____ województwo _____),
po przedstawieniu dowodów uzyskania w r. _____
kwalifikacyj zawodowych do nauczania w publicznych i
prywatnych szkołach powszechnych, a mianowicie _____

oraz _____ letniej nieprzerwanej pracy nauczycielskiej w
przepisanym wymiarze godzin *) od dnia _____
19__ do dnia _____ 19__ a mianowicie _____

dopuszczon _____ został _____ do praktycznego egzaminu na
nauczyciela publicznych szkół powszechnych po raz _____

Upřednio zdawał _____ egzamin praktyczny w terminie
_____ r. w _____ powiat
_____ województwo _____ z wynikiem niedostatecznym.

Obecnie zdaje egzamin na podstawie § 1
przepisów z dnia 14 grudnia 1928 r. (Dz. Urz. Nr. 1, poz. 3).

*) Wyciąg rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia
6 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 258).

Art. 8. Do praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych
szkół powszechnych może przystąpić nauczyciel publicznej szkoły
powszechnej, który wykaże się co najmniej dwuletnią nieprzerwaną
pracą nauczycielską w wymiarze nie mniejszym niż 14 godzin tygod-
niowo, odbytą w publicznej szkole powszechnej po uzyskaniu kwalifi-
kacyj zawodowych do nauczania w publicznych i prywatnych szko-
łach powszechnych.

Za pracę nauczycielską, uprawniającą nauczyciela publicznej
szkoly powszechnej do przystąpienia do praktycznego egzaminu na
nauczyciela publicznych szkół powszechnych, Minister Wyzoań Reli-
gijnych i Oświecenia Publicznego lub władza przez niego oznaczona
może uznać pracę w szkole innej, niż publiczna szkoła powszechna,
przy zachowaniu jednak warunków pracy, podanych w ust. 1 artykułu
niniejszego.

Załącznik 4 do Nr-u I-7702/28.

Okrag Szkolny _____
 Państwowa Komisja Egzaminacyjna dla nauczycieli
 publ. szkół powszechnych w _____
 Nr. _____/19__ r.

Sprawozdanie statystyczne

Prezesa Państw. Komisji Egzaminacyjnej z wyników
 egzaminów praktycznych w ciągu roku szkolnego
 19____/____

W ciągu całego roku szkolnego

Rejon egz. obejmował powiaty _____	Zgłosiło się do egzaminu			Odstąpiło od egzaminu z powodów						Zgłoszonych w terminie nie zdołano przeegzamin.			Egzaminowano według przepisów	Z pośród egzaminowanych						Uwagi
				a) usprawiedli			b) nieuspraw							a) zdało			b) nie zdało			
	Ogółem	Mężczyzn	Kobiet	Ogółem	Mężczyzn	Kobiet	Ogółem	Mężczyzn	Kobiet	Ogółem	Mężczyzn	Kobiet		Ogółem	Mężczyzn	Kobiet				
Ogółem													1 a							
Z powiatu _____													1 b							
Z powiatu _____													1 a							
Z powiatu _____													1 b							

U W A G A: Przew zgłoszonych do egzaminu należy rozumieć zgłoszonych w terminach przepisanych na dany rok szkolny, t. j. do dnia 31 stycznia oraz pozostałych do przeegzaminowania z ubiegłego roku szkolnego. Liczby co do tych ostatnich należy prócz tego podać w nawiasach. Zgłoszonych po 31 stycznia rb. należy wykazywać przy następnem sprawozdaniu

W _____ dnia _____ 19__ r. Podpis Prezesa Komisji _____

Załącznik 5 do N-ru I—7702/28.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego
w _____, dnia _____

Nr. _____ /19__ r.

Sprawozdanie ogólne

z wyników egzaminów praktycznych w Okręgu
Szkolnym _____

w ciągu roku szkolnego 19__ / ____ na podstawie
sprawozdań prezesów Komisji Egzaminacyjnych.

W ciągu całego roku szkolnego:

W Komisjach Egzamina- cyjnych	Zgłosiło się do egzaminu			Odstąpiło od egzaminu z powodów:						Zgłoszonych w terminie nie zdołano przeegzamin.			Egzaminowa- no według prze- pisów	Z pośród egzaminowa- nych:						Uwagi
	Ogół- tem	Męż- czyzn	Ko- biet	a) usprawiedl.			b) nieuspraw.			Ogół- tem	Męż- czyzn	Ko- biet		a) zdało:			b) nie zdało:			
				Ogół- tem	Męż- czyzn	Ko- biet	Ogół- tem	Męż- czyzn	Ko- biet					Ogół- tem	Męż- czyzn	Ko- biet	Ogół- tem	Męż- czyzn	Ko- biet	
Ogółtem													sz 1 a							
w Komisji													sz 1 b							
w _____													sz 1 a							
w Komisji													sz 1 b							
w _____													sz 1 a							
w Komisji													sz 1 b							
w _____																				

U W A G A: Przez zgłoszonych do egzaminu należy rozumieć zgłoszonych w terminach przepisanych na dany rok szkolny, t. j. do dnia 31 stycznia oraz pozostałych do przeegzaminowania z ubiegłego roku szkolnego. Liczby co do tych ostatnich należy prócz tego podać w nawiasach. Zgłoszonych po 31 stycznia r. b. należy wykazywać przy następnem sprawozdaniu.

W _____ dnia _____ 19__ Podpis Kuratora: _____

Protokół egzaminu piśmiennego (§§ 16 — 18).

(Tylko przy egzaminach, zdawanych w myśl § 1 b).

Data	Temat opracowany	Uwagi o przebiegu egzaminu	Ocena	Podpis egzaminatora

Protokół egzaminu ustnego.

A. Lekcje (§ 10, wzgl. 19).

(wypełnia się przy egzaminach, zdawanych w myśl § 1 a i § 1 b).

Dnia	Lekcja na temat	Szkoła i oddział	Wynik lekcji	UWAGI

B. Spostrzeżenia i uwagi o wynikach wizytacji (§ 1 a i 10).

Wynik ogólny części II A (z uwzględnieniem spostrzeżeń wymienionych pod II B, o ile egzamin odbywał się w myśl postanowień § 1a)

C. Kollokwjum (§§ 12 — 14, wzgl. 20).

(wypełnia się przy egzaminach zdawanych w myśl § 1 a i § 1 b).

Data	Treść pytań	Ocena odpowiedzi	UWAGI

Wynik ogólny kollokwjum _____

Wobec powyższych wyników częściowych Komisja Egzaminacyjna stwierdza, że p. _____

zdał _____ praktyczny egzamin na nauczyciela publicznych szkół powszechnych z wynikiem ogólnym _____

U w a g i:

W _____ dnia _____ r.

Podpis Prezesa:

Podpisy Egzaminatorów:

Skala stopni: bardzo dobry, dobry, dostateczny, niedostateczny.

U S T A W A

z dnia 26 września 1922 r.,

dotycząca kwalifikacji zawodowych do nauczania
w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach
nauczycielskich państwowych i prywatnych

(Dz. U. R. P. z 1922 r. Nr. 90, poz. 828),

wraz ze zmianami, wprowadzonymi ustawą z dnia 16 lipca
1924 r. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 75, poz. 740)

i z dnia 12 stycznia 1929 (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 59).

Art. 1. Kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich posiada tylko ta osoba, która zdała egzamin państwowy na nauczyciela szkół średnich, ustanowiony rozporządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego*).

Art. 2. Szczególne kwalifikacje zawodowe do nauczania religji w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich oraz sposób ich uzyskania określi Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z właściwymi władzami kościelnymi.

Art. 3. Nauczycielom szkoły średniej ogólnokształcącej lub seminarjum nauczycielskiego może być tylko osoba, posiadająca kwalifikacje zawodowe, wymienione w art. 1 lub 2. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może dopuścić do nauczania osobę, nie posiadającą takich kwalifikacji, jednak na okres nie dłuższy, niż 4-letni.

Art. 4. Nauczyciel szkoły średniej ogólnokształcącej lub seminarjum nauczycielskiego może udzielać nauki przedmiotów, nie objętych jego kwalifikacją, tylko za zgodą kuratora okręgu szkolnego.

Postanowienia przejściowe.

Art. 5. Za posiadające kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich uważa się również:

a) osoby, posiadające świadectwa egzaminu nauczycielskiego, wydane przed 1 listopada 1918 r. przez b. au-

*) Przepisów w sprawie egzaminu państwowego na nauczyciela szkół średnich nie podajemy, gdyż, jak się dowiadujemy, w najbliższych dniach ma być wydane nowe rozporządzenie w sprawie tych egzaminów.

strjackie komisje egzaminacyjne dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich lub komisje egzaminacyjne dla kandydatów na nauczycieli rysunków odręcznych i dla kandydatów na nauczycieli gimnastyki w szkołach średnich, a w czasie od 1 listopada 1918 r. do dnia 1 września 1921 r. przez także komisje w Krakowie i Lwowie;

b) osoby, posiadające świadectwa egzaminu nauczycielskiego, wydane przed 1 listopada 1918 r. przez austriackie komisje egzaminacyjne dla nauczycieli muzyki, a w czasie od dnia 1 listopada 1918 r. do chwili wejścia w życie niniejszej ustawy przez także komisję we Lwowie, lub też w czasie od dnia 1 czerwca 1919 r. do dnia 15 czerwca 1922 r. przez Polską Rządową Komisję Egzaminacyjną dla nauczycieli muzyki w Krakowie, nadto osoby, które przed dniem 1 stycznia 1923 r. uzyskały pełne dyplomy z ukończenia konserwatorium warszawskiego, poznańskiego, lwowskiego, wyższej szkoły muzycznej im Fr. Chopina przy Towarzystwie Muzycznym w Warszawie, lub dyplomy ukończenia konserwatorów zagranicznych, uznanych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równorzędne, i odbędą przed końcem grudnia 1924 r. przynajmniej 2-letnią, przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uznaną za zadowalającą, praktykę szkolną;

c) osoby, posiadające świadectwa egzaminu nauczycielskiego, wydane przed dniem 11 lipca 1919 r. przez niemieckie naukowe komisje egzaminacyjne („Wissenschaftliche Prüfungskommissionen”), osoby, posiadające świadectwa egzaminu na starszą nauczycielkę („Oberlehrerin”), wydane przed dniem 11 lipca 1919 r. przez królewskie komisje egzaminacyjne w Niemczech („Königliche Prüfungskommissionen”) oraz osoby, posiadające świadectwa, wydane w czasie od dnia 11 lipca 1919 r. do dnia 1 października 1921 r. przez komisję egzaminacyjną na nauczycieli szkół średnich, utworzoną w Poznaniu rozporządzeniem Naczelnej Rady Ludowej;

d) osoby, posiadające wydane przed dniem 1 października 1917 r. świadectwa państwowe rosyjskie nauczyciela gimnazjum („uczitiel gimnaziji”), nauczyciela średnich zakładów naukowych („uczitiel srednich uczebnych zawiedienij”), wyższego domowego nauczyciela („wyższij domasznij nastawnik”), lub też świadectwa domowego nauczyciela („domasznij nastawnik” i „domasznij ucitiel”), te ostatnie, o ile ich właściciele posiadają studia wyższe. Za równoznaczne świadectwu nauczyciela gimnazjum („uczitiel gimnaziji”) uważa się inne, wydane przed dniem 1 października 1917 r. świadectwa rosyjskie, dające prawo do nauczania w szkołach średnich, jak również—

dla osób, posiadających dyplomy szkół wyższych — za-
twierdzenie przez władze rosyjskie przed dniem 1 paź-
dziernika 1917 r., względnie — o ile chodzi o terytorjum
Ukrainy — przed dniem 1 stycznia 1919 r., na stanowisku
nauczyciela szkół średnich ogólnokształcących (gimna-
zjum, progimnazjum, szkoła średnia handlowa), stwier-
dzone odpowiednim dokumentem stanu służby („formular-
nyj spisok”);

e) osoby, posiadające dyplomy na nauczyciela szkół
średnich, wydane przed dniem 1 stycznia 1923 r. przez
państwowe komisje egzaminacyjne dla kandydatów na
nauczycieli szkół średnich, powołane przez Ministra Wy-
znań Religijnych i Oświecenia Publicznego;

f) osoby, posiadające dyplomy ukończenia kursu nau-
kowego lub pedagogicznego, lub też studjum pedagogicz-
nego, wydane przed dniem 1 stycznia 1923 r. przez pań-
stwową komisję egzaminacyjną przy Państwowym Insty-
tucie Pedagogicznym w Warszawie;

g) osoby, posiadające świadectwa 1 stopnia na nau-
czyciela rysunków i modelowania, wydane przed dniem
1 czerwca 1921 r. na zasadzie statutu tymczasowego Kró-
lewsko - Polskich Kursów Pedagogicznych dla nauczycie-
li rysunków w Warszawie z dnia 19 września 1918 r., oraz
osoby, posiadające dyplomy ukończenia państwowych
kursów pedagogicznych dla nauczania rysunków w War-
szawie, wydane w czasie od dnia 1 czerwca 1921 r. do dnia
1 stycznia 1923 r.;

h) osoby, posiadające świadectwa egzaminu, upraw-
niające do prowadzenia ćwiczeń cielesnych w szkołach
państwowych, powszechnych, średnich i seminarjach nau-
czyielskich, wydane przed 1 stycznia 1923 r. na podsta-
wie statutu państwowych kursów wychowania fizycznego,
zatwierdzonego przez Ministra Wyznań Religijnych i
Oświecenia Publicznego z dnia 14 września 1921 r. (Dz.
Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 17, poz. 175), oraz na podsta-
wie rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświe-
cenia Publicznego z dnia 29 marca 1922 r. w sprawie pro-
gramów i egzaminów końcowych na państwowych kursach
wychowania fizycznego (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr.
16, poz. 155);

i) osoby, posiadające świadectwa do nauczania slōjdu
w seminarjach, szkołach średnich i powszechnych, wyda-
ne przed 1 stycznia 1923 r. na podstawie okólnika Ministra
Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 13
marca 1920 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 11, poz. 79);

j) osoby, które przed 1 stycznia 1923 r. uzyskały do-
ktorat lub dyplom ukończenia z egzaminem studjów wyż-
szych oraz odbędą przed końcem grudnia 1924 r. przynaj-

mniej 2-letnią przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uznaną za zadowalającą, praktykę szkolną nauczycielską w wymiarze przynajmniej 14 godzin tygodniowo;

k) nauczycieli, którym przyznano prawo pobierania dodatku za studia wyższe na mocy art. 15 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli i dyrektorów państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, preparand oraz wizytatorów szkół (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 433) oraz w myśl art. 17 rozporządzenia Prezydenta Ministrów, Ministra Skarbu, Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Ministra b. Dzielnicy Pruskiej z dnia 25 października 1920 r. w celu wykonania ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli, dyrektorów państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, preparand, oraz wizytatorów (Dz. U. R. P. Nr. 103, poz. 688);

l) osoby, posiadające świadectwa, wydane przed końcem lutego 1920 r. przez niemieckie komisje egzaminacyjne, powołane do odbywania egzaminów wydziałowych (po niemiecku Mittelschullehrerprüfung), rektorskich, na nauczycieli (elki) śpiewu (muzyki), rysunków, gimnastyki, na nauczycieli liceów (po niemiecku Lyzeen, mittlere und höhere Töchterschulen), na nauczycielki języków obcych przy tychże liceach, lub na nauczycielki kobiecych robót ręcznych oraz osoby, posiadające świadectwa wydane w czasie od 1 stycznia 1919 r. do 1 stycznia 1923 r. przez komisje egzaminacyjne, powołane przez właściwe władze polskie na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego do odbywania takichże egzaminów, lub uznane przez nie w tym charakterze.

Osoby, wymienione w tym punkcie, posiadają kwalifikacje zawodowe do nauczania jedynie w takim zakresie i w takich typach szkół, w jakich miały prawo otrzymać posady na podstawie właściwych regulaminów egzaminacyjnych, obowiązujących przed 1 stycznia 1923 r., przyczem o ile chodzi o osoby, które miały prawo nauczania w liceach, kwalifikacje te rozciąga się również na gimnazja wszystkich typów, aż do klasy V włącznie. W wątpliwych wypadkach rozstrzyga Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 6. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może uznać za posiadających kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich:

a) nauczycieli, którzy przed upływem 1923 r. ukończyli 30 lat życia, przed tymże terminem odbyli sześć semestrów studiów wyższych w charakterze studentów oraz

5-letnią praktykę szkolną nauczycielską, z czego co najmniej 2 lata w szkołach średnich ogólnokształcących lub seminarjach nauczycielskich w wymiarze przynajmniej 14 godzin tygodniowo, jeśli uzna 1) praktykę za zadowalającą, 2) studia wyższe za dostatecznie udowodnione świadectwami prac seminaryjnych lub laboratoryjnych, egzaminów półrocznych i t. p.;

b) nauczycieli, którzy choć nie mogą się wykazać studjami wyższymi w zakresie, wskazanym w punkcie a), czynią jednak zadość wymienionym tam innym warunkom, jeśli uzna ich pracę naukową lub pedagogiczną za wybitną;

c) nauczycieli, którzy przed 1 stycznia 1923 r. ukończyli przynajmniej 40 lat życia oraz przed tymże terminem 12 lat pracy szkolnej nauczycielskiej w wymiarze przynajmniej 14 godzin tygodniowo, z czego co najmniej 5 lat w szkołach średnich ogólnokształcących lub seminarjach nauczycielskich, jeśli uzna pracę tę za zadowalającą;

d) nauczycieli, którzy przed 1 stycznia 1923 r. uzyskali świadectwa ukończenia z egzaminem krajowych lub zagranicznych — co najmniej dwuletnich, zaś gdy idzie o ćwiczenia cieleśne co najmniej jednorocznych — kursów lub szkół, dających przygotowanie do nauczania w zakresie szkoły średniej, oraz przed tymże terminem odbyli trzyletnią praktykę szkolną nauczycielską, z czego co najmniej 2 lata w szkołach średnich ogólnokształcących lub seminarjach nauczycielskich, w wymiarze przynajmniej 14 godzin tygodniowo, jeśli praktykę tę uzna za zadowalającą, a poziom kursów w odnośnym okresie czasu za dostatecznie wysoki.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może za równoważnik lat brakujących kandydatowi do przewidzianych w punktach a), b), c) norm wieku uznać odpowiednią liczbę lat zadowalającej praktyki nauczycielskiej, odbytej ponad normę tam oznaczoną, w granicach jednak nie większych niż dwa lata dla osób, wymienionych pod a), b), a pięć lat dla osób, wymienionych pod c).

Lata praktyki, odbytej w charakterze kierownika, lub nauczyciela Państwowych Kursów Nauczycielskich, Państwowych Wyższych Kursów Nauczycielskich lub Państwowego Instytutu Nauczycielskiego zalicza się jako lata praktyki nauczycielskiej w szkole średniej ogólnokształcącej.

W poszczególnych wypadkach Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może uznać za policzalne jako lata praktyki nauczycielskiej w szkole śred-

niej ogólnokształcącej lata praktyki nauczycielskiej, odbytej:

aa) na kursach kształcących nauczycieli lub w innej instytucji nauczającej, a odpowiadającej co najmniej poziomowi seminarjum nauczycielskiego lub szkole średniej ogólnokształcącej;

bb) w szkole średniej zawodowej;

cc) w administracji szkolnej na stanowisku o charakterze pedagogicznym;

dd) w preparandach nauczycielskich lub szkołach ćwiczeń przy seminarjach nauczycielskich, o ile nauczyciel, wykaże się ponadto praktyką nauczycielską w seminarjum nauczycielskiem lub szkole średniej ogólnokształcącej, odbytą przed wejściem w życie niniejszej ustawy i uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za wybitną.

Dla osób narodowości polskiej, pochodzących z b. zaboru pruskiego lub b. zaboru rosyjskiego, z wyjątkiem b. Królestwa Kongresowego, które przed wejściem w życie ustawy pracowały w szkolnictwie polskim na tych obszarach, dalej dla repatriantów, oraz dla osób, które, służąc w wojsku w czasie wojny, nie mogły przed tymże terminem odbyć przewidzianej niniejszym artykułem praktyki szkolnej, jako ostateczny termin odbycia tej praktyki oznacza się koniec 1926 r., zaś dla osób, które ukończyły Państwowy Kurs Wychowania Fizycznego przed wydaniem statutu, o którym mowa w art. 5 lit h, koniec 1924 r.

Art. 7. Nauczyciele szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich, czynni przed dniem 1 stycznia 1923 r., którzy a) mają skończoną szkołę średnią ogólnokształcąca lub seminarjum nauczycielskie, b) przed dniem 1 stycznia 1923 r. ukończyli 25 lat życia oraz c) przed tą datą odbyli 3 lata szkolnej praktyki nauczycielskiej, uznanej przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, za zadowalającą, w wymiarze co najmniej 14 godzin tygodniowo, z czego co najmniej 2 lata w szkole średniej ogólnokształcącej lub seminarjum nauczycielskiem, jakoteż nauczyciele czynni w szkołach średnich ogólnokształcących, seminarjach nauczycielskich lub szkołach powszechnych przed dn. 1 stycznia 1923 r., którzy czynią zadość warunkom, wymienionym pod a) i b), a nadto przed upływem 1928 r. wykażą się co najmniej 3-letnią praktyką nauczycielską szkolną, z czego co najmniej dwa lata w szkole średniej ogólnokształcącej lub seminarjum nauczycielskiem w wymiarze przynajmniej 14 godzin tygodniowo, jeśli Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego tę ich praktykę uzna za wybitną,

mogą uzyskać kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich przez zdanie przed końcem roku szkolnego 1930/31 uproszczonego egzaminu państwowego na nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich, ustanowionego rozporządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. W wyjątkowych wypadkach może Minister dopuścić do egzaminu uproszczonego kandydata, nie spełniającego jednego z dwóch pierwszych warunków. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może również absolwentom Państwowego Instytutu Nauczycielskiego lub Państwowego Studium Pedagogicznego zaliczyć jako lata praktyki nauczycielskiej w szkole średniej ogólnokształcącej okres studiów, odbytych w tych instytucjach, zaś osobom, wymienionym w ostatnim ustępie art. 6, przewidziany niniejszym artykułem termin odbycia praktyki przed dniem 1 stycznia 1923 r. przedłużyć do końca 1924 r.

Art. 8. Osobom, które uzyskują kwalifikację zawodową do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich na zasadzie art. 6 lub art. 5 lit. 1), dalej tym z pośród osób, wymienionych w art. 5 lit. a), b), c), d), których oryginalne dyplomy nauczycielskie (świadectwa egzaminu nauczycielskiego) zostały wystawione w języku nie polskim, wreszcie tym z pośród osób, wymienionych w art. 5, lit. b), j), k), które nie posiadają wcale dyplomów nauczycielskich lub których uznanie za posiadających kwalifikacje uzależnione jest od uznania ich praktyki nauczycielskiej za zadowalającą, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wyda dyplomy na nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich, przyczem określi przedmiot (przedmioty) nauczania, dla którego (których) ważna jest kwalifikacja.

Art. 9. Osoby, które w sposób, określony artykułem 7, uzyskują kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich, otrzymują dyplomy nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich od oddzielnej komisji egzaminacyjnej.

Art. 10. Osoby, które na podstawie art. 5 i w myśl art. 8 pragną uzyskać dyplomy na nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich oraz osoby, które na podstawie art. 6 i w myśl art. 8 uzyskać pragną kwalifikacje zawodowe i dyplomy na nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich, winny przed dn. 1 lipca 1929 r. wnieść do Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

odpowiednio udokumentowane podanie. Nauczyciele czynni przed wejściem w życie ustawy, którzy do powyższego terminu podań nie wniosą, tracą prawo, przewidziane art. 5, 6 i 8, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może wyjątkowo w ważnych wypadkach załatwić podania, wniesione po powyższym terminie przez osoby, które pragną uzyskać dyplomy na nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich na podstawie art. 5 i w myśl art. 8.

Art. 11. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może ograniczyć przyznawane na podstawie art. 6 kwalifikacje zawodowe do prawa nauczania w klasach niższych szkół średnich ogólnokształcących lub w klasach aż do V klasy włącznie tychże szkół, albo też w niektórych rodzajach szkół średnich (w gimnazjum, liceum, seminarjum nauczycielskiem i t. d.). Wydając dyplomy na podstawie art. 5 i w myśl art. 8, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może również określić rodzaj szkoły (szkół), dla której (których) ważną jest kwalifikacja.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego władny jest także uzależnić wydanie dyplomu na podstawie art. 5 lub art. 6 i w myśl art. 8 od stwierdzenia należytego władania w słowie i piśmie językiem polskim w wypadkach, gdy ubiegający się o dyplom nie ukończył polskiej szkoły średniej ogólnokształcącej, polskiego seminarjum nauczycielskiego, lub polskiej szkoły wyższej.

Art. 12. Postanowienia art. 3 nie odnoszą się do nauczycieli czynnych w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich przed dn. 1 stycznia 1923 r. Nauczyciele ci, jeśli nie posiadają kwalifikacji zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich, a nie postarają się o ich nabycie przed końcem roku szkolnego 1930/31 tracą prawo nauczania w tych szkołach.

Art. 13. Przez studja wyższe, wymienione w art. 5 i 6, rozumieć należy studja, uprawniające do pobierania dodatków za studja wyższe w myśl art. 4 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonarjuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 429) i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 lutego 1922 r. w tym przedmiocie (Dz. U. R. P. Nr. 22 poz., 183).

Art. 14. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 15. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia *).

*) Ustawa ta weszła w życie z dniem 25 października 1922.

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 10 grudnia 1925 roku

w sprawie kwalifikacji zawodowych duchownych
rzymsko-katolickich do nauczania religii w szkołach średnich
ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich
państwowych i prywatnych.

(Dz. U. R. P. Nr. 101, poz. 938).

Na zasadzie art. 2 ustawy z dnia 26 września 1922 r., dotyczącej kwalifikacji zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych w brzmieniu, ogłoszonym w załączniku do rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 15 września 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 864), oraz art. 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1925 r. o zatwierdzeniu układu ze Stolicą Apostolską, określającego stosunek Państwa do Kościoła Rzymsko - Katolickiego (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 324) zarządza się co następuje:

§ 1. Zgodnie z art. XIII konkordatu zawartego pomiędzy Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską (Dz. U. R. P. z 1925 r. Nr. 72, poz. 501) kwalifikację zawodową do nauczania religii rzymsko - katolickiej w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych stanowi dla duchownych rzymsko-katolickich:

a) świadectwo ukończenia studjów na wydziale teologii katolickiej ze stopniem naukowym lub bez stopnia naukowego w uniwersytetach i zakładach teologicznych w Polsce i zagranicą;

b) świadectwo ukończenia studjów teologicznych w diecezjalnych seminarjach duchownych (art. XIII konkordatu).

§ 2. Do udzielania nauki religii potrzebuje duchowny rzymsko - katolicki oprócz kwalifikacji zawodowych jeszcze misji kanonicznej, udzielonej mu od właściwego biskupa.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Z tym dniem traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 24 marca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 264 *)).

*) Rozporządzenie to weszło w życie z dniem 31 grudnia 1925.

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 27 grudnia 1926 r. Nr. II. 6767/26
w sprawie kwalifikacyj zawodowych duchownych
rzymsko-katolickich.

(Dz. Urzęd. M-stwa W. R. i O. P. Nr. 2 poz. 27).

Wyjaśniając § 1 punkt b. rozporządzenia z dnia 10 grudnia 1925 r. Dz. U. R. P. Nr. 131, poz. 938, w sprawie kwalifikacyj zawodowych duchownych rzymsko - katolickich do nauczania religii w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych, oznajmiam, że za diecezjalne seminarja duchowne, których ukończenie stanowi, w myśl art. XIII Konkordatu, kwalifikację zawodową do nauczania religii, należy uważać zakłady następujące:

- 1) seminarjum archidiecezji Gnieźnieńskiej i Poznańskiej w Poznaniu,
- 2) seminarjum diecezji Chełmińskiej w Pelplinie,
- 3) seminarjum diecezji Włocławskiej we Włocławku,
- 4) seminarjum archidiecezji Warszawskiej w Warszawie,
- 5) seminarjum diecezji Płockiej w Płocku,
- 6) seminarjum diecezji Sandomierskiej w Sandomierzu,
- 7) seminarjum diecezji Lubelskiej w Lublinie,
- 8) seminarjum diecezji Podlaskiej w Janowie,
- 9) seminarjum diecezji Łódzkiej w Łodzi,
- 10) seminarjum archidiecezji Wileńskiej w Wilnie,
- 11) seminarjum diecezji Łomżyńskiej w Łomży,
- 12) seminarjum diecezji Pińskiej w Pińsku,
- 13) seminarjum diecezji Przemyskiej w Przemyśle,
- 14) seminarjum diecezji Łuckiej w Łucku,
- 15) seminarjum diecezji Tarnowskiej w Tarnowie,
- 16) seminarjum diecezji Kieleckiej w Kielcach,
- 17) seminarjum Archidiecezji Lwowskiej obrz. greko-kat. we Lwowie,
- 18) seminarjum Diecezji Przemyskiej obrz. greko-kat. w Przemyśle,
- 19) seminarjum Diecezji Stanisławowskiej obrz. greko-kat. w Stanisławowie.

Ordynariusze udzielają misji katolickiej i przeznaczają prefektów do szkół z reguły z grona kleru świeckiego.

Jeżeli na stanowisko prefekta wyznaczony został wyjątkowo członek kleru zakonnego, należy wówczas zwrócić się do Ministerstwa W. R. i O. P. o wyjaśnienie.

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 20 maja 1926 r.

**w sprawie kwalifikacyj zawodowych lekarzy do nauczania
higieny i anatomji w seminarjach nauczycielskich
państwowych i prywatnych.**

(Dz. U. R. P. Nr. 58, poz. 338).

Na zasadzie art. 1 ustawy z dnia 26 września 1922 r., dotyczącej kwalifikacyj zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych w brzmieniu, ogłoszonym w załączniku do rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 15 września 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 92 poz. 864) zarządza się co następuje:

§ 1. Kwalifikację zawodową do nauczania higieny i anatomji w seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych stanowi dyplom lekarza.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia *).

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 29 stycznia 1927 r.

**w sprawie rozciągnięcia rozporządzenia z dnia 20 maja 1926 r.
na szkoły średnie ogólnokształcące.**

(Dz. U. R. P. Nr. 11 poz. 91).

Na zasadzie art. 1 ustawy z dnia 26 września 1922 r., dotyczącej kwalifikacyj zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych w brzmieniu, ogłoszonym w załączniku do rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 15 września 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 864) zarządzam co następuje:

§ 1. Moc obowiązującą rozporządzenia Kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 20 maja 1926 r. w sprawie kwalifikacyj zawodowych lekarzy do nauczania higieny i anatomji w seminar-

---

*) Rozporządzenie to weszło w życie z dniem 15 czerwca 1926.

jach nauczycielskich państwowych i prywatnych (Dz. U. R. P. Nr. 58, poz. 338) rozciąga się na szkoły średnie ogólnokształcące państwowe i prywatne.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia *).

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 16 listopada 1926 r.

**w sprawie kwalifikacji zawodowych do nauczania religii
mojżeszowej w szkołach średnich ogólnokształcących
i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych.**

(Dz. U. R. P. Nr. 124, poz. 715),

zmienione rozporządzeniem z dnia 17 września 1928 r.

(Dz. U. M-stwa W. R. i O. P. Nr. 13, poz. 207).

Na zasadzie art. 2 ustawy z dnia 26 września 1922 r., dotyczącej kwalifikacji zawodowych do nauczania w szkołach ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych w brzmieniu, ogłoszonym w załączniku do rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 15 września 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 864), zarządza się co następuje:

§ 1. Kwalifikację zawodową do nauczania religii mojżeszowej w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych stanowią:

a) stopień naukowy uniwersytecki: doktora lub magistra, otrzymany na wydziale filozoficznym (humanistycznym) uniwersytetu w Polsce, oraz

b) świadectwo egzaminu na nauczyciela religii mojżeszowej, zdanego przed Komisją, powołaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Dopóki niema dostatecznej liczby tak wykwalifikowanych kandydatów, uzyskać można wymagane kwalifikacje, zdając przed komisją, wskazaną w tym celu przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, egzamin specjalny na nauczyciela religii mojżeszowej w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich. Program i regulamin egzaminu unormuje osobne zarządzenie**).

§ 2. Nauczyciele religii mojżeszowej w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich, czynni przed dniem 1 stycznia 1923 r., którzy: a) mają

*) Rozporządzenie to weszło w życie z dniem 14 lutego 1927.

***) Ustęp ten został wprowadzony rozp. Ministra W. R. i O. P. z dnia 17 września 1928 (Dz. Urzęd. M-stwa W. R. i O. P. Nr 13 poz. 207).

skończoną szkołę średnią ogólnokształcącą lub seminarjum nauczycielskie, b) przed dniem 1 stycznia 1923 r. ukończyli 25 lat życia oraz c) przed tąż datą odbyli w charakterze nauczycieli religii mojżeszowej 3 lata szkolnej praktyki nauczycielskiej, uznanej przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za zadowalającą, z czego co najmniej 2 lata w szkole średniej ogólnokształcącej lub seminarjum nauczycielskiem, jako też nauczyciele religii mojżeszowej, czynni w szkołach średnich ogólnokształcących, seminarjach nauczycielskich lub w szkołach powszechnych przed dniem 1 stycznia 1923 r., którzy czynią zadość warunkom, wymienionym pod a) i b), a nadto przed upływem 1928 r. wykazał się conajmniej 3-letnią praktyką nauczycielską szkolną, z czego conajmniej dwa lata w szkole średniej ogólnokształcącej lub seminarjum nauczycielskiem, jeżeli Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego tę ich praktykę uzna za wybitną, mogą uzyskać kwalifikacje zawodowe do nauczania religii mojżeszowej w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich przez zdanie przed końcem roku szkolnego 1928/9 uproszczonego egzaminu państwowego na nauczycieli religii mojżeszowej w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich, ustanowionego rozporządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. W wyjątkowych wypadkach może Minister dopuścić do egzaminu uproszczonego kandydata, nie spełniającego jednego z dwóch pierwszych warunków.

§ 3. Za posiadających kwalifikacje zawodowe do nauczania religii mojżeszowej w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich uważa się również osoby, które przed 1 stycznia 1923 r. ukończyły z dyplomem wydział filozoficzny jednego z uniwersytetów i odbyły przed końcem grudnia 1924 r. przynajmniej dwuletnią szkolną praktykę nauczycielską w Polsce w charakterze nauczycieli religii mojżeszowej, uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za zadowalającą.

§ 4. Za posiadających kwalifikacje zawodowe do nauczania religii mojżeszowej w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może uznać tych nauczycieli religii mojżeszowej, którzy:

a) przed upływem r. 1923 ukończyli 30 lat życia, przed tymże terminem odbyli sześć semestrów wyższych studjów w charakterze studentów oraz 5-cio letnią praktykę szkolną, z czego co najmniej 2 lata w szkołach średnich ogólnokształcących lub seminarjach nauczycielskich, jeżeli Mini-

ster Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uzna:
1) praktykę za zadowalającą, 2) studia wyższe za dostatecznie udowodnione świadectwami prac seminaryjnych lub egzaminów półrocznych;

b) choć nie mogą się wykazać studjami wyższemi w zakresie, wskazanym w punkcie a), czynią jednak zadość wymienionym tam innym warunkom, jeśli Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uzna ich pracę naukową lub pedagogiczną za wybitną;

c) przed 1 stycznia 1923 r. ukończył przynajmniej 40 lat życia oraz przed tymże terminem 12 lat pracy szkolnej nauczycielskiej, z czego co najmniej 5 lat w szkołach średnich ogólnokształcących lub seminarjach nauczycielskich, jeśli Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uzna pracę tę za zadowalającą.

§ 5. Osobom, które uzyskują kwalifikacje zawodowe do nauczania religii mojżeszowej w szkołach średnich ogólnokształcących seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych na zasadzie §§ 3 i 4, wyda dyplom na nauczycieli religii mojżeszowej w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, który władny jest uzależnić wydanie dyplomu do stwierdzenia należytego władania w słowie i piśmie językiem polskim w wypadkach, gdy ubiegający się o dyplom nie ukończył polskiej szkoły średniej ogólnokształcącej, polskiego seminarjum nauczycielskiego, lub polskiej szkoły wyższej.

Osoby, wymienione w §§ 3 i 4, winny wnieść w ciągu 6 miesięcy od wejścia w życie niniejszego rozporządzenia udokumentowane podania drogą służbową do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, w przeciwnym razie tracą prawo, przewidziane w §§ 3 i 4.

§ 6. Osoby, które w sposób określony § 2. uzyskają kwalifikacje zawodowe do nauczania religii mojżeszowej w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich, otrzymają dyplomy na nauczycieli religii mojżeszowej w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich od odnośnej komisji egzaminacyjnej.

§ 7. Nauczyciele religii mojżeszowej, którzy nie posiadają kwalifikacyj, określonych jednym z powyższych paragrafów, a nie postarają się o ich nabycie przed końcem r. 1928, tracą prawo nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich.

§ 8. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia *).

*) Rozporządzenie to weszło w życie z dniem 22 grudnia 1926 r.

ROZPORZĄDZENIE

Prezydenta Rzeczypospolitej

z dnia 7 marca 1928 r.,

o kwalifikacjach zawodowych do nauczania w szkołach zawodowych.

(Dz. U. R. P. Nr. 29 poz. 271).

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

Art. 1. Osoby nauczające w szkołach zawodowych dzielą się na nauczycieli i instruktorów.

Art. 2. Do nauczania w szkołach zawodowych, zarówno państwowych jak i niepaństwowych, mogą być dopuszczone tylko te osoby, które posiadają kwalifikacje zawodowe: nauczycielskie lub instruktorskie, przewidziane rozporządzeniem niniejszem.

Art. 3. Osoby posiadające kwalifikacje nauczycielskie lub instruktorskie do nauczania w szkołach zawodowych posiadają zarazem kwalifikacje zawodowe do mianowania i ustalenia w szkołach zawodowych państwowych.

Art. 4. Od nauczycieli i instruktorów w szkołach zawodowych wymagane są kwalifikacje, zależne od kategorii szkół, w których oni nauczają, i od tego, czy uczą przedmiotów ogólnokształcących, pomocniczych, zawodowych lub rysunku, czy też udzielają nauki zawodu.

Art. 5. Do przedmiotów ogólnokształcących zalicza się: religja, język polski, historia, geografia ogólna, krajoznawstwo, nauka obywatelstwa, gimnastyka, śpiew i muzyka.

Art. 6. Do przedmiotów pomocniczych zalicza się: matematyka, fizyka wraz z ćwiczeniami, chemja ogólna wraz z ćwiczeniami, języki obce, rachunkowość i korespondencja przemysłowa, higjena ogólna, prawoznawstwo ogólne, kaligrafja, stenografja i pisanie na maszynie.

Art. 7. Do przedmiotów zawodowych zalicza się: nauka języków w zastosowaniu do zawodów, matematyka wyższa oraz te przedmioty zawodowe specjalne wraz z ćwiczeniami, które Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zaliczy do tej kategorii przedmiotów.

Art. 8. Za naukę zawodu uważa się naukę rzemiosł i wykonywania takich rodzajów pracy, które wymagają zdobycia niezbędnych wiadomości teoretycznych oraz nabycia biegłości i wprawy.

A. Nauczyciele.

Art. 9. Za posiadające kwalifikacje nauczycielskie do nauczania przedmiotów ogólnokształcących w szkołach technicznych, szkołach mistrzów i nadzorców, szkołach mierniczych, szkołach przemysłu artystycznego, agrotechnicznych, handlowych, średnich zawodowych żeńskich oraz w seminarjach nauczycielek rzemiosł i nauczycielek gospodarstwa uważa się osoby posiadające kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich, przepisane ustawą z dnia 26 września 1922 r. dotyczącą kwalifikacji zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 92, poz. 864). *)

Art. 10. Za posiadające kwalifikacje nauczycielskie w szkołach rzemieślniczo - przemysłowych oraz do nauczania przedmiotów ogólnokształcących i pomocniczych w szkołach niższych zawodowych żeńskich i gospodarczych żeńskich uważa się:

a) osoby posiadające kwalifikacje, przepisane w art. 9;

b) osoby posiadające dyplomy na nauczycieli szkół powszechnych oraz kwalifikacje dodatkowe w myśl art. 15 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 258). **)

Art. 11. Za posiadające kwalifikacje nauczycielskie do nauczania przedmiotów ogólnokształcących w szkołach zawodowych dokształcających uważa się:

a) osoby posiadające kwalifikacje, przepisane w art. 10;

b) osoby posiadające dyplomy na nauczycieli szkół powszechnych.

Art. 12. Za posiadające kwalifikacje nauczycielskie do nauczania przedmiotów pomocniczych w szkołach technicznych, szkołach mistrzów i nadzorców, szkołach mierniczych, szkołach przemysłu artystycznego, agrotechnicznych, średnich zawodowych żeńskich, handlowych oraz w seminarjach nauczycielek rzemiosł i gospodarstwa uważa się:

a) osoby, posiadające kwalifikacje, przepisane w art. 9;

b) osoby posiadające dyplomy z ukończenia odpowiednich wydziałów szkół akademickich.

Za posiadające kwalifikacje nauczycielskie do nauczania kaligrafii, stenografii oraz pisania na maszynie uważa

*) Str. 254.

**) Str. 227.

się również osoby posiadające świadectwa z egzaminu państwowego na nauczycieli kaligrafji, stenografji lub pisania na maszynie dla szkół zawodowych na zasadach, określonych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 13. Za posiadające kwalifikacje nauczycielskie do nauczania przedmiotów pomocniczych w szkołach rzemieślniczo - przemysłowych uważa się:

- a) osoby posiadające kwalifikacje, przepisane w art 12;
- b) osoby posiadające świadectwa ukończenia odpowiednich szkół zawodowych o poziomie więcej niż średnim;
- c) osoby posiadające świadectwa nauczycielskie b, Państwowego Seminarjum Nauczycieli Szkół Zawodowych w Warszawie.

Art. 14. Za posiadające kwalifikacje nauczycielskie do nauczania przedmiotów pomocniczych w szkołach zawodowych dokształcających uważa się:

- a) osoby posiadające kwalifikacje, przepisane w art. 13;
- b) osoby posiadające dyplomy na nauczycieli szkół powszechnych oraz przynajmniej 4-letnią uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za odpowiednią praktykę nauczycielską w szkolnictwie zawodowym w zakresie przedmiotów pomocniczych.

Atr. 15. Za posiadające kwalifikacje nauczycielskie do nauczania rysunku elementarnego odręcznego, geometrycznego oraz zdobniczego w szkołach zawodowych uważa się osoby posiadające świadectwa z egzaminu państwowego na nauczycieli rysunków dla szkół zawodowych na zasadach, określonych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 16. Za posiadające kwalifikacje nauczycielskie do nauczania rysunku rzutowego w szkołach technicznych oraz w szkołach mistrzów i nadzorców uważa się osoby posiadające dyplomy z ukończenia politechnik.

Art. 17. Za posiadające kwalifikacje nauczycielskie do nauczania rysunku rzutowego i geometrycznego w szkołach rzemieślniczo - przemysłowych oraz zawodowych dokształcających uważa się:

- a) osoby posiadające kwalifikacje, przepisane w art. 16;
- b) osoby posiadające świadectwa ukończenia odpowiednich szkół zawodowych o poziomie więcej niż średnim.

Art. 18. Za posiadające kwalifikacje nauczycielskie do nauczania rysunku zawodowego w szkołach zawodowych uważa się osoby posiadające świadectwa ukończenia szkół zawodowych oraz praktykę zawodową, które będą uznane przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za odpowiednie.

Art. 19. Za posiadające kwalifikacje nauczycielskie do nauczania przedmiotów zawodowych w szkołach technicznych, szkołach mistrzów i nadzorców, szkołach mierniczych, szkołach przemysłu artystycznego, średnich zawodowych żeńskich oraz w seminarjach nauczycielek rzemiosł i nauczycielek gospodarstwa uważa się:

a) osoby posiadające dyplomy z ukończenia odpowiednich szkół akademickich oraz co najmniej 2-letnią praktykę zawodową, poszkolną, nienauczycielską, uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za odpowiednią;

b) osoby posiadające świadectwa ukończenia odpowiednich szkół zawodowych o poziomie więcej niż średnim oraz co najmniej 5-letnią praktykę zawodową, poszkolną, nienauczycielską, uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za odpowiednią.

Art. 20. Za posiadające kwalifikacje nauczycielskie do nauczania przedmiotów zawodowych w szkołach agrotechnicznych uważa się:

a) osoby posiadające dyplomy z ukończenia odpowiednich wydziałów szkół akademickich oraz co najmniej 2-letnią praktykę zawodową, poszkolną, nienauczycielską, uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za odpowiednią;

b) osoby posiadające świadectwa ukończenia odpowiednich szkół zawodowych o poziomie więcej niż średnim oraz co najmniej 3-letnią praktykę zawodową, poszkolną, nienauczycielską, uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za odpowiednią.

Art. 21. Za posiadające kwalifikacje nauczycielskie do nauczania przedmiotów zawodowych w szkołach handlowych wszelkich szczebli i typów, łącznie ze szkołami dokształcającymi, uważa się osoby posiadające dyplomy ukończenia odpowiednich szkół akademickich oraz co najmniej 3-letnią praktykę zawodową, poszkolną, nienauczycielską, uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za odpowiednią.

Art. 22. Za posiadające kwalifikacje nauczycielskie do nauczania przedmiotów zawodowych w szkołach rzemieślniczo - przemysłowych oraz w szkołach zawodowych dokształcających, z wyjątkiem dokształcających szkół handlowych, uważa się:

a) osoby posiadające kwalifikacje, wymienione w art. 19;

b) osoby posiadające świadectwa nauczycielskie b. Państwowego Seminarjum Nauczycieli Szkół Zawodowych w Warszawie oraz co najmniej 3-letnią uznaną przez Mini-

stra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za odpowiednią pracę nauczycielską, odbytą po uzyskaniu świadectwa nauczycielskiego;

c) osoby posiadające świadectwa ukończenia odpowiednich średnich szkół zawodowych, co najmniej 6-letnią pracę zawodową, poszkolną, nienauczycielską oraz egzamin nauczycielski na zasadach, określonych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 23. Za posiadające kwalifikacje nauczycielskie do nauczania zawodu w szkołach technicznych, szkołach mistrzów i nadzorców, szkołach mierniczych i szkołach przemysłu artystycznego uważa się:

a) osoby posiadające dyplomy z ukończenia odpowiednich szkół akademickich oraz co najmniej 1-roczną praktykę w danym zawodzie, uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za odpowiednią;

b) osoby posiadające świadectwa ukończenia odpowiednich szkół zawodowych o poziomie więcej niż średnim oraz co najmniej 2-letnią praktykę w danym zawodzie, uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za odpowiednią.

Art. 24. Za posiadające kwalifikacje nauczycielskie do nauczania zawodu w szkołach rzemieślniczo-przemysłowych i zawodowych kształcących uważa się:

a) osoby posiadające kwalifikacje, wymienione w art. 23;

b) osoby posiadające świadectwa ukończenia szkół mistrzów i nadzorców, co najmniej 6-letnią uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za odpowiednią praktykę zawodową, nienauczycielską, odbytą po uzyskaniu świadectwa ukończenia szkoły, oraz egzamin nauczycielski, na zasadach, określonych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego;

c) osoby posiadające tytuł mistrza, uzyskany w myśl art. 158 i 159 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowem (Dz. U. R. P. Nr. 53, poz. 468), co najmniej 6-letnią praktyką zawodową, nienauczycielską, odbytą po uzyskaniu tytułu mistrza, oraz egzamin nauczycielski na zasadach, określonych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 25. Za posiadające kwalifikacje nauczycielskie do nauczania zawodu w szkołach zawodowych żeńskich średnich i niższych uważa się:

a) osoby posiadające świadectwa nauczycielskie seminarjum nauczycielek rzemiosł lub nauczycielek gospodarstwa;

b) osoby posiadające świadectwa ukończenia państwowych kursów dla nauczycielek gospodarstwa domowego oraz co najmniej 6-letnią uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za odpowiednią pracę nauczycielską, odbytą po uzyskaniu świadectwa;

c) osoby posiadające świadectwa ukończenia kursu metodyki nauczania robót ręcznych przy państwowem seminarjum nauczycielek rzemiosł łącznie ze świadectwem dojrzałości szkoły średniej ogólnokształcącej oraz co najmniej 6-letnią praktykę zawodową, nienauczycielską, uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za odpowiednią.

B. Instruktorzy.

Art. 26. Za posiadające kwalifikacje instruktorskie do nauczania zawodu w szkołach technicznych, agrotechnicznych, szkołach mistrzów i nadzorców, szkołach mierniczych, szkołach przemysłu artystycznego, rzemieślniczo - przemysłowych oraz zawodowych dokształcających uważa się:

a) osoby posiadające świadectwa ukończenia odpowiednich średnich szkół zawodowych oraz co najmniej 3-letnią uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za odpowiednią praktykę zawodową w charakterze pracowników bezpośrednio produkujących, odbytą po uzyskaniu świadectwa ukończenia szkoły;

b) osoby posiadające świadectwa ukończenia szkół mistrzów i nadzorców oraz co najmniej 4-letnią uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za odpowiednią praktykę zawodową, nieszkolną, odbytą po uzyskaniu świadectwa ukończenia szkoły;

c) osoby posiadające świadectwa ukończenia szkół rzemieślniczo - przemysłowych oraz co najmniej 6-letnią uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za odpowiednią praktykę zawodową, nieszkolną, odbytą po uzyskaniu świadectwa ukończenia szkoły;

d) osoby posiadające tytuł mistrza, uzyskany w myśl art. 158 i 159 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowem (Dz. U. R. P. Nr. 53, poz. 468), oraz co najmniej 4-letnią uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za odpowiednią praktykę zawodową, nieszkolną, odbytą po uzyskaniu tego tytułu.

Art. 27. Za posiadające kwalifikacje instruktorskie do nauczania zawodów dotyczących produkcji roślinnej lub zwierzęcej oraz związanego z niemi przetwórstwa w szkołach agrotechnicznych uważa się:

a) osoby posiadające świadectwa ukończenia średnich szkół agrotechnicznych oraz co najmniej 3-letnią uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za odpowiednią praktykę zawodową, nieszkolną, odbytą po uzyskaniu świadectwa ukończenia szkoły;

b) osoby posiadające świadectwa ukończenia ludowych szkół rolniczych, ogrodniczych lub leśnych oraz co najmniej 9-letnią uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za odpowiednią praktykę zawodową, nieszkolną, odbytą po uzyskaniu świadectwa ukończenia szkoły.

Art. 28. Za posiadające kwalifikacje instruktorskie do nauczania zawodu w średnich i niższych szkołach zawodowych żeńskich oraz w seminarjach nauczycielek rzemiosł i nauczycielek gospodarstwa uważa się:

a) osoby posiadające świadectwa nauczycielskie seminarjów nauczycielek rzemiosł lub gospodarstwa;

b) osoby posiadające świadectwa ukończenia seminarjów nauczycielek rzemiosł lub gospodarstwa;

c) osoby posiadające świadectwa ukończenia średnich szkół zawodowych żeńskich oraz co najmniej 3-letnią uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za odpowiednią praktykę zawodową, nieszkolną, odbytą po uzyskaniu świadectwa ukończenia szkoły;

d) osoby posiadające tytuł mistrza, uzyskany w myśl art. 158 i 159 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowym (Dz. U. R. P. Nr. 53, poz. 468), oraz co najmniej 3-letnią uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za odpowiednią praktykę zawodową, nieszkolną, odbytą po uzyskaniu tytułu mistrza;

e) osoby posiadające świadectwa ukończenia niższych szkół zawodowych żeńskich oraz co najmniej 6-letnią uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za odpowiednią praktykę zawodową, nieszkolną, odbytą po uzyskaniu świadectwa ukończenia szkoły;

f) osoby posiadające świadectwa nauki danego rzemiosła, zakończonej złożeniem z pomyślnym wynikiem egzaminu na czeladnika w myśl art. 153 — 157 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowym (Dz. U. R. P. Nr. 53, poz. 468), 6-letnią uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za odpowiednią praktykę zawodową, nieszkolną, odbytą po złożeniu egzaminu na czeladnika, oraz egzamin instruktorski na zasadach określonych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Postanowienia ogólne.

Art. 29. Przyznanie kwalifikacji osobom, wymienionym w art. 11 p. b, art. 12 ust. 1 i art. 21, może być uzależnione przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego od złożenia odpowiedniego egzaminu na zasadach, określonych przez tegoż Ministra.

Art. 30. Za świadectwa, o których mowa w rozporządzeniu niniejszem, uważa się świadectwa szkół państwowych.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może uznać za równorzędne pod tym względem ze świadectwami szkół państwowych świadectwa innych szkół, nie wyłączając szkół zagranicznych.

Art. 31. Osobom, którym przyznane będą kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach zawodowych, wydane zostaną odpowiednie dyplomy: przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, o ile przyznanie kwalifikacji uwarunkowane jest uznaniem praktyki, względnie przez komisję egzaminacyjną, o ile przyznanie kwalifikacji uzależnione jest od złożenia egzaminu.

W dyplomach tych wskazana będzie kategoria szkół, w których nauczyciel lub instruktor uprawniony został do nauczania, oraz będą oznaczone przedmioty, do nauczania których przyznane zostały kwalifikacje.

Postanowienia przejściowe i końcowe.

Art. 32. Do końca roku 1935 Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może w poszczególnych wypadkach uznać za posiadające kwalifikacje do nauczania w szkołach zawodowych osoby, które nie posiadają warunków, przewidzianych rozporządzeniem niniejszem, jeżeli wyróżniają się bądź długoletnią pracą nauczycielską, bądź też odpowiednią praktyką zawodową.

W wypadkach tych Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może uzależnić przyznanie kwalifikacji od złożenia odpowiedniego egzaminu na zasadach określonych przez tegoż Ministra.

Art. 33. Do końca roku 1935 Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może dopuścić do nauczania w szkołach zawodowych, zarówno państwowych jak i niepaństwowych, osoby nie posiadające kwalifikacji zawodowych do nauczania w szkołach zawodowych.

Art. 34. Kwalifikacje nauczycielskie i instruktorskie, przewidziane rozporządzeniem niniejszem, stanowią kwalifikacje zawodowe, wymagane do ustalenia w państwowej

służbie nauczycielskiej w myśl art. 146 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530) w brzmieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 592).

Art. 35. Przepisy rozporządzenia niniejszego stosują się również do ustalania w zawodzie nauczycielskim w wypadkach, w których nauczyciel państwowej szkoły zawodowej przed wejściem w życie tego rozporządzenia odpowiadał warunkom, wymienionym w p. 1 i 2 art. 8 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530) w brzmieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 592).

Art. 36. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 37. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia *).

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 22 grudnia 1927 r.,

w sprawie kwalifikacji zawodowych potrzebnych do ustalenia nauczycieli państwowych konserwatorów muzycznych czynnych przed dniem 1 stycznia 1927 r.

(Dz. U. Rz. P. Nr. 9, poz. 67)

Na podstawie ostatniego ustępu art. 146 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530) w brzmieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 592), zarządzam co następuje:

§ 1. Kwalifikacjami zawodowymi wystarczającymi w myśl art. 146 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530) w brzmieniu rozporządzenia Prezydenta z dnia 15 lipca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 592) do ustalenia nauczycieli państwowych konserwatorów muzycznych czynnych w chwili wejścia w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 592) są:

---

*) Rozporządzenie to weszło w życie z dniem 14 marca 1928.

a) dyplom ukończenia jednego z państwowych konserwatorów muzycznych lub dyplom innej uczelni muzycznej w kraju lub zagranicą, uznany przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równorzędny,

b) ukończenie co najmniej trzech lat pracy pedagogicznej, rozpoczętej po ukończeniu wymienionych w punkcie a) studjów.

Przez pracę pedagogiczną, o której mowa wyżej w punkcie b), rozumieć należy zarówno pracę nauczycielską w szkołach państwowych lub prywatnych, jak i należycie udowodnioną pracę w domach prywatnych w zakresie przedmiotów, wchodzących w program państwowych konserwatorów muzycznych.

§ 2. W wyjątkowych wypadkach Minister może zwolnić nauczyciela państwowego konserwatorjum muzycznego od warunków, wymienionych w § 1 rozporządzenia niniejszego i uznać go za posiadającego kwalifikacje zawodowe do ustalenia na podstawie wieloletniej działalności artystycznej lub pedagogicznej w dziedzinie przedmiotów, objętych programem państwowych konserwatorów muzycznych.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z mocą obowiązującą od dnia wejścia w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 592).

ROZPORZĄDZENIE

Prezydenta Rzeczypospolitej

z dnia 24 lutego 1928 r.,

o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli państwowych konserwatorów muzycznych.

(Dz. U. Rz. P. Nr. 21, poz. 182).

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

Art. 1. Kwalifikacjami zawodowymi nauczycieli państwowych konserwatorów muzycznych są:

1) świadectwo ukończenia szkoły średniej ogólnokształcącej lub zawodowej;

2) dyplom ukończenia jednego z państwowych konserwatorów muzycznych lub dyplom innej uczelni muzycznej w kraju lub zagranicą, uznany przez Ministra Wyznań Re-

ligijnych i Oświecenia Publicznego za równorzędny z dyplomem państwowego konserwatorjum muzycznego:

3) co najmniej trzyletnia praca pedagogiczna, rozpoczęta po ukończeniu wymienionych w p. 1 i 2 studjów.

Przez pracę pedagogiczną, o której mowa w p. 3 należy rozumieć pracę w szkołach państwowych lub prywatnych, jako też pracę na stanowisku oficera kapelmistrza w wojskowych orkiestrach etatowych, w zakresie przedmiotów wchodzących w program państwowych konserwatorjów muzycznych.

Art. 2. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może w wyjątkowych wypadkach zwolnić od obowiązku posiadania warunków, wymienionych w art. 1, osobę znaną z wieloletniej działalności artystycznej lub pracy pedagogicznej w dziedzinie przedmiotów objętych programem państwowych konserwatorjów muzycznych.

Art. 3. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie siódmego dnia po ogłoszeniu *).

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Rolnictwa

z dnia 14 września 1927 r.,

Wydane w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

**w sprawie kwalifikacyj zawodowych do nauczania
w ludowych szkołach rolniczych.**

(Dz. U. Rz. P. Nr. 90, poz. 809).

Na podstawie art. 8 ustawy z dnia 9 lipca 1920 r. o ludowych szkołach rolniczych (Dz. U. R. P. Nr. 62, poz. 398) oraz art. 6 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530) zarządza się co następuje:

Kwalifikacje zawodowe do nauczania przedmiotów rolniczych i ogrodniczych.

§ 1. Kwalifikacje zawodowe do nauczania przedmiotów rolniczych i ogrodniczych w ludowych szkołach rolniczych posiadają osoby, które:

*) Rozporządzenie to weszło w życie z dniem 8 lutego 1928 r.

1. a) ukończyły akademicką szkołę rolniczą lub ogrodniczą albo Państwową Szkołę Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszynie wraz z prowadzonym w tej szkole kursem pedagogicznym lub Państwową Szkołą Ogrodnictwa w Poznaniu i

b) odbyły praktykę rolniczą w mniejszych i większych gospodarstwach lub ogrodach, uznaną przez Ministra Rolnictwa za zadowalającą, oraz

c) ukończyły kurs pedagogiczny w seminarjum dla nauczycieli ludowych szkół rolniczych;
albo

2. a) czynią zadość wymogom ustalonym w p. 1 — a) i b) i

b) odbyły jednoroczną praktykę w ludowej szkole rolniczej, oraz

c) złożą z wynikiem pomyślnym państwowy egzamin na nauczyciela w ludowych szkołach rolniczych, ustanowiony w niniejszym rozporządzeniu.

Praktyka wymagana, stosownie do p. 1 — b) niniejszego paragrafu, dla absolwentów akademickich szkół rolniczych lub ogrodniczych, trwać ma co najmniej dwa lata, a dla absolwentów Państwowej Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszynie i Państwowej Szkoły Ogrodnictwa w Poznaniu trzy lata; do tych trzech lat praktyki może być zaliczony jeden rok pracy w charakterze instruktora lub asystenta w rolniczych instytucjach społecznych lub naukowych; kandydatki na nauczycielki w szkołach ludowych rolniczych żeńskich muszą odbyć w wyżej wymienionych okresach praktyki 6-miesięczną praktykę gospodarstwa domowego w ludowej szkole rolniczej lub specjalnej szkole gospodarstwa domowego.

W okresie przejściowym do dnia 31 grudnia 1932 r. w wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, osoby, nie posiadające pełnych warunków, wymienionych w p. 1— a) i b) i p. 2— a) niniejszego paragrafu, mogą być przez Ministra Rolnictwa dopuszczone do zdawania egzaminu ustanowionego w niniejszym rozporządzeniu.

Kwalifikacje zawodowe do nauczania gospodarstwa domowego i robót ręcznych.

§ 2. Kwalifikacje zawodowe do nauczania przedmiotów z zakresu gospodarstwa domowego i robót ręcznych w ludowych szkołach rolniczych posiadają osoby, które:

a) ukończyły zawodowe seminarjum gospodarstwa domowego lub inną szkołę zawodową, uznaną przez Ministra Rolnictwa za równoznaczną, oraz

b) odbyły jednoroczną praktykę w szkole ludowej rolniczej żeńskiej i złożyły w takiej szkole z wynikiem pomyślnym egzamin w zakresie kursu szkoły ludowej rolniczej żeńskiej z przedmiotów zawodowych rolniczych i ogrodniczych oraz higieny i spółdzielczości.

Kwalifikacje zawodowe do nauczania przedmiotów ogólnokształcących.

§ 3. Kwalifikacje zawodowe do nauczania przedmiotów ogólnokształcących w ludowych szkołach rolniczych posiadają osoby, które:

- a) mają, stosownie do obowiązujących przepisów, kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach powszechnych, oraz
- b) odbyły dwuletnią praktykę nauczycielską.

Kwalifikacje zawodowe do nauczania przedmiotów praktycznych.

§ 4. Kwalifikacje zawodowe do nauczania przedmiotów praktycznych w ludowych szkołach rolniczych posiadają osoby, które:

1. ukończyły z pomyślnym wynikiem szkołę zawodową i odbyły praktykę zawodową, uprawniającą do samodzielnej pracy w danym zawodzie; albo
2. odbyły dłuższą praktykę zawodową, osiągając w niej wybitne wyniki.

Kwalifikacje zawodowe nauczycieli pozostających w służbie w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

§ 5. Nauczyciele ludowych szkół rolniczych, pozostający w służbie w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, uważani będą za posiadających kwalifikacje zawodowe do nauczania w ludowych szkołach rolniczych:

I. przedmiotów rolniczych i ogrodniczych:

1. a) którzy przed upływem 1926 roku ukończyli akademicką szkołę rolniczą lub ogrodniczą i
- b) odbyli jednoroczną praktykę rolniczą lub ogrodniczą, oraz
- c) pracowali przez okres 2 lat w szkole ludowej rolniczej w charakterze nauczycieli; albo
2. a) którzy przed upływem 1926 roku ukończyli 30 lat życia i
- b) odbyli przed tym terminem 6 semestrów studjów w szkole akademickiej rolniczej lub ogrodniczej, oraz

c) pracowali w szkolnictwie rolniczym i instytucjach społeczno - rolniczych co najmniej przez okres lat 3, z czego przynajmniej przez 2 lata w ludowych szkołach rolniczych, o ile ich dotychczasowa praca nauczycielska uznana zostanie przez Ministra Rolnictwa za zadowalającą; albo

3. a) którzy przed upływem 1926 roku ukończyli 30 lat życia i

b) posiadają wykształcenie rolnicze o poziomie niższym od akademickiego, oraz

c) pracowali przez okres 4 lat w szkolnictwie rolniczym oraz jako instruktorzy w instytucjach społeczno-rolniczych, z czego co najmniej przez 2 lata w ludowych szkołach rolniczych, o ile ich dotychczasowa praca nauczycielska uznana zostanie przez Ministra Rolnictwa za zadowalającą.

Postanowienie ustępu ostatniego § 1 niniejszego rozporządzenia ma analogiczne zastosowanie do nauczycieli nie mających pełnych kwalifikacyj, wymienionych w p. 1 — 3 niniejszego paragrafu;

II. przedmiotów gospodarstwa domowego i robót ręcznych:

którzy przed upływem 1926 roku pracowali, jako nauczyciele tych przedmiotów przez okres trzech lat, z czego co najmniej przez 2 lata w ludowych szkołach rolniczych żeńskich, o ile ich dotychczasowa praca nauczycielska uznana zostanie przez Ministra Rolnictwa za bardzo dobrą;

III. przedmiotów ogólnokształcących:

którzy pracowali jako nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących w ludowych szkołach rolniczych przez okres 2 lat, o ile praca nauczycielska uznana zostanie przez Ministra Rolnictwa za bardzo dobrą.

Na dowód uznania kwalifikacyj zawodowych nauczania w ludowych szkołach rolniczych nauczyciele, których praca nauczycielska wymagana, stosownie do przepisów p. I 2-c i 3-c oraz II i III niniejszego paragrafu zostanie uznana za zadowalającą lub bardzo dobrą, otrzymywać będą od Ministra Rolnictwa zaświadczenia sporządzone według wzoru załączonego do niniejszego rozporządzenia (wzór Nr. 1).

§ 6. Państwowy egzamin na nauczyciela w ludowych szkołach rolniczych (§ 1 p. 2-c i ustęp ostatni oraz § 5 p. 3) obejmuje część pisemną, ustną i praktyczną. Winien on się odbyć w całości w jednym terminie i przed jedną komisją egzaminacyjną.

§ 7. Egzamin pisemny obejmuje dwa, wykonane pod nadzorem egzaminatora, wyznaczonego przez przewodniczącą komisji, wypracowania, z tych

a) jedno z zakresu zawodowych przedmiotów (rolniczych, ogrodniczych, stosunków ekonomiczno-rolniczych polskich),

b) drugie z zakresu pedagogiki ogólnej i dydaktyki ogólnej i specjalnej przedmiotów zawodowo-rolniczych lub ogrodniczych.

Kandydat ma prawo wyboru tematu z pośród trzech tematów podanych mu dla każdego wypracowania. Wypracowanie winno być zakończone w przeciągu najwyżej 6 godzin, a przy pisaniu go kandydat korzystać może tylko z pomocy książek wskazanych przez komisję egzaminacyjną.

Tematy wypracowań egzaminu pisemnego oznacza komplet komisji egzaminacyjnej.

Kandydaci, którzy ukończyli z wynikiem dobrym kurs pedagogiczny dokształcający, uznany przez Ministra Rolnictwa za wystarczający, zwolnieni są od obowiązku wykonania wypracowania, wymienionego w p. b niniejszego paragrafu.

W razie gdy kandydat przedstawi opracowane przez siebie i ogłoszone drukiem prace z zakresu zawodowych przedmiotów rolniczych lub ogrodniczych oraz stosunków ekonomiczno-rolniczych polskich, komplet komisji egzaminacyjnej może zwolnić kandydata od obowiązku wykonania wypracowania wymienionego w p. a niniejszego paragrafu.

§ 8. Egzamin ustny obejmuje:

a) egzamin z zakresu przedmiotu zawodowego, z którego kandydat miał wypracowanie, wymienione w p. a § 7 niniejszego rozporządzenia oraz ze znajomości stosunków ekonomiczno-rolniczych polskich,

b) zasady pedagogiki i dydaktyki ze szczególnem uwzględnieniem specjalnej dydaktyki przedmiotów zawodowo-rolniczych, oraz

c) ustrój szkolnictwa rolniczego i oświaty pozaszkolnej w Polsce, znajomość programów ludowych szkół rolniczych oraz przepisów prawnych, dotyczących szkół rolniczych i oświaty rolniczej pozaszkolnej.

Ponadto kandydat winien wykazać umiejętność należytego orjentowania się w podręcznikach i pomocach szkolnych.

Egzamin ustny odbywa się wobec kompletu komisji egzaminacyjnej i nie może trwać dłużej aniżeli 2 godziny.

§ 9. Egzamin praktyczny polega na odbyciu przez kandydata lekcji próbnej i wykonaniu demonstracji z zakresu umiejętności zawodowych (rolnictwo, ogrodnictwo i t. p.) i związanych z nimi nauk przyrodniczych.

Tematy egzaminu praktycznego wyznacza komplet komisji egzaminacyjnej.

Lekcje próbne i demonstracje odbywają się w obecności kompletu komisji egzaminacyjnej i nie mogą trwać dłużej aniżeli 1 godzinę.

§ 10. Do odbywania egzaminów państwowych na nauczycieli w ludowych szkołach rolniczych ustanawia się komisję egzaminacyjną.

Komisja egzaminacyjna składa się z mianowanych przez Ministra Rolnictwa na okres lat trzech przewodniczącego i jego zastępcy oraz potrzebnej ilości członków. Minister Rolnictwa może również delegować do komisji swego przedstawiciela, który ma prawo być obecny na wszystkich egzaminach i posiedzeniach komisji bez prawa brania udziału w głosowaniu.

Przewodniczący komisji egzaminacyjnej wyznacza dla każdego kandydata, dopuszczonego do egzaminu komplet, złożony przynajmniej z trzech członków komisji. Przewodniczącym kompletu jest przewodniczący komisji egzaminacyjnej lub jego zastępca, a w wyjątkowych wypadkach — za zgodą Ministra Rolnictwa — jeden z pośród członków komisji egzaminacyjnej.

Komisja egzaminacyjna egzaminuje i urzęduje w języku polskim.

Przewodniczący komisji egzaminacyjnej kieruje pracami komisji oraz prowadzi korespondencję urzędową.

§ 11. Egzaminy odbywają się corocznie w dwóch terminach, wyznaczonych przez przewodniczącego komisji egzaminacyjnej.

§ 12. Podania o dopuszczenie do egzaminu kandydat wnosi do Ministerstwa Rolnictwa, przyczem o ile jest w służbie państwowej, winien zachować drogę służbową.

Do podania należy dołączyć:

a) dokumenty osobiste, a mianowicie: metrykę urodzenia, dowód posiadania obywatelstwa polskiego, urzędowe zaświadczenie o nieskazitelnej przeszłości kandydata, o ile kandydat nie jest zatrudniony w szkolnictwie lub w innej instytucji państwowej lub też nie ukończył bezpośrednio przedtem polskiej szkoły państwowej, świadectwo lekarza urzędowego o zdatności fizycznej do zawodu nauczycielskiego, świadectwa ze złożonych egzaminów i odbytych praktyk, wymienionych w §§ 1 — 5 niniejszego rozporządzenia.

b) życiorys, oraz

c) opłatę w wysokości ustanowionej przez Ministra Rolnictwa.

§ 13. O dopuszczeniu kandydata do egzaminu rozstrzyga Minister Rolnictwa.

O decyzji Ministra zawiadamia kandydata przewodniczący komisji, wyznaczając równocześnie kandydatowi dopuszczonemu do egzaminu jego termin.

§ 14. O wyniku egzaminu pisemnego (§ 7) decyduje ocena egzaminatora, któremu komplet komisji egzaminacyjnej porucił ocenę wypracowania. W razie ujemnej oceny wypracowania, komplet komisji egzaminacyjnej może bez odbycia z kandydatem dalszych stadiów egzaminu—uznać egzamin państwowy na nauczyciela w ludowych szkołach rolniczych za niezłożony.

O wyniku egzaminu ustnego z poszczególnych przedmiotów rozstrzygają odnośni egzaminatorowie.

O wyniku całego egzaminu decyduje komplet komisji egzaminacyjnej większością głosów, przyczem w razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

Wynik całego egzaminu, jak i jego poszczególnych części, oznacza się jako: bardzo dobry, dobry lub niedostateczny.

Wynik egzaminu ogłasza się kandydatowi ustnie bezpośrednio po odbyciu egzaminu.

§ 15. Kandydat, który nie wykaże dostatecznego władania językiem polskim, nie może otrzymać uprawnienia do wykładania w tymże języku. Może natomiast otrzymać prawo nauczania w innym języku używanym, stosownie do obowiązujących przepisów w szkołach, o ile wykaże się świadectwem miarodajnem, uznanem przez Ministra Rolnictwa, że władza dobrze w słowie i w piśmie danym językiem.

§ 16. Kandydat, który złożył egzamin z wynikiem bardzo dobrym lub dobrym, otrzymuje dyplom na nauczyciela w ludowych szkołach rolniczych, sporządzony według wzoru załączonego do niniejszego rozporządzenia (Wzór Nr. 2).

Dyplom winien być podpisany przez przewodniczącego i wszystkich członków kompletu komisji egzaminacyjnej i zaopatrzony pieczęcią komisji egzaminacyjnej.

§ 17. Jeżeli ostateczny wynik egzaminu jest niedostateczny, kandydat winien powtórzyć wszystkie części egzaminu po upływie czasu przez komplet komisji egzaminacyjnej oznaczonego, nie wcześniej jednak, niż po upływie pół roku.

Komisja egzaminacyjna, uznając wynik egzaminu za niedostateczny, może kandydata zgóry uwolnić od tych części egzaminu lub od tych przedmiotów egzaminu ustnego, które uzna za złożone z postępowaniem dobrym lub bardzo do-

brym, w razie, gdy kandydat powtórnie zgłosi się do egzaminu przed tą samą komisją egzaminacyjną.

Egzamin wolno powtarzać tylko raz jeden.

Kandydat, zgłaszając się do egzaminu powtórnego, winien uiścić ponownie opłatę egzaminacyjną (p. c § 12).

§ 18. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia*).

Równocześnie tracą moc obowiązującą dotychczasowe przepisy w sprawie uregulowanej w niniejszym rozporządzeniu.

Załącznik do rozp. Min.
Roln. z dn. 14 września 1927 r.
(poz. 809).

Wzór Nr 1 (do § 5).

ZAŚWIADCZENIE.

Ministerstwo Rolnictwa stwierdza, że p. _____
_____ urodzony _____
ukończył _____
_____ rodzaj i nazwa szkoły _____
odbył(a) praktykę _____
_____ (rodzaj, miejsce i czas praktyki) _____
i pracował(a) w charakterze _____
(rodzaj, miejsce i czas pracy), przyczem dotychczasowa praca
nauczycielska uznana została za _____

Wobec tego na zasadzie § 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa z dnia 14 września 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 809) uznaje się wyżej wymienionego(a) za posiadającego(a) kwalifikacje zawodowe do nauczania przedmiotów

_____ w ludowych szkołach rolniczych.

Warszawa, dnia _____ 192__ r.

(Pieczęć)

Minister Rolnictwa

*) Rozporządzenie to weszło w życie z dniem 18 października 1927.

D Y P L O M

na nauczyciela w ludowych szkołach rolniczych.

P. _____
urodzony w _____ dnia _____ r. _____
po odbyciu studjów w _____
_____ _____
oraz po odbyciu praktyki _____
_____ _____

_____ poddał się w dniu _____ państwo-
wemu egzaminowi na nauczyciela w ludowych szkołach
rolniczych i zdał go z wynikiem _____

Wobec tego komisja egzaminacyjna stwierdza, że p.

_____ posiada określone na podstawie art. 8 ustawy z dnia 9 lipca
1920 r. o ludowych szkołach rolniczych (Dz. U. R. P. Nr.
62, poz. 398) w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa z dnia
14 września 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 809 kwalifi-
kacje zawodowe do nauczania _____
w ludowych szkołach rolniczych w języku wykładowym

_____ dnia _____ 192__ r

{Pieczęć}

Państwowa Komisja Egzaminacyjna
Dla Nauczycieli
w Ludowych Szkołach Rolniczych

Przewodniczący Komisji Egzaminacyjnej

Członkowie:

C Z Ę Ś Ć VI.

USTAWA I ROZPORZĄDZENIA
normujące stosunki służbowe nauczycieli
podczas pełnienia służby wojskowej.

U S T A W A.

z dnia 11 lipca 1919 r.,

normująca stosunki służbowe funkcjonarjuszów państwowych podczas pełnienia służby wojskowej.

(Dz. P. P. P. Nr. 59, p. 357).

Art. 1. Funkcjonarjusze państwowi mają dopełnić obowiązku służby wojskowej według ogólnych przepisów ustawy wojskowej z zastosowaniem poniższych wyjątków i postanowień.

Art. 2. Funkcjonarjusz państwowy, powołany do czynnej służby wojskowej, zostaje przez swoją władzę służbową zwolniony od służby cywilnej, na czas pełnienia służby wojskowej.

Ministerstwo Spraw Wojskowych może na wniosek właściwej władzy centralnej zwolnić czasowo od czynnej służby wojskowej na skutek mobilizacji lub częściowego uzupełnienia do stanu wojennego tych, powołanych do niej funkcjonarjuszów państwowych, którzy są ze względów publicznych niezbędnie potrzebni w służbie cywilnej.

Art. 3. Ministrowie, kierownicy ministerstw i innych naczelnych urzędów centralnych oraz podsekretarze stanu są wolni od służby wojskowej, dopóki piastują swój urząd, zarówno w czasie pokoju jak i na wypadek mobilizacji lub częściowego uzupełnienia do stanu wojennego.

Art. 4. Funkcjonarjusz etatowy, powołany do obowiązkowej służby czynnej wojskowej, pozostaje nadal na etacie osobowym danej władzy cywilnej i ma się zgłosić z powrotem do służby bezzwłocznie po zwolnieniu z wojska.

Art. 5. Przez czas spełniania normalnej powszechnej powinności wojskowej, to jest obowiązkowej czynnej służby w wojsku stałym, na zasadzie art. 4-go lit. a, 6-go i 87-go Tymczasowej Ustawy o powszechnym obowiązku

służby wojskowej z dnia 27 października 1918 r. (Dziennik Praw Nr. 13 poz. 28) funkcjonarjusz państwowy nie otrzymuje uposażenia od władzy cywilnej, ale czas tej służby zalicza mu się do wymiaru emerytury.

Art. 6. Podczas pełnienia czynnej służby wojskowej w zapasie (wyszukolenie wojskowe) do 10 tygodni, tudzież podczas perjodycznych ćwiczeń wojskowych, funkcjonarjusz państwowy zatrzymuje swoje uposażenie cywilne, okres ten liczy się tak, jakby funkcjonarjusz pełnił przez ten czas cywilną służbę państwową.

Art. 7. W razie powoływania funkcjonarjusza etatowego do czynnej służby wojskowej na skutek mobilizacji lub częściowego uzupełnienia do stanu wojennego, zalicza mu się również czas służby w wojsku tak, jakby pełnił przez ten czas cywilną służbę państwową. Pobiera on obok gaży wojskowej (żołdu) różnicę między pełnem uposażeniem wojskowym a cywilnem, o ile uposażenie cywilne jest wyższe, a nadto, jeżeli prowadzi własne gospodarstwo rodzinne, otrzymuje, w miarę stosunków rodzinnych, dodatek w wysokości od 20 do 40% uposażenia cywilnego, o ile z tego samego tytułu nie przysługują mu dodatki z funduszków wojskowych.

Wypłaty różnicy oraz ewentualnie dodatku ze względu na stosunki rodzinne dokonywa się z funduszków tej władzy centralnej, na której etacie dany funkcjonarjusz pozostaje.

Stawkę wysokości dodatków, dla członków rodziny i osób utrzymywanych przez powołanego do służby wojskowej funkcjonarjusza, określi rozporządzenie wykonawcze.

Art. 8. Wyjątkowo, o ile przemawiają za tem ważne względy służbowe, władza centralna może zezwolić na zastosowanie postanowień art. 7 także do poszczególnych funkcjonarjuszów nie etatowych.

Art. 9. Bez ustawowego obowiązku funkcjonarjusz państwowy może wstąpić dobrowolnie na pewien okres czasu do służby wojskowej, o ile jego cywilna władza służbowa udzieli mu w tym celu urlopu.

Władza ta może uzależnić udzielenie takiego urlopu od zrzeczenia się uposażenia na czas służby wojskowej, a nadto orzec, że czas ten nie liczy się do czasokresów, wymaganych do osiągnięcia wyższego uposażenia służbowego.

Art. 10. Ustawa ta wchodzi w życie z dniem ogłoszenia; z chwilą wejścia jej w życie przestają obowiązywać wszelkie sprzeczne z nią ustawy i rozporządzenia.

Art. 11. Wykonanie tej ustawy porucza się wszystkim Ministrom.

ROZPORZĄDZENIE

Rady Ministrów

z dnia 20 października 1919 r.,

celem wykonania ustawy z dn. 11 lipca 1919 r.
(Dz. Pr. Nr 59, poz. 357), normującej stosunki służbowe
funkcjonarjuszów państwowych podczas pełnienia służby
wojskowej.

(Dz. U. Rz. P. z dn. 21 listopada 1919 r. Nr. 87, p. 474).

W wykonaniu art. 11 ustawy z dnia 11 lipca 1919 r.
Dz. P. P. P. Nr. 59 poz. 357, zarządza się, w porozumieniu
z Najwyższą Izbą Kontroli Państwa, co następuje:

Postępowanie wstępne.

Za funkcjonarjuszów państwowych, w rozumieniu ustawy, normującej stosunki służbowe funkcjonarjuszów państwowych w czasie pełnienia służby wojskowej, uważać należy wszystkie osoby, powołane przez władze cywilne do spełniania funkcji urzędowych, bądź stałe, bądź prowizorycznie i pobierające uposażenie bezpośrednio ze skarbu państwa lub z funduszków publicznych, zawiadywanych przez państwo.

O ile zachodzi wątpliwość czy dana osoba ma być uważana za funkcjonarjusza państwowego, rozstrzyga tę kwestję aż do czasu jej ustawowego wyjaśnienia szef odpowiedniej władzy centralnej w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Do art. 1. Funkcjonarjusz państwowy, powołany do służby wojskowej, winien o każdym powołaniu, o zmianach w stosunku służbowym, wojskowym, a także o uznaniu za zdatnego do służby wojskowej przy przeglądzie donieść natychmiast swej bezpośrednio przełożonej cywilnej władzy służbowej, o ile ta nie powzięła o tem wiadomości w drodze urzędowej w inny sposób, np. przez pośrednictwo w doręczeniu funkcjonarjuszowi karty powołującej i t. p.

Do art 2. Celem uzyskania zwolnienia funkcjonarjusza lub funkcjonarjuszów, którzy są ze względów publicznych niezbędnie potrzebni w służbie cywilnej, bezpośrednio przełożona władza służbowa tych funkcjonarjuszów winna złożyć w drodze służbowej, albo równocześnie z ich powołaniem, albo i przed tem, w razie spodziewanego powołania do służby wojskowej, np. w razie uznania za zdatnego przy przeglądzie, przełożonej władzy centralnej należycie umotywowany wniosek w trzech egzemplarzach, na prze-

pisany według dołączonego wzoru A formularzu (*Załącznik 1*).

Władza centralna przesyła wniosek, uzupełniony ewentualnie zdaniem władzy podległej bezpośrednio władzy centralnej, wraz z własną opinią Ministerstwu Spraw Wojskowych. Przed ewentualnym odmownym załatwieniem wniosku o zwolnienie Ministerstwo Spraw Wojskowych porozumie się w krótkiej drodze z właściwą władzą centralną.

Decyzję Ministerstwa Spraw Wojskowych wpisuje się w rubrykę IX formularza wniosku, którego jeden egzemplarz pozostaje w aktach Ministerstwa, drugi odsyła się właściwej władzy centralnej, trzeci właściwej Powiatowej Komendzie Uzupelnień, celem wystawienia w razie zwolnienia, świadectwa zwolnienia, według dołączonego wzoru B (*Załącznik 2*) i doręczenia go, lub przesłania za pośrednictwem bezpośrednio przełożonej władzy służbowej, zwolnionemu funkcjonarjuszowi.

Do art. 4. Władza wojskowa, zwalniając funkcjonarjusa państwowego z czynnej służby wojskowej, lub udzielając mu urlopu w myśl art. 6 ust. 2 tymczasowej ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej, winna zawiadomić o tem jego bezpośrednio przełożoną władzę służbową, której komunikować należy również wypadki śmierci i zbiegostwa, a także wypadki skazania funkcjonarjusa państwowego w czasie pełnienia służby wojskowej, przez sądy wojskowe. Władza służbowa funkcjonarjusa winna wydać bezzwłocznie stosowne zarządzenia lub donieść o tem władzy bezpośrednio wyższej, powołanej ewentualnie do wydania tych zarządzeń.

Niezgłoszenie się funkcjonarjusa, mimo zwolnienia ze służby wojskowej, z powrotem do służby cywilnej traktowane będzie na równi z samowolnem opuszczeniem służby.

Do art. 5. Uposażenie cywilne funkcjonarjusa, odchodzącego do wojska celem dopełnienia obowiązku służby w wojsku stałem, należy wstrzymać z końcem tego miesiąca, w którym odszedł on do wojska.

Po powrocie z wojska do służby cywilnej lub ukończeniu obowiązku służby w wojsku stałem należy uposażenie cywilne asygnować do wypłaty z pierwszym dniem miesiąca następującego po powrocie lub ukończeniu obowiązku służby w wojsku stałem, stosując ewentualnie w tym ostatnim wypadku postanowienie art. 7 ustawy.

O ile zaś funkcjonarjusz państwowy nie otrzymał uposażenia wojskowego za cały miesiąc, w którym zwolnienie z wojska nastąpiło, należy uposażenie cywilne asygnować do wypłaty od dnia zwolnienia.

Fakt odejścia do wojska i wstrzymania uposażenia a następnie powrotu do służby i asygnowania uposażenia odnotować należy w wykazie służbowym funkcjonariusza.

Do art. 6. Wypłata uposażenia cywilnego podczas pełnienia służby wojskowej w zapasie, tudzież podczas perorydycznych ćwiczeń wojskowych ma następować w zwykły sposób, po przedłożeniu przez funkcjonariusza poświadczenia bezpośredniego dowódcy, względnie bezpośrednio przełożonej władzy wojskowej, stwierdzającego fakt pełnienia służby wojskowej.

Do art. 7. Wypłatę różnicy między pełnem uposażeniem cywilnem, a pełnem uposażeniem wojskowem (gazą, żołdem), jakoteż i dodatku ze względu na stosunki rodzinne, w czasie służby wojskowej na skutek mobilizacji lub częściowego uzupełnienia do stanu wojennego, uskutecznia ta władza, która zarządzała wypłatę uposażenia funkcjonariusza podczas pełnienia przez niego służby cywilnej.

W celu uskutecznienia wypłaty funkcjonariusz winien nadsyłać tej władzy kwit według załączonego pod C wzoru (*Załącznik 3*), podpisany własnoręcznie przez funkcjonariusza, z potwierdzeniem bezpośredniego dowódcy, względnie bezpośrednio przełożonej władzy wojskowej, iż funkcjonariusz żyje i pełni służbę wojskową. Na kwicie winien nadto oficer kasowy stwierdzić wysokość uposażenia wojskowego funkcjonariusza, wyszczególniając wszystkie dodatki.

Potwierdzenie dowódcy (władzy wojskowej) i oficera kasowego może nastąpić najwcześniej w dniu płatności ewentualnej różnicy, a także dodatku ze względu na stosunki rodzinne, a więc z reguły w pierwszym dniu każdego miesiąca.

O ile funkcjonariusz nie może z ważnych powodów (choroba, zranienie, nieobecność z powodów służbowych i t. p.), podpisać własnoręcznie kwitu, okoliczność ta winna być stwierdzona na kwicie przez jego bezpośredniego dowódcę lub bezpośrednio przełożoną władzę wojskową, z podaniem tych dowodów. W tym wypadku stwierdzenie władzy wojskowej zastępuje podpis własnoręczny funkcjonariusza.

Funkcjonariusz może prosić o wypłatę należnej sobie kwoty do rąk własnych lub przekazać tę kwotę do wypłaty osobie, żyjącej we wspólnem z nim gospodarstwie domowem.

Prawo do dodatku z powodu prowadzenia własnego gospodarstwa rodzinnego należy zgłosić przed terminem

pierwszej wypłaty różnicy między uposażeniem cywilnym a wojskowym.

W tym celu należy złożyć władzy, która zarządza wypłatę uposażenia cywilnego funkcjonariusza, zaświadczenie właściwej władzy policyjnej lub administracyjnej.

W zaświadczeniu winny być wyszczególnione imienne osoby, żyjące stale we wspólnym gospodarstwie domowym z funkcjonariuszem państwowym i przez niego utrzymywane.

Dodatek wynosi 20% całego uposażenia cywilnego, jeżeli funkcjonariusz utrzymuje we wspólnym gospodarstwie domowym jedną osobę.

Za każdą następną osobę dodatek podwyższa się o 5%, tak że sięga 40% dla funkcjonariuszów, którzy utrzymują we wspólnym gospodarstwie domowym pięć lub więcej osób.

Osób należących do służby domowej nie uwzględnia się.

O ile funkcjonariusz pobieranie należnej różnicy i dodatku przekazał na rzecz osób żyjących z nim we wspólnym gospodarstwie domowym, a kwit z podpisem funkcjonariusza nie nadszedł w ciągu dni 8-miu po terminie wypłaty, to należna kwota może być wypłacona, za kwitem upoważnionego do odbioru, w wysokości kwoty, wypłaconej po raz ostatni, za kwitem, podpisanym przez uprawnionego.

Dopóki różnicy nie można ustalić, to rodzinie szeregowców i podoficerów wypłaca się zaliczkę w wysokości 50% całego ostatniego uposażenia cywilnego.

Wypłata taka nastąpić może na wyraźne zlecenie szefa władzy, która zarządza wypłatę, z powołaniem się na przepis niniejszego rozporządzenia.

Tego rodzaju wypłaty należy uważać za zaliczki na poczet kwot, przysługujących funkcjonariuszowi w myśl art. 7 ustawy.

W razie śmierci funkcjonariusza, należy zaliczki te odpowiednio zarachować przy przyznawaniu ewentualnego zaopatrzenia dla wdowy i sierot, a w razie nie przyznania takiego zaopatrzenia, umorzyć.

Wszelkie wypłaty, dokonywane na podstawie ustawy z dn. 11 lipca 1919 r. Dz. P. P. P. Nr. 59 poz. 357 i niniejszego rozporządzenia, wolne są od opłat i należności stemplowych.

Zastosowanie postanowień art. 7 ustawy dla funkcjonariuszów pozaetatowych (odbywających praktykę, aplikację, próbną służbę, mianowanych prowizorycznie, t. zn. z zastrzeżeniem odwołania i t. p.) może mieć miejsce za zgodą Ministerstwa Skarbu wyjątkowo wówczas, jeżeli

dany funkcjonarjusz, ze względu na swoje zdolności, fachowe wyrobienie, pilność i sumiennosc w wykonywaniu poruczonych sobie czynności, jest pracownikiem szczególnie pożądanym do zatrzymania w służbie państwowej.

W razie zastosowania do takiego funkcjonarjusza postanowień art. 7 ustawy, obowiązują go również wszystkie postanowienia art. 4 ustawy i rozporządzenia wykonawczego do tego artykułu.

Udzielanie urlopu, przewidzianego w art. 9 ustawy nie należy uzależniać od zrzeczenia się uposażenia i prawa do zaliczenia czasu służby wojskowej do czasokresów, wymaganych do osiągnięcia wyższego uposażenia służbowego, o ile czas dobrowolnej służby wojskowej nie przekracza trzech miesięcy.

O ile dobrowolna służba wojskowa ma trwać dłużej niż trzy miesiące, należy udzielanie urlopu uzależnić od warunków, przewidzianych w ustępie drugim art. 9 ustawy, odstępować od tych warunków można jedynie w tym wypadku, jeżeli funkcjonarjusz ma zamiar wstąpić dobrowolnie do wojska w czasie mobilizacji lub uzupełnienia do stanu wojennego.

Załącznik 2.

W z ó r B.

Powiatowa Komenda Uzupełnień W. P.

L

ŚWIADECTWO ZWOLNIENIA.

Stwierdza się że Pan (imię)_____nazwisko_____ (stopień wojskowy)_____zwolniony został na podstawie rozstrzygnięcia Ministerstwa Spraw Wojsk. z dnia ____/____19__L_____, jako (charakter urzędowy w służbie cywilnej) _____ w (siedziba służbowa)_____od pełnienia czynnej służby wojskowej na skutek mobilizacji (częściowego uzupełnienia do stanu wojennego) na okres czasu _____

_____dnia _____19.____

podpis Komendanta P. K. Uzupeł.

(pieczęć
urzędowa).

WNIOSEK O ZWOLNIENIE

I Władza (Urząd) wnosząca o zwolnienie funkcjonariusza (ów)	II Imię i nazwisko funkcjonariusza (ów)	III Data i miejsce urodzenia	IV Charakter urzędowy (funkcje urzędowe). Władza służbowa i miejsce służby	V Dzień i miesiąc, rok i miejsce przegl., przy którym uzn. go za zdolnego do służby wojsk., oddział wojska do którego powołany należy. Stopień wojskowy. Data i liczba karty powołującej lub karty poborowej.	VI Wniosek władzy służbowej z uzasadnieniem	VII Opinia władzy bezpośrednio podległej władzy centralnej	VIII Opinia władzy centralnej	IX Rozstrzygnięcie Ministerstwa Spr. Wojskowych
								<p>Zwolniony na czas nieoznaczony.</p> <p>Zwolniony na przeciąg _____ miesięcy (roku, lat).</p> <p>Niezwolniony.</p> <p style="text-align: right;">Warszawa,</p> <p>dnia _____ 19__</p> <p style="text-align: right;"><i>Podpis</i></p> <p>(pieczęć)</p>

Wolne od należności stemplowych.

K W I T

na kwotę _____ złotych _____ groszy
 wyraźnie złotych _____ należnej mi
 tytułem różnicy między uposażeniem cywilnym a uposaże-
 niem wojskowym i dodatku z tytułu stosunków rodzinnych
 za miesiąc _____ 19____, którą proszę mi przesłać
 pod podanym adresem, którą przekazuje do wypłaty żonie
 mej, synowi, córce, ojcu, matce, dziadkowi, babce, bratu,
 siostrze, i t. d. *) _____
 zamieszkał w _____
 ul. _____ Nr. domu _____
 _____ dnia _____ 19____
 podpis _____

Potwierdzenie dowódcy (władzy wojskowej)

Imię _____ Nazwisko _____
 stopień wojskowy _____ żyje i pełni służbę
 wojskową w (oddział wojska) _____ w cha-
 rakterze _____ kwitu nie mógł osobiście
 podpisać z powodu _____
 _____ dnia _____ 19____
 pieczęć urzędowa _____ podpis _____

Adnotacja oficera kasowego.

Pobrał za 1) płacy zasadniczej (gaży, żołdu) _____
 miesiąc — 2) dodatków (strawne, funkc., połowe i t. p.) _____
 _____
 3) dodatku z ty- *) a) dla żony _____
 tułu stosunk. *) b) dla dzieci _____
 rodzinnych *) c) na mieszkanie _____
 _____ dnia _____ 19____
 podpis _____

*) Wyrazy i zdania zbyteczne skreślić

ROZPORZĄDZENIE

Rady Ministrów

z dnia 6 września 1923 r.,

w sprawie zmian rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 20 października 1919 r. celem wykonania ustawy z dn. 11 lipca 1919 r., normującej stosunki służbowe funkcjonarjuszów państwowych podczas pełnienia służby wojskowej.

(Dz. U. Rz. P. Nr. 93, p. 736).

Na podstawie art. 11 ustawy z dnia 11 lipca 1919 roku, normującej stosunki służbowe funkcjonarjuszów państwowych podczas pełnienia służby wojskowej (Dz. P. P. P. Nr. 59, poz. 357) zarządza się co następuje:

Art. 1. Jako ustęp 1 przepisów do art. 2 rozporządzenia z dnia 20 października 1919 roku (Dz. U. R. P. Nr. 87 poz. 474) wstawia się zdanie: „Minister Spraw Wojskowych ustali w porozumieniu z odnośnymi Ministrami wykaz stanowisk służbowych według kategorii służby, dających prawo do czasowego zwolnienia funkcjonarjuszów państwowych, zajmujących te stanowiska od czynnej służby wojskowej na skutek mobilizacji lub częściowego uzupełnienia armji do stanu wojennego”.

§ 2.—Dotychczasowy ustęp 1 przepisów do art. 2 rozporządzenia z dnia 20 października 1919 r. otrzymuje następujące brzmienie: „Pozatem celem uzyskania zwolnienia funkcjonarjuszów, zajmujących stanowiska służbowe, nie objęte powyższym wykazem (art. 1), którzy są ze względów publicznych niezbędnie potrzebni w służbie cywilnej, bezpośrednio przełożona władza służbowa tych funkcjonarjuszów winna złożyć w drodze służbowej albo równocześnie z ich powołaniem, albo i przedtem, w razie spodziewanego powołania do służby wojskowej, np. w razie uznania za zdolnego przy przeglądzie, przełożonej władzy centralnej należycie umotywowany wniosek w trzech egzemplarzach na przepisany według dołączonego wzoru A formularzu (załącznik 1)”.

§ 3.—Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 13 grudnia 1928 r.

**w sprawie odpowiedzialności dyscyplinarnej tymczasowych
nauczycieli szkół, podległych Ministrowi Wyznań
Religijnych i Oświecenia Publicznego.**

(Dz. U. R. P. Nr. 8 z r. 1929, poz. 70)

Na podstawie art. 75 i 161 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli, której tekst jednolity został ogłoszony w załączniku do rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462), zarządzam w sprawie odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli tymczasowych z kategorii wymienionych w art. 1 punkt a) powołanej ustawy co następuje:

§ 1. Na nauczycieli tymczasowych mogą być nakładane następujące kary:

1. kara porządkowa upomnienia;

2. kary dyscyplinarne:

a) nagana,

b) kara pieniężna do wysokości 20% uposażenia jednomiesięcznego,

c) zwolnienie ze służby z zachowaniem praw do uposażenia emerytalnego w stosunku do lat rzeczywiście wysłużonych lub do odprawy,

d) wydalenie ze służby państwowej bez prawa do emerytury lub odprawy i z pozbawieniem prawa zajmowania stanowiska nauczycielskiego w szkolnictwie państwowem, publicznem lub prywatnem.

§ 2. Karę porządkową i kary dyscyplinarne wymienione w § 1 punkt 2 lit. a), b) i c) nakłada na nauczycieli publicznych szkół powszechnych inspektor szkolny; karę wymienioną w § 1 punkt 2 d) w stosunku do nauczycieli publicznych szkół powszechnych oraz wszystkie kary, wymienione w § 1 w stosunku do nauczycieli innych szkół nakłada Kurator Okręgu Szkolnego.

Jeżeli inspektor szkolny przedstawi wniosek o wymierzenie kary wydalenia ze służby państwowej nauczyciela publicznej szkoły powszechnej, a Kurator Okręgu Szkolnego nie przychylił się do tego wniosku, zwraca sprawę inspektorowi szkolnemu celem nałożenia jednej z kar, do nałożenia której uprawniony jest inspektor szkolny.

§ 3. Kary dyscyplinarne wpisuje się do wykazu stanu służby.

§ 4. Do postępowania dyscyplinarnego przeciwko nauczycielom tymczasowym mają zastosowanie postanowienia i rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341), o ile rozporządzenie niniejsze nie stanowi inaczej.

§ 5. Dochodzenie dyscyplinarne przeprowadza władza bezpośrednio przełożona nad szkołą, do której służbowo przynależy obwiniony nauczyciel. Jeżeli inspektor szkolny przedstawi wniosek o wymierzenie kary wydalenia ze służby nauczyciela publicznej szkoły powszechnej, Kurator Okręgu Szkolnego może zarządzić uzupełnienie dochodzenia.

§ 6. Pisemne orzeczenie o nałożeniu jednej z kar wymienionych w § 1 niniejszego rozporządzenia należy doręczyć obwinionemu.

§ 7. Władza, uprawniona do nakładania kar dyscyplinarnych (§ 2) może każdej chwili zawiesić nauczyciela w pełnieniu służby, jeżeli wdrożono przeciw niemu postępowanie sądowo-karne lub dyscyplinarne, albo gdy nauczyciel odmówi jawnie posłuszeństwa służbowego, albo też, gdy ze względu na jakość zarzuconego mu uchybienia obowiązkom służbowym lub godności stanu nauczycielskiego dalsze pozostawienie go w służbie naraziłoby powagę szkoły lub groziło dobru szkoły.

Odwwołanie od takiego zarządzenia dopuszczalne jest jedynie łącznie z odwołaniem od orzeczenia o nałożeniu kary.

§ 8. Jeżeli nauczyciel w ciągu 2 lat po nałożeniu kary dyscyplinarnej (§ 1 punkt 2 a) i b) zachowywał się pod każdym względem poprawnie, może władza, która karę nałożyła, na jego prośbę zarządzić wykreślenie tej kary z wykazu stanu służby.

§ 9. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia*).

---

*) Rozporządzenie to weszło w życie z dniem 9 lutego 1929 r.

SKOROWIDZ,

do ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli.

A

- Administracja szkolna** — czasowe zatrudnienie nauczyciela art. 64.
- Administracyjne władze** — współdziałanie w prowadzeniu dochodzenia art. 102.
- Administracyjne zajęcie uposażenia** art. 46.
- Adres zamieszkania** art. 33, 49.
- Adwokat jako obrońca** art. 97.
- Akt oskarżenia** art. 104.
- Akta dyscyplinarne** — przechowywanie art. 116.
- Alimenty** art. 47.
- Areszt sądowo-śledczy** art. 130.
- Asystent** art. 1, 40.

B.

- Badanie lekarskie** art. 35.
- Bieg terminów w postępowaniu dyscyplinarnem** art. 139, 140.

C.

- Charakter służby nauczycielskiej** art. 2.

Choroba

- przeszkodą w wykonywaniu obowiązków służbowych art. 35.
- zakazna art. 44.

- Cywilne pretensje** art. 80.

Czas służby

- kontraktowej art. 8, 15, 148.
- przed przerwą art. 15, 72, 148.
- w administracji szkolnej art. 16.
- w szkołach prywatnych art. 8.
- w szkołach zawodowych art. 15.

Członkowie komisji dyscyplinarnych

- czas trwania mandatów art. 90.
- diety i zwrot kosztów art. 93.
- jako obrońcy art. 98.
- utrata mandatów art. 92.
- wylączenie od udziału w sprawie art. 100.
- wynagrodzenie art. 93.

D.

Darów przyjmowanie art. 32.

Data

- objęcia służby art. 13, 59.
- przyrzeczenia art. 14.
- przysięgi art. 14.
- wejścia w życie ustawy art. 163.

Dekret ustalenia art. 8, 146.

Delegacja innej komisji dyscyplinarnej art. 99.

Diety

- członków komisji dyscyplinarnej art. 93.
- nauczycieli art. 42, 48, 50, 93.

Dochodzenie dyscyplinarne art. 102, 103.

- dodatkowe art. 106.
- przesłuchiwanie świadków art. 102.
- udział obwinionego art. 103.
- umorzenie art. 121.
- uzupełniające art. 120, 126.
- wstępne art. 102.
- wdrożenie art. 102.
- z powodu nieuzasadnionej nieobecności art. 35.
- z powodu niezadowolającej oceny art. 74.

Dokumenty do wykazu stanu służby art. 17.

Doniesienie karne art. 77.

Doręczenie pism w postępowaniu dyscyplinarnem art. 137.

Droga służbowa art. 30.

Dyrektorzy szkół

- konkursy na posady art. 11.
- nominacje art. 11, 12, 147.
- postanowienie ogólne art. 1.
- pozbawienie urzędu art. 82.
- przeniesienia art. 58, 156.
- szkół zawodowych art. 12.
- tytuł art. 40.
- urlopy w czasie feryj szkolnych art. 49.
- ustalenie art. 12, 147.

Dyscyplinarne sprawy art. 74—144, 157, 158, 159.

E.

Emerytalna wysługa art. 15.

Emerytalne zaopatrzenie, art. 43.

Emerytura nauczycieli tymczasowych art. 150, 152.

F.

Ferje wakacyjne i świąteczne art. 49.

G.

Ganienie nauczycieli art. 74.

Godziny nauczania

- w innej szkole art. 38.
- wymiar art. 36, 37.

I.

Instruktorzy szkolni art. 1, 40.

J.

Język polski — poprawne władanie art. 4.

K.

Karno-sądowe postępowanie, art. 5, 77, 78, 92, 129, 135, 141, 160.

Kary

- dyscyplinarne art. 82, 83.
- nakładanie art. 83, 112.
- nauczycieli w stanie nieczynnym, pozasłużbowym i w stanie spoczynku art. 144.
- porządkowe art. 81, 83.
- wpisywanie do wykazu stanu służby art. 83

Kierownicy szkół

- mianowanie art. 11, 12, 147.
- postanowienia ogólne art. 1.
- pozbawienie urzędu art. 82.
- przeniesienia art. 58, 156.
- urlopy w czasie ferij szkolnych art. 49.
- tytuł art. 40.

Komisarz śledczy art. 106.

Komisje dyscyplinarne

- czynności kancelaryjne art. 95.
- delegacja innej art. 99.
- diety członków art. 93.
- dla duchownych nauczycieli religii art. 94
- komplety dyscyplinarne art. 94.
- mandaty członków art. 90, 92.
- ministerjalna art. 86, 88.
- najwyższa art. 86, 89.
- okręgowa art. 86, 87, 156.
- przewodniczący art. 94.
- przyrzeczenie członków art. 90.
- spory o właściwość art. 94.
- utrata mandatów art. 92.
- wyłączenie członków art. 100.
- wynagrodzenie art. 93.
- zastępca przewodniczącego art. 91, 94.

Komisje kwalifikacyjne art. 22, 155.

Komplety komisji dyscyplinarnej art. 94.

Konferencje szkolne z rodzicami art. 36.

Konkursy na posady art. 11.

Kontraktowy nauczyciel art. 1, 8, 15.

Kontraktowa praca nauczycielska art. 8, 15, 148.

Koszty

- kształcenia dzieci art. 42.
- leczenia art. 42.
- obrony w sprawach dyscyplinarnych art. 97
- podróży służbowych art. 42, 48, 50, 93.
- przeniesienia art. 42, 58.

Kształcenie dzieci art. 42.

Kwalifikacje zawodowe art. 6, 146.

Kwalifikacyjne wykazy art. 18.

L.

Lista członków kompletu dyscyplinarnego art. 104.

M.

Małżeństwa zawarcie art. 34.

Mandaty członków komisji dyscyplinarnej art. 90, 92.

Mianowanie

dyrektorów i kierowników art. 11, 12, 147.

nauczycieli art. 3.

na stałe posady art. 11.

nieważne art. 13, 73.

przeszkody art. 4, 5.

warunki art. 4, 6.

zezwoleń Ministra art. 7.

zezwoleń władzy duchownej art. 4.

Miejsce zamieszkania art. 33, 153.

N.

Nabożeństwa szkolne art. 36.

Nagana art. 82.

Nauczyciele

kontraktowi art. 1, 8, 15.

przedmiotów zawodowych art. 15.

religijni art. 4, 11, 58, 94.

stali art. 8, 145, 146, 149, 150.

wzrostu i zdrowia art. 1.

tymczasowi art. 8, 150.

Nauczycielki

czas pogoju art. 35

w stanie pozasłużbowym art. 58, 61—63.

Niedbalstwo nauczyciela art. 74.

Nieobecność na służbie z powodu choroby art. 35.

Nieskazitelna przeszłość art. 4.

Nieważność nominacji art. 13, 73.

Niezadowolająca ocena art. 21, 26, 70, 74.

Nominacje patrz mianowanie.

O.

Objęcie służby.

w razie mianowania art. 13.

w razie przeniesienia art. 59.

Obowiązki nauczyciela art. 27—39.

Obrońca dyscyplinarny art. 97, 98.

Obywatelstwo polskie art. 4.

Ocena pracy

nauczyciela stałego art. 20, 21.

nauczyciela tymczasowego art. 23, 24, 25, 26, 146.

niezadowolająca art. 21, 26, 70, 74.

odroczenie orzeczenia art. 25, 26.
odwołanie art. 21, 26.

Ochrona prawna nauczyciela art. 57.

Odprawa przy zwolnieniu art. 63, 69.

Odpowiedzialność

cywilna art. 74.

nauczycieli tymczasowych art. 75.

nauczycieli w stanie nieczynnym, pozasłużbowym i w stanie
spoczynku art. 143, 144.

porządkowa art. 74, 80, 83.

posłów i senatorów art. 56, 76.

sądowo-karna art. 74.

służbowa art. 74—144.

Odwołania

od orzeczeń dyscyplinarnych na podstawie pruskiej ustawy
dyscyplinarnej art. 159.

osoby uprawnione do wnoszenia odwołania art. 117.

odrzućcie odwołania art. 119.

przeciw ocenie pracy art. 21, 26.

tryb odwołania art. 117, 118.

w sprawach dyscyplinarnych art. 117—120.

Ogłaszanie orzeczeń dyscyplinarnych art. 101, 113.

Omawianie spraw szkolnych przez nauczycieli art. 28.

Opieka lekarska art. 42.

Opłaty skarbowe art. 142.

Orzeczenie dyscyplinarne

motywowane art. 114.

ogłoszenie art. 101, 113.

przesłanie odpisu art. 114.

uprawomocnienie art. 122.

wykonanie art. 123.

zaoczne art. 104, 137.

Orzeczenie o pracy

o niezadowolającej ocenie art. 21, 24.

odroczenie wydania art. 26.

odwołanie art. 21, 26.

wstrzymanie wydania art. 25.

P.

Pełnienie obowiązków w dwóch szkołach art. 38.

Pismo nominacyjne art. 3.

Podróże służbowe art. 42, 48, 50, 93.

Podwyższenie stopnia organizacyjnego szkoły art. 11.

Polecenia władzy i ich spełnianie art. 29.

Połóg nauczycielki art. 35.

Posady stałe art. 11.

Posłowie i senatorzy art. 56, 76.

Postępowanie karno-sądowe, upadłościowe, o ubezwłasnowolnienie
art. 5.

Potrącanie uposażenia art. 35.

Powaga stanu nauczycielskiego art. 32.

Powrót do służby nauczycielskiej art. 10, 16.
Pozasłużbowy stan nauczycielki art. 58, 61, 62, 63.

Praca

kontraktowa art. 8, 15, 148.
nauczycielska do ustalenia art. 8, 9, 145, 146
równoczesna w dwóch szkołach art. 38.
uboczna art. 32.
w szkołach prywatnych art. 8.
w szkołach zawodowych art. 15.

Prawa nauczyciela art. 40—57

do uposażenia art. 41, 45, 46, 47.
do zaopatrzenia emerytalnego art. 43, 152.
utrata art. 72, 84.

Prawna ochrona art. 57.

Pretensje cywilne art. 80.

Profesor art. 8.

Protokółant komisji dyscyplinarnej art. 95.

Protokół rozprawy dyscyplinarnej art. 115.

Przechowywanie aktów sprawy dyscyplinarnej art. 116.

Przedawnienie wykroczeń służbowych art. 80.

Przejęcie do innego działu służby państw. art. 65.

Przełożona szkoły art. 1, 40.

Przeniesienie nauczyciela art. 58, 82, 156.

Przerwa w pracy nauczyciela art. 9, 15, 148.

Przesiedlenie nauczyciela art. 59.

Przeszkody w wykonywaniu obowiązków służbowych art. 35.

Przewodniczący komisji dyscyplinarnej art. 91, 94.

Przydatność fizyczna do zawodu naucz. art. 4, 6.

Przydzielenie czasowo nauczyciela do innej szkoły art. 58.

Przyrzeczenie

nauczyciela art. 14.
członków komisji dyscyplinarnej art. 90.

Przyjmowanie darów art. 32.

Przysięga służbowa art. 14.

Przywrócenie

praw poprzedniej służby art. 10, 72
terminu odwołania art. 140.

R.

Rehabilitacja art. 136.

Rodzina nauczyciela

karanego dyscyplinarnie art. 128.
opieka lekarska art. 42.
zasilek wydalonego ze służby art. 85, 144.

Rozprawa dyscyplinarna.

odroczenie art. 108.
odstąpienie od oskarżenia art. 111.
podstawa orzeczenia art. 112.
porządek rozprawy art. 109, 110.
udział osób art. 104, 107.

Rozwiązanie stosunku służbowego art. 2, 63, 66—73, 152.
Rzecznik dyscyplinarny art. 96.

S.

Sądowa odpowiedzialność nauczycieli art. 74.
Sądowo-karne postępowanie art. 5, 77, 78, 92, 129, 135, 141, 160.
Samowolna nieobecność art. 35, 68.
Sentencja orzeczenia dyscyplinarnego art. 113.
Skarbowe opłaty art. 142.
Służba

w administracji szkolnej art. 16.
wojskowa nauczyciela art. 15, 39, 151.

Służbowa odpowiedzialność nauczycieli art. 74—144.
Spełnianie zleceń władzy art. 29.
Sprawy dyscyplinarne wszczęte przed uchwaleniem ustawy art. 157,
158, 159.

Stan

nieczynny art. 60.
pozasłużbowy art. 58, 61, 62, 63.

Stosunek

do postępowania sądowo-karnego art. 141, 160.
do rodziców uczniów art. 28.

Studja wyższe art. 8.

S.

Środki lecznicze art. 42.

Świadectwo

lekarskie o chorobie art. 35,
lekarskie o przydatności do zawodu nauczycielskiego art. 4, 6.
poprawnego władania językiem polskim art. 4.

Świadkowie

przesłuchiwanie na rozprawie art. 110.
w dochodzeniu dyscyplinarnym art. 102.
wezwanie na rozprawę art. 104.

T.

Tajemnica

postępowania dyscyplinarnego art. 101.
służbowa art. 31.

Termin

konkursów na posady art. 11.
oceny pracy w innym terminie art. 20.
objęcia służby art. 13.
od którego liczy się służba art. 15.
w postępowaniu dyscyplinarnym art. 139, 140.

Tytuł profesora art. 8.

Tytuły urzędowe art. 40.

U.

Uboczne zajęcia art. 32.

Uchybienia służbowe art. 74.

Umorzenie

postępowania dyscyplinarnego art. 121.
skutków kary art. 136.

Unieważnienie nominacji art. 13, 73.

Upomnienie art. 81, 83, 102.

Uposażenie.

normy art. 41.
ograniczone do połowy art. 132.
przeniesienie na inne osoby art. 45.
urlopy bez uposażeń art. 52, 53, 56.
w stanie pozasłużbowym art. 62.
wstrzymanie wypłaty art. 53.
zajęcie administracyjne i sądowe art. 46, 47, 48.
zwroty uposażenia art. 35, 128, 135.

Urlopy

bezpłatne bez uposażenia art. 52, 53, 56.
dla kształcenia się art. 54, 154.
dla poratowania zdrowia art. 35, 53.
dla załatwienia spraw osobistych art. 52, 53.
obrońców art. 97.
płatne art. 35, 52, 53, 54.
przekroczenie urlopu art. 55.
przerwanie art. 50.
w czasie feryj art. 49.
wypoczynkowe art. 51.

Ustalenie

nauczyciela art. 8, 145, 146, 149.
dyrektora i kierownika szkoły art. 12, 147.

Ustąpienie ze służby art. 10.

Utrata

mandatu członka komisji dyscyplinarnej art. 92.
praw nauczyciela art. 72, 84.

Uzupełniające dochodzenie dyscyplinarne art. 120, 126.

W.

Warunki

mianowania art. 4, 6, 7, 11, 12, 147
ustalenia art. 8, 12, 145, 146, 147, 149.
uzyskania praw emeryt. naucz. tymczasowych art. 150, 152.

Wdowy art. 43, 83 i 144.

Wezwanie na rozprawę art. 104.

Wizytacje art. 18, 22, 23, 146.

Władanie poprawne językiem polskim art. 4.

Właściwość komisji dyscyplinarnej art. 94.

Wojskowa służba art. 15, 39, 151.

Wstrzymanie

orzeczenia o ocenie pracy art. 25
uposażenia art. 53.

Wychowawczynie ochronek art. 1, 40.
Wydalenie zę służby art. 79, 82, 84.
Wydalonego rodzinie zasiłek art. 85, 144.
Wykazy
    kwalifikacyjne art. 18. ,
    stanu służby art. 17, 83.
Wykonywanie praw obywatelskich art. 28.
Wykonanie orzeczenia dyscyplinarnego art. 123.
Wykonanie ustawy art. 162.
Wykroczenia służbowe art. 80.
Wylączenie członków komisji dyscyp. i rzecznika dyscyp. art. 100.
Wymiar godzin nauczania (pracy) art. 36, 37.
Wynagrodzenia dodatkowe art. 41, 45, 46, 47.
Wypoczynkowe urlopy art. 51.
Wyposażenie komisji dyscyplinarnej art. 95.
Wyrok sądu karnego art. 78, 79.
Wystąpienie ze służby art. 66, 67, 68, 72.
Występki służbowe art. 80.
Wytykanie uchybień i niedbalstwa art. 74.
Wznowienie postępowania dyscyplinarnego art. 124 — 128.

Z.

Zachowanie się nauczyciela art. 32.
Zajęcia uboczne art. 32.
Zajęcie administracyjne i sądowe uposażenia art. 46, 47, 48.
Zaliczki na uposażenie art. 42.
Zaliczenie czasu służby.
    do uposażenia art. 15.
    do ustalenia art. 8.
    kontraktowej art. 8, 15, 148.
    pracy zawodowej art. 15.
    pracy urzędniczej art. 15, 16.
    wojskowej art. 15, 151.
Zamieszkanie nauczyciela art. 33, 153.
Zarządzenia władzy i ich spełnianie art. 29.
Zaoczne orzeczenie art. 104, 137.
Zaopatrzenie emerytalne, wdowie i sieroce art. 43, 85, 144.
Zapomogi i zasiłki art. 48, 85, 144.
Zapowiedzenia sądowe art. 46, 47, 48.
Zastępstwa
    dyrektorów i kierowników art. 49.
    przewodniczącego komisji dyscyplinarnej art. 91, 94.
    rzecznika dyscyplinarnego art. 96.
Zatrudnienie w innej szkole art. 38.
Zawiązanie stosunku służbowego art. 3.
Zawieszenie
    w służbie art. 129—135.
    postępowania dyscyplinarnego art. 77.
    stosunku służbowego art. 2.

Zażalenie

przeciw treści spostrzeżenia kwalifikacyjnego art. 19.
przeciw uchwałom i zarządzeniom komisji dyscypl. art. 138.

Zdolność do działań prawnych art. 4.**Zezwolenie**

Ministra na mianowania art. 7
władzy duchownej na mianowanie art. 4.

Zgłoszenie się do służby art. 3, 13, 59.**Zlecenia władzy służbowej art. 29.****Zmiany**

organizacji szkół art. 11, 58.
ocena pracy art. 26.
stosunku służbowego art. 2, 58—65.

Znawcy przy rozprawach dyscyplinarnych art. 102, 110.**Zniżka wymiaru godzin art. 37.****Zwłoka w objęciu obowiązków art. 13.****Związki zagraniczne art. 32.****Zwolnienie ze służby art. 68—71.**

w drodze dyscyplinarnej art. 82.
z powodu choroby art. 35.

Zwrot potrąconego uposażenia art. 35, 128, 135

SPIS RZECZY

CZĘŚĆ I.

	Str.
Ustawa z dn. 1.VII.1926 o stosunkach służbowych nauczycieli	9

CZĘŚĆ II.

Ustawy śląskie.

Ustawa z dn. 13.X.1927 w przedmiocie stosunków służbowych nauczycieli w Województwie Śląskiem	117
Ustawa z dn. 29.III.1926 w sprawie rozwiązania stosunków służby nauczycielskiej wskutek zawarcia przez nauczycielkę związku małżeńskiego	118

CZĘŚĆ III.

Rozporządzenia wykonawcze do ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli.

Rozp. Ministra W. R. i O. P. z dnia 22.XII.1926 w sprawie wykonania ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli	123
Rozp. Min. W. R. i O. P. i Rolnictwa i Dóbr Państwowych z dnia 28.III.1927 o normach wynagrodzenia sędziów państwowych jako przewodniczących Komisji dyscyplinarnych	142
Rozp. Min. Rolnictwa z dn. 6.VIII.1927 w sprawie wykonania ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli . . .	143

CZĘŚĆ IV.

Instrukcja i okólniki w sprawie wykonania ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli.

Instrukcja Min. W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 w sprawie wykonania ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli	149
Rozp. Rady Ministrów z dn. 27.II.1922 o dodatkach do płacy zasadniczej	195

	Str.
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dnia 24.IV.1926 Nr. O. Prez. 3284/26 w sprawie postępowania władz szkolnych przy mianowaniu nauczycieli religii katolickiej	203
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dn. 27.II.1927 Nr. I 3031/27 w sprawie legitymacyj kolejowych dla nauczycielek w stanie pozasłużbowym	204
Okóln. Min. Sprawiedliwości z dn. 19.III.1927 Nr. 1273/HO w sprawie delegowania sędziów, jako członków i ich zastępców, do Komisyj Dyscyplinarnych dla nauczycieli i odbywania posiedzeń tych Komisyj w gmachach sądowych	204
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dn. 31.V.1927 Nr. 1 8122/27 w sprawie interpretacji art. 69 i 152 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli.	205
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dnia 17.VIII.1927 Nr. I 14487/27 w sprawie odprawy	206
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dn. 20.VIII.1927 Nr. I. 14102/27 w sprawie zwrotu odprawy przez nauczycieli przyjętych ponownie do służby państwowej.	207
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dnia 26.IX.1927 Nr. O Prez. 4958/27 w sprawie udzielania urlopów nauczycielom i funkcjonariuszom administracji szkolnej	207
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dnia 26.X.1927 Nr. I 14904/27 w sprawie opłat emerytalnych pobieranych od nauczycieli	209
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dn. 21.X.1927 Nr. O. H. Fiz. 865/27 w sprawie odpowiedzialności dyscyplinarnej za brak pieczy nad lokalem szkolnym	210
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dn. 24.X.1927 Nr. II 14051/27 w sprawie t. zw. „stancij uczniowskich“	211
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dn. 10.XI.1927 Nr. I 18777/27 w sprawie legitymacyj kolejowych dla nauczycieli urlopowanych bezpłatnie	211
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dn. 16.XI.1927 Nr. I 15863/27 w sprawie badania lekarskiego nauczycieli oraz kandydatów do służby nauczycielskiej	212
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dn. 20.XI.1927 Nr. II 15754/27 w sprawie zajęć ubocznych nauczycieli	212
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dn. 21.XI.1927 Nr. I 14903/27 w sprawie rzecznika dyscyplinarnego	213
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dn. 2.I.1928 Nr. I 21118/27 w sprawie komisyj kwalifikacyjnych dla nauczycieli	215
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dn. 3.I.1928 Nr. I 19565/27 w sprawie dodatku ekonomicznego na żonę zwolnioną nauczycielkę tymczasową	215
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dn. 3.I.1928 Nr. I 21668/27 w sprawie powoływania w charakterze nauczycieli kontraktowych osób, które przekroczyły 40 lat wieku	216

	Str.
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dn. 3.II.1928 Nr. I 19391/27 w sprawie przeniesienia nauczyciela ukaranego dyscyplinar- nie	216
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dn. 7.III.1928 Nr. 0. H. Fiz 217/28 w sprawie badań zdrowotnych nauczycielstwa	217
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dn. 3.IV.1928 Nr. I 4428/28 w sprawie kosztów postępowania dyscyplinarnego	218
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dn. 22.IV.1928 Nr. I 4433/28 w sprawie opłat emerytalnych	218
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dn. 1.V.1928 Nr. O. Prez. 2694/28 w sprawie stosowania art. 64 ustawy o stosunkach służ- bowych nauczycieli	219
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dn. 31.V.1928 Nr. O. Prez. 3594/28 w sprawie zajęć ubocznych nauczycieli	219
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dn. 19.VI.1928 Nr. I 8410/28 w sprawie odprawy nauczyciela zwolnionego w drodze dyscyplinarnej	220
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dn. 24.VIII.1928 Nr. I 7259/28 w sprawie interpretacji art. 68, 102 i 104 pragmatyki nauczycielskiej	220
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dn. 22.IX.1928 Nr. I 13440/28 w sprawie służby nieetatowych nauczycieli religji	221
Okóln. Min. W. R. i O. P. z dn. 8.X.1928 Nr. I 10419/28 w sprawie kosztów postępowania dyscyplinarnego	222
Zarządzenie Min. W. R. i O. P. z dn. 27.X.1928 Nr. II 15641/28 w sprawie określenia kwalifikacyj zawodowych wyma- ganych do ustalenia nauczycieli szkół średnich i semi- narjów nauczycielskich	223

CZĘŚĆ V.

Ustawy i rozporządzenia o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli.

Rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 6.III.1928 o kwalifi- kacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych	227
Zarządzenie Min. W. R. i O. P. z dn. 22.VI.1928 Nr. I 7932/28 w sprawie kwalifikacyj zawodowych do nau- czania w szkołach powszechnych absolwentów Pań- stwowego Instytutu Robót Ręcznych w Warszawie	234
Rozp. Min. W. R. i O. P. z dn. 23.XI.1928 w sprawie wy- konania rozp. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych	235
Zarządzenie Min. W. R. i O. P. z dn. 14.XII.1928 o praktycz- nym egzaminie na nauczycieli publicznych szkół po- wszechnych	238
Ustawa z dn. 26.IX.1922 dotycząca kwalifikacyj zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich	254

	Str.
Rozp. Min. W. R. i O. P. z dn. 10.XII.1925 w sprawie kwalifikacyj zawodowych duchownych rzym.kat. do nauczania religii w szkołach śred. ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich	262
Rozp. Min. W. R. i O. P. z dn. 27.XII.1926 Nr. II 6767/26 w sprawie kwalifikacyj zawodowych duchownych rzymsko-katolickich	263
Rozp. Min. W. R. i O. P. z dn. 20.V.1926 w sprawie kwalifikacyj zawodowych lekarzy do nauczania higieny i anatomji w seminarjach nauczycielskich	264
Rozp. Min. W. R. i O. P. z dn. 29.I.1927 w sprawie rozciągnięcia rozporządzenia z dnia 20 maja 1926 r. na szkoły średnie ogólnokształcące	264
Rozp. Min. W. R. i O. P. z dn. 16.XI.1926 w sprawie kwalifikacyj zawodowych do nauczania religii mojżeszowej w szkołach średnich i sem. nauczycielskich	265
Rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 7.III.1928 o kwalifikacjach zawodowych do nauczania w szkołach zawodowych	268
Rozp. Min. W. R. i O. P. z dn. 22.XII.1927 w sprawie kwalifikacyj zawodowych potrzebnych do ustalenia nauczycieli państwowych konserwatorów muzycznych czynnych przed dniem 1 stycznia 1927 r.	276
Rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 24.II.1928 o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli państwowych konserwatorów muzycznych	277
Rozp. Min. Rolnictwa z dn. 14.IX.1927 w sprawie kwalifikacyj zawodowych do nauczania w ludowych szkołach rolniczych	278

CZĘŚĆ VI.

Ustawa i rozp. normujące stosunki służbowe nauczycieli podczas pełnienia służby wojskowej.

Ustawa z dn. 11.VII.1919 normująca stosunki służbowe funkcjonariuszów państw. podczas pełnienia służby wojskowej	289
Rozp. Rady Min. z dn. 20.X.1919 celem wykonania ustawy normującej stosunki służbowe funk. państw. podczas pełnienia służby wojskowej	291
Rozp. Rady Min. z dn. 6.IX.1923 w sprawie zmian rozp. z dn. 20.X.1919 celem wykonania ustawy normującej stosunki służbowe funk. państw. podczas pełnienia służby wojskowej	298
Rozp. Min. W. R. i O. P. z dn. 13.XII.1928 w sprawie odpowiedzialności dyscyplinarnej tymczasowych nauczycieli	299
Skorowidz do ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli	301

